

ปริทัศน์นิตย

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2531

ISSN 0857-2670

- ทางสู่ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา
- การศึกษาคืออะไร
- บทบาทของอาจารย์ ในการพัฒนาวิชาการ
- มหาวิทยาลัยกับนักศึกษา : มุมมองจากวรรณกรรม
- บัญญัติ 10 ประการ สำหรับหัวหน้างาน

- สัญลักษณ์ศาสตร์
- วรรณคดีวิจารณ์

ครบรอบ ๒๐ ปี
มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี

กำหนดการ

งานฉลองครบรอบ ๒๐ ปีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๑

ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วิทยาเขต ๒ ประจักษ์

- เวลา ๐๗.๓๐-๐๙.๓๐ น. - พิธีทางศาสนา (ศาลาธรรมธัช)
- ๐๙.๓๐-๑๐.๑๕ น. - พิธีเปิดงานฉลองครบรอบ ๒๐ ปี มธบ.
- ๑๐.๑๕-๑๐.๓๐ น. - พัก รับประทานอาหารว่าง
(ห้องโถงชั้นล่าง อาคารสนม สุทธิพิทักษ์ อนุสรณ์)
- ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น. - การอภิปรายทางวิชาการ (ห้องเรียนรวมชั้น
อาคารสนม สุทธิพิทักษ์ อนุสรณ์)
เรื่อง "ธุรกิจไทยสดใสจริงหรือ"
โดย ศ.เกริกเกียรติ พัฒนาเสวีธรรม
ดร.มารวย ผดุงสิทธิ์
ผศ.ดร.สุทิน นพเกตุ (ดำเนินการอภิปราย)
- ๑๓.๓๐-๑๕.๓๐ น. - การอภิปรายทางวิชาการ (ห้องเรียนรวมชั้น ๔
อาคารสนม สุทธิพิทักษ์ อนุสรณ์)
เรื่อง "มองการเมืองไทย ปี ๒๕๓๑"
โดย ศ.ดร.สุจิต บุญบงการ
รศ.สุขุม นวลสกุล
รศ.ดร.สมบัติ จันทรวงศ์
ดร.อภิญญา เลื่อนนวี (ดำเนินการอภิปราย)
- ๑๕.๓๐-๑๘.๐๐ น. - กิจกรรมบันเทิงระหว่าง ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และอาจารย์
(อาคารนันทนาคร)
- ๑๙.๐๐-๒๒.๐๐ น. - งานเลี้ยงสังสรรค์ระหว่าง อาจารย์พิเศษ อาจารย์ประจำ
และพนักงานของมหาวิทยาลัย (ห้องประชุมชั้น ๑๐ อาคาร ๓)

ขอเชิญท่านผู้มีเกียรติเข้าร่วมงาน ฟรี

ปริทัศน์นฤเพช

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2531

ISSN 0857-2670

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คณะที่ปรึกษา

ดร.ไสว สุทธิพิพัฒน์

อาจารย์ประเสริฐ ประภาสโนบล

รศ.นพ. เมืองทอง เขมณี

อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ ส. บุรุษพัฒน์

คณบดีทุกคณะ

บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์และโฆษณา

ผศ.ประกอบ ทองมา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ประศักดิ์ นิยากร

กองบรรณาธิการ

อาจารย์สุวรรณ ตรีมาศ

อาจารย์เลิศชาย ศิริชัย

อาจารย์อดิลา พงศ์ยี่หล้า

อาจารย์กัลยาณี กิตติจิตต์

อาจารย์เนตร ธรรมประธานกุล

อาจารย์พนารัตน์ เกลิมวุฒิสักดิ์

อาจารย์สิริพร วิฑูรเวท

อาจารย์ไกรภพ กฤตสวนนท์

ฝ่ายจัดการ

อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ ส. บุรุษพัฒน์

เหรียญกษาปณ์

อาจารย์อรรณพ สุทธิพิทักษ์

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์สิริพร วิฑูรเวท

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการ ของมหาวิทยาลัย ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ปรากฏอยู่ในวารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตทุกฉบับ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

ศิลปกรรมและกราฟิก

อาจารย์ก่อเกียรติ ขวัญสกุล และคณะ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

4

การศึกษาและวิจัย

- ทางสู่ความสำเร็จของนิสิตและนักศึกษา
- การศึกษาคืออะไร
- บทบาทของอาจารย์ในการพัฒนาวิชาการ

รศ.ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

5

ประกอบ ทองมา

12

ศาสตราจารย์ ดร.วิญญู สาธร

20

บริหารธุรกิจและการบัญชี

- สู่วัฒนธรรมองค์กร
- การขาย... เป็นรากฐานแห่งความสำเร็จของกิจการ
- บัญญัติ 10 ประการสำหรับหัวหน้างาน
- จะบริหารลูกน้องอย่างไร จึงจะสู้คู่แข่งได้
- งบการเงินกับภาวะเงินเฟ้อ

จงดี เดชาสกุลสม

24

สากล ธนสัตยาวิบูล

29

दनัย เทียนพุด

35

พรรณราย แสงวิเชียร

38

กัลยาณี กิตติจิตต์

44

เศรษฐศาสตร์และการเมือง

- การแสวงหากำไรทางธุรกิจ ในทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์
- ปรัชญาวิเคราะห์ : ลักษณะและคุณสมบัติของคนไทยที่มีผลต่อการพัฒนา

เนตร ธรรมประทานกุล

50

ทวาราวดี ศรีสุ.

53

ศิลปวัฒนธรรม

- สัญลักษณ์ศาสตร์
- มหาวิทยาลัยกับนักศึกษา : มุมมองจากวรรณกรรม
- Fire and Ice
Robert Frost
- วรรณคดีวิจารณ์

สุรีย์ ศิริพัฒน์

56

เลิศชาย ศิริชัย

64

สุวรรณา ตริมาศ แปล

75

โชติรส เพิ่มสกุล

76

นิติศาสตร์

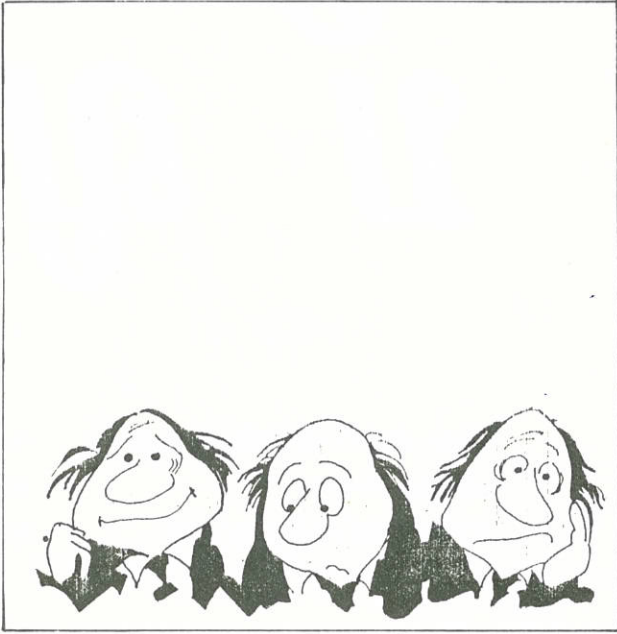
- สถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัยในประเทศไทย
- แนะนำหนังสือ

นาตยา ทิพวันต์

87

95

บทบรรณาธิการ

การเปลี่ยนแปลงเป็นกฎของธรรมชาติซึ่งเป็นพลวัตร ไม่มีใคร สามารถหยุดยั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือสิ่งทั้งหลายแม้แต่กับตัวเราเองได้ ว่าที่จริงตัวเราก็เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วยไม่ว่าการเปลี่ยนแปลง จะเกิดขึ้นกับตัวเราหรือสังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่ก็ตาม มหาวิทยาลัยที่เราเป็นสมาชิกอยู่ก็กำลังเปลี่ยนแปลง ถ้าย้อนหลังไปคู่ทศวรรษเวลาเพียง ๒๐ ขวบปีที่ผ่านมา จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายและก็ต้องเปลี่ยนแปลงกันไปไม่มีที่สิ้นสุด เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นเครื่องหมายของความเจริญ

แต่บ่อยครั้ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เหมือนกัน ถ้าอัตราการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งทั้งหลายไม่หักเหกัน

เนื่องเพราะการเปลี่ยนแปลงบางอย่างหรือบางส่วนในสังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ แต่บางอย่างก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนเราปรับตัวไม่ทัน เปลี่ยนนิสัยในการทำงานซึ่งเคยชินมานานนับสิบปีไม่ทันเปลี่ยนความคิดไม่ทัน ทำให้เกิดอาการช็อกขึ้นในสังคมด้วยความกลัวการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงด้วยความไม่

เข้าใจในที่สุดแต่ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นก็เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ส่วนจะลงเอยรูปใดเป็นเรื่องของกาลเวลา และการวางแผนไว้ต้อนรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

เป็นความจริงที่ไม่มีใครยับยั้งเราจากชีวิตการเป็นนักเรียนมาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ แต่เราได้เตรียมตัวเตรียมใจมาใช้ชีวิตอย่างนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วหรือยังถ้ายัง ก็ย่อมจะเกิดปัญหาแน่นอน ทำนองเดียวกันไม่มีใครยับยั้งการให้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นรถแทรกเตอร์แทนแรงงานคนได้ เพราะมีประสิทธิภาพสูงกว่า แต่เราได้เตรียมตัววางแผนรับผู้คนที่อะพยพเข้าสู่ตัวเมือง เพื่อหางานทำแล้วหรือยัง ถ้ายังก็ย่อมจะเกิดปัญหาที่อยู่อาศัยและการว่างงานแน่นอน และเช่นเดียวกันไม่มีใครสามารถยับยั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเก่า ไปสู่ระบบใหม่คือระบบประชาธิปไตยได้ แต่เราได้พัฒนาตัวเราเองได้แล้วเพียงใด เช่นว่าการที่เราจำรวมากกว่า การศึกษาสูงกว่า ยศฐาบรรดาศักดิ์สูงกว่า เรายอมรับได้ไหมว่าเรามีสิทธิมีเสียงเท่า ๆ กับคนอื่น ๆ เสมอภาคกับคนอื่น ๆ ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน เรามีคุณธรรมของนักประชาธิปไตยแล้วหรือยังถ้ายังการปกครองตามระบบประชาธิปไตยก็มีปัญหาแน่นอน

ทางสู่ความสำเร็จ

รศ.ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา*

ของ

นิสิตนักศึกษา

*ประจำภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ผ่านเข้าสู่
รั้วอุดมศึกษาด้วยความร่าเริง แจ่มใส
รับวันใหม่ ชีวิตใหม่ของการเป็นนิสิต
นักศึกษาอันน่าตื่นเต้น ผู้สำเร็จการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้
สึกที่แตกต่างกับสถานศึกษาที่เขาทั้ง
หลายกำลังจะต้องเข้ามาใช้ชีวิตตลอด
ระยะเวลาสี่ปีของการศึกษาในหลักสูตร
ปริญญาตรี บางคนอาจจะมีการเตรียม
พร้อมที่ดี มีพื้นฐานการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นฐานอันมั่น
คง แต่อีกหลายคนก็ไม่พร้อมในหลาย ๆ
เรื่อง ถ้าเพียงนิสิตนักศึกษาเหล่านั้น
ทราบสักนิด คิดสักหน่อยในเรื่องของ
การเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อในระดับ
อุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาย่อมประสบ
ความสำเร็จในการศึกษา และในการ
ใช้ชีวิตที่คุ้มค่าในสถาบันการศึกษา
แห่งนั้น

ทางสู่ความสำเร็จในการศึกษา
ที่นิสิตนักศึกษาควรได้ทราบเพื่อเป็น
แนวทางสำหรับการปรับตนเองเข้าสู่
ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมีอยู่
3 ประเด็นหลักดังนี้

1. การรู้จักสถาบันของตนเอง
2. การเตรียมชีวิตนิสิตนักศึกษา
3. การศึกษาวิชาการ

1. การรู้จักสถาบันของตนเอง

นิสิตนักศึกษาควรสร้างความพึง
พอใจ ความภูมิใจ,ความรัก ศรัทธาต่อ
สถาบันที่ตนได้รับคัดเลือกให้ศึกษาต่อ
การสร้างทัศนคติที่ดีต่อสถาบันที่ตน
ศึกษา ย่อมเป็นรากฐานที่ดีของความ
สำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ดังนั้น นิสิตนักศึกษาควรศึกษาประวัติความเป็นมาของสถาบัน ศึกษาความสำเร็จของบัณฑิตรุ่นพี่ที่มีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบันว่า มีผู้ใดได้ทำงานอยู่ที่ใดบ้าง โดยศึกษาหรือสอบถามจากอาจารย์ ผู้บริหารของสถาบันนั้น การที่นิสิตนักศึกษาได้ศึกษาลักษณะของสถาบัน ปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสถาบันอย่างชัดเจนจากระเบียบการศึกษา คู่มือนิสิตนักศึกษา หนังสือประวัติ รายงานประจำปีของสถาบันจากเอกสารที่สถาบันแจกให้ หรือจากห้องสมุด จะทำให้นิสิตนักศึกษามีความเข้าใจลักษณะธรรมชาติ ความมุ่งหมายของสถาบันนั้น เพื่อการปรับตัวของตนเองต่อสถาบัน และเพื่อการเตรียมตัวให้ดำเนินชีวิตนิสิตนักศึกษาไปตามครรลองของสถาบันนั้น ๆ

การศึกษาสถาบันการศึกษาที่นิสิตนักศึกษาตัดสินใจเข้าไปรับการ ศึกษา เปรียบเสมือนการทำความรู้จักบ้านใหม่หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ สถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นนั่นเอง การเข้าไปใช้ชีวิตในบ้านหลังใหม่โดยไม่ศึกษาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งในที่นี้ก็หมายถึงห้องเรียน ห้องสมุด ห้องอาหาร ห้องอุปกรณ์ ฯลฯ ย่อมทำให้ผู้เข้าไปอยู่เกิดความคับข้องใจ ไม่เข้าใจ มีความคิดเป็นลบต่อสถานที่นั้น ในทำนองเดียวกัน การไม่ศึกษาสิ่งแวดล้อมทางใจ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อนร่วมชั้น อาจารย์ ย่อมทำให้ผู้นั้นวุ่นวาย เบื่อหน่าย ปรับตน ปรับใจไม่ได้ เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

ความสำเร็จของชีวิตในอนาคตขึ้นอยู่กับ การเตรียมตัวส่วนหนึ่งจากรั้วสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นการที่คนใดคนหนึ่ง จะเข้ามาในสถาบัน โดยไม่รู้จักใคร ได้แต่เรียน ๆ สอบ ๆ แล้วก็จบ ๆ ไป คน ๆ นั้นจะประสบความสำเร็จลำบากในแง่การคบเพื่อน การทำงานร่วมกับคนอื่น การหางานทำ

วิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีความสุขต่อการศึกษานในสถาบันใด ๆ ก็ตาม ก็คือผู้เรียนเองจะต้องรัก และศรัทธาต่อสถาบันแห่งนั้น ว่าจะเป็นที่กล่อมเกลา ให้ความรู้ ความคิด สร้างชีวิตที่ดีในอนาคตให้เกิดขึ้น ดังนั้น การเข้าสู่สถาบันนั้น ๆ ผู้เรียนต้องเข้ามาด้วยจิตสำนึกในการเตรียมเป็นบัณฑิตของประเทศชาติที่มีความบริบูรณ์ทั้งวิชาการและความดีงาม ผู้เรียนต้องเข้ามาด้วยความกตัญญูต่อสถาบัน โดยรำลึกว่ามีหลาย ๆ ปัจจัยอันประกอบเป็นสถาบันแห่งนี้ จะเป็นแหล่งที่ให้สิ่งที่เลิศค่าเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจสถาบัน เข้าใจวัตถุประสงค์ และเข้าใจสิ่งแวดล้อมของสถาบันนั้น ๆ

2. การเตรียมชีวิตนิสิตนักศึกษา

ความสำเร็จของชีวิตในอนาคตขึ้นอยู่กับ การเตรียมตัวส่วนหนึ่งจากรั้วสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นการที่คนใดคนหนึ่งจะเข้ามาในสถาบัน โดยไม่รู้จักใครเลย ได้แต่ เรียน ๆ สอบ ๆ แล้วก็จบ ๆ ไป คน ๆ นั้นจะประสบความสำเร็จลำบากในแง่การคบเพื่อน การทำงานร่วมกับคนอื่น การหางานทำ ดังนั้น ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงต้องเข้าใจว่าชีวิตนิสิตนักศึกษามีหมายถึงอะไรเสียก่อน

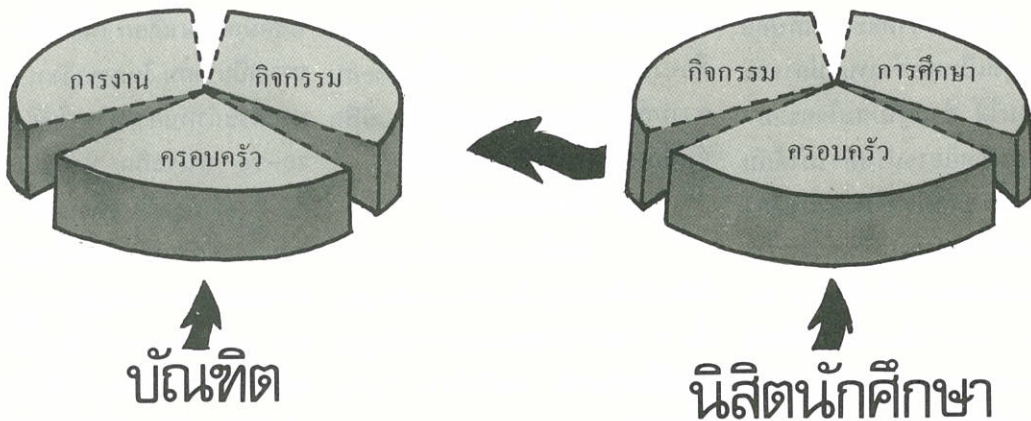
ชีวิตนิสิตนักศึกษา หมายถึง สถานการณ์จำลองของชีวิตจริงในอนาคต การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยอย่างไร ย่อมเป็นพื้นฐานของการสร้างชีวิตของบัณฑิตในอนาคต นิสิตนักศึกษาจึง

ต้องตระหนักว่าชีวิตของเราต้องมีบทบาท หน้าที่หลักอยู่ 3 ประการคือ

1. **การศึกษา** นิสิตนักศึกษาต้องใช้เวลาในการศึกษาเพื่อให้เข้าใจ วิชา- การ วิชาชีพ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต การศึกษาดังกล่าวครอบคลุมถึงการศึกษาเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ การดำรงชีวิตของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับมนุษย์ที่มีความแตกต่างทั้งด้านความคิด จิตใจ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ เพศ วัย ฯลฯ การเป็นนิสิตนักศึกษา จะต้องศึกษาเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อเป็นพื้นฐานของอนาคต

2. **กิจกรรม** นิสิตนักศึกษาต้องตระหนักในความสำคัญของกิจกรรม อันเป็นส่วนเสริมให้เกิดพลังกายที่สม-

บูรณ์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตน การศึกษาระดับอุดมศึกษามักจะถูกยกการมีส่วนร่วมในสังคม การทำประโยชน์ต่อผู้อื่น การให้ผู้อื่น การทำตาม หรือเสียสละเพื่อผู้อื่น การฝึกการทำงาน บิดา มารดา ขาดการให้เวลาในการการตัดสินใจ การเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการฝึกให้อยู่ในระเบียบ สำนึกในหน้าที่บทบาทของตนในครอบครัว นัย เคารพกฎเกณฑ์ การแก้ปัญหา ครัว ทำให้วิถีชีวิตในอนาคตประสบความสามารถในการสื่อสารทั้ง ภาษา ปัญหาด้านการแบ่งเวลา เนื่องจากเคยชินเขียน ภาษาพูด เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในการศึกษาตลอดระยะเวลา 4 ปี ทำให้ตามต้องการ ตลอดจนฝึกความเป็น เห็นความสำคัญของครอบครัวน้อยไป ประชาธิปไตยอีกด้วย ผู้ที่ทำกิจกรรมดี นิสิตนักศึกษาจึงควรใช้ชีวิตนิตย้อมทำให้ตนเองมีความสามารถเหนือผู้ นักศึกษา โดยแบ่งเวลาอย่างเหมาะสมอื่นในด้านการติดต่อ ความคล่องตัว เพื่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบใน 3 ประ- การจัดการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ เติ้น ดังกล่าว เพื่ออนาคตนิสิตนักศึกษา นายจ้างในปัจจุบันต้องการเป็นส่วนใหญ่ สามารถปรับตนเอง เข้าสู่ระบบการทำงานและการใช้ชีวิตในอนาคต ดังแผนภูมิ จะไม่ได้ให้ความสำคัญต่อครอบครัวนัก วงกลมต่อไปนี้

จากแผนภูมินี้ จะเห็นว่านิสิต นักศึกษาจำเป็นต้องใช้เวลา 4 ปี ที่ ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเตรียมชีวิต นิสิตนักศึกษาให้สมบูรณ์ แบ่งเวลา ให้ถูกต้อง สำหรับการศึกษา กิจกรรม ระหว่างสามหน้าที่นี้เป็นเส้นประ บาง ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ที่สำคัญ คราวอาจต้องขยายให้แก่การศึกษามาก ก็คือทำตนให้เป็นที่รัก เป็นสมาชิกที่ดี เวลาสำหรับครอบครัวก็อาจน้อยไป ของครอบครัว จะเห็นได้ว่า เส้นที่แบ่ง กิจกรรมอาจไม่มีเลย เช่น เวลาสอบ

แต่บางครั้งก็ให้แก่วงครว้มาก เช่น เวลาปิดภาคการศึกษา เป็นต้น การสร้างความสำนึกต่อชีวิตนิสิตนักศึกษาว่า จะต้องทำหน้าที่ต่อการเรียน ต่อกิจกรรม และต่อวงครว้นนั้น ย่อมเป็นการสร้างรากฐานของการเป็นบัณฑิตที่มีหลักยึดมั่นและรับผิดชอบดี

นิสิตนักศึกษาที่มุ่งแต่เรียนอย่างเดียว หรือทำกิจกรรมอย่างเดียวย่อมทำให้เกิดปัญหาในอนาคต ผู้ที่เรียนอย่างเดียว ย่อมไม่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความคิดแคบ ออกจะเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่คล่องแคล่ว และจัดการไม่เป็น บุคคลประเภทนี้แม้จะเรียนเก่ง ได้คะแนนเฉลี่ย 3.5 ก็อาจจะหางานทำไม่ได้ เพราะงานส่วนใหญ่ต้องการคนคล่องตัวด้วย ในทำนองตรงกันข้าม ผู้ที่ทำกิจกรรมอย่างเดียวก็อาจจะไม่สำเร็จการศึกษา คือ ตกออกไปเสียก่อน หรือถ้าจบได้คะแนนก็น้อยเกินไปจนผู้ที่เป็นแหล่งงานไม่อาจจะรับเข้าทำงานได้ ส่วนผู้ที่ไม่สนใจวงครว้มเลย อนาคตก็อาจปรับตัวไม่ได้กับวงครว้ม เพราะสนใจแต่งานอย่างเดียว ถูกอาจขาดความอบอุ่นเป็นการสร้างปัญหาให้แก่สังคมมากขึ้นอีกด้วย คนที่ประสบความสำเร็จในการทำงานต้องมีความมั่นคงทางวงครว้มด้วย คำว่าวงครว้มนี้มิได้หมายถึงฐานะ সামิ ภรรยา เท่านั้น อาจหมายถึง บิดา มารดา หรือพี่น้องของนิสิตนักศึกษาเอง ถ้าคนเรามีความสุขในวงครว้มก็ย่อมจะทำงานได้อย่างมีความสุขเช่นกัน

การใช้ชีวิตนิสิตนักศึกษาคง

ระยะ 4 ปี จึงมีความสำคัญมาก นิสิตนักศึกษาต้องรู้จักสนุกต่อการเรียน พอใจที่จะมีเพื่อนมาก ๆ สนใจทำงานร่วมกับคนอื่น กลายความเครียดจาก

การเรียนด้วยกิจกรรมรอบ ๆ ตัว หัดเป็นคนเปิดเผย มีงานอดิเรกที่ก่อให้เกิดความสุขใจ ทดลองประสบการณ์ที่มีค่า ที่เกิดในรั้วสถาบัน หัดเป็นผู้นำพาตนให้เป็นที่รัก ชื่นชมของเพื่อนและอาจารย์ รับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมาย ใช้ชีวิตในการพัฒนาตนเองอย่างคุ้มค่าในรั้วสถาบัน นอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียน หลาย ๆ ปัจจัยดังกล่าวย่อมหลอมหล่อให้นิสิตนักศึกษา เป็นบัณฑิตที่ประสบความสำเร็จในชีวิตอนาคต

3. การศึกษาวิชาการ

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ จะกังวลแต่เรื่องของการสอบหรือคะแนนมากไป ทำให้ไม่ได้ในสิ่งที่ควรจะได้ไปในการศึกษาระดับอุดมศึกษา การที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาได้นั้น นิสิตนักศึกษาควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตร

เมื่อศึกษาในหลักสูตรใด นิสิตนักศึกษาจะต้องศึกษาหลักสูตรนั้น ๆ ให้เข้าใจโดยตลอดว่าหลักสูตรนั้นมีกี่หน่วยกิต บัณฑิตวิชาอะไรบ้าง มีกี่กลุ่มวิชา เช่น

(1) กลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป หรือ บางแห่งเรียก กลุ่มวิชาการศึกษา โดยทั่วไป กลุ่มนี้มักจะแบ่งเป็น 4 หมวด คือ

1. หมวดวิชาภาษา

2. หมวดวิชามนุษยศาสตร์
3. หมวดวิชาสังคมศาสตร์
4. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

แต่ละหมวดจะมีวิชาบังคับให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต กลุ่มวิชานี้ นักศึกษาจะต้องเรียนรู้เพื่อความรู้กว้าง เพื่อความคิด ความเข้าใจ ในการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถรู้กว้าง สามารถเป็นบุคคลที่อยู่ต่างวงการกันได้ กลุ่มนี้จะต้องเรียนประมาณ 30-45 หน่วยกิต แล้วแต่หลักสูตรจะกำหนด

(2) กลุ่มวิชาแกน หรือ กลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพ กลุ่มนี้ก็เป็นวิชาต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำหรับอาชีพในสาขาวิชานั้น ๆ ที่นิสิตนักศึกษาเลือกศึกษากลุ่มนี้อาจประกอบด้วยวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพประมาณ 40-60 หน่วยกิต

(3) กลุ่มวิชาเอก คือ กลุ่มวิชาที่นิสิตนักศึกษาเลือก เพื่อหิมีความสามารถเป็นพิเศษ ในสาขาวิชานั้น ๆ โดยมากก็จะกำหนดรายวิชาให้ศึกษาตั้งแต่ 30-70 หน่วยกิต แล้วแต่สาขาวิชา

(4) กลุ่มวิชาเลือกเสรี หมายถึง กลุ่มวิชาที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ จากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในสถาบันนั้น ๆ กลุ่มนี้โดยมากมักจะมิให้ไว้น้อยมาก หรือไม่มีเลยในระดับปริญญาตรี ประมาณ 0-10 หน่วยกิต

รวมแล้ว นิสิตนักศึกษาต้องเรียนวิชาต่าง ๆ ที่ตนเองทั้งชอบ และไม่ชอบ ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องเข้าใจ ลักษณะโครงสร้างหลักสูตรที่บังคับนี้

ว่าเป็นโครงสร้างของหลักสูตรที่มีได้ใช้
ในสถาบันของท่านเท่านั้น แต่เป็นโครง
สร้างที่ใช้เป็นสากล ทั้งมหาวิทยาลัย
ของรัฐ ของเอกชน หรือของต่างประเทศ

นิสิตนักศึกษาสามารถศึกษา
หลักสูตร ข้อบังคับของหลักสูตรวิชา
บังคับในหมวดต่าง ๆ ว่าต้องเรียนวิชา
ใดบ้าง แต่ละวิชามีคำอธิบายรายวิชา
หรือลักษณะรายวิชาอย่างไร เพื่อจะ
ได้เตรียมตัว ได้ถูกต้อง

3.2 วางแผนการเรียนรู้

เมื่อศึกษาหลักสูตรทั้งหมด
วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชา
แล้ว นิสิตนักศึกษาย่อมตัดสินใจเลือก
สาขาวิชา วิชาเอก ได้อย่างมีเหตุผล
มากกว่าที่จะเลือกไปตามเพื่อน หรือ
เลือกไปตามสังคม ทำให้ไม่ประสบผล
สำเร็จในการศึกษา การเลือกสาขาวิชา
ที่จะศึกษานั้นผู้เรียนควรจะศึกษาว่า
วิชานั้น เมื่อเรียนสำเร็จแล้ว โอกาส
การทำงานเป็นอย่างไร แหล่งงานต้อง
การคุณสมบัติของบัณฑิตสาขานั้น ๆ
อย่างไร ข้อสำคัญควรสำรวจตนเองว่า
มีความสามารถด้านใด มีความถนัด
อะไร ชอบวิชาใด เรียนได้ดีในวิชาใด
การตัดสินใจโดยนำเอาความสามารถ
ส่วนตัวผนวกกับความต้องการของ
ตลาดแรงงาน ย่อมจะทำให้การเตรียม
อาชีพของตนในอนาคต ทำให้การเรียน
เป็นการเรียนอย่างมีเป้าหมายว่าเรียน
ไปทำไม วิชาเหล่านี้ใช้ได้หรือไม่สำ
หรับการพัฒนาตนเอง วิชาใดสำคัญ
สำหรับการพัฒนาความคิด ทักษะ
การนิเทศ หรือวิชาใดมีประโยชน์ต่ออาชีพ

การเลือกสาขาโดยมีการวางแผนอย่าง
รอบคอบจะช่วยให้ นิสิตนักศึกษามี
แรงผลักดันที่จะเรียนให้สำเร็จได้ตาม
ที่ปรารถนา

เมื่อเลือกวิชาเอก หรือสาขาวิชา
ได้แล้ว นิสิตนักศึกษาก็ต้องศึกษา
แผนการเรียนตลอด 8 ภาคการศึกษา
ปกติว่า ในปีที่ 1 ภาคแรกต้องเรียน
อะไรบ้าง การศึกษาแผนให้ตลอดถึง
4 ปี โดยที่ผู้เรียนจะทำตารางการเรียนรู้
ไว้เมื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ว่า อีก 7
ภาคการศึกษาจะต้องเรียนวิชาใดบ้าง
วิชาใดเปิดภาคต้น วิชาใดเปิดภาคปลาย
วิชาใดต้องเป็นวิชาบังคับให้เรียนก่อน
วิชาใดสามารถนำไปเรียนในภาคสุดท้าย
ของการศึกษาได้ ส่วนใหญ่สถาบันการ
ศึกษามักจะกำหนดวิชาที่ให้เรียนแต่ละ
ภาคของการศึกษาไว้แล้ว ผู้เรียนเพียง
แต่ศึกษาความต่อเนื่อง ความยืดหยุ่น
เพื่อนำมาดัดแปลงโครงสร้างการศึกษา
เพื่อให้เหมาะสมแก่ตนได้ การวางแผน
การเรียนตลอด 4 ปีของหลักสูตร ทำ
ให้ผู้เรียนเห็นทิศทาง ความก้าวหน้า
และความสำเร็จของชีวิตการเรียนรู้ใน
รั้วอุดมศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การ
วางแผนที่ดีนั้นผู้เรียนควรปรึกษาอา
จารย์ที่ปรึกษา ผู้เป็นเสมือนบิดามารดา
ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันนั้น ๆ
เพื่อความถูกต้องของหลักสูตร และ
ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน

3.3 ศึกษาวิธีการเรียน

วิธีการเรียนในระดับอุดม
ศึกษาแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา
ที่เห็นเด่นชัดคือ

1. นิสิตนักศึกษาต้องรับ
ผิดชอบต่อการศึกษาด้วยตนเอง มาก
ขึ้นกว่าระดับมัธยมศึกษา เพราะการ
เรียนในมหาวิทยาลัยเป็นการเรียนแบบ
“พึ่งตนเอง”

2. นิสิตนักศึกษาไม่มีใคร
คอยบังคับให้เข้าชั้นเรียน

3. นิสิตนักศึกษาต้องคิดและ
แก้ปัญหาการเรียนด้วยตนเอง

ความไม่เข้าใจบทบาทในการ
เรียนที่ต้องเข้าห้องสมุดเอง ค้นคว้าเอง
ทำรายงานเอง คิดหัวข้อเอง เลือกวิชา
เอง ทำให้นิสิตนักศึกษาไม่ประสบผล
สำเร็จในการศึกษา การศึกษาในระดับนี้
จะต้องเข้าใจประเด็นหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

3.3.1 ระบบหน่วยกิต

ผู้เรียนต้องเข้าใจระบบ
หน่วยกิตว่า เรียนกี่วิชาต่อภาคการ
ศึกษา แต่ละวิชาถ้าได้คะแนนเท่าใด
จะมีผลต่อคะแนนรวมอย่างไร การคิด
แต้มเฉลี่ย คิดอย่างไร ถ้าได้ต่ำกว่า
1.5 ผลจะเป็นอย่างไร ถ้าได้ต่ำกว่า
1.8 ควรเรียนกี่วิชา แต่ละวิชาจะต้องทำ
A กี่ตัว B กี่ตัวจึงจะพ้นสภาพรอพินิจ
หรือทดลองเรียน หรือวิทยาทัณฑ์ ผู้
เรียนควรสอบถามพูดคุยกับนายทะเบียน
อาจารย์ที่ปรึกษาหรือรุ่นพี่เพื่อให้เข้าใจ
ระเบียบวิธีของระบบหน่วยกิต

3.3.2 การเรียนระดับอุดมศึกษา

ผู้เรียนต้องเข้าใจว่า การ
เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนแบบ
“พึ่งตนเอง” ดังนั้น ต้องรู้จักใช้ห้อง
สมุดเป็น ค้นคว้าเป็น อ่านเพิ่มเติมเป็น
ข้อตำราเป็น จากการสังเกตพบว่า นิสิต

นักศึกษาไทยชื่อดังน้อย ไม่สนใจเก็บตำราต่าง ๆ ในสาขาวิชาชีพของตนเป็นสมบัติ ซึ่งทำให้ความคิดในสาขาวิชาชีพค่อนข้างแคบ และไม่ทันสมัย

1. การค้นคว้าห้องสมุด ผู้เรียนสามารถสอบถามจากเจ้าหน้าที่บริการค้นคว้าช่วยตอบ บรรณารักษ์ของห้องสมุด เพื่อความเข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุด การค้นหนังสือจากบัตรรายการ การยืมหรือการหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

2. การทำรายงาน ผู้เรียนส่วนใหญ่ ประโยชน์อันจะนำไปสู่อนาคตได้ การต้องทำรายงานด้วยตนเอง จึงควรศึกษาค้นคว้าวิธีการว่า การทำรายงานที่ดี จะต้องทำอย่างไร โดยศึกษาจากเอกสาร ฟังด้วยตนเอง ย่อมดีกว่าการขอยืมตำราการเขียนรายงานต่าง ๆ สอบถามอาจารย์ผู้สอน ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษา หรือพูดคุยกับรุ่นพี่ที่ผ่านการศึกษาวិชาพื้น ๆ มา หรือขอยืมรายงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมาดู เป็นตัวอย่าง การมีประสบการณ์ในการทำรายงานย่อมจะมีประโยชน์ต่อหน้าที่การงานของบัณฑิตในอนาคต เพราะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่ว่าสาขาใด ย่อมต้องใช้ภาษาเขียนเป็นหนทางในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพของตนทั้งนั้น คนที่เขียนเป็นย่อมมีโอกาสมากกว่าคนที่เขียนไม่เป็น ดังนั้น นิสิตนักศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการทำรายงานซึ่งนอกเหนือจากการทำให้ได้คะแนนดีในวิชานั้น แล้วควรคิดถึงประโยชน์ในอนาคตที่จะนำการเขียนไปใช้ในอาชีพของตนอีกด้วย

3. การเข้าฟังคำบรรยาย การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา คณาจารย์ระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ต้องเตรียมการสอนจากการอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม แล้วนำสาระที่สำคัญมาอธิบายหรือสอนให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจ ดังนั้น แต่ละชั่วโมงของการบรรยาย นิสิตนักศึกษาจะต้องสนใจฟัง จับประเด็นได้ ชักถามเป็น เพื่อให้ความรู้แต่ละชั่วโมง ก่อให้เกิดแนวความคิด และ

4. การจดคำบรรยาย การจดคำบรรยายหรือคำสอนของอาจารย์ ควรจดแต่ประเด็นสำคัญ ไม่จดยอจนเกินไปจนไม่สามารถอ่านออกหรือเข้าใจได้ ถ้ามีเอกสารแล้วก็จะจดแต่เพียงคำอธิบายเพิ่มเติมจากเอกสารนั้น ๆ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษา มักจะเป็นผู้ที่ฟังเป็น สรุปประเด็นได้ และรู้จักจดบันทึกข้อมูลสาระความรู้ที่ไว้อย่างมีระบบ นิสิตนักศึกษาจึงจำเป็นต้องฝึกหัดการจดคำบรรยายที่ถูกต้อง

5. การทบทวนบทเรียน การเรียนทุกวิชาจำเป็นต้องมีการทบทวนเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนในคำสอน และเพื่อให้ศึกษาต่อในชั่วโมงต่อไปได้อย่างเข้าใจ ดังนั้นผู้เรียนจึงควรจัดตารางการทบทวนการเรียนวิชาต่าง ๆ อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง การทบทวนอาจจะทำได้โดยการทำบทสรุปย่อ แต่ละวัน

ของการเรียนไว้ เพื่อให้ง่ายจำได้ง่าย และไม่ประสบปัญหาการดูหนังสือไม่ทันในเวลาสอบ

การเตรียมตัวสอบ นิสิตนักศึกษาที่มีระบบการเรียนที่ดี ย่อมจะไม่มีปัญหาเรื่องการสอบ พบว่าผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน คือ ผู้ที่ได้คะแนนไม่ดี สอบตก มักจะเป็นผู้ที่มีความเกียจคร้าน ย่อท้อ ผัดเวลา อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เวลาใกล้สอบจึงทำงานส่งไม่ทัน ท่องหนังสือไม่ทันกังวลและเครียดมาก เป็นเหตุให้สุขภาพกายเสียไปด้วย ดังนั้น ผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในการเรียนจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวสอบให้เป็น คือ

1. ดูหนังสือสม่ำเสมอมาตลอดเวลา
2. รับผิดชอบการบ้าน และรายงาน ส่งให้ตรงเวลา
3. แบ่งเวลาเรียนและเวลาพักผ่อนให้ได้สัดส่วนกัน
4. รักษาสุขภาพให้ดี
5. ดูตารางสอบให้แน่นอน ว่าสอบเวลาใด ห้องใด ไปให้ตรงเวลา
6. เตรียมอุปกรณ์ ปากกา ยางลบ ดินสอ ไม้บรรทัด บัตรประจำตัวให้พร้อม
7. ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ ไม่ทุจริต หรือเจตนาทุจริตในการสอบ ไม่ลอกผู้อื่นอย่างเด็ดขาด
8. ตั้งใจและมีความพยายามที่จะทำข้อสอบให้เต็มที่ อ่านคำสั่งให้

รอบคอบ ตอบให้ตรงคำถาม

ผู้ที่ปฏิบัติได้ตามข้อเสนอดังกล่าว ย่อมทำให้มีกำลังใจ ไม่เครียด และสามารถตอบคำถามในข้อสอบได้อย่างมั่นใจ ทำให้ผลสอบออกมาได้คะแนน

คนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้น่าจะต้องเป็นคนไข้กับทุก ๆ คน ได้ เป็นประโยชน์ต่อทุกคน สามารถเห็นประโยชน์ของทุก ๆ คนในสังคมนั้น นั่นก็คือจะต้องสร้างศรัทธาความรักต่อสถาบัน และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหาร อาจารย์ และเพื่อนร่วมสถาบันด้วย

สูงเป็นที่พอใจ

นอกเหนือไปจากการปฏิบัติตนเองในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการเรียน การค้นคว้า การทำรายงาน การฟังคำบรรยาย การจดคำบรรยาย การทบทวนบทเรียน และการเตรียมตัวสอบแล้ว นิสิตนักศึกษาควรจะต้องเอาใจใส่บุคคลรอบข้าง เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตของนิสิตนักศึกษาให้ดีขึ้น นั่นก็คือการรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อสังคมวิชาการของนิสิตนักศึกษาเอง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และเพื่อน ๆ ร่วมสถาบัน คนที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้น่าจะต้องเป็นคนไข้กับทุก ๆ คนได้ เป็นประโยชน์ต่อทุกคน สามารถเห็นประโยชน์ของทุก ๆ คนในสังคมนั้น นั่นก็คือจะต้องสร้างศรัทธาความรักต่อสถาบัน และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหาร อาจารย์ และเพื่อนร่วมสถาบันด้วย ทางสู่ความสำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจจะไม่ใช่วิถีที่โรยด้วยดอกกุหลาบ แต่ให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่เดินทางผ่านมาสู่ทางนี้ว่าจะกลับออกไปพร้อมกับความสำเร็จ ความก้าวหน้า และการสร้างชีวิตที่ดีในอนาคต ดังนั้น นิสิตนักศึกษาทุกคนควรมีอุดมการณ์ในการศึกษา ระดับนี้โดยยึดมั่นในสิ่งที่ดีงามพร้อมที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ของประเทศชาติสืบไป

การศึกษา คืออะไร

ระบบการศึกษาถูกควบคุมโดยผู้มีเงินตรา นั่นคือเขาเป็นผู้ที่จะตัดสินใจว่า นักศึกษาควรจะเรียนหรือไม่ควรจะเรียนอะไรในสถาบันอุดมศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป

1. คำนำ : สถานการณ์ที่เป็นปัญหา

ทุกคนเข้ามหาวิทยาลัยก็เพื่อต้องการแสวงหาอะไรบางอย่าง อย่างน้อยก็เพื่อให้มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง พัฒนาความสามารถของคนที่มียู่อต่อไปจนถึงที่สุด (Self Realization) อันจะทำให้เขามีความสุขอยู่กับชีวิตการงาน มีอาชีพ รู้จักใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิต และมีความสุขอยู่กับการเป็นสมาชิกของสังคม มีความกระตือรือร้น อยากมีส่วนร่วม รู้จักชื่นชมความงามในศิลปวัฒนธรรมและความมีระเบียบในโครงสร้างของธรรมชาติ เพราะชีวิตมิได้อยู่ได้ด้วยข้าวหรือขนมปังอย่างเดียว

สิ่งที่ปัญหาอยู่ทุกวันนี้ก็คือ มีน้อยคนที่รู้ว่าอะไรทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร ท่านที่รู้หรือมีความคิดดี ๆ อยู่บ้างก็ทำให้ผู้ที่มิอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลระบบการศึกษาดังว่านี้ไม่ ระบบการศึกษาถูกควบคุมโดยผู้มีเงินตรา นั่นคือเขาเป็นผู้ที่จะตัดสินใจว่า นักศึกษาควรจะเรียนหรือไม่ควรจะเรียนอะไรในสถาบันอุดมศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป

ไม่ว่าครูบาอาจารย์ หรือนักปรัชญาการศึกษาจะมีความเห็นอย่างไร จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็ยังหาใช่การให้โอกาสแก่เอกัตบุคคลอย่างเสมอภาคเพื่อพัฒนาตนเองอย่างถึงที่สุดไม่ เพราะเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจและสังคมด้วย ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมต้องการคนส่วนน้อยไว้เป็นชนชั้นปกครองหรือเป็นมันสมองกับต้องการคน

*อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ส่วนใหญ่ไว้เป็นคนงานราคาถูก ๆ ระบบการศึกษาที่จะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พัฒนาเต็มตามความสามารถที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันจึงมีน้อยหรือไม่มี ดังนั้นแทนที่การศึกษาจะเป็นการพัฒนาความสามารถของเอกัตบุคคล เขาก็จะสอนกันแต่สิ่งที่ระบบเศรษฐกิจและการเมืองต้องการให้นักศึกษารู้เท่านั้น เขาจะสอนให้นักศึกษาเชื่อฟังผู้มีอำนาจ ท้องจำและทำตาม แต่เขาจะไม่สอนให้นักศึกษารู้จักใช้ความคิดหาเหตุผล หรือรู้จักตั้งคำถามเอากับการกระทำที่ไร้เหตุผล ระบบการศึกษาจึงเป็นระบบที่บังคับให้ทุกคนทำเหมือนกัน แต่งตัวเหมือนกัน อยู่ในกฎเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยออกมายังคับใช้อย่างเดียวกัน และท่องจำดังนกแก้วนกขุนทอง หาใช่ระบบที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีความเป็นตัวของตัวเองหรือได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีแต่อย่างใด

2. การศึกษาคืออะไร

คราวนี้ลองหันมาพิจารณาความหมายของการศึกษาดูบ้าง นักปรัชญาบางคนถือว่า การศึกษาคือกระบวนการยาวนานตลอดชีวิต (Education is a life-long process) เพราะฉะนั้นเราจึงไม่แปลกใจว่า ทำไมกระทรวงศึกษาจึงมีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพราะการศึกษาคือสิ่งที่ดำเนินไปตลอดเวลาในชีวิต หรือพูดเมื่อเรียนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ หรือแม้แต่ว่าจบจากมหาวิทยาลัยได้ปริญญาตรี โท หรือเอกเท่านั้นไม่ หากแต่เป็นกระบวนการ

ยาวนานตลอดชีวิต กล่าวคือ ต้องศึกษากันเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด

ความหมายของการศึกษาดังกล่าวนับเป็นความหมายที่ดีอย่างหนึ่งในข้อที่เป็นอนุสติเตือนมิให้เราหลงผิด คิดว่าเรียนจบหลักสูตรตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้วก็จบสิ้นกันแต่เพียงนั้น ไม่ต้องศึกษาหาความรู้อะไรต่อไปอีก ความจริงนั้นเป็นเพียงบทเริ่มต้นหรือบทนำในโลกแห่งชีวิตที่แท้จริงของเราเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ความหมายของการศึกษาที่จะพูดถึงในที่นี้ และดูออกจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาไม่น้อย ก็คือ “การศึกษาคือกระบวนการเปลี่ยนแปลง” (Education is a process of change)

ความหมายของการศึกษาทั้งสองที่กล่าวมานี้มีตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ คำว่า “กระบวนการ” อันคำว่ากระบวนการนี้แสดงว่าต้องมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง กระทำปฏิกิริยาหรือมีปฏิสัมพันธ์ (Interact) ต่อกัน แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ดูดั่งอ็อกซิเจนกับไฮโดรเจนกระทำปฏิกิริยาทางเคมีต่อกันโดยการจุดระเบิด ทำให้เกิดน้ำ ฉะนั้นข้อนี้มีอุปมาฉันใด กระบวนการทางการศึกษาก็นั่น

2.1 ปัจจัยเกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง

1. ปัจจัยสำคัญประการที่หนึ่ง คือ ตัวนักศึกษาเองซึ่งเปรียบเสมือนวัตถุดิบที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงให้เป็นผลผลิตที่พึงปรารถนาต่อไป ตัวเราประกอบด้วยประสาทสัมผัส (Sense

Inputs) ต่าง ๆ เช่น ตามองเห็น หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสและใจนึกคิด ถ้าทุกคนมีประสาทสัมผัสที่ดี เช่น หูไม่หนวก ตาไม่บอด เป็นต้น ก็ย่อมจะเป็นที่แน่ใจได้ระดับหนึ่งว่า การศึกษาของเราจะต้องไม่แพ้ใครแน่นอน

2. ปัจจัยประการที่สองคือ **สิ่งแวดล้อม**ที่เราสัมผัสด้วย สิ่งแวดล้อมมีหลากหลาย นับตั้งแต่บิดามารดา ญาติ พี่น้องที่บ้าน ตลอดไปจนถึงเพื่อนฝูง ที่อยู่รอบตัวเราที่บ้านและเพื่อนนักศึกษาด้วยกันที่มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นแก่ตัวนักศึกษาเอง เพราะมหาวิทยาลัยเป็นที่รวมของครูบาอาจารย์ ซึ่งเปรียบเสมือนชุมพลแห่งปัญญา นอกจากนั้นยังมีห้องสมุดมีตำรา หอสมุด วารสารทางวิชาการทุกชนิด ตลอดจนบริเวณโดยรอบอาคารสถานที่ และ สนามกีฬาต่าง ๆ ที่นักศึกษาจะได้สัมผัส ทั้งหมดนี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการศึกษา และการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งสิ้น

2.2 การศึกษาทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

การศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง คือ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น แต่ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นสิ่งที่จะได้พิจารณากันต่อไป

การที่ตัวเราได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม หรือมีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมอันใดก็ดี เชื่อว่าเราได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น สิ่งที่จะตามมาจากการมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นก็คือ

1. **การรับรู้ (Perception)** แต่จะรับรู้ได้มากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นกับคุณภาพของประสาทสัมผัส (Sense Inputs) ของเราเองดังกล่าวแล้ว การรับรู้เกี่ยวกับวัตถุที่สัมผัส นับเป็นความรู้ระดับหนึ่ง เช่นรู้ว่า สิ่งที่มีมองเห็นเป็น

สีแดง เสียงที่ได้ยินเป็นเสียงเตรรอยนด ดังนั้นเป็นต้น แต่การรับรู้เป็นแต่เพียงเบื้องต้นของกระบวนการคิด (Dr. de Bono 1974 : 43) อันจะทำให้ได้ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. **การคิด (Reflection)** การคิดเป็นกิจกรรมตามธรรมชาติของสมอง เช่นเดียวกับกิจกรรมของตาที่มองเห็น โครงสร้างของนัยตาเป็นตัวกำหนดการเห็นนั้นใด โครงสร้างของสมองก็เป็นตัวกำหนดการคิดนั้น

การรับรู้จะต้องมาก่อน ส่วนกระบวนการคิดมาทีหลัง เพราะต้องอาศัยความตั้งใจด้วย (Locke, John 1958 : 45) การรับรู้อาจถูกต้อง แต่ถ้าเข้าใจผิดตีความหมายผิด ก็อาจทำให้เกิดผิดตามไปด้วย เช่น แม่บ้านอาจเห็นเสื้อของท่านมีลิลพดลสีแดงคิดมาเป็นรอยรูปกระฉับเห็นชัดเจน การรับรู้ถูกต้องแน่นอน แต่อาจจะคิดผิดเพราะนึกว่าท่านไปยุ่งกับหญิงอื่นมา ก็เลยให้ท่านนอนเสียที่ห้องรับแขกแทน ซึ่งแท้จริงแล้วรอยลิลพดลที่ติดมานั้นเกิดขึ้นตอนรถเบรคกระทันหันจนหญิงสาวที่ยืนอยู่ข้างหลังยังตัวไม่ทันจึงประทับริมฝีปากรูปกระฉับไว้บนเสื้อของท่านอย่างที่เห็นนั่นเอง ในทำนองเดียวกันถ้าเรามองเห็นว่า ความยากจน เนื่องเพราะความล้มเหลวในชีวิต หรือความเกียจคร้านของผู้คน เราก็อาจคิดต่อไปว่า ก็สมควรแล้วที่เขาจะยากจนและอดอยากต่อไป แต่ถ้าเรามองเห็นว่า ความยากจนเป็นผลเนื่องมาแต่ระบบ เราก็อาจคิดต่อไปว่าถ้าเช่นนั้นระบบก็จะต้องรับผิดชอบ

ความยากจนที่เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคมด้วย เพราะโดยระบบเศรษฐกิจแบบนี้ถึงเขาจะขยันขันแข็งปานใด ก็ยากที่จะล้มตาอ้าปากได้ เพราะไหนการศึกษาจะต่ำ ดอกเบี้ยจะแพง ยังจะถูกรีดถูกไถอีกอีกปาละ กว่าจะเหลือถึงปากถึงท้องก็น้อยเต็มที ทั้ง ๆ ที่ดินแต่เช่ากว่าจะกลับถึงบ้านบางวันก็ค่ำมืดคิดค้น

จากนี้ก็จะเห็นว่า ความรู้จะเพิ่มขึ้นไม่ได้เลยถ้าเราไม่คิดต่อได้ รับรู้อะไรมาก็ต้องนำมาพิจารณาไตร่ตรองด้วยเสมอ ไม่ใช่จำข้อเท็จจริงได้แต่อย่างเดียว โดยคิดว่านั้นคือความรู้เสียแล้วมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ต่างกับสัตว์อื่น ๆ ก็เพราะรู้จักคิดหาเหตุผลนี้เอง และความรู้จักคิดหาเหตุผลซึ่ง Rene Descartes เรียกว่า Good Sense นี้มนุษย์มีเท่าเทียมกัน (Descartes, Rene 1968 : 27)

3. **ความคิด (Ideas)** และข้อความคิด (Concepts) เมื่อเรารู้จักคิดในสิ่งใดก็ย่อมจะเกิดความคิดในสิ่งนั้นเป็นแน่ **ความคิดในสิ่งใดที่ชัดเจนสามารถบอกลักษณะร่วมกันของสิ่งนั้นได้** เรียกว่า **มโนทัศน์ หรือข้อความคิด (Concept)** เช่น สามารถบอกลักษณะร่วมกันของดอกกุหลาบได้ บอกลักษณะร่วมกันของความรัก บอกลักษณะร่วมกันของการบริโภคและการผลิตได้ ดังนั้นเป็นต้น การที่เราสามารถบอกลักษณะร่วมกันในสิ่งใดได้ แสดงว่าเรามีมโนทัศน์หรือข้อความคิด (Concept) ในสิ่งนั้น มโนทัศน์จึงมิใช่อะไรอื่น คือข้อความคิดอย่างหนึ่งในสมองของเรา

ความคิดในสิ่งใดที่ชัดเจน สามารถบอกลักษณะ ร่วมกันของสิ่งนั้นได้ เรียกว่า มโนทัศน์ หรือ ข้อความคิด (Concept)

นั่นเอง ถ้าการรับรู้เป็นเบื้องต้นของ
กระบวนการคิดฉันใด มโนทัศน์ก็เป็น
เบื้องต้นปลายของกระบวนการคิดฉันนั้น

ลักษณะสำคัญของมโนทัศน์หรือ
ข้อความคิดอย่างหนึ่งก็คือมโนทัศน์
บางอย่างนั้น บอกปริมาณที่แน่นอนไม่ได้
หาเครื่องบ่งชี้ที่แน่นอนไม่ได้ เช่น
มโนทัศน์เกี่ยวกับความรัก โดยเปรียบเทียบ
แล้ว นับเป็นมโนทัศน์ที่หาค่า
ปริมาณหรือเครื่องบ่งชี้ที่แน่นอนได้ยาก
บางคนบอกว่า ความรักของเขาเท่าฟ้า
และดิน แต่บางคนก็บอกว่า

ความรักเหมือนโรคา
บันดาลตาให้มืดมน
ไม่อินและไม่ยล
อุปสัศกะโคโค

ความรักเหมือนโคถึก
กำลังคึกคึกขังไว้
ย่อมจะโลดจากคอกไป
ย่อมอยู่ ณ ที่ขัง

แต่บ้างก็ว่า

“ความรักนั้นหาคุณสมบัติ เป็น
มายาอยู่ได้ครู่เดียว แล้วก็กลับขมตลอด
ชาติ”

และบ้างก็ว่า

“ความรักทำให้ความชั่วร้ายกลับ
เป็นความงาม ความโง่กลับเป็นความ
ฉลาด ความแก่กลับเป็นความหนุ่ม
บาปเป็นบุญ ความซึมเซากลับเป็นความ
แจ่มชื่น ใจแคบเป็นใจกว้าง ความรัก
เป็นโอสถอย่างเอก”

ดังนั้น เป็นต้น

ถ้าจำกัดความของความรักเหล่านี้
คงพอจะเป็นนิพจน์อุทธาหรณ์ชี้ให้เห็น
ว่ามโนทัศน์ของแต่ละคนอาจไม่ตรงกัน
และหาค่าหรือเครื่องบ่งชี้ที่แน่นอน
ไม่ได้ สุดแล้วแต่ประสบการณ์ของแต่ละ
คนเป็นประมาณ

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมโนทัศน์
อีกเป็นอันมากที่สามารถบอกได้ตรง
กัน หากที่แน่นอนได้ มีดัชนีหรือเครื่อง
บ่งชี้ที่ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งเรามักจะเรียก
มโนทัศน์เหล่านี้ว่า ตัวแปร (variables)
เช่น รายได้ และการบริโภค เป็นต้น
ซึ่งล้วนเป็นมโนทัศน์ที่เราสามารถหา
ค่าได้ว่า ปีหนึ่ง ๆ เรามีรายได้เท่าไร
บริโภคเท่าไร ที่เราเรียกว่าตัวแปรก็
เพราะค่าของมันจะเปลี่ยนไปเมื่อเวลา
และสถานการณ์เปลี่ยนไป อาจมากขึ้น
หรือลดลง

4. ทฤษฎี คือ ยอดของความรู้

สำหรับนักศึกษาหรือนักวิชาการ
คงจะไม่หยุดอยู่เพียงความหมายและ
ชนิดของตัวแปรต่าง ๆ เท่านั้น หากจะ

ต้องศึกษาและสังเกตถึงความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรเหล่านั้นต่อไปอีกว่า
มีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีตัวแปร
อะไรเป็นเหตุ ตัวแปรอะไรเป็นผล แล้ว
สรุปลงเป็นกฎเกณฑ์ หรือหลักการ

(Principles) หรือทฤษฎีบท (Theorem)
ซึ่งจะต้องพิสูจน์หาความจริงกันต่อไป
เมื่อพิสูจน์ได้ความจริงเป็นที่แน่ชัดแล้ว
จึงจะกลายเป็นทฤษฎี คือยอดของความรู้
ที่แท้จริง ใช้พยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิด
ในอนาคตได้ เช่น การบริโภคขึ้นอยู่กับ
รายได้หลังหักภาษีแล้ว อย่างอื่น
คงที่ นี่ก็เป็นทฤษฎีซึ่งสามารถพยากรณ์
เหตุการณ์ในอนาคตหรือเป็นแนวทางใน
การปฏิบัติต่อไปได้ กล่าวคือ ถ้าเราทราบ
ว่ารายได้หลังหักภาษีแล้วเพิ่มขึ้น เราก็
สามารถพยากรณ์หรือคาดการณ์ต่อไป
ในอนาคตได้ว่า การบริโภคจะเพิ่มขึ้น
ด้วย ในทำนองเดียวกัน เราอาจตั้งเป็น
ทฤษฎีหลังจากได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า
คุณภาพของชีวิตของผู้คนขึ้นอยู่กับอัตรา
การว่างงาน นั่นก็คือ เราสามารถพยา-
กรณ์ได้ว่า หากอัตราการว่างงานสูงขึ้น
คุณภาพของชีวิตของผู้คนย่อมจะเลวลง
จะมีรายได้ไม่พอจ่าย เด็ก ๆ จะขาด
อาหาร พ่อแม่จะทะเลาะเบาะแว้งกัน
มากขึ้น จนหาความสุขไม่ได้

ความรู้นับตั้งแต่ตัวเรามีปฏิสัม-
พันธ์กับสิ่งแวดล้อม จนในที่สุดสามารถ
ตั้งเป็นทฤษฎีได้ ดังนั้น ย่อมเป็นยอด
ของความรู้โดยแท้

แต่การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
ไม่เพียงแต่จะทำให้เรามีความ
รู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่เราสนใจ

ใครรู้เพิ่มขึ้น หรือดีขึ้นกว่าเดิม
ยังจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เกิด
ขึ้นแก่ตัวเรามาก ถ้าการศึกษาหมายถึง
การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง บางที
เราจะต้องถามตัวเองว่า ได้มี
การเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นแก่ตัวเรา
อีกบ้าง หรือไม่ดังนี้เช่น

1. เรามีพละนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง
ขึ้นกว่าแต่ก่อนหรือไม่ พละนามัย
ซึ่งสำคัญนักในทฤษฎีของกรีกและ
โรมัน เพราะสุขภาพจิตที่ดีย่อมจะมี
แต่ในร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์เท่านั้น

2. ทฤษฎีคติที่มีต่อผู้คนสถาบัน
และต่อโลกเปลี่ยนไปหรือไม่ เรารู้จัก
Give รู้จัก Take หรือรู้จัก Take แต่
ถ่ายเดียวเหมือนเดิม รู้จักใช้คำขอบคุณ
และขอโทษหรือไม่ หรือยังอายเหนียม
ที่จะพูดคำเหล่านี้ เป็นคนมีน้ำใจนักกีฬา
รู้จักแพ้รู้จักชนะ หรือรู้แต่จะเอาเปรียบ
เขาร่ำไป เป็นสุภาพบุรุษที่มีกิริยามารยาท
ดีงาม เจริญด้วยถ้อยคำอ่อนหวานหรือ

นิ่งวาพาวัยเหมือนเดิม

3. มองในแง่ของอารมณ์ เรารู้จัก
อดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่น่าพอใจกว่าแต่
ก่อน ไม่โกรธง่ายหรือรู้ว่าม ทำอะไร
รู้จักคิด รู้จักเหตุรู้จักผล ไม่เอาแต่อารมณ์
และมีสติสัมปชัญญะดีขึ้นกว่าแต่ก่อน
หรือไม่

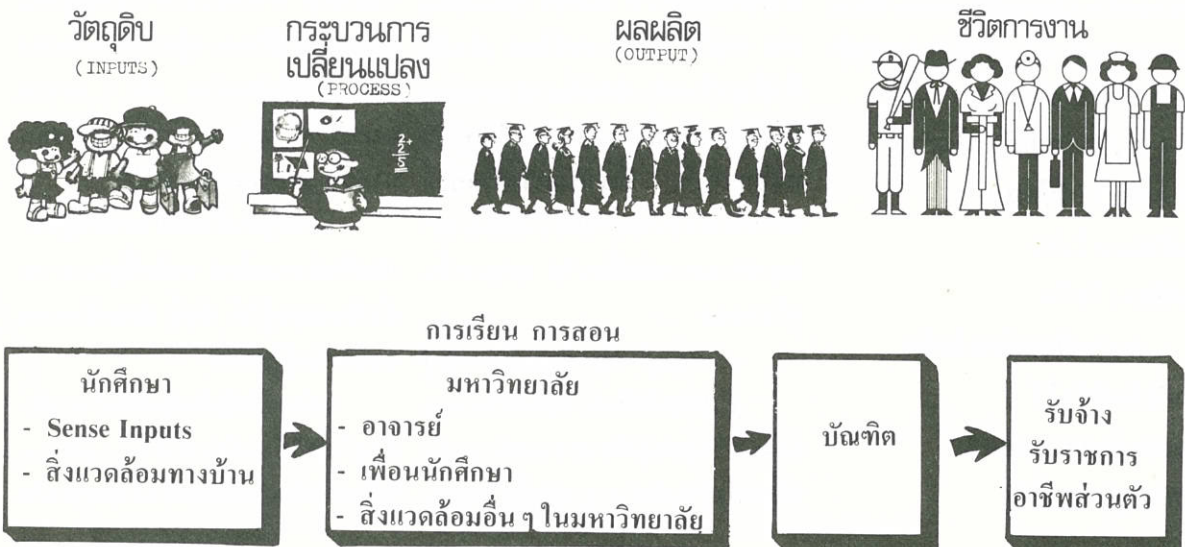
4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสติ
ปัญญา นั่นคือ รู้จักใช้วิธีการแห่งปัญญา
หรือรู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ใน
การแก้ปัญหา ไม่ใช่วิธีการของพ่อมด
หมอผี หรือมงายในเรื่องเวทย์มนต์คาถา
หรือไม่ มีทัศนคติที่เป็นวิทยาศาสตร์
(Scientific Attitudes) หรือไม่ มีการ
ตัดสินใจที่มึประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
กว่าแต่ก่อนได้รับการศึกษาหรือก่อน
มาเข้ามหาวิทยาลัยหรือไม่

อนึ่ง การที่จะได้ชื่อว่า เป็นผู้มีการ
ศึกษาหรือไม่ ก็ต้องคอยดูที่ความเปลี่ยน
แปลงอันจะเกิดแก่ตัวเอง เหล่านี้แน่นอน
อุปมาตัวเราเหมือนข้าวเปลือก ถ้าใส่

เข้าทางหนึ่งผ่านกระบวนการของโรง
สีข้าว แล้วกลับออกมาอีกทางหนึ่ง
หากยังเป็นข้าวเปลือกเหมือนเดิม ย่อม
ไม่ได้ชื่อว่าเป็นข้าวสาร ฉนั้นใด บุคคล
ที่ผ่านเข้ามหาวิทยาลัยแล้วออกมาเป็น
บัณฑิตถึงจะได้ปริญญาติดมือออกมา
แต่ถ้าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
แก่ตัวเราด้วยประการทั้งปวงดังที่กล่าว
มา ก็ย่อมไม่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษา
หรือเป็นบัณฑิตที่แท้จริง ฉนั้น

3. บทบาทของมหาวิทยาลัยกับกระ- บวนการเปลี่ยนแปลง

จากแผนภูมิข้างล่างนี้ คงจะทำ
ให้เข้าใจฐานะอันสำคัญของมหาวิทยา-
ลัยได้ดีขึ้น เพราะเป็นฐานะที่จะก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงขึ้นแก่นักศึกษา
จากการเป็นวัตถุดิบไปเป็นผลผลิตของ
มหาวิทยาลัย คือ บัณฑิตที่พึงปรารถนา
ของสังคม ก่อนที่จะย่างเข้าสู่ชีวิตการมี
งานทำ ซึ่งอาจจะยึดอาชีพรับจ้าง รับ-
ราชการ หรืออาชีพส่วนตัว แล้วแต่กรณี

มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ห้องสมุด เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ สนามกีฬาต่าง ๆ ตลอดจนบรรยากาศอันน่ารื่นรมย์ที่มหาวิทยาลัยจัดหาไว้ให้ เป็นต้น แต่ละชนิดล้วนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนการสอนซึ่งจะเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยทั้งสี่ดังกล่าวแล้วแต่ต้น มหาวิทยาลัยจึงเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จะช่วยให้คนหนุ่มคนสาวซึ่งจบการศึกษาชั้นมัธยมแล้วนั้น ได้มีโอกาสค้นหาตัวเองเพื่อดูว่าจะมีขีดความสามารถไปได้ไกลเพียงใด ตัวเองสนใจทางไหน หรือมีความถนัดตามธรรมชาติอะไร เพื่อที่จะได้พัฒนาไปได้ถูกทาง ด้วยเหตุนี้จึงไม่คิดนักที่จะกล่าวว่า มหาวิทยาลัยได้มีส่วนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญแก่ตัวนักศึกษา เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพที่ถูกกับนิสัยและความถนัดตามธรรมชาติของตน โดยการให้ความรู้และทักษะในวิชาชีพ เช่น เป็นหมอ เป็นวิศวกร เป็นนักบัญชี นักกฎหมาย และนายธนาคาร เป็นต้น

เมื่อมหาวิทยาลัยมีความสำคัญเห็นปานนี้ ก็ย่อมเป็นธรรมดาที่มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นชุมคลังแห่งปัญญาอย่างแท้จริง Bissell C.T. (1968) ได้ให้ข้อสังเกตมหาวิทยาลัยที่ยิ่งใหญ่ไว้ดังต่อไปนี้ คือ :-

1. จะต้องเป็นแหล่งชุมนุมของนักวิชาการในสาขาวิชา อันจะเป็นพื้นฐานให้มีการขยายพรมแดนของความรู้ ออกไปอย่างกว้างขวาง เช่น ฟิสิกส์

เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ปรัชญา และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ กล่าวคือ ในมหาวิทยาลัยนั้น ๆ มีนักวิชาการผู้มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับกันในสาขาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ จำนวนเท่าใด และสาขาวิชาเหล่านี้มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับกันในระหว่างประเทศมากน้อยเพียงใด

2. จะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่เข้มแข็งทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งที่มีชื่อเสียงมากในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในสาขาวิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) แต่ไม่ยิ่งใหญ่ เพราะมีส่วนช่วยขยายพรมแดนของความรู้ได้น้อยเกินไป

3. จะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่รักษาความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะยาว กับภาระหน้าที่ในระยะสั้น หรือระหว่างความรับผิดชอบที่มีต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ กับความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมที่มหาวิทยาลัยเป็นสมาชิกอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง และ

4. มหาวิทยาลัยจะต้องดำรงไว้ซึ่งความสำคัญที่มีต่อสังคม เนื่องจากเป็นที่ชุมนุมของปัญญาชน มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศยิ่งกว่าสถาบันอื่นใด

ดังนั้น มหาวิทยาลัยที่ยิ่งใหญ่ มหาวิทยาลัยที่เป็นชุมคลังแห่งปัญญา จึงต้องทำหน้าที่อย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน คือ

1. แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

โดยการวิจัย ความอยากรู้เป็นเรื่องเก่าแก่ของมนุษย์ เพราะความต้องการมีชีวิตที่ดีกว่า ทำให้มนุษย์แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ แต่นักปรัชญาชาวกรีกในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตวรรษ เสนอว่าผู้ที่อยากรู้ จะต้องมีความสามารถในการที่จะรู้ด้วย มนุษย์แต่ละคนสามารถค้นพบความจริงได้ โดยการใช้พลังความคิด การใช้ความคิดและตรรกะอาจไม่สามารถค้นพบความจริงได้ทั้งหมดแต่ก็มากพอที่จะทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับตัวเอง สังคม และโลกที่เขามีชีวิตอยู่ ด้วยเหตุนี้กระมัง มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดในยุโรป เช่น มหาวิทยาลัย Salerno มหาวิทยาลัย Bologna และมหาวิทยาลัย Paris จึงเริ่มแสวงหาความรู้และเปิดสอนในสาขาวิชาหลัก 3 สาขาวิชาก่อนอื่นใดคือ

ก. วิทยาศาสตร์ อันเป็นวิชาว่าด้วยมนุษย์จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข โดยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บได้อย่างไร

ข. วิชานิติศาสตร์ วิชาที่ว่าด้วยกฎเกณฑ์ที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร และ

ค. วิชาเทววิทยา วิชาที่ว่าด้วยชีวิตของมนุษย์หลังจากที่ได้ตายไปแล้วว่าจะไปรวมอยู่กับพระผู้เป็นเจ้าอย่างมีความสุขได้อย่างไร

ความรู้อันเกิดจากการวิจัยที่แท้จริง อาจกล่าวได้ว่า เพิ่งจะเกิดขึ้นในยุโรปในราวศตวรรษที่ 15 เมื่อนักวิทยาศาสตร์ เช่น กาลิเลโอได้สำรวจธรรมชาติ ทำการทดลอง และค้นพบกฎธรรมชาติต่าง ๆ

ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในยุโรป และอเมริกามีมาก เนื่องจากได้ตั้งมานาน มหาวิทยาลัยของเราซึ่งเพิ่งตั้งยังไม่ถึง 100 ปี จึงไม่สามารถจะเปรียบเทียบได้ แต่ถ้าต้องการจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ยิ่งใหญ่ต่อไปในภายหน้าและไม่ต้องการถูกรอบงำทางปัญญา ก็ต้องจัดสรรเงินทุนวิจัยและส่งเสริมงานวิจัยให้มากขึ้น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจะต้องตื่นตัวทำการวิจัยมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2. การถ่ายทอดความรู้ที่หามาได้ นั่นก็คือมหาวิทยาลัยมีหน้าที่อื่นจะขาดเสียมิได้ คือ การสอน กล่าวกันว่า มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาอยากเรียนมาก คือ มหาวิทยาลัยที่มีอาจารย์ซึ่งมีความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยการทำวิจัย และถ่ายทอดความรู้ที่หามาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้ที่หาได้ถ้าไม่ถ่ายทอดต่อไป ในที่สุดความรู้นั้นก็ตายไปเอง อันที่จริง ความรู้ ก็เหมือนสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายนั่นเอง เกิดขึ้น ทรงอยู่ แล้วก็จะดับไป ถ้าไม่ยอมให้ดับไปหรือล้าสมัยเร็วเกินไป ความรู้บางส่วนจะต้องถูกแทนที่ด้วยความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

ในแง่ของนักศึกษา การเรียนรู้อะไรก็ตาม จะต้องใช้ความพยายามเสมอ นักศึกษาจะต้องเรียนด้วยตัวเอง นั่นคือ การนำตัวเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อาจารย์ไม่สามารถจะทำหน้าที่แทนนักศึกษาได้ อย่างดี ก็ได้แต่เป็นผู้แนะนำ ชี้ช่องทาง และให้กำลังใจ ดัง

มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาอยากเรียนมาก คือ มหาวิทยาลัยที่มีอาจารย์ซึ่งมีความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยการทำวิจัย และถ่ายทอดความรู้ที่หามาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

อาจารย์ที่ดีเยี่ยมจะไม่สอนหรือออกข้อสอบอันจะทำให้นักศึกษาต้องท่องจำข้อเท็จจริงหรือสูตรสำเร็จ เพราะในชีวิตจริงคนเราจะไม่สามารถจดจำอะไรได้หมด ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือสูตรสำเร็จอะไรก็ตาม

คนเลี้ยงม้า จูงม้าไปกินน้ำ จะนั้น ม้าจะกินน้ำหรือไม่กินก็สุดแล้วแต่ตัวเอง หากเป็นความรับผิดชอบของคนจูงม้าไม่ใช่ม้า มีอุปมาฉันใด อาจารย์กับศิษย์ก็ฉันนั้น

อนึ่ง ในสมัยเรียนอยู่ในชั้นมัธยมเราเป็นนักเรียน มีครูเป็นผู้สอนให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ตอนนี้เราเปลี่ยนฐานะจากนักเรียนมาเป็นนักศึกษาแล้ว เราจะต้องศึกษาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ การมีระเบียบวินัยก็คือการรู้จักศึกษาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ หาได้หมายถึงการแต่งตัวเหมือนกันอย่างนักเรียนมัธยม เชื้อฟุ้ง และท่องจำข้อเท็จจริงหรือสูตรสำเร็จดังนกแก้วนกขุนทองไม่

อาจารย์ที่ดีเยี่ยมจะไม่สอนหรือออกข้อสอบอันจะทำให้นักศึกษาต้องท่องจำข้อเท็จจริงหรือสูตรสำเร็จ เพราะในชีวิตจริงคนเราจะไม่สามารถจำอะไรได้หมด ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือสูตรสำเร็จอะไรก็ตาม แต่จะสอนให้นักศึกษารู้จักคิด รู้จักใช้วิธีการแก้ปัญหา รู้จักหาข้อมูลด้วยตนเอง โดยการชี้แนะหนังสือดีๆ ให้อ่าน ชี้แหล่งเอกสารให้ไปค้นคว้าด้วยตนเอง

3. การนำความรู้ไปใช้

เมื่ออาจารย์ทำการวิจัยได้ความรู้ใหม่ๆ มาแล้ว นำมาถ่ายทอดแล้วเท่านั้นยังไม่พอ ยังจะต้องนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ด้วย นั่นคือนำไปพิสูจน์คุณค่าของมัน หากไม่แล้ว ความรู้เหล่านั้นนอกจากจะไร้ประโยชน์แล้ว ยังอาจเป็นอันตรายอีกด้วย (Alfred North White

head 1948 : 13) ชื่อนี้นำไปสู่หน้าที่อีก คือ การศึกษาและการประดิษฐ์คิดค้น อย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย นั่นคือการ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือ

ชุมชนที่มหาวิทยาลัยเป็นสมาชิกอยู่ การศึกษาและวิจัยที่เกิดขึ้นในรั้วของ มหาวิทยาลัย ถ้าส่งเสริมให้ถูกทาง ย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นอันมาก ยกตัวอย่าง เช่น ประเทศสหรัฐซึ่งเป็นประเทศที่ ทั้งรัฐและเอกชนร่วมกันลงทุนทางด้าน การศึกษาและวิจัยมากที่สุด ทำให้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก้าวหน้า อย่างรวดเร็ว Denison ได้กล่าวไว้ใน รายงานตอนหนึ่งว่า การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในช่วง 1905-1929 ครั้ง หนึ่งเป็นผลเนื่องมาแต่แรงงาน และทุน แต่หลังจากเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ ระหว่าง ค.ศ. 1929-1957 แล้ว แรงงาน และทุนมีส่วนเพียงหนึ่งในสามเท่านั้น ทุกวันนี้ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีต่อการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอเมริกา

คือ การศึกษาและการประดิษฐ์คิดค้น เทคโนโลยีใหม่ ๆ (Schrieber, J.J. 1970 : 62)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ มิได้อยู่ที่ไหน หากแต่อยู่ที่ มหาวิทยาลัยนั่นเอง ถ้ามหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ทั้งสามอย่างนี้ได้สมบูรณ์ ก็ นับว่าเพียงพอแก่การเป็นมหาวิทยาลัย ที่ดีแล้ว

4. สรุป

นักศึกษาพยายามเข้ามหาวิทยาลัย ก็เพื่อต้องการให้มีโอกาสได้พัฒนา ความสามารถที่ตนมีอยู่ให้ถึงที่สุด แต่ การจัดการศึกษาภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และการเมืองที่เป็นอยู่ก็หาสามารถ บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเช่น ว่านี้โดยสมบูรณ์ไม่

การศึกษา คือกระบวนการเปลี่ยน แปลงอย่างหนึ่ง ผู้ที่มีการศึกษาจึงเป็น

ผู้ที่ได้เปลี่ยนไปแล้ว โดยมีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถหาความรู้ที่สนใจได้ด้วย ตนเอง ยิ่งการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ก็ ควรจะเกิดขึ้นแก่นักศึกษาด้วย หากจะ ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษาที่แท้จริง

มหาวิทยาลัย เป็นองค์กรที่สำคัญ ที่มีส่วนโดยตรงต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มหาวิทยาลัยที่จะยิ่งใหญ่ต่อไปภายหน้าจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งชุมนุมของปัญญาชน เปิดสอนวิชาซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้มีการ ขยายพรมแดนของความรู้ออกไปอย่าง กว้างขวาง เข้มแข็งทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท รักษาสมดุลระหว่างเป้าหมายในระยะยาวกับระยะสั้น และมีจิตสำนึกต่อสังคม ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงต้องทำการวิจัยเพื่อ ขยายพรมแดนของความรู้ ถ่ายทอดให้ แก่อนุชนรุ่นหลังและจะขาดเสียไม่ได้ ก็คือการนำความรู้ไปใช้เพื่อพิชิตคุณค่าของความรู้เหล่านั้น

บรรณานุกรม

- สุรเกียรติ์ วิศวภักย์. ทิศทางใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : สิกขิตสยาม, 2531.
Bissell, C.T. *The Strength of the University*. Canada : United of Toronto Press, 1968.
Bono, Edward de *PO : Beyond Yes and No*. Canada : Penguin Books, 1974.
Descartes, René *Discourse on Method and the Meditation* Penguin Classics, 1968.
Locke, John *An Essay Concerning Human Understanding*. New York : A Meridian, 1964.
Servan-Schrieber, J.J. *The American Challenge*. Great Britain : Penguin Books, 1968.
Whitehead, Alfred North *The Aims of Education* Macmillan, 1929.

บทบาท ของ อาจารย์ในการพัฒนา วิชาการ

ศาสตราจารย์ ดร.กัญญา สาร*

ปบทบาทคือพฤติกรรมประจำตำแหน่งที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ถูกผู้คนทั่วไปคาดหวังให้ปฏิบัติ

ตำแหน่งที่ท่านทั้งหลายดำรงอยู่นั้น นอกจากจะมีบทบาทประจำตำแหน่งให้ท่านปฏิบัติแล้ว ตำแหน่งยังมีสิทธิและหน้าที่ประจำอยู่ด้วย

คนที่มิได้ตำแหน่งจะรับแต่สิทธิ แต่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ประจำตำแหน่ง หรือไม่แสดงบทบาทให้สมกับตำแหน่งไม่ได้ ผู้คนทั่วไปจะหมดศรัทธาต่อคนผู้นั้น และถ้าตำแหน่งนั้นมีบทบาทและหน้าที่ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ด้วยแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่แสดงพฤติกรรมให้สมกับบทบาทและหน้าที่ประจำตำแหน่งนั้น ๆ อาจถูกเรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งนั้นไป หรืออาจถูกสังคมบีบบังคับให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ก็ได้

คนที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ เท่านั้น ที่ไม่มีบทบาทที่จะต้องแสดง ดังนั้น อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาทุกท่าน จึงต้องแสดงบทบาท เพราะท่านดำรงตำแหน่งอย่างหนึ่งในองค์กร ที่เรียกว่า สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย

อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ทุกชนิด ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “นักวิชาการ” บทบาทของอาจารย์มีหลายอย่าง คือ

1. **วิจัยหาความรู้ใหม่และส่งเสริมวิชาการ (Research and Scholarship)** การส่งเสริมวิชาการ หรือการพัฒนาวิชาการนั้น หมายความว่า การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้วย (Publication) ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีสำนักพิมพ์ของตนเอง เพื่อความสะดวก

ฉวในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ซึ่ง

อาจเป็นเพียง คำสอน ตำรา คู่มือปฏิบัติ- การ ผลการวิจัย หรือวารสารรายคาบ ต่าง ๆ โดยมีอาจารย์เป็นผู้เขียน โดยสถาบันอุดมศึกษามีได้มุ่งหากำไรจากการนี้ แต่มุ่งช่วยเหลือสังคมให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ ถือกันว่า อาจารย์สถาบัน

อุดมศึกษาเป็นผู้ผลิตผลงานวิชาการ ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และครูในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นผู้นำผลงานนั้นไปใช้ ประชาชนทั่วไปก็นำผลงานวิชาการของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาไปใช้ได้เช่นเดียวกัน

2. **ให้ความรู้ทั่วไป (General Education and Training)** และความรู้เฉพาะอย่าง (Specialization) แก่สมาชิกของสังคมโดยการสอนหรือการบรรยายในสถาบันของตนหรือนอกสถานที่

(Instruction) ตามความเหมาะสม การสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา เป็นการปฏิบัติงานสองทาง (A Two-Way Process) คือ อาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้พื้นฐานแก่สมาชิกของสังคม ขณะเดียวกันอาจารย์ก็เรียนรู้และรับความคิดเห็นต่าง ๆ มาเพิ่มเติม จากสมาชิกของสังคมที่มารับการสอนด้วย ดังนั้นอาจารย์ยังสอนนานเข้า ความรู้ยิ่งกว้าง ยิ่งแตกฉาน

การปฏิบัติงานสอนของอาจารย์ เป็นการรักษาความรู้และวัฒนธรรมของสังคม (Preservation of Knowledge and Culture) ไว้ให้แก่อนุชนรุ่นหลัง การสอนจึงจัดเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง (Cultural Transmission) บางทีการสอนช่วยขัดเกลา ประชด่งให้นักศึกษาปรับตัว เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การสอนของอาจารย์จึงเรียกว่ากระบวนการสังคมประภิต (Socialization)

ในการให้ความรู้แก่สมาชิกของสังคมโดยอาจารย์ มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่าง ๆ มักเน้นการฝึกอบรมวิชาชีพชั้นสูง (Professional Training) มากเป็นพิเศษ จนทำให้มหาวิทยาลัยบางแห่งยึดถือ ลัทธิฝักใฝ่ในวิชาชีพ (Vocationalism) มากเกินไป

มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยบางแห่ง จึงกลายเป็นสถานที่ฝึกวิชาชีพชั้นสูง ไม่เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ตามอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย เพราะตามอุดมการณ์นั้นมหาวิทยาลัยต้องวิจัย

ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำให้สังคมก้าวหน้าต่อไปไม่หยุดยั้ง (Research and Contribution to New Knowledge for Social Continual Growth)

คณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย บางทีทำตัวเป็นอิสระหรือเป็นเอกเทศมาก ไม่ยอมประสานสัมพันธ์ในด้านวิชาการกับคณะอื่น ขาดความร่วมมือกันในด้านวิชาการ (Interdisciplinary Cooperation) มหาวิทยาลัย (University) จึงกลายเป็นคณะวิทยาลัย คือ วิทยาลัยย่อยเอกเทศที่รวมตัวกันอยู่ในวิชาเขตเดียวกัน (Multiversity) มิใช่มหาวิทยาลัยอันแท้จริงอีกต่อไป มหาวิทยาลัยที่ดีต้องมีเอกภาพในวัตถุประสงค์หลัก (A unity of Main Purpose) จึงจะถูก

3. เตรียมพลเมืองผู้มีการศึกษาสูงให้แก่สังคม (Preparation of Educated People for the Society) ในการนี้สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย จะต้องมีการประสานงานกับสังคมได้สมบูรณ์ นั่นคือความจำเป็นที่ต้องมีคณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะอื่น ๆ อีกมาก จึงจะเป็นมหาวิทยาลัยอันสมบูรณ์ และทุกคณะต้องมี อาจารย์ผู้ชำนาญการประจำในวิชานั้น ๆ อย่างพอเพียง มิใช่มีแต่อาจารย์พิเศษ

พลเมืองที่มีการศึกษาสูง (Educated Man) ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องเตรียมให้แก่สังคม คือพลเมือง

ที่มีความรู้ ความคิด และทัศนคติอย่างน้อย 6 ประการคือ

(1) ใช้ภาษาได้ดีทั้งภาษาประจำชาติ (Mother-Tongue) และภาษาต่างประเทศที่ใช้มาก (International Foreign Languages)

(2) มีจรรยาบรรณที่ดีของสังคม (Social Manners)

(3) มีรสนิยมเหมาะสมสำหรับพลเมืองของประเทศที่เจริญ (Proper Tastes) ทั้งในด้านดนตรีและศิลปวัฒนธรรม

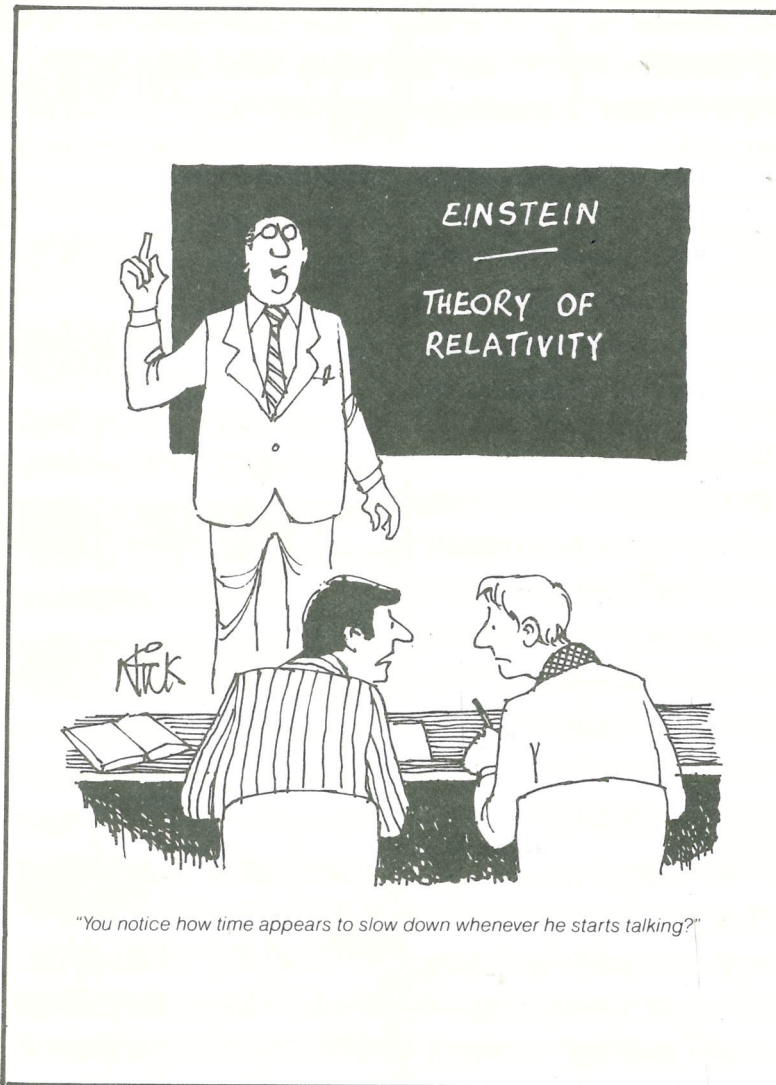
(4) รู้จักใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลและตัดสินใจได้ถูกต้อง (Reflection)

(5) พัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่หยุดยั้ง (Continual Growth) ทั้งในด้านปัญญา สุขภาพกายและสุขภาพจิต อารมณ์ จิตใจ วัฒนธรรม ศีลธรรม ศาสนธรรม และอื่น ๆ

(6) รู้จักวิธีนำหลักวิชาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม (Interpretation of Academic Sources into Action)

4. อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องให้บริการแก่สังคมด้วย (Social Services) มิใช่อยู่กันแต่ในหอคอยงาช้าง บริการดังกล่าว หมายถึงบริการทุกชนิดที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ และอยู่ในสถานภาพ ที่จะให้อาจารย์นำไปเป็นบริการแก่สังคมได้ มิใช่เพียงบริการด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว

5. ทำนุบำรุงรักษาพัฒนาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและขนบประเพณี

กว่านักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การสอนระดับอุดมศึกษา อาจารย์ควรเน้นในหลักการสอน 4 ประการ คือ

(1) สอนเนื้อหาของความรู้วิชานั้น ๆ และให้คำศัพท์เฉพาะของวิชานั้น ๆ (Information and Terminology)

(2) สอนวิธีสรุปให้เกิดความคิดรวบยอดและจับหลักการได้ (Basic Concepts and Principles)

(3) ชี้ทางให้นักศึกษารู้วิธีไปหาความรู้เพิ่มเติมได้ (Methods of Inquiry and Sources of Information)

(4) สร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น คือให้นักศึกษารักที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม มิใช่เรียนไป ๆ เกิดเกลียดชังวิชาที่เรียน (Professional attitudes) แต่ยิ่งเรียนยิ่งอยากรู้เพิ่มเติม (Intellectual Curiosity)

ในการนี้ อาจารย์ควรระลึกถึงวิธีสอนระดับอุดมศึกษา 10 ประการ คือ

(1) เตรียมการสอนและวางแผนการสอน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

(2) เข้าห้องสอนและออกจากห้องสอนตรงเวลาเสมอ และมาสอนอย่างสม่ำเสมอตามกำหนด

(3) วางแผน เตรียมการ และจัดการเกี่ยวกับการสอน หรือการสอบ และประเมินผลอย่างรอบคอบถูกต้องหลักวิชา

อันดีงามของชาติ (Cultural and Traditional Promotion and Transmission)

บทบาทของอาจารย์ในการพัฒนาวิชาการ เริ่มต้นจากการพัฒนาการสอนของตนเอง เพราะการสอนคือบทบาทหลักของอาจารย์ บทบาทอื่นเป็นบทบาทรองลงไปทั้งสิ้น

ที่จริงการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ เพื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ควรเน้นหนักที่การสอนด้วย มิใช่เน้นแต่การวิจัย จนอาจารย์ต้องพากันเลิกสอน เพื่อทุ่มเทวิจัย จนนักศึกษาได้รับความเดือดร้อน ขาดความรู้ความสามารถที่เขาควรจะได้จากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรเน้นการสอนให้มาก เพราะนักศึกษาไม่มีขีดความสามารถในการเรียนรู้จำกัด

(4) มีเวลาอยู่ประจำโต๊ะทำงาน ในมหาวิทยาลัย หรือที่ภาควิชาของตน ให้นักศึกษาเข้าพบได้ ตลอดเวลาของ วันทำการทุกวัน

(5) พบปะกับเพื่อนอาจารย์สาขา วิชาเดียวกันหรือที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อ พัฒนาการสอนให้สัมพันธ์กัน ไม่นัก หรือไม่เบาแก่นักศึกษาจนเกินเหตุใน การให้นักศึกษาทำ และให้นักศึกษา รู้จักดึงความรู้จากวิชาอื่นมาผสมผสาน ใช้ประโยชน์เป็นความรู้ที่ลึกซึ้งได้

(6) รับผิดชอบสอนและสอบ ตรงตามหลักสูตร ที่มหาวิทยาลัยหรือ ภาควิชากำหนด มิใช่สอนตามอำเภอใจ ของอาจารย์

(7) ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ทุก ภาควิชาการศึกษา ไม่สอนซ้ำซากเหมือน กันทุกภาควิชาการศึกษา และวิจัยเพิ่มเติม ด้วยตนเอง เขียนคำสอน เขียนบทความ เขียนตำรา อย่างไม่หยุดยั้ง

(8) สะหะรายข้อหนังสือใหม่ สำหรับวิชาที่รับผิดชอบ ให้ห้องสมุด สั่งซื้อหามาให้นักศึกษาใช้ได้อย่างทัน สมัยอยู่เสมอ และเป็นการล่วงหน้า ก่อน เปิดภาควิชาการศึกษา อย่างน้อยต้องไปดู ว่ามีหนังสือนั้น ๆ ในห้องสมุดสำหรับ

นักศึกษาค้นคว้าได้หรือไม่ จะแก้ไข อย่างไร ต้องร่วมมือกับบรรณารักษ์ เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดีอย่าง แท้จริง สำหรับวิชาที่ต้องฝึกงาน ก็ ทำนองเดียวกัน อุปกรณ์และเครื่องมือ ฝึกงานต้องมีพร้อม หากมีอุปสรรค จะต้องแก้ไขร่วมกับมหาวิทยาลัย

(9) อ่าน วารสาร หรือตำรา ใหม่ ๆ ด้วยตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มี ความรู้กว้าง รู้ลึก และรู้ไกล การสอน จะได้ทำให้นักศึกษารู้รอบจริง ๆ

(10) แบ่งเวลาให้ตนเองได้นั่งคิด พัฒนาการสอนและการวิจัยส่วนตัวใน วิชาการที่รับผิดชอบอยู่เสมอ มิใช่เตรียม ตัวเพียงก่อนเข้าสอนไม่กี่นาที

บทบาทของอาจารย์ในการพัฒนา วิชาการ นอกจากในด้านการสอนแล้ว ยังมีด้านการร่วมสัมมนาวิชาการกับ สถาบันต่าง ๆ โดยพร้อมเสมอที่จะ เสนอรายงานผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ ของตนเองในการสัมมนานั้น ๆ

อาจารย์ทุกคนจะต้องมีบทความ ของตนเองในวารสารวิชาการที่แพร่ หลาย อย่างน้อยปีละ 2 บทความ ถ้า เป็นบทความสำคัญที่วิจัยลึกซึ้งและ หลาย ๆ บทความในหลาย ๆ วารสาร

ถ้าเป็นบทความแสดงความคิดเห็นใน วิชาการที่รับผิดชอบ

อาจารย์ต้องพร้อมเสมอที่จะ แสดงความเห็นโต้ตอบ ชัดแจ้ง หรือ เห็นชอบด้วย เมื่อมีปัญหาที่ตนเองรับ ผิดชอบ ไม่เฉยเมยต่อปัญหาที่รัฐบาล หรือประชาชนเผชิญอยู่

เมื่อใดสังคมต้องการผลงานหรือ ประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต จริง อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย ระดับอุดมศึกษา จะต้องร่วมมือกันกับ คิดและพัฒนาขึ้นมาช่วยเหลือสังคม ให้ทันกับเหตุการณ์

ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และจิตวิทยาสังคม ก็เช่น เดียวกัน

บทบาทสำคัญของอาจารย์ ใน ฐานะที่ประชาชนยกย่องให้เป็น "นัก- วิชาการ" คือ "บทบาทของอาจารย์ใน การพัฒนาวิชาการ"

เพชรที่ยังไม่ได้เจียระไนยังมี ค่า และไม่มีอันตราย แต่อาจารย์ซึ่งเป็นนักวิชาการ ถ้าขาดการพัฒนา อัน- ตรายที่สุด

หนังสืออ้างอิง

ภิญโญ สาร, การศึกษา : ปัญหาที่รอคนแก้, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, สำนักราชบุรุษ, 2530, "บทที่ 37 - การอุดมศึกษา", หน้า 236-251.

Biddle, Bruce J., and Thomas, Edwin J. (eds.), *Role Theory : Concepts and Research*. New York : John Wiley and Sons, Inc., C. 1966, p.7.

Gardner, John W. *Excellence : Can We Be Equal and Excellent Too?* New York : Harper and Row, Publishers, 1962.

Travers, Robert M.W. *Essentials of Learning*. New York : The Macmillan Co., 1964.

หากวัฒนธรรมของชุมชนหรือสังคมใด เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเจริญวัฒนาของชุมชนหรือสังคมนั้น เราคงกล่าวได้ว่า ในด้านการบริหาร และการจัดการ วัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) ก็เปรียบเสมือน เครื่องหมายแสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ขององค์กรที่วัฒนธรรมองค์กรดังกล่าว ดำรงอยู่

วัฒนธรรมองค์กร : นิยามของความ สำเร็จ

ถ้าจะเปรียบองค์กรเป็นครอบครัว ขนาดใหญ่ ผู้บริหาร ก็คือ หัวหน้าครอบครัวที่จะทำหน้าที่ดูแลให้การศึกษาแก่

ธุรกิจชั้นนำของโลก
หลายบริษัทที่ประสบ
ความสำเร็จอย่างน่าภาค
ภูมิใจ ล้วนแต่มีความประ-
สานแนบแน่นในวัฒน-
ธรรมองค์กรของตน และ
ต่างก็มีลักษณะโดดเด่น
ควรค่าแก่การศึกษา

สมาชิกครอบครัว โดยการพัฒนาศัก-
ยภาพขององค์กรในลักษณะของการจัด
โครงการฝึกอบรมพัฒนา (Training
and Development) การเรียนรู้จาก
จากการปฏิบัติงาน (On-the-job train-
ing) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ
ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของ
บุคลากร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
และเป้าหมายขององค์กร และให้มีประ-
สิทธิภาพเพียงพอที่จะบรรลุความสำเร็จ
ตามที่คาดหวังไว้ วัฒนธรรมองค์กร
จึงเป็นเครื่องมือแนวทางให้ทราบว่ ใน
องค์กรนั้นมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน
กันอย่างไร และบุคลากรแต่ละคนจะ

มีส่วนสัมพันธ์ต่อความสำเร็จขององค์กรได้ด้วยวิธีใด

ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมองค์กรน่าจะนิยามว่า “แบบแผนของความเชื่อและความคาดหวังที่สมาชิกในองค์กรนั้นมีร่วมกัน ซึ่งยึดถือเป็นแบบอย่างของการประพฤติปฏิบัติงานของบุคคลและกลุ่มบุคคลในองค์กรเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายปรัชญาและนโยบายในการดำเนินงานขององค์กรนั้น”

ธุรกิจชั้นนำของโลกหลายบริษัทที่ประสบความสำเร็จอย่างน่าภาคภูมิใจล้วนแต่มีความประสานแนบแน่นในวัฒนธรรมองค์กรของตน และต่างก็มีลักษณะโดดเด่นควรค่าแก่การศึกษาดังเห็นได้จาก

บริษัท	วัฒนธรรมองค์กร
*IBM	- มุ่งเน้นบริการที่สูงด้วยคุณภาพ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า ตลอดจนการทำงานหนักตลอดเวลาของบุคลากรเพื่อบริการลูกค้าของบริษัท
*Delta Air Lines	- มุ่งเน้นการบริการลูกค้า และการสร้างจิตสำนึก “การเป็นครอบครัวเดียวกัน” ในหมู่พนักงาน เน้นการทำงานเป็นทีม พนักงานจะเต็มใจและพร้อมเสมอที่จะอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการสายการบินของบริษัท

*McDonald's - มุ่งเน้น Q, S, C และ V ได้แก่ คุณภาพ (Quality) บริการ (Service) ความสะอาด (Cleanliness) และคุณค่า (Value) ในการดำเนินงานและการบริการลูกค้า

*Matsushita - มุ่งเน้นการบริการครอบคลุมทั่วอุตสาหกรรม (อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า) การพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีขึ้น ความ

กลมเกลียวและความร่วมมือจากพนักงานในองค์กร ตลอดจนความสุภาพอ่อนน้อม และความจงรักภักดีต่อองค์กร

วัฒนธรรมในแต่ละองค์กร จึงคล้ายกับบุคลิกของคนแต่ละคน สมาชิกทุกคนในองค์กรที่ประสบความสำเร็จข้างต้น ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง อย่างประธานกรรมการบริหาร กรรมการผู้จัดการ ไปจนถึงเจ้าหน้าที่พนักงานระดับล่าง ต่างมีส่วนร่วมในรูปแบบวิธีการที่มีลักษณะเฉพาะตน ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรทั้งสิ้น รูปแบบวิธีการดังกล่าวจะสืบทอดต่อไป อาจจะเป็นไปอย่างไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นไปตามเกณฑ์คำนิยม มารยาททางสังคม ระเบียบแบบแผน ข้อปฏิบัติ ฯลฯ ที่บุคลากรในองค์กรต่างเห็นชอบและยินดีปฏิบัติร่วมกันเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร โดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า องค์กรนั้นทำงานกันอย่างไร จนประสบความสำเร็จนั่นเอง

ใครคือผู้กำหนดวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เอง แต่เกิดจากการลงมือปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผน ปรัชญา คำนิยม แนวความคิด และปณิธาน ทั้งของฝ่ายบริหารและพนักงาน หลาย ๆ องค์กรต่างระบุว่า วัฒนธรรมองค์กรของตนเกิดขึ้นจากผู้ก่อตั้งกิจการ อาทิเช่น

วัฒนธรรมองค์กรมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เอง แต่เกิดจากการลงมือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ปรัชญา คำนิยม แนวความคิด และปณิธาน ทั้งของฝ่ายบริหารและพนักงาน

Thomas J. Watson, Sr.

Walt Disney

Robert Wood Johnson

Konosuke Matsushita

ชิน โสภณพนิช

IBM

Walt Disney, Production

Johnson & Johnson

Matsushita Electric Industrial Co., Ltd.

(เจ้าของผลิตภัณฑ์ National และ Panasonic)

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

เกี่ยวกับบทบาทของผู้ก่อตั้งองค์กร (Founder) ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรนี้ จะเห็นได้ว่า กลุ่มบุคคลและองค์กรไม่ได้ก่อตัวขึ้นมาเอง แต่เป็นเพราะ มีผู้นำในการชักจูงให้กลุ่มบุคคลในองค์กรมาร่วมมือกันปฏิบัติ และดำเนินงานให้บรรลุภาระกิจ ซึ่งไม่อาจสำเร็จได้ด้วยการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียว ผู้ก่อตั้งกิจการที่ตั้งใจจะขายผลิตภัณฑ์ และบริการให้แก่ผู้บริโภคจะมีบทบาทอย่างยิ่งในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมดำเนินงานในองค์กรดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากปณิธานและปรัชญาของผู้ก่อตั้งองค์กรแล้ว เรายังแบ่งปัจจัยในการกำหนดวัฒนธรรมองค์กรได้ 4 ประการ ได้แก่

1. ประวัติความเป็นมาขององค์กร (History) ผู้รับผิดชอบกิจการรุ่นหลัง ๆ ย่อมจะซึมซับและนำระเบียบแบบแผนการดำเนินงานที่เคยปฏิบัติกันมาในรุ่นก่อน ๆ เป็นเกณฑ์

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) องค์กรจะต้องได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ตลอด

จนภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณูปโภค หรือ รัฐวิสาหกิจ ย่อมมีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานแตกต่างจากองค์กรธุรกิจ ที่กำลังเผชิญกับภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรง

3. กระบวนการจัดสรรบุคลากร (Staffing Process) องค์กรมีแนวโน้มที่จะจ้างข้าราชการ และเลื่อนตำแหน่ง แก่บุคลากรที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกับบุคลากรในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคัดเลือกเพื่อบรรจุบุคลากรใหม่ที่มีผู้บริหารระดับสูง เห็นว่าสอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร มากกว่าคุณสมบัติหรือความสามารถด้านอื่น ๆ

4. กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization Process) องค์กรที่ยึดมั่นในอุดมการณ์และวัฒนธรรม องค์กรของตน จะจัดการปฐมนิเทศ ให้กับพนักงานใหม่ เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้พนักงานใหม่ได้เรียนรู้ ระเบียบแบบแผนการดำเนินงานจาก การทำงานจริงให้พนักงานผู้นั้นได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมองค์กรจาก ประสบการณ์จริง กระบวนการเรียนรู้

ทางสังคมนี้ยังรวมถึง ระบบการประเมินผลงาน การจ่ายค่าตอบแทน การพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ

ทำไมจึงต้องมีวัฒนธรรมองค์กร ในทัศนะของ Smircich วัฒนธรรมองค์กรช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรได้หลายประการ ดังนี้

1. เป็นเอกลักษณ์ขององค์กรที่พนักงานทำงานอยู่
2. ช่วยเสริมสร้างความผูกพันในหมู่พนักงาน
3. ช่วยเพิ่มเสถียรภาพขององค์กรในฐานะที่เป็นระบบสังคม
4. เป็นกรอบของระเบียบแบบแผนสำหรับพนักงานให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติงานและพฤติกรรมองค์กร ว่า เป็นไปในลักษณะใด

นอกจากนี้ หากพิจารณากันให้ดี วัฒนธรรมองค์กรยังใช้เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีขององค์กรให้แก่สาธารณชน ตลอดจนการใช้เป็นเครื่องมือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร อาทิ การสร้างและพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ

จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรได้อย่างไร รวมคนที่ดีให้มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน” ให้รางวัลแก่ความสามารถที่ปรากฏ

Hickman และ Silva ให้ทัศนะ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรจึงต้องการ และความเสมอต้นเสมอปลายในการไว้ว่า “การสร้างวัฒนธรรมองค์กร คือ การพัฒนาทักษะความชำนาญและทัศน- ธารักษ์รักษาความผูกพันและความสามารถในการคัดเลือกคน กระตุ้นให้คนทำงาน คติของบุคลากรในองค์กรนั้น ซึ่งจะ นั้นไว้ การให้รางวัล การรักษาคณ (ที่ดี) และ เกี่ยวข้องกับการสร้างความผูกพัน การ

ขั้นตอนในการนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบของวัฒนธรรม	สิ่งที่องค์กรต้องกระทำ
ความผูกพันของบุคลากร	สร้างสำนึกในความผูกพันต่อองค์กร ต่อปรัชญาและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่มีร่วมกันโดยตระหนักว่า ความผูกพันของพนักงานขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ร่วมกันที่พนักงานและองค์กรจะได้รับ
ความสามารถของบุคลากร	พัฒนาความรู้ความสามารถและให้ผลตอบแทนแก่ความสามารถที่เด่นชัดและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร โดยมุ่งเน้นที่ความรู้ ความชำนาญในด้านหนึ่งหรือสองด้าน แทนที่จะมุ่งเน้นความชำนาญทุกด้านพร้อมกันในเวลาเดียวกัน
ความเสมอต้นเสมอปลาย	สร้างสำนึกในเรื่องความผูกพันต่อองค์กร และพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรไว้ โดยการสร้างแรงจูงใจ การพัฒนา และการรักษาบุคลากรที่ดีไว้

ธนาคารกรุงเทพ : ประเพณีนิยมที่ การ ได้แก่

สืบทอดจนยิ่งใหญ่ทุกวันนี้

คุณดำรงค กฤษณามระ กรรม-

การรองผู้จัดการใหญ่ของธนาคารกรุง-

เทพ จำกัด เคยกล่าวถึงประเพณีนิยม

หรือวัฒนธรรมองค์การของธนาคาร

กรุงเทพ จำกัด ว่ามีลักษณะเด่น 3 ประ-

1. การสร้างความผูกพัน

2. การรักความก้าวหน้า

3. การทำงานด้วยใจ

การสร้าง ความผูกพัน

- การสร้างความผูกพันกับลูกค้า งาน ธนาคารมุ่งเน้นในการให้แรงจูงใจ

ซึ่งเน้นมาตั้งแต่ คุณชิน โสภณพนิช ค่าตอบแทน สวัสดิการ ตลอดจนการ

ผู้ก่อตั้งที่ยึดมั่นในคตินี้ว่า “ลูกคำคือ

ผู้มีพระคุณ” จนที่สุดเกิดเป็นคำขวัญ

ของธนาคารกรุงเทพว่า “เพื่อนคู่คิด

มิตรคู่บ้าน”

- การสร้างความผูกพันกับพนักงาน

พัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อประ-
สิทธิภาพและคุณภาพที่ดีของพนักงาน
ทุกคน

- การสร้างความผูกพันกับสังคม
ซึ่งปรากฏในรูปของโครงการสร้างสรรค์
สังคมและชุมชน ในรูปของการทำนุ
บำรุงศิลปวัฒนธรรม การศึกษา ศาสนา
สาธารณสุข กีฬา เป็นต้น
การรักษาความก้าวหน้า

เป็นการปลูกฝังให้ผู้บริหารและ
พนักงานทุกระดับ รักที่จะทำงานอย่าง
สุดความสามารถเสมอ เพื่อมุ่งความ
เป็นเลิศและคุณภาพสูงสุด มีสายตา
กว้างไกล และรักที่จะกล้าปรับปรุงทุก
อย่างให้ดีขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง

การทำงานด้วยใจ

บุคลากรโดยส่วนใหญ่ทำงาน
ด้วยความรู้สึกที่ว่า งานของธนาคารคือ
งานของพวกเขาทุกคน ผลของงานมี
ส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของทุกคน
เมื่อทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ ก็จะทำงาน
ด้วยความรัก ทำอย่างทุ่มเทขិតขี้ใจ
ด้วยวิริยะ อุตสาหะ และซื่อสัตย์

จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกที่ความ
สำเร็จของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ใน
ฐานะธนาคารที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ

ไทย และเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย และ
ยังติดอันดับที่ 221 ของโลก จึงเกิด
ขึ้นมาได้ด้วยวัฒนธรรมองค์การของ
ธนาคารเองที่มีส่วนผลักดันให้ประสบ
ความสำเร็จตามที่เห็น

เครือซิเมนต์ไทย : อุดมการณ์เพื่อ
ความสำเร็จขององค์กร

เครือซิเมนต์ไทยเป็นอีกองค์กร
หนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการประ-
กอบการอย่างสูงและเป็นที่ยอมรับกัน
โดยทั่วไปว่า วัฒนธรรมองค์การของเครือ
ซิเมนต์ไทยนี้หนักแน่น เคร่งครัด และ
ฝังรากลึกในจิตใจของบุคลากรทุกคน
ในองค์กร คุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
กรรมการผู้จัดการใหญ่เครือซิเมนต์-
ไทย เคยบรรยายถึงอุดมการณ์ หรือ
วัฒนธรรมองค์การของเครือซิเมนต์ไทย
ทั้ง 4 ประการ ดังนี้

1. ตั้งมั่นในความเป็นธรรม :
เครือซิเมนต์ไทยให้ความสำคัญแก่
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเครือ นับตั้งแต่
ผู้ถือหุ้น พนักงาน จนถึงผู้ซื้อสินค้า
และบริการของเครือ รวมทั้งผู้ขายสินค้า
และให้บริการกับเครือด้วย

2. มุ่งมั่นในความเป็นเลิศ

หากเครื่องประกอบธุรกิจด้านใดจะพยายามทำธุรกิจนั้น จะเป็นผู้นำทั้งในด้าน
ปริมาณ คุณภาพ และราคาที่ยุติธรรม
เพื่อดำรงความเลิศทางธุรกิจ

3. เชื่อมั่นในคุณค่าของคน

เครือจะส่งเสริมให้พนักงานและบุคลากร-
กรมีความรู้ความสามารถเพื่อควมมี
คุณค่าของคน

4. ถือมั่นในความรับผิดชอบ

ต่อสังคม : เครือไม่มุ่งเอาแต่กำไร
อย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงความรับผิดชอบ
ต่อสังคมด้วย

ทั้งหมดนี้ เราย่อมตระหนักว่า
นอกจากแผนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ
วัฒนธรรมองค์การยังมีบทบาทต่อความ
สำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองขององค์กร
ระเบียบแบบแผน การประพฤติปฏิบัติ
ตลอดจนค่านิยม ปรัชญา ความเชื่อถือ
เหล่านี้ที่บุคลากรในองค์กรต่างก็ได้
ร่วมกันคิด ปฏิบัติสืบทอดกันมาจน
ผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ
ตามแผนที่วางไว้ ย่อมชี้ชัดถึงอิทธิพล
ของวัฒนธรรมองค์การได้อย่างดี
ถึงจุดนี้ ท่านตอบตัวเองได้หรือยัง
ว่า วัฒนธรรมองค์การของท่านคืออะไร

หนังสืออ้างอิง

ดำรงก กฤษณามระ "ประเพณีนิยมของธนาคารกรุงเทพ" เอกสารประกอบคำบรรยาย โครงการธนาคาร
หมู่บ้านคู่มือเมือง รุ่นที่ 3, 2528.

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา "เคล็ดลับแห่งความสำเร็จของนักบริหาร" ประชาชาติธุรกิจ, 26 สิงหาคม 2530
Byars, Lloyd L. **Strategic Management**. New York : Harper & Row, Publishers, 1987.
Hickman, Craig R. and Michael A. Silva **Greating Excellence**. New York : New American
Library, 1984.

Love, John F. **McDonald's : Behind the Arches**. New York : Bantam Books, 1986.

Pascale, Richard Tanner, and Athos Anthony G. **The Art of Japanese Management**. New York
: Simon and Schuster, 1981.

Sathe, Vijay **Culture and Related Corporate Realities**. Illinois : Richard D. Irwin, 1985.

Ultal, Bro "The Corporate Culture Vnltures", **Fortune**. October 17, 1983.

การขาย

เป็นรากฐานแห่งความสำเร็จ ของ กิจการ

สากล ธนสัตยาวิบูล*

ป ระเทศไทย เป็นประเทศที่เปิดโอกาสให้มีการค้าขายโดยเสรี ภายใต้อำนาจของกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจใด ๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมประเภทไหนก็ตาม จะมีการเกี่ยวข้องกับการเสนอขายสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสองอย่างเท่านั้น คือ

1. สินค้า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรม ผู้ซื้อสินค้านั้น ๆ จะได้สินค้าไปใช้ประโยชน์ในทันที เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ เป็นต้น
2. บริการ ซึ่งเป็นการเสนอขายความพึงพอใจ หรือการให้ความคุ้มครองที่ลูกค้าจะได้รับจากการซื้อบริการนั้น เช่น การขายกรมธรรม์ประกันภัย ไม่ว่าประกันชีวิตหรือประกันวินาศภัย การจัดงานในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือกิจการธนาคาร เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ธุรกิจโดยทั่วไปยอมทำการอยู่กับสองสิ่งนี้เท่านั้น นั่นคือเพื่อที่จะขายสินค้าหรือไม่ก็เพื่อที่จะให้บริการแก่ลูกค้า

สังคมไทยตั้งแต่ในสมัยก่อน ๆ ผู้หลักผู้ใหญ่ มักจะแนะนำให้ลูกหลานรำเรียนไปเป็นเจ้าขุนมูลนาย จึงทำให้ผู้คนจำนวนมากคิดว่าตนเอง “ขายสินค้าหรือบริการไม่เป็น” แต่เขาเหล่านั้นจะต้องประสบกับความประหลาดใจอย่างมาก ถ้าหากทราบว่าแท้จริงแล้วมนุษย์เราทุกคนทำการขายอยู่ตลอดชีวิต

สังคมไทยตั้งแต่สมัยก่อน ๆ ผู้หลักผู้ใหญ่มักจะแนะนำให้ลูกหลาน ร่ำเรียนไปเป็นเจ้าขุนมูลนาย โดยการเข้ารับราชการ และเด็ก ๆ ก็มักจะคุ้นเคยกับการขอเงินไปเพื่อซื้อหาจับจ่าย สิ่งของตามต้องการ จึงทำให้ผู้คนจำนวนมากคิดว่าตนเอง “ขายสินค้าหรือบริการไม่เป็น” แต่เขาเหล่านั้นจะต้องประสบกับความประหลาดใจอย่างมาก ถ้าหากทราบว่าแท้ที่จริงแล้วมนุษย์เราทุกคนทำการขายอยู่ตลอดชีวิต

ลองคิดและพิจารณาดูซิว่า ขณะที่เราเกิดความรู้สึกอย่างแรงกล้าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเกิดความเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างมาก จนกระทั่งอยากจะบอกให้คนอื่นทราบ อาจเป็นกรณีหลังจากท่านซื้อตู้เย็นมาใหม่ ชมภาพยนตร์เรื่องใหม่หรืออะไรก็ได้ แล้วก็เก็บเอาไว้คนเดียวไม่ได้ อยากจะเล่าให้คนอื่นฟังเหลือเกิน เมื่อท่านได้เล่าเรื่องเช่นนั้นแล้ว นั่นแหละคือการที่ท่านได้ถ่ายทอดเรื่องราวอันเป็น “ความกระตือรือร้นส่วนตัว” ของท่านออกไป

การที่ท่านทำเช่นนั้นก็คือ การขายของท่านนั่นเอง ท่านได้ “ขาย” ความคิดเห็นของท่านให้แก่ใครคนใดคนหนึ่งโดยปราศจากความกระอักกระอ่วนใจ หรือความหวั่นกลัวแต่ได้ทำไป ด้วยความภาคภูมิใจ และด้วยความเชื่อมั่นในการกระทำของท่านเอง สมกับคำกล่าวที่ถูกต้องอย่างยิ่งว่า :-

“การขาย คือ การถ่ายทอดความเชื่อมั่นจากจิตใจของผู้ขายไปสู่จิตใจของผู้ซื้อ”

ในภาวะเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบันนี้ ทุกคนต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตและเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพในด้านความเป็นอยู่ ถ้าท่านสนใจอยากจะเพิ่มพูนรายได้นอกเหนือจากการได้รับเงินเดือนประจำแน่นอนแล้ว ก็ลองมาสนใจเกี่ยวกับการขายสินค้าหรือบริการที่จะช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้กับท่าน บางคนมีความสามารถจนประสบความสำเร็จในอาชีพการขาย กลายเป็นนักขายมืออาชีพก็มากมาย

โดยทั่วไป ลำดับขั้นในการดำเนินการขาย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. การเลือกสรรผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า หรือผู้คาดหวัง (Prospecting)**
2. การเตรียมการเพื่อเข้าพบผู้ **คาดหวัง (Preapproach)**
3. การเข้าพบผู้คาดหวัง (**Approach**)
4. การติดตามผล (**The Follow-up**)

1. การเลือกสรรผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า (Prospecting)**

การแสวงหาผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า** คือ รากฐานอันสำคัญยิ่งของความสำเร็จในการขาย สิ่งที่เราขาดไม่ได้เป็นอันดับ สำหรับการขายก็คือ รายชื่อใหม่ ๆ ของผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า**ทั้งหลายซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งวัตถุดิบที่วิเศษนั่นเอง

การหาลูกค้าใหม่ไม่ใช่เรื่องยาก แต่จะต้องมีการวางแผนเสียก่อน โดยเลือกเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายที่จะซื้อสินค้า หรือบริการของท่านได้ จะทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการติดต่อได้มาก

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า**นั้น ควรต้องมีคุณสมบัติบางอย่างดังต่อไปนี้ :-

- (1) มีความต้องการในตัวสินค้าหรือบริการ
 - (2) มีความสามารถในการซื้อ
 - (3) มีความสามารถในการชำระหนี้
 - (4) มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะซื้อ
 - (5) ไม่มีภาระผูกพันหรือผูกขาดการซื้อต่อกับกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ
 - (6) สามารถเข้าถึงและมีเวลาให้กับการที่ท่านจะเสนอขายสินค้าหรือบริการ
- ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว ถ้าผู้ที่คาดว่าจะ **เป็นลูกค้า**ขาดเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ก็ไม่ใช่ผู้คาดหวังที่จะ **เป็นลูกค้า**ที่ดี และก็ไม่เหมาะสมที่จะเสียเวลาเข้าไปติดต่อกับ

การแสวงหาลูกค้าในความหวัง ควรเริ่มต้นจากผู้ที่ท่านรู้จักและคัดเลือกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เพื่อน เพื่อนบ้าน และญาติ ขณะที่ความเชื่อมั่นในการขายของท่านเพิ่มพูนขึ้น ก็ขยับเลื่อนไปติดต่อกับกลุ่มอื่น ๆ อีกเรื่อยไป (รายชื่อเพื่อนของท่าน ควรจะมีทั้งเพื่อนใหม่และเพื่อนเก่า เพื่อนจากโรงเรียนเดิม ผู้คนที่เคยพบปะในที่ทำงาน

ทุกวัน ผู้คนที่รู้จักในกิจการด้านสังคม หรือบริการ ควรพิจารณาว่าข้อมูลอะไร ควรใช้ในโอกาสใดจึงจะเหมาะสม

2. การเตรียมการเข้าพบผู้คาดหวัง (Preapproach)

หลักปฏิบัติของนักขายมืออาชีพ โดยทั่วไปแล้ว จะต้องมีการกระทำกิจกรรมบางอย่างก่อนการเสนอขายสินค้า หรือบริการ โดยการหาข่าวและเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่คาดว่าจะซื้อสินค้า ซึ่งจะให้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการขายมากยิ่งขึ้น

สำหรับข้อมูลที่ท่านควรจะต้องทราบเกี่ยวกับผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อ ได้แก่ :-

ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้คาดหวัง ซึ่งท่านต้องพยายามทราบให้มากที่สุด อาทิเช่น

- อายุ สุขภาพอนามัย
- พื้นฐานการศึกษา ศาสนา
- อาชีพ สถานที่ทำงาน ตำแหน่ง ความรับผิดชอบ รายได้โดยประมาณ
- ที่อยู่ (เป็นเจ้าของหรือเช่าอยู่)
- หมายเลขโทรศัพท์ วันเดือนปีเกิด
- ขนาดครอบครัว มีบุตรกี่คน
- อุปนิสัยใจคอ เวลาที่อยู่ (ถ้าจะนัดหมายล่วงหน้า)
- ฐานะในสังคม เป็นสมาชิกของสมาคมใดหรือสโมสรใดบ้าง เพื่อนสนิท งานอดิเรก

ข้อมูลต่าง ๆ ดังข้างต้นนี้จะช่วยให้การขายของท่าน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ท่านควรพยายามค้นหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้จะไม่ครบถ้วนก็ตาม ก่อนที่จะเสนอขายสินค้า

หรือบริการ ควรพิจารณาว่าข้อมูลอะไร ควรใช้ในโอกาสใดจึงจะเหมาะสม

นอกจากข้อมูลเกี่ยวกับผู้คาดหวังแล้ว ท่านก็ต้องรอบรู้เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือบริการที่จะนำไปเสนอขาย (คุณภาพ รูปแบบ ประโยชน์การใช้งาน ของสินค้าที่ลูกค้าจะได้รับ) ต้องรู้ความเคลื่อนไหวของผู้แข่ง ตลอดจนการแต่งตัวของตนเองต้องเป็นการเพิ่มบุคลิกลักษณะให้เกิดความศรัทธา น่าเชื่อถือ ใบหน้าส่อแววถึงการมีมนุษยสัมพันธ์

3. การเข้าพบผู้คาดหวัง (Approach)

ในการพบผู้คาดหวังเพื่อเปิดการเสนอขายสินค้าหรือบริการอาจทำได้หลายวิธีด้วยกัน กล่าวคือ :-

(1) การติดต่อโดยตรง ท่านจะต้องอาศัยความสามารถของท่านในการเสนอขายอย่างเต็มที่ กรณีที่ท่านไปเสนอขายสินค้าด้วยตนเอง อาจทำให้ผู้คาดหวังไม่กล้าปฏิเสธ และเปิดโอกาสให้ท่านชี้แจงวัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยมพอควร แต่ในบางครั้งผู้คาดหวังจะไม่อยากพบ เว้นแต่จะมีการนัดหมายล่วงหน้าก่อน

(2) การติดต่อทางจดหมาย เป็นวิธีที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับวิธีแรก แต่เสียค่าใช้จ่ายอย่างมาก ลูกค้าในความหวังของท่านที่ได้รับจดหมาย อาจจะละเลยเพิกเฉย ไม่สนใจจดหมายเท่าที่ควร การใช้วิธีนี้ควรเป็นจดหมายที่ใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ ตรงจุด และควรส่งจดหมายแบบลงทะเบียน

พร้อมทั้งสอดซองปิดแถมปี หรือไปรษณียบัตรที่เจ้าหน้าที่ส่งกลับไว้เรียบร้อย เพื่อความสะดวกแก่ผู้รับ และท่านจะไปพบอีกครั้งเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการ ถ้าเขาสนใจ

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ โดยทั่วไปมักจะใช้โทรศัพท์ขออนุญาตพบผู้คาดหวังล่วงหน้า บางครั้งก็ใช้โทรศัพท์เพื่อรับคำสั่งซื้อเลย ซึ่งเป็นวิธีการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา แต่ให้ผลน้อย เพราะท่านและผู้คาดหวังไม่มีโอกาสที่จะพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเท่าที่ควร และบางรายก็ไม่ชอบ ถือว่าเป็นการไม่ค่อยจะสุภาพ

การเปิดเจรจาขายสินค้าหรือบริการนั้น ท่านจะต้องพยายามพูดถึงประโยชน์ที่ผู้ซื้อจะได้รับจากสินค้าหรือบริการ เพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจ เพราะการเสนอขายเป็นระยะเวลาสำคัญที่สุด ความสำเร็จของการขายจึงขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะเลือกใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ โดยที่ท่านจะต้องพยายามทำให้ผู้คาดหวังเกิดปฏิกิริยาตามลำดับขั้น ดังนี้

(1) ทำให้ผู้คาดหวังเกิดความเอาใจใส่ โดยการใช้คำพูดที่เหมาะสม ท่านต้องพยายามหาวิธีการเปิดการสนทนาให้การเสนอขายเป็นที่น่าสนใจ

(2) กระตุ้นให้เกิดความสนใจ ผู้คาดหวังมักจะสนใจเมื่อเขาทราบแน่ชัดถึงประโยชน์ของสินค้านั้น โดยท่านต้องพยายามชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของสินค้าหรือบริการที่สามารถสนอง

ความต้องการของเขาได้ พยายามเปลี่ยนความเอาใจใส่ให้เป็นความสนใจ โดยทั่วไปผู้คาดหวังเขาจะเกิดความสนใจเมื่อท่านแต่งกายสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเอง พูดแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเขา มีการนำสินค้ามาสาธิต หรือนำมาแสดงหรือมีการแนะนำจากบุคคลที่เขารักใคร่นับถือ

(3) **เร่งเร้าความสนใจ** ก่อนที่ท่านจะเสนอขายสินค้า ควรสนับสนุนให้ผู้คาดหวังได้พูดแสดงความคิดเห็นจะทำให้ท่านอ่านความคิดเห็นของเขาได้ง่าย และรู้ว่าควรเน้นจุดใด นอกจากนั้นควรทำตนเป็นบุคคลที่น่าสนใจ กล่าวถึงแต่เรื่องที่ผู้คาดหวังสนใจ และพยายามช่วยแก้ไขปัญหาลให้ผู้คาดหวัง บางครั้งการใช้สมุดคู่มือและเกิดตลกตลกประกอบการเสนอขายจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น

(4) **สร้างความต้องการให้เกิดขึ้น** ท่านต้องเริ่มเสนอสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้คาดหวัง พยายามหาความต้องการของผู้คาดหวัง ผู้ที่จะซื้อสินค้าไปอาจมีความต้องการไม่เหมือนกัน บางคนต้องการกำไร ในขณะที่บางคนไม่ต้องการความยุ่งยาก และบางคนต้องการการประหยัดเวลา เป็นต้น

ในการเสนอขายสินค้า ท่านต้องพยายามเน้นถึงสิ่งที่คุณจะได้รับเมื่อซื้อสินค้าไป ในการพูดเสนอขายสินค้าหรือบริการ ท่านต้องมีความกระตือรือร้น จริงใจ และมีความคิดล่วงหน้าเสมอ พยายามอย่าให้การสนทนาเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการขาดตอน

ในการเสนอขายสินค้า ผู้คาดหวังอาจจะมีการแสดงออกในทางต่อต้านไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบที่จะซื้อ โดยการตำหนิ ซึ่งท่านจะต้องอธิบายจนเขายอมรับ อย่าแสดงความดื้อดันและประหม่าจนเกินไป

ลักษณะของข้อโต้แย้ง อาจมีด้วยกันหลายกรณี เช่น

1. **การโต้แย้งแบบจริงจัง** หรือแบบมีเหตุผลซึ่งเกิดขึ้นจากการเสนอขายที่ท่านให้รายละเอียดไม่ชัดเจนหรือไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อบกพร่องบางประการ ทำให้ผู้คาดหวังไม่เกิดความต้องการสินค้าที่เสนอขาย ท่านจะต้องพยายามให้การอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติม จึงจะได้ผล

2. **การโต้แย้งแบบไม่จริงจัง** หรือแบบไม่มีเหตุผล การโต้แย้งแบบนี้จะทำให้ความลำบากใจ ยุ่งยากใจ ให้แก่ท่านมาก เพราะไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากข้อบกพร่องทางด้านตัวสินค้า หรือตัวท่าน แต่เป็นเพราะผู้คาดหวังไม่ต้องการซื้อสินค้า หรือใช้บริการที่ท่านนำมาเสนอขาย จึงมีการโต้แย้งในแบบเล็กน้อย เช่น “ขอคิดดูก่อน” หรือ “เอาไว้วันหลังค่อยมาใหม่” ท่านจะต้องพยายามรุกโดยใช้ความพยายามโน้มน้าวใจอย่างเต็มที่ เมื่อท่านเห็นว่าอาจจะเกิดข้อโต้แย้งแบบนี้ อย่าปล่อยให้ผู้คาดหวังเริ่มก่อน ท่านจะพลาดโอกาสการขายไป

3. **อุปสรรคในการขายที่เป็นข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจริง ๆ** ซึ่งจะทำให้ผู้คาดหวังไม่สามารถซื้อสินค้าได้ เช่น

ผู้ขายเพิ่งซื้อสินค้าชนิดนั้นมา หรือมีเงินไม่พอ เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ท่านอาจใช้วิธีการเสนอขาย แบบระบบเงินผ่อนหรือเว้นสักระยะหนึ่ง แล้วค่อยไปเสนอขายใหม่อีกครั้ง

ข้อโต้แย้งบางอย่าง ท่านต้องรีบตอบโต้ทันที แต่บางอย่างก็ต้องรอจังหวะ ท่านจะต้องพยายามผ่อนคลายข้อโต้แย้ง รับฟังเหตุผล วินิจฉัยว่าเป็นการปฏิเสธแบบใด มีสาเหตุจากอะไร เพราะสาเหตุที่ผู้คาดหวังมีข้อโต้แย้งอาจเกิดจาก :-

1. ไม่เห็นว่าจำเป็นต้องซื้อ
2. อาจไม่ใช่ผู้คาดหวังที่แท้จริง
3. ได้รับข้อมูลน้อยไปไม่เพียงพอ
4. เป็นสัญชาตญาณในการต่อต้านตามธรรมชาติ

ท่านควรมีความอดทน สุขุม รอบคอบ ควบคุมอารมณ์ด้วยดี พยายามรับฟังด้วยความสนใจและเข้าใจ บางครั้งข้อโต้แย้งอาจจะช่วยให้ท่านได้ทราบถึงสิ่งจูงใจภายในใจของผู้คาดหวังได้ อันจะทำให้ท่านสามารถปรับและเสนอขายให้สอดคล้องเข้ากันได้ ทำให้ประสิทธิภาพในการเสนอขายกระทำได้ดีขึ้น

กระบวนการขั้นสุดท้ายในการเสนอขาย ก็คือ การสรุปการขาย หรือ ปิดการขาย (*Closing Sales*) ท่านจะทราบว่าผู้คาดหวังตกลงใจที่จะซื้อสินค้าหรือบริการหรือไม่ ซึ่งการปิดการขายท่านจะทำต่อเมื่อท่านให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ตอบข้อโต้แย้ง และชักจูงใจผู้คาดหวังถึงขั้นสูงสุดแล้ว

การปิดการขายนั้น อาจกระทำ

ได้ 3 วิธี คือ

(1) ให้ผู้คาดหวังกล่าวออกมาเอง โดยท่านจะเจียบเมื่อเห็นผู้คาดหวังอยู่ในอารมณ์พร้อมที่จะตกลงใจซื้อแล้ว

(2) การปิดการขายโดยตรง ท่านจะสอบถามความต้องการ โดยการใช้น้ำพุตสละสลวยหรือขอให้ผู้คาดหวังเซ็นใบสั่งซื้อสินค้าเลย

(3) การปิดการขายทางอ้อม วิธีนี้เป็นที่นิยมกันมาก เพราะจะไม่มี การตั้งคำถามอย่างโจ่งแจ้งตรง ๆ แต่จะถามแบบอ้อม ๆ เช่นถามว่า “ต้องการจะรับไปเองหรือจะให้ส่งไปให้ที่บ้าน” หรือ “ต้องการชำระเงินสด หรือเงินผ่อน” เป็นต้น

ท่านควรจะปิดการขายเมื่อ :-

(1) ได้ทำการชี้แจงข้อโต้แย้งต่าง ๆ จนไม่มีข้อสงสัยใด ๆ แล้ว และคาดว่าจะเป็นที่พอใจของผู้ที่ท่านคาดหวังว่าจะซื้อสินค้านั้น

(2) เมื่อท่านเห็นว่าได้นำสินค้าออกมาสาธิต หรือแสดงให้ผู้คาดหวังชมเป็นเวลานานพอแก่การตัดสินใจได้แล้ว

(3) เมื่อผู้คาดหวังได้พูดถึงความต้องการในสินค้าอย่างแน่นอน แต่มีข้อข้องบางอย่างเล็กน้อย เช่น เกี่ยวกับราคา สี ฯลฯ

ภายหลังที่ท่านได้ทำการขายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะลาจากลูกค้า ท่านควรให้คำรับรองเกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ และกล่าวซ้ำชมว่า ลูกค้าได้ตัดสินใจถูกต้องแล้ว แต่ถ้าไม่ประสบความสำเร็จในการเสนอขายสินค้า ก็

ควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีไว้ก่อน เพื่อเป็นการปูทาง สำหรับการที่จะมาเยี่ยมเยียนเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการในโอกาสภายหน้าต่อไป

การขายที่สมบูรณ์แบบจะต้องมีการติดตามผล เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของสินค้าที่ส่งไปให้ลูกค้า การติดตั้ง ตลอดจนการใช้งานของสินค้าเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือไม่ ลูกค้ามีปัญหาอะไรกับสินค้าหรือเปล่า ซึ่งจะช่วยให้ท่านรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับลูกค้าไว้ได้ตลอดไป ฉะนั้นท่านจึงควรมีการสอบถามและติดตามผลเมื่อมีโอกาส ท่านควรไปเยี่ยมและพบปะลูกค้าบ้าง หรืออาจให้บริการหลังการขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ

หลังจากการเยี่ยมลูกค้าแต่ละครั้ง ท่านควรทำการพิจารณาผลของการเยี่ยมเยียนลูกค้าเพื่อปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพราะถ้าการเยี่ยมในครั้งแรกประสบความสำเร็จ ก็สามารถวางแผนการเยี่ยมครั้งต่อไป โดยอาจตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้นอีก แต่ถ้าการเยี่ยมที่ผ่านมามีปัญหา ไม่ประสบความสำเร็จก็จะได้ทำการค้นหาสาเหตุของความล้มเหลว โดยการตรวจสอบแผนงานต่าง ๆ ที่ได้วางไว้ ทั้งนี้เพราะความล้มเหลวอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น แผนการขายมีข้อบกพร่อง ข้อมูลที่ได้มาเกี่ยวกับผู้คาดหวังไม่ถูกต้องเท่าที่ควร หรือ เทคนิคการขายไม่เหมาะสม เป็นต้น

สรุป

การขาย...ถือได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของธุรกิจทุกประเภทที่มีวัตถุประสงค์ของกิจการมุ่งทำการค้าเพื่อหากำไร

การขาย...โดยทั่วไปจำแนกได้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การขายสินค้าที่มีตัวผลิตภัณฑ์ให้จัดต้องมองเห็นได้ กับการขายบริการซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการสนองตอบความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า หรือการให้ความคุ้มครอง เช่น การขายกรมธรรม์ประกันชีวิต กิจการธนาคาร เป็นต้น

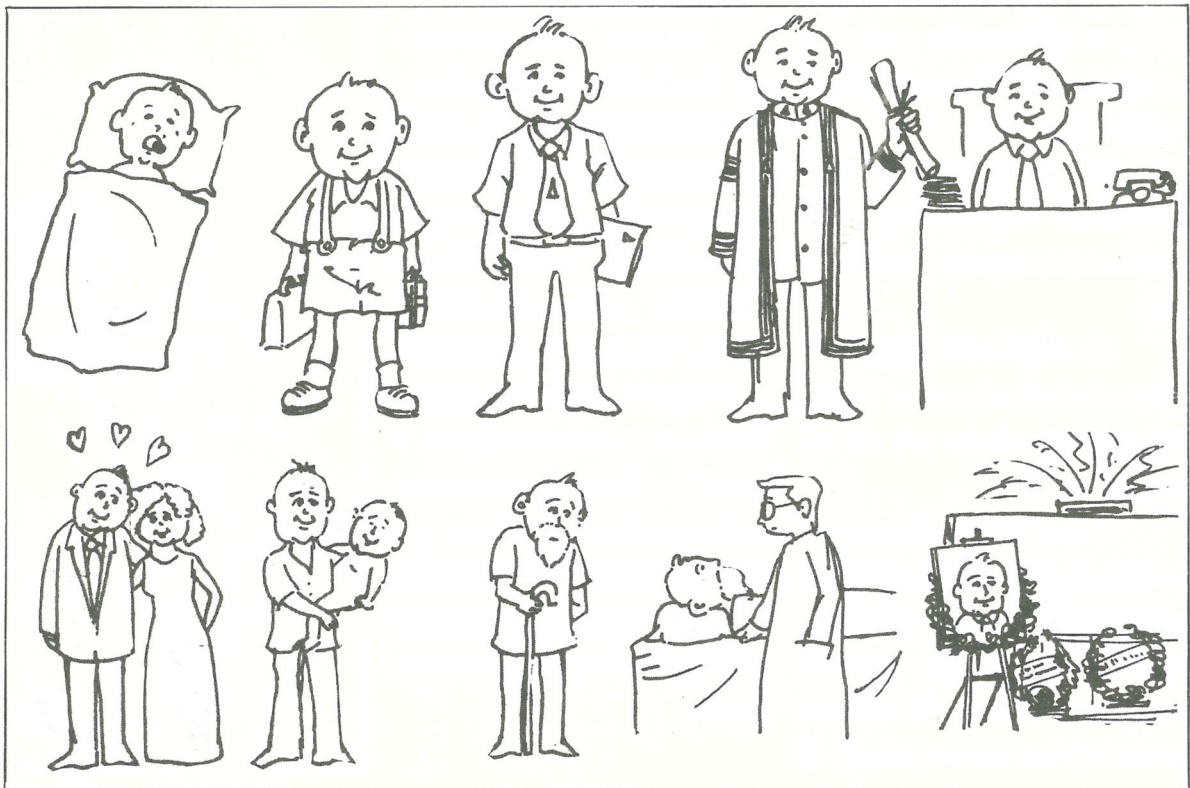
ก่อนที่จะเริ่มเสนอขายสินค้าหรือบริการ ควรที่จะได้เลือกสรรผู้ที่

คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อ โดยบุคคลที่คาดหวังนั้นจะต้องมีความต้องการ มีความสามารถในการซื้อ มีอำนาจในการตัดสินใจซื้อ และมีกำลังเงินที่จะชำระหนี้ได้ ตลอดจนเปิดโอกาสให้เข้าถึงได้ ภายหลัง

เลือกสรรผู้คาดหวังได้แล้ว ควรจะมีการเตรียมการก่อนเข้าพบ โดยการแสวงหาข้อมูลทั้งในส่วนตัวและธุรกิจของผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้ลูกค้าเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการเข้าพบ สำหรับการเข้าพบผู้คาดหวังอาจติดต่อโดยตรงเลยหรือติดต่อทางจดหมาย หรือจะโทรศัพท์นัดล่วงหน้าด้วยการเลือกเวลาที่เหมาะสม เมื่อมีโอกาสได้เข้าพบแล้ว ควรเปิดการเสนอขายด้วยการ

พยายาม กระตุ้นความสนใจ และสร้างความต้องการ พยายามจัดข้อโต้แย้งต่าง ๆ และปิดการขายเมื่อเห็นสมควร ภายหลังประสบความสำเร็จในการขายแล้ว ก่อนลากลับควรย้ำให้ลูกค้าพึงพอใจ

การเสนอขายสินค้าหรือบริการจะสมบูรณ์แบบถาวรได้มีการติดตามผลเพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของสินค้า การติดตั้ง การใช้งาน และพยายามรักษาความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับลูกค้าไว้ตลอดไป ด้วยการพบปะเยี่ยมเยียน ส่งการ์ดอวยพรหรือสิ่งของชำร่วยเล็กน้อย ๆ เนื่องในวาระโอกาสต่าง ๆ ให้แก่ลูกค้า...ที่แสนดี

บัญญัติ 10 ประการ

สำหรับหัวหน้างาน
ในการพัฒนาลูกน้อง

दनय तेदनतुत

“การมอบหมายงานนั้น
หัวหน้างานต้องคำนึงถึง
การแก้ไขจุดอ่อนของ
กลุ่มด้วย”

บัญญัติที่ 1 รู้จักคน

การรู้จักพนักงานแต่ละคนนั้นมีความจำเป็น ยิ่งหัวหน้างานรู้ลักษณะเฉพาะตัวและความสามารถในตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารที่จะได้ใช้ศักยภาพของพนักงานนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่มากขึ้นเท่านั้น ทำให้สามารถมอบหมายงานและความรับผิดชอบได้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล แต่ในขณะเดียวกัน การมอบหมายงานนั้น หัวหน้างานต้องคำนึงถึงการแก้ไขจุดอ่อนของกลุ่มด้วย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานนั้น

บัญญัติที่ 2 รู้แนวปฏิบัติที่ดี

หัวหน้างานจะไม่สามารถทำการปรับปรุงการปฏิบัติของพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการทำการชี้แจงทั่ว ๆ ไปแก่พนักงานแต่เพียงอย่างเดียว พนักงานทุกคนคาดหวังที่จะได้รับทราบว่าเขาทำอะไรถูกและทำอะไรผิด อะไรคือ สิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังที่จะได้จากการทำงานของพนักงานแต่ละคน แต่เมื่อเขาทำดีก็หวังที่จะได้รับความเชื่อถือและคำชมเชยจากหัวหน้า แต่มิได้หมายความว่าหัวหน้างานจะต้องมีความสามารถในการทำงานทุก ๆ อย่างเหนือกว่าผู้ปฏิบัติจริง แต่จะต้องรู้อย่างถ่องแท้ว่าอะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ ซึ่งเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน

บัญญัติที่ 3 เพิ่มความสามารถ

เพื่อให้ได้มาตรฐานของการทำงาน หัวหน้างานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องตั้งเป้าหมายให้สูง และเป้าหมายนั้น ๆ จะต้องให้มีทางเป็นไปได้เพื่อเป็นการกระตุ้นและท้าทายผู้ปฏิบัติ อันจะนำมาซึ่งความภูมิใจในความสำเร็จเมื่อผลงานนั้นเป็นที่ปรากฏ

บัญญัติที่ 4 แสดงความไว้วางใจ

หัวหน้างานในฐานะผู้สอนงานเป็นแหล่งสำคัญที่ให้ความคิดทั้งในแง่ดีและความไว้วางใจแก่เพื่อนร่วมงาน โดยปกติกลุ่มพนักงานในองค์กรจะมีสภาพจิตใจที่อ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อม บางครั้งมีอาการเฉยเมย บางคราวก็แสดงความกระตือรือร้น เป็นต้น อาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็นเครื่องชี้ให้หัว

‘ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในความสำเร็จ คือ ความยุ่งยากและความหลากหลายของภารกิจเฉพาะหน้าในแต่ละวันที่ช่วงชิงเวลาของนักบริหาร’

พนักงานเห็นว่าเขาเหล่านั้นต้องการการเสริมสร้าง ความมั่นใจจากนักบริหาร

เพื่อให้เขามีความรู้สึกมั่นคงและมั่นใจในองค์กรของเขา ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะพื้นฐานและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำ ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลและสอนงานผู้ร่วมงานที่กำลังมีความกดดันภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว การสอนของหัวหน้างานในเรื่องนี้จะทำได้ง่าย ๆ โดยกระทำให้เป็นตัวอย่างเป็นความเชื่อมั่น และเป็นที่พึ่งพิงแก่ผู้มีความรู้สึกหวาดผวากายในกลุ่ม

บัญญัติที่ 5 ยึดเป้าหมายหลัก

หัวหน้างานมีหน้าที่กำกับดูแลและสอนให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ควรที่จะยึดเป้าหมายหลักขององค์กรเป็นที่ตั้ง และอย่าปล่อยให้ความกดดันของภารกิจในแต่ละวันซึ่งเป็นงานเฉพาะหน้าบดบังหรือเบี่ยงเบนเป้าหมายหลัก จะต้องคำนึงเสมอว่างานที่เรามีเป้าหมายเพื่อให้แผนระยะยาวบรรลุผล ดังคำกล่าวมรรว่า

“ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในความสำเร็จ คือ ความยุ่งยาก และความหลากหลายของภารกิจเฉพาะหน้าในแต่ละวันที่ช่วงชิงเวลาของนักบริหารในการวางแผนและการทำงานให้บรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร”

บัญญัติที่ 6 สร้างความยืดหยุ่นภายในกลุ่ม

ความยืดหยุ่นคือพื้นฐานของการควบคุมกำกับงานที่ดี ความยืดหยุ่นหมายถึง การให้พนักงานได้มีโอกาสเรียนรู้งานเกินกว่างานในหน้าที่เพื่อเป็นการเตรียมให้บุคลากรขององค์กรเติบโตที่จะรองรับภารกิจในภายหน้า ตลอดจน

จนสามารถเผชิญกับปัญหาและวิกฤต-
การณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคตขององค์-
การอันไม่อาจคาดหมายได้

ความยืดหยุ่นดังกล่าวมีแนวโน้ม
ลดลงในองค์การที่พนักงานจะต้องใช้
ความชำนาญ/ความเชี่ยวชาญในสาขา
วิชาชีพต่าง ๆ เพราะความรู้อย่างลึกซึ้ง
ในวิชาชีพหนึ่ง ๆ มักทำให้ผู้นั้นมีทัศน-
คติคับแคบ และมักไม่เต็มใจที่จะยอม
รับการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงใน
บางเรื่อง อย่างไรก็ตาม การควบคุม
กำกับงานของหัวหน้างานด้วยการให้
คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจะสามารถช่วย
แก้ไขปัญหานี้ได้

บัญญัติที่ 7 สร้างสรรค์เอกภาพ

หัวหน้างานในฐานะที่มีบทบาท
เป็นผู้สอนแนะนำลูกน้องนั้น เป็นผู้
ที่มีความสามารถในการประสานความเชิ
ชาญของบุคลากรทุกฝ่ายให้เป็นค
งานที่มุ่งทำงานเพื่อองค์การ

ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้า
งานที่จะต้องชี้แนะให้ผู้เชี่ยวชาญต่าง
ประสานสอดคล้องกับเป้าหมายรวม
ขององค์การ โดยจะต้องสร้างโอกาส
ให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้พบปะแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้แต่ละ
คนได้ทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงและ
เป้าหมายรวมขององค์การร่วมกัน

บัญญัติที่ 8 ประเมินพนักงานจาก ผลงาน

หัวหน้างานจะต้องไม่ให้ความสนใจ
ในเรื่องส่วนตัวของพนักงานเว้น
แต่พฤติกรรมเฉพาะตัวหรือเรื่องส่วน
ตัวของพนักงานนั้น ๆ มีผลกระทบ

กระเทือนต่อองค์การ ส่วนงาน หัวหน้า
ส่วนงาน หรือเพื่อนร่วมงานเท่านั้น
การกระทำต่าง ๆ ในระหว่างการทำงาน
ที่ควรได้รับความสนใจจากหัวหน้างาน
เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
พฤติกรรมในเรื่อง ค่านิยม การควบคุม
อารมณ์ ทัศนคติ และความรู้สึกกต
ต่อองค์การของพนักงาน เป็นต้น

ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลต่อไปนี้
นี้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เว้นแต่ผลของการ
กระทำนั้น ๆ จะส่งผลกระทบต่อ
ทำงานของพนักงานผู้นั้นโดยตรง เช่น
ปฏิบัติงานล่าช้า ไม่มีผลงานอันเป็น
สาเหตุมาจากความเจ้าอารมณ์โดยตรง
ซึ่งหัวหน้างานควรเข้าไปมีส่วนร่วม
ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยช่วย
ให้คำแนะนำ เพื่อปรับแก้พฤติกรรมนั้น ๆ เท่านั้น
อย่าเข้าไปก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวของ
เขาเป็นอันขาด

บัญญัติที่ 9 มือหนึ่งถือแส้มือหนึ่ง ถือเงิน

การสร้างพลังใจแก่พนักงาน
เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างทีมงานที่
มีสมรรถภาพ

สิ่งที่เป็นพื้นฐานของการสร้าง
พลังใจ อาจกระทำได้ในลักษณะ
ต่าง ๆ เช่น การให้รางวัลในรูปซึ่งอาจ
จับต้องไม่ได้ หรือที่เรียกว่า “นาม-
ธรรม” อาทิ การยกย่อง ชมเชย หรือ
การยอมรับ กับการให้รางวัลในรูปของ
สิ่งตอบแทนที่จับต้องได้หรือที่เรียกว่า
“รูปธรรม” อาทิ เงินรางวัล โบนัส
และของขวัญ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน วิธีการพัฒนา

พนักงานที่ดีมิใช่เพียง การให้รางวัล
เมื่อพนักงานปฏิบัติหน้าที่ได้เพียงอย่าง
เดียวเท่านั้น แต่หากพนักงานปฏิบัติงาน
ด้วยความเลินเล่อหรือบกพร่องก็ควร
ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน หรือ ดำเนิน
การตามวินัยตามความผิด เข้าทำนองที่
ว่า “มือหนึ่งถือแส้มือหนึ่งถือเงิน”
ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการ
ทำงานของกลุ่มเป็นสำคัญ

บัญญัติที่ 10 ความสัมพันธ์ที่ดีระ- หว่างหัวหน้ากับลูกน้องคือกุญแจแห่ง ความสำเร็จ

หัวหน้าที่มุ่งให้ลูกน้องมีพฤติ-
กรรมในการทำงานที่ดีขึ้นนั้น ผลสำเร็จ
หรือความล้มเหลว ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ
ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง

ก่อนที่จะเริ่มทำงานโครงการ
ใด ๆ ร่วมกัน หัวหน้างานควรจะได้
จัดให้มีการประชุมซักซ้อมความเข้าใจ
ในระหว่างผู้ทำงานเสียก่อน เพราะการ
กระทำเช่นนี้จะเป็นการป้องกันเหตุวุ่น
วายสับสนต่าง ๆ ได้ดี และควรเตรียม
การเกี่ยวกับเวลาสำหรับฝึกใช้อุปกรณ์
ที่จะต้องตามโครงการ สิ่งนี้นับเป็น
องค์ประกอบพื้นฐานของการบริหารใน
อันที่จะพัฒนาทีมงานเพื่อนำไปสู่ความ
สำเร็จในการปฏิบัติงาน

สุดท้ายนี้ หัวหน้างานจะต้อง
ตระหนักว่า

“การควบคุมกำกับงานที่ดี ลูก-
น้องที่ได้รับการสอนงานจะต้องมีความ
รู้สึกและยอมรับว่าหัวหน้าของเขามี
ความเชื่อมั่นในตัวเขา มิฉะนั้นการสอน
การทำงานจะไม่ได้ผลเลย”

จะบริหารลูกหนี้อย่างไร จึงจะสู้คู่แข่งได้

พรรณราย แสงวิเชียร*

หนำที่หลักที่สำคัญประการหนึ่งของการบริหารการเงิน คือ การจัดสรรเงินทุน หรือใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของการบริหารทรัพยากร หรือสินทรัพย์ทั้งที่มีอยู่แล้ว หรือที่จะจัดหาใหม่ก็ดี สำหรับการบริหารการเงินของธุรกิจขนาดย่อมโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว มักจะให้

ความสำคัญกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) มากกว่าเงินทุนประเภทอื่น ๆ เงินทุนหมุนเวียนจัดเป็นเงินทุนประเภทที่ใช้ลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือเป็นสำคัญ ธุรกิจเหล่านั้นพยายามที่จะลงทุนในสินทรัพย์ถาวรอันได้แก่ อาคาร อุปกรณ์

และเครื่องจักรให้น้อยที่สุด โดยเสี่ยงไปใช้วิธีการเช่าสินทรัพย์แทน นอกจากนั้น ธุรกิจขนาดย่อมยังมีข้อจำกัดด้านการจัดหาเงินทุนระยะยาวจากตลาดทุน จึงมักต้องพึ่งพาอาศัยสินเชื่อทางการค้า และการกู้ยืมระยะสั้นเป็นหลัก ซึ่งการจัดหาเงินทุนทั้ง 2 วิธีนี้ จะมีผลกระทบต่อการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจนั้น ๆ โดยตรง

ในปัจจุบันที่ภาวะตลาดมีการแข่งขันสูง ธุรกิจจะต้องต่อสู้กันด้วยการบริหารที่ดีกว่าจึงจะสามารถเอาชนะคู่แข่งหรือประสบความสำเร็จได้ สำหรับการบริหารธุรกิจแล้วการที่สามารถเอาชนะคู่แข่งได้นับเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าธุรกิจมีนโยบายการบริหารลูกหนี้ที่ดีและสามารถบริหารลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็เป็นหนทางไปสู่ความ

สำเร็จได้ ดังนั้น ในเรื่องนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการบริหารลูกหนี้ก่อน แล้วจึงจะกล่าวถึงการบริหารสินเชื่อในภายหลัง

ก. การบริหารลูกหนี้

ลูกหนี้เป็นบัญชีสินทรัพย์ที่แสดงถึงหนี้ที่ธุรกิจมีสิทธิเรียกร้องจากลูกค้าอันเนื่องมาจากการขายสินค้าและบริการในการบริหารลูกหนี้ให้มีประสิทธิภาพจะต้องศึกษาในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เป้าหมายของลูกหนี้ (Purpose of Receivables)

พันธผูกพันด้านทรัพยากรทางการเงินของบริษัทเพื่อให้ธุรกิจมีมูลค่าปัจจุบันสูงสุด ข้อผูกพันเกี่ยวกับบัญชีลูกหนี้ก็เช่นกัน เป้าหมายในการมีบัญชีลูกหนี้มีด้วยกัน 3 ประการคือ

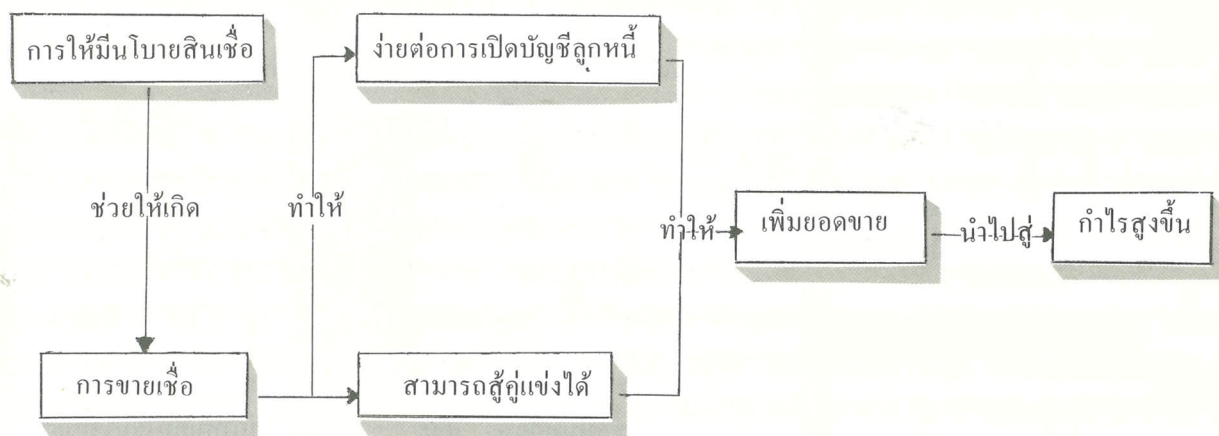
1.1 เพื่อให้ยอดขายเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นได้ดังในภาพ

เพราะการขายเชื่อจะช่วยเพิ่มยอดขายให้สูงขึ้นมากกว่าการที่จะขายเป็นเงินสดเพียงอย่างเดียว

1.2 เพื่อเพิ่มผลกำไร การที่ธุรกิจสามารถเพิ่มยอดขายให้สูงขึ้นได้โดยให้มีการขายเชื่อหรือเปิดบัญชีเงินเชื่อ ทำให้รายได้เพิ่มสูงขึ้นและยังผลกำไรให้สูงขึ้นด้วย

1.3 เพื่อแข่งขันกับคู่แข่งได้ ทุกธุรกิจมักจะต่อสู้กันด้วยนโยบายสินเชื่อ เพื่อเพิ่มลูกค้าและในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันก็มักจะมีนโยบายคล้ายคลึงกัน

เป้าหมายทั้ง 3 ของลูกหนี้อาจ

2. ต้นทุนของการถือบัญชีลูกหนี้

การเปิดบัญชีเงินเชื่อก่อให้เกิดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายได้เช่นเดียวกับการบริหารสินทรัพย์อื่น ๆ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับลูกหนี้สามารถระบุได้ 4 ประการ คือ

2.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดหาทุน

(Financing the Receivables) การถือบัญชีลูกหนี้ไว้เป็นการกักกันทรัพยากรส่วนหนึ่งไว้ ซึ่งเงินทุนส่วนที่ถูกกักกันไว้นี้อาจได้มาจาก

(1) กำไรที่สะสมไว้

(2) ส่วนของเจ้าของ

(3) ส่วนของเจ้าหนี้

ซึ่งแต่ละส่วนก็ล้วนแต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาหรือมีค่าของทุน

ทั้งสิ้น

2.2 ค่าใช้จ่ายในการบริหาร (Administrative Expenses)

การบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีลูกหนี้ ก็ย่อมจะต้องมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าจ้างพนักงานบัญชี เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องมีการสำรวจเครดิตของลูกค้า รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าแสตมป์ ฯลฯ

2.3 ค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้ (Collection Cost)

เมื่อลูกค้าไม่จ่ายเงินตามกำหนดเวลา ธุรกิจจะต้องดำเนินการบางอย่างเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการจ่ายเงิน ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายบางประการ เช่น การส่งจดหมายเตือน การให้พนักงานไปทวงถาม เป็นต้น

2.4 ค่าใช้จ่ายหนี้สูญ (Bad-Debt Loss)

หลังจากที่ได้พยายามอย่างหนักในการเก็บหนี้แล้ว บางครั้งธุรกิจก็ต้องจำยอมกับลูกหนี้บางรายที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เช่น ลูกหนี้ที่ล้มละลายหรือหนีหนี้ จึงต้องมีบัญชีหนี้สูญ ซึ่งนับเป็นค่าใช้จ่ายประเภทหนึ่ง

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขนาดของลูกหนี้

ขนาดของลูกหนี้จะถูกกระทบด้วยปัจจัยต่าง ๆ หลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยขั้นต้น 3 ปัจจัยได้แก่ ระดับของยอดขาย นโยบายสินเชื่อของบริษัท และเงื่อนไขทางการค้า

3.1 ระดับของยอดขาย

ปัจจัยสำคัญประการแรกในการ

พิจารณาดังขนาดของลูกหนี้ คือยอดขายของบริษัท เนื่องจากเงื่อนไขทางการค้าของแต่ละอุตสาหกรรมมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้น ธุรกิจที่มียอดขายสูง มักจะมียอดขายเชื่อสูงด้วย

ระดับของยอดขายจะช่วยในการพยากรณ์ยอดลูกหนี้ได้ หากธุรกิจคาดว่ายอดขายเชื่อจะเพิ่มขึ้น 20% ยอดลูกหนี้ก็อาจเพิ่มขึ้น 20% ด้วย

3.2 นโยบายสินเชื่อ

ปรัชญาเบื้องหลังนโยบายของบริษัทในการขายสินเชื่อ คือระดับความเสี่ยงที่ธุรกิจจะยอมรับได้ เกี่ยวกับกิจกรรมด้านการขาย นโยบายที่ผ่อนผัน อาจจะทำให้มียอดลูกหนี้สูงกว่านโยบายที่เข้มงวด ซึ่งเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

1) ลูกค้าที่เข้มแข็ง จะมีความระมัดระวังน้อยลง เช่น ลูกค้าที่มักจะจ่ายเงินตรงตามเวลา จะไม่รู้สึกรีบเร่งที่จะจ่ายเงินตรงตามเวลาเช่นอาจจะจ่ายเงินช้าไปอีก 2-3 วัน เป็นต้น

2) ลูกค้าที่อ่อนแอ อาจจะผิดสัญญา ลูกค้าที่อ่อนแอ แต่มีความกดดันให้จ่ายเงินเร็ว ก็มักจะพยายามจ่ายเงินโดยทันทีมากกว่า กรณีที่ไม่ได้มีการเร่งหรือบังคับให้จ่ายเร็ว เพราะจะเกิดการถ่วงเวลาในเรื่องการจ่ายเงิน หากนโยบายสินเชื่อนั้นหย่อน และอาจทำให้เกิดหนี้สูญได้

3.3 เงื่อนไขทางการค้า

ขนาดของลูกหนี้ มักจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับยอดขายเชื่อ เช่น หากธุรกิจเปลี่ยนเงื่อนไข จาก

net 15 เป็น net 30 เป็นการเพิ่มขึ้นถึง 100% ก็อาจจะคาดการณ์ได้ว่า ขนาดของลูกหนี้ อาจเพิ่มขึ้นถึง 100% เนื่องจากลูกค้าที่เคยใช้เวลา 15 วัน เพื่อชำระเงินก็อาจจะถือโอกาสใช้เวลาเพิ่มขึ้นอีก 15 วัน เพื่อชำระเงิน ถ้าธุรกิจเปลี่ยนเงื่อนไขเป็น 2/10 net 30 ลูกค้าเป็นจำนวนมากก็อาจจะหันมาใช้ประโยชน์จากส่วนลด 2% และจ่ายภายใน 10 วัน แทนที่จะเป็น 30 วัน ซึ่งเงื่อนไขนี้จะทำให้ธุรกิจต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านส่วนลดให้ลูกค้า แต่จะช่วยลดขนาดของลูกหนี้ลง

4. นโยบายในการบริหารบัญชีลูกหนี้

การกำหนดนโยบายในการบริหารบัญชีลูกหนี้ จะต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัย 3 ประการคือ

4.1 กำไร - ธุรกิจควรจะสำรวจถึงความเป็นไปได้ในอนาคต โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อรายได้และกำไร

4.2 การเพิ่มขึ้นของยอดขาย - บางครั้งธุรกิจอาจต้องยอมรับในผลกำไรที่ต่ำลงในระยะสั้น เพื่อให้ได้ยอดขายที่สูงขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของยอดขายนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายสินเชื่อ

4.3 ปัญหาที่เป็นไปได้ - ทั้ง ๆ ที่ธุรกิจมียอดขายและกำไรที่สูงขึ้น ธุรกิจก็อาจประสบปัญหาได้ เช่น การลดหย่อนเงื่อนไขทางการค้าอาจจะ

ทำให้ มีลูกค้าเพิ่มขึ้น แต่อาจจะสร้างปัญหาทางด้านการเก็บหนี้และหนี้สูญเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายสินเชื่อใด ๆ จะต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้ง 3 ประการ

5. การใช้อัตราส่วนทางการเงิน

ในการตัดสินใจว่าบริษัทมีนโยบายสินเชื่อที่เข้มงวดหรือหย่อนเกินไป ธุรกิจสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกค้า (Account-receivable Turnover) และระยะเวลาการเก็บหนี้ (Average Collection Period) ของบริษัทกับอัตราส่วนของมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือบริษัทคู่แข่ง หากมีอัตราส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด อาจเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงนโยบายสินเชื่อที่ใช้ไม่ได้ หรือไม่เหมาะสม ซึ่งจะต้องมีการสำรวจกันอย่างละเอียดต่อไป

ข. การบริหารสินเชื่อ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารลูกหนี้จะมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับการบริหารสินเชื่อ การบริหารลูกหนี้ อย่างมีประสิทธิภาพคือให้มีทั้งสภาพคล่องและกำไร ก็มักจะเนื่องมาจากธุรกิจนั้นมีนโยบาย และมีการบริหารสินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพด้วย สำหรับการบริหารสินเชื่อโดยหลัก ๆ แล้วสามารถสรุปได้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

หน้าที่ประการแรกคือการสร้างเงื่อนไขทางการค้า ซึ่งหมายความว่า

ต้องตัดสินใจถึงระยะเวลาชำระเงินคืน และขนาดของส่วนลดเงินสดซึ่งในอุตสาหกรรมหลาย ๆ ประเภท เงื่อนไขเหล่านี้มักจะกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน

ประการที่สอง เพื่อกำหนดรูปแบบของสัญญากับลูกค้า สำหรับการค้าระดับท้องถิ่นโดยทั่ว ๆ ไป มักจะใช้การเปิดบัญชีเงินเชื่อซึ่งในกรณีนี้ หลักฐานที่จะปรากฏว่าลูกค้าเป็นหนี้ท่านอยู่ คือ รายการที่บันทึกอยู่ในบัญชี และใบเสร็จที่ลูกค้าเซ็นรับของไว้ แต่ถ้าเป็นลูกค้าต่างประเทศจะต้องมีสัญญาที่เป็นทางการมากกว่านี้ เอกสารที่จะพิจารณากันมี 3 ประเภท คือ คำสัญญา-ใช้เงิน ตราสารพาณิชย์ และ letter of credit

ประการที่สาม เป็นการประเมินสินเชื่อของลูกค้า มีวิธีการประเมินสินเชื่อได้จากหลายแหล่งข้อมูล : ประสิทธิภาพของบริษัทกับลูกค้า ประสิทธิภาพของเจ้าหนี้อื่น ๆ การประเมินของหน่วยสินเชื่อ การตรวจสอบกับธนาคารของลูกค้า ราคาตลาดของหลักทรัพย์ของลูกค้า การวิเคราะห์การเงินของลูกค้าเอง ธุรกิจที่มียอดขายเชื่อสูง มักจะใช้ระบบการประเมินอย่างเป็นทางการ โดยการรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งเป็นคะแนนรวม ซึ่งจะช่วยให้การแยกแยะระดับของลูกค้าได้

ประการที่สี่ เมื่อเราได้ประเมินสินเชื่อของลูกค้าแล้วเราจะสามารถสร้างหรือกำหนดขอบเขตของสินเชื่อได้งานของการบริหารสินเชื่อไม่ใช่เพื่อที่จะลดหนี้สูญ (Bad Debts) แต่เพื่อที่

จะให้มีความเสี่ยงสูงสุด ซึ่งหมายความว่าท่านจะต้องเพิ่มขอบเขตสินเชื่อของลูกค้า หากผลคูณของโอกาสความน่าจะเป็นของการชำระหนี้ และกำไรที่คาดหวังมากกว่าผลคูณของโอกาสของความน่าจะเป็นของการผิดสัญญา กับต้นทุนของสินค้า แต่อย่ามองในระยะใกล้ ๆ ความมองในแง่ผลตอบแทนที่คาดหวัง (กำไร) ในระยะยาว

ประการสุดท้าย คือการเรียกเก็บเงินซึ่งต้องการ การรู้จักกาลเทศะ และรู้จักใช้วิจารณญาณ เราต้องการที่จะบังคับลูกค้าที่เหลวไหล แต่ไม่ต้องการที่จะติดตามลูกค้าที่ดีแต่เฉื่อยช้า เช็กเล่าช้าทางไปรษณีย์ ซึ่งเราสามารถสังเกตดูได้จากบันทึกรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับอายุของลูกค้า

จะเห็นได้ว่า ทั้งห้าขั้นตอนนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแยกตัวอย่างเช่น ท่านจะสามารถกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เข้มงวดนัก หากเรามีความระมัดระวังเกี่ยวกับการเลือกสรรลูกหนี้ดีพอ เราสามารถรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงได้หากเรามีวิธีการที่ฉับไวในการติดตามผู้ที่ชำระเงินช้า นโยบายสินเชื่อที่ดีคือ นโยบายที่รวมเอาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ด้วยกัน

การวิเคราะห์สินเชื่อและการตัดสินใจ

หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลสินเชื่อแล้ว ธุรกิจควรจะวิเคราะห์สินเชื่อของลูกค้า เพื่อดูว่าสถานะของลูกค้าขึ้นอยู่กับหรือสูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ หากมีงบการเงินก็ควรวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิเคราะห์แหล่งที่มาและใช้

ไปและวิเคราะห์อื่น ๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพคล่องและความสามารถในการจ่ายเงินตรงตามเวลา

เพิ่มเติมจากการวิเคราะห์งบการเงิน การวิเคราะห์สินเชื่อจะช่วยพิจารณาได้ถึงความเข้มแข็งของบริษัท และการบริหารธุรกิจนั้น ความเสี่ยงทางธุรกิจเชื่อมโยงกับการดำเนินงานและอื่น ๆ เพื่อพิจารณาถึงความสามารถของลูกค้านั้นที่จะบริการสินเชื่อทางการค้า ซึ่งธุรกิจก็จะต้องประเมินถึงโอกาสความน่าจะเป็นของลูกค้าในการที่จะจ่ายเงินตรงเวลา และด้านการเกิดหนี้สูญ ด้วยข้อมูลดังกล่าว และข้อมูลด้านกำไรสุทธิต่อยอดขาย (**Profit Margin**) ของสินค้าหรือบริการที่ขายก็จะสามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะให้หรือขยายเครดิตให้ลูกค้าหรือไม่

เครื่องมือที่จะช่วยพิจารณาในเรื่องนี้อีกคือ **Discriminant Analysis** ที่จะช่วยตัดสินใจได้ว่าลูกค้าคนใดเป็นลูกค้าที่ดี หรือ ไม่ดี หรือเสี่ยงต่อการให้สินเชื่อ นอกจากนั้นระบบการจัดอันดับทางตัวเลขก็อาจจะช่วยในเรื่องการให้สินเชื่อทางการค้าและการขยายสินเชื่อได้

ในกรณีที่การตัดสินใจยังกำกวมอยู่ อาจใช้การวิเคราะห์ความไว (**Sensitivity Analysis**) เพื่อกำหนดนโยบายสินเชื่อ และนโยบายเก็บหนี้ใหม่ เพราะการวิเคราะห์ความไวจะช่วยให้สามารถตัดสินใจถึงนโยบายใหม่ที่จะทำให้มีกำไรสูงสุด

โดยสรุปแล้วนโยบายสินเชื่อ และ

นโยบายการเก็บหนี้ประกอบกับคุณภาพของลูกค้าเอง การขยายเวลาสินเชื่อ การให้ส่วนลดเงินสด เงื่อนไขสำคัญ ๆ และระดับของค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้ในแต่ละกรณีการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับ Tradeoff ระหว่างกำไร-ส่วนเพิ่มและต้นทุน อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบใดส่วนประกอบหนึ่ง ตัวอย่างเช่น การผ่อนผันลดหย่อนด้านคุณสมบัติหรือข้อกำหนด ธุรกิจอาจคาดหวังที่จะทำกำไรส่วนเพิ่มจากการขายมากกว่าค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มอันเกิดจากการมีลูกหนี้มากขึ้น บวกค่าใช้จ่ายด้านหนี้สูญ และเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรสูงสุดนี้ ธุรกิจจำเป็นต้องเลือกหานโยบายที่เหมาะสมที่สุดโดยการปรับเปลี่ยนส่วนประกอบของนโยบายนั้น ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการทดลองใช้นโยบายต่าง ๆ กัน จนกระทั่งได้นโยบายที่ดีที่สุด นโยบายสินเชื่อและนโยบายการเก็บหนี้รวมไปกับกระบวนการสินเชื่อและการเก็บหนี้ จะสามารถบอกได้ถึงขนาดหรือความสำคัญและคุณภาพของลูกค้าได้

ในการประเมินสินเชื่อของลูกค้า ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะต้องคำนึงถึงการหาข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับลูกค้า ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรับ การสั่งซื้อ การปฏิเสธ หรือการต้องการข้อมูลเพิ่มเติมโดยเฉพาะในกรณีที่ผลประโยชน์ที่คาดหวังจากข้อมูลสูงกว่าค่าใช้จ่าย

หากเป็นลูกค้ารายใหม่ ธุรกิจจะต้องตัดสินใจว่าควรรับการสั่งซื้อหรือ

ไม่ และด้วยคำสั่งซื้อบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ กัน ธุรกิจก็จะสามารถตัดสินใจจำนวนสินเชื่อสูงสุดที่จะให้ได้วงเงินสินเชื่อ (**Line of Credit**) ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางสินเชื่อของลูกค้าเองและจะต้องมีการกำหนดกระบวนการเก็บหนี้ที่แน่นอนและต่อเนื่อง และในการป้องกันการสูญเสียทางสินเชื่อในกรณีผิดปกติ ก็อาจจะทำประกันสินเชื่อได้ด้วย ในปัจจุบันการใช้คอมพิวเตอร์ก็สามารถช่วยในเรื่องการบริหารสินเชื่อได้ดียิ่งขึ้น

การใช้อัตราส่วนทางการเงินในการวิเคราะห์สินเชื่อ

นอกจากจะใช้เครื่องมือต่าง ๆ วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อแล้ว เครื่องมือทางการเงินที่สำคัญและใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่ออย่างแพร่หลายคืออัตราส่วนทางการเงิน

ผู้วิเคราะห์สินเชื่อหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจว่า ลูกค้าจะสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ จะต้องหาข้อมูลจากงบการเงิน **William Beaver** ได้ศึกษาตัวอย่างบริษัทที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักจะพบสิ่งต่อไปนี้คือบริษัทเหล่านั้นมักจะมีอัตราส่วนหนี้สินสูง มีกำไรสุทธิต่อยอดขาย (**Profit Margin**) และผลตอบแทนจากการลงทุน (**ROI**) ต่ำ มีเงินสดน้อยแต่มีลูกหนี้มาก มีอัตราส่วนหมุนเวียน (**Current Ratio**) ต่ำ และมักจะมีสินค้าคงเหลือน้อย จากอัตราส่วนที่สำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะสามารถจัดกลุ่ม

อัตราส่วนทางการเงินที่จะใช้เป็นเครื่อง จากแนวคิด หลักการ เทคนิค ทั้งนี้ธุรกิจนั้น ๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐาน มีวัดถึงสภาพของธุรกิจที่อาจประสบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหาร ของการมีนโยบายการบริหารลูกหนี้ที่ดี ภาวะล้มละลายได้ และจะเป็นประโยชน์ ลูกหนี้ และการบริหารสินเชื่อที่ได้กล่าว และมีผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีความ ต่อการวิเคราะห์มากกว่าการแยกวิ- มาแล้ว ก็เชื่อว่าคงจะพอเป็นแนวทาง สามารถด้วย เคราะห์แต่ละอัตราส่วนตามคำพัง ที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถสู้คู่แข่งกันได้

บรรณานุกรม

- J. Fred Westen and Eugene F. Brigham, **Essentials of Managerial Finance**, Fourth Edition, Hinsdale, Illinois : the Dryden Press, 1977, pp. 153-159.
- Richard Brealy and Stewart Myers, **Principles of Corporate Finance**, Mc Graw-Hill, Inc., 1984, p.584, pp. 639-652.
- James Van Horne, **Financial Management and Policy**, Fifth Edition, Prentice-Hall of India Private Limited, New Delhi, 1980, pp. 422-452.
- John J. Hampton, **Financial Decision Making**, Third Edition, Reston Publishing Co. Inc., Reston Virginia, 1983, pp. 248-255.

งบการเงินกับภาวะเงินเพื่อ

กัลยาณี กิตติจิตต์*

ใ

นปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับภาวะเงินเพื่อ ดังจะเห็นได้จากการปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการใหม่ มีการประเมินราคาที่ดินใหม่ให้เหมาะสมกับระดับราคาโดยทั่วไปที่

สูงขึ้น ภาวะเงินเพื่อที่พวกเรากำลังให้ทราบ ในระหว่างปีกิจการมีรายได้ ประสบอยู่นี้ ย่อมส่งผลไปสู่การใช้ และค่าใช้จ่ายเป็นอย่างไรบ้าง มีกำไร ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจด้วย หรือขาดทุนเท่าใด

งบการเงินคืออะไร

ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ ที่นักบัญชีของแต่ละกิจการจัดทำขึ้น และรายงานให้ทราบนั้นเรียกว่า งบการเงิน

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของงบการเงินดังนี้ งบการเงินเป็นผลผลิตของกระบวนการบัญชีการเงินทั้งหมด กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปภายในขอบเขตของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดว่า ข้อมูลใดควรบันทึกไว้ในบัญชี และควรบันทึกเมื่อใด ควรวัดค่าข้อมูลและควรเปิดเผยข้อมูลนั้นอย่างไร⁽¹⁾

งบการเงินจะประกอบด้วยงบที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. งบดุล (BALANCE SHEET) เป็นงบที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันสิ้นงวด กล่าวคือ งบดุลจะรายงานให้ทราบว่า ณ วันสิ้นปี กิจการเป็นเจ้าของสินทรัพย์อะไรบ้าง และสินทรัพย์ดังกล่าวกิจการได้มาโดยใช้เงินทุนของกิจการเองเท่าใด ได้มาจากการก่อหนี้สินเท่าใด

2. งบกำไรขาดทุน (INCOME STATEMENT) เป็นงบที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานในระหว่างงวด 1 ปี กล่าวคือ งบกำไรขาดทุนจะรายงาน

3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลง

ฐานะการเงิน (STATEMENT OF CHANGES IN FINANCIAL POSITION) เป็นงบที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้ทราบถึง แหล่งที่ได้มาของเงินทุนใน กิจการ และการใช้เงินทุนนั้นในระหว่าง ปี

งบการเงินเกี่ยวข้องกับใครบ้าง

งบการเงินจะเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ใช้ข้อมูลทางบัญชีเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารในองค์กร ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ นักลงทุน สหภาพแรงงาน ส่วนราชการ ต่าง ๆ และประชาชนทั่วไป

2. กลุ่มผู้รักษาระเบียบเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของสังคมโดยรวม ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บ.ช.) กรมสรรพากร และส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่องเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

3. กลุ่มผู้ควบคุมติดตามผลให้ งบการเงินเป็นไปตามมาตรฐาน ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

4. กลุ่มผู้ทำงานการเงิน ได้แก่ นักบัญชีของกิจการ

จะเห็นว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับ

* อาจารย์ประจำคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่อง ข้อสมมติฐานพื้นฐานของการบัญชี, หน้า 1

งบการเงินมีหลายกลุ่มหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการใช้งบการเงินเพื่อการตัดสินใจที่แตกต่างกันไป นักบัญชีจึงต้องมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน เพื่อให้งบการเงินสามารถสนองความต้องการของบุคคลทุกฝ่าย มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ

นักบัญชีต้องจัดทำงบการเงินตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และเนื่องจากหลักการบัญชีเป็นวิชาการอย่างหนึ่งซึ่งไม่สามารถพิสูจน์หรือทดลองให้เห็นจริงได้ หลักการบัญชีจึงถูกกำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อสมมติฐานมูลฐานบางประการ ซึ่งนักบัญชียอมรับว่าเป็นความจริงและเหมาะสมในการปฏิบัติงานของตน ข้อสมมติฐานมูลฐานทางการบัญชีมีหลายข้อด้วยกันเช่น หลักการใช้หน่วยเงินตรา หลักระยะเวลา หลักความดำรงอยู่ของกิจการ หลักราคาทุน เป็นต้น แต่ในที่นี้จะยกมากล่าวเพียงข้อเดียวเท่านั้น คือ หลักราคาทุน (HISTORICAL COST)

หลักราคาทุน (HISTORICAL COST)

ตามหลักราคาทุน สินทรัพย์ที่กิจการเป็นเจ้าของ เช่น ที่ดิน อาคาร เครื่องจักร สินค้า เป็นต้น จะถูกบันทึกบัญชีด้วยราคาทุนที่กิจการจ่ายซื้อมา ซึ่งก็คือ ราคาทุนในอดีต (HISTORICAL COST) นั่นเอง เพราะนักบัญชีคิดว่า ราคาทุนเป็นราคาที่แน่นอน มีหลักฐานการซื้อขายซึ่งเป็นหลักฐานอันเที่ยงธรรม สามารถตรวจสอบได้

และสามารถคำนวณได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่ขึ้นอยู่กับความเห็นของแต่ละคนซึ่งอาจแตกต่างกัน หรือมีความลำเอียงได้

ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อต่อการใช้งบการเงิน

ภาวะเงินเฟ้อ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของระดับราคาหรือการลดลงของอำนาจซื้อโดยทั่ว ๆ ไปของหน่วยเงินตรา โดยไม่มีการแปรเปลี่ยนที่เป็นสัดส่วนกันในคุณภาพของสินค้าหรือบริการ⁽²⁾

การที่ประเทศส่วนใหญ่ในโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้ประสบกับภาวะเงินเฟ้อมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินตระหนักว่าการเสนองบการเงินโดยใช้ราคาทุนในอดีตนั้นไม่เพียงพอแล้ว แม้ว่าราคาทุนในอดีตจะมีข้อดีหลายประการตามที่นักบัญชีคิด รวมทั้งสะดวกต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้งบการเงินออกมาทันต่อการตัดสินใจ และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด แต่ข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินก็จะไม่มีความหมายถ้าภาวะเงินเฟ้อทวีความรุนแรงขึ้น เช่น สินทรัพย์ที่แสดงในงบการเงินด้วยราคาทุนในอดีตที่จ่ายซื้อมา 50,000 บาท อีก 1 ปีต่อมามูลค่าสินทรัพย์ชิ้นนั้นอาจเพิ่มเป็น 60,000 บาทโดยมีสาเหตุเนื่องมาจากเงินเฟ้อ และถ้าภาวะเงินเฟ้อยังเกิดขึ้นติดต่อกันทุกปี อีก 5 ปีถัดมามูลค่าของสินทรัพย์ชิ้นนั้นจะยิ่งแตกต่างจากที่แสดงไว้ในงบการเงินมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ตัวเลขที่ปรากฏในงบ

การเงินจะให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินน้อยลง จนบางครั้งอาจจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจผิดพลาดได้

แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับงบการเงิน

เมื่อข้อมูลที่เป็นราคาทุนในอดีตอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจผิดพลาดได้ในภาวะเงินเฟ้อ จึงมีการเสนอแนวทางการปรับปรุงรูปแบบของงบการเงินขึ้นใหม่ แนวทางกว้าง ๆ มีดังนี้

1. วิธีต้นทุนในอดีตปรับปรุงด้วยระดับราคา (HISTORICAL COST/CONSTANT DOLLAR ACCOUNTING)

2. วิธีราคาทุนปัจจุบันปรับปรุงด้วยระดับราคา (CURRENT COST/CONSTANT DOLLAR ACCOUNTING)

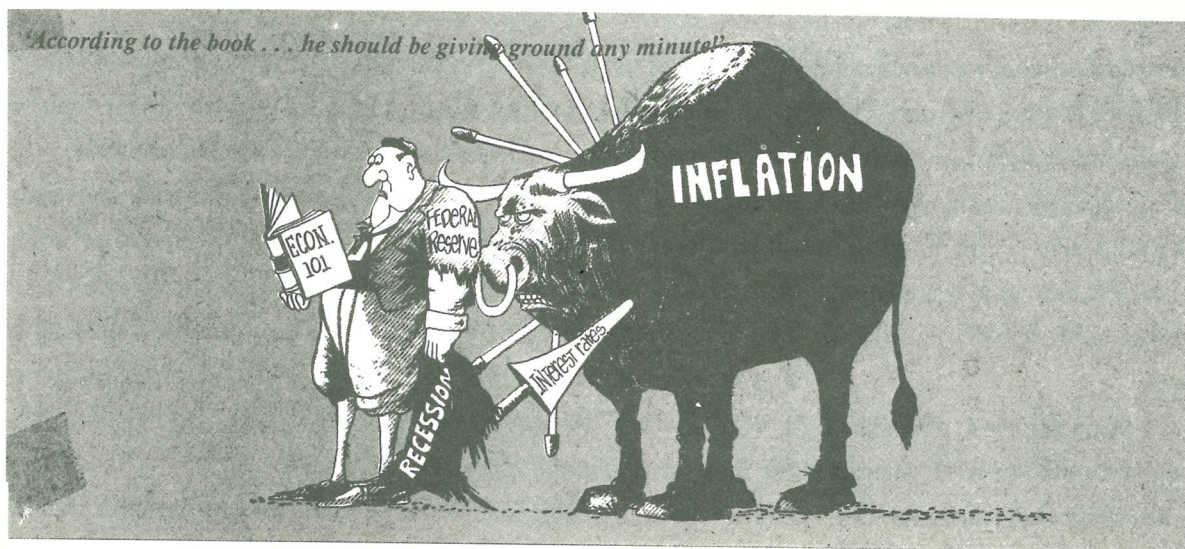
วิธีต้นทุนในอดีตปรับปรุงด้วยระดับราคา (HISTORICAL COST/CONSTANT DOLLAR ACCOUNTING) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า

- วิธีการบัญชีระบบเงินคงที่ (CONSTANT DOLLAR ACCOUNTING)

หรือ - วิธีการบัญชีในราคาตามอำนาจซื้อทั่วไป (GENERAL PURCHASING POWER UNIT ACCOUNTING)

หรือ - วิธีการบัญชีระดับราคาทั่วไป (GENERAL PRICE LEVEL ACCOUNTING)

² สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, ร่างมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 28 เรื่อง การแสดงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคาในรายงานการเงิน, หน้า 6

ตามวิธีนี้ งบการเงินจะแสดงรายการต่าง ๆ ในหน่วยเงินที่มีอำนาจซื้อเดียวกัน กล่าวคือ ในภาวะเงินเฟ้ออำนาจซื้อโดยทั่วไปจะลดลง ดังนั้นเมื่อนักบัญชีบันทึกบัญชีโดยใช้ราคาทุนในอดีต รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็จะถูกบันทึกบัญชีขณะที่อำนาจซื้อแตกต่างกันไปด้วย งบการเงินจึงแสดงตัวเลขที่มีอำนาจซื้อแตกต่างกันตามวันที่เกิดรายการนั้น ๆ ขึ้น

วิธีนี้จะใช้เลขดัชนีเป็นตัวปรับค่าในอดีตเหล่านั้นให้อยู่ ณ จุดที่มีอำนาจซื้อในปัจจุบัน หรือมีอำนาจซื้ออันเดียวกัน เพื่อให้ราคาต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบกันได้ ฉะนั้นสินทรัพย์ทั้งหลายซึ่งซื้อมาในปีก่อน ๆ ซึ่งมีอำนาจซื้อสูงกว่าอำนาจซื้อ ณ วันสิ้นปีปัจจุบันจะถูกปรับปรุงให้เพิ่มขึ้น รายการอื่น ๆ รวมทั้งยอดขายและค่าใช้จ่ายดำเนินการในปัจจุบันก็จะถูกปรับเป็นเงินที่มีอำนาจซื้อ ณ วันสิ้นปีปัจจุบัน

การปรับราคาเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อนี้จะยึดดัชนีราคาบางชนิด ซึ่งก็ควรจะเป็นดัชนีราคาผู้บริโภค (CONSUMER PRICE INDEX) เพราะเป็นตัวชี้อำนาจซื้อของผู้บริโภค

ตัวอย่างเช่น ถ้าดัชนีราคาผู้บริโภคปี 2525 ตัวเฉลี่ย เท่ากับ 150

ดัชนีราคาผู้บริโภคปี 2530 ตัวเฉลี่ย เท่ากับ 180

และถ้ากิจการซื้ออุปกรณ์สำนักงานเมื่อปี 2525 ในราคา 1,000 บาท ตามหลักการบัญชี งบดุลปี 2530 จะแสดงยอดอุปกรณ์สำนักงานด้วยราคาทุนในอดีตเท่ากับ 1,000 บาท แต่ถ้าเป็นงบดุลที่ปรับปรุงด้วยระดับราคา จะแสดงยอดอุปกรณ์สำนักงานเท่ากับ $\frac{180}{150} \times 1,000 = 1,200$ บาท

จะเห็นว่า วิธีนี้ยังยึดหลักราคาทุนในอดีต เพียงแต่ปรับราคาด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค เพื่อให้แสดงอำนาจซื้อในปีปัจจุบัน ดังนั้น วิธีนี้จึงมีพื้นฐานจากข้อมูลที่มีหลักเกณฑ์ สามารถตรวจ

สอบได้ และมีความสม่ำเสมอต่อผู้ใช้ อีกทั้งยังง่ายต่อการปฏิบัติ และต้นทุนต่ำ แต่วิธีนี้ก็อาจวัดมูลค่าของสินทรัพย์บางประเภทไม่ถูกต้องนัก เช่น สินทรัพย์ที่ล้าสมัยอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสูงขึ้น ได้แก่ เครื่องคิดเลข เป็นต้น เพราะเครื่องคิดเลขที่ซื้อมาเมื่อปี 2525 ราคา 1,000 บาทนั้น ถ้าต่อมาเทคโนโลยีสูงขึ้น มีการผลิตเครื่องคิดเลขรุ่นใหม่ออกมา มีประสิทธิภาพดีขึ้น ทำให้รุ่นเก่ามูลค่าลดลงเหลือเพียง 600 บาท ซึ่งถ้าใช้วิธีการปรับราคาด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ในงบดุลปี 2530 จะแสดงยอด 1,200 บาท แทนที่จะลดลงเหลือ 600 บาทตามเท่าที่เป็นจริง

วิธีราคาทุนปัจจุบัน (CURRENT COST ACCOUNTING)

ตามวิธีนี้ งบการเงินจะแสดงรายการต่าง ๆ โดยมิได้แสดงถึงผลกระทบเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อโดยทั่วไป แต่จะปรับค่าของสินทรัพย์และหนี้สินบางอย่างซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าใน

ปัจจุบัน

ตัวอย่างเช่น กิจการซื้ออุปกรณ์สำนักงานเมื่อปี 2525 ราคา 1,000 บาท พอปี 2530 อุปกรณ์สำนักงานชิ้นนี้มีมูลค่าในปัจจุบันเท่ากับ 1,500 บาท ถ้าเป็นงบดุลที่แสดงราคาทุนปัจจุบันปี 2530 จะแสดงยอดอุปกรณ์สำนักงานเท่ากับ 1,500 บาท

ราคาทุนปัจจุบันของสินทรัพย์อาจหาได้หลายวิธี เช่น คำนวณดูว่าถ้าจะขายสินทรัพย์นั้นในปัจจุบัน มูลค่าที่จะขายได้สุทธิเป็นเท่าใด ราคานั้นถือเป็นราคาทุนปัจจุบัน การคำนวณหาวิธีนี้มักใช้กับสินทรัพย์ที่มีลักษณะพิเศษไม่เหมือนอย่างอื่น หรือหาสินทรัพย์ที่เหมือนกันได้ยาก

หรือคำนวณดูว่า ถ้าจะซื้อสินทรัพย์ที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันกับสินทรัพย์ชิ้นที่กิจการมีอยู่นั้น ต้องจ่ายเงินไปเท่าใด จำนวนนั้นถือเป็นราคาทุนปัจจุบัน การกำหนดราคาทุนปัจจุบันวิธีนี้เรียกว่า ราคาทุนทดแทนปัจจุบัน (REPLACEMENT COST)

จะเห็นว่า วิธีนี้เป็นการยอมรับว่ามูลค่าของสินทรัพย์อาจเปลี่ยนแปลงไปจากราคาทุนในอดีตได้ทุกสาเหตุ จึงควรมีวิธีการวัดที่เฉพาะมากกว่าการใช้ดัชนีราคาทั่วไป วิธีนั้นก็ คือ การใช้ราคาทุนปัจจุบันของสินทรัพย์นั้น ๆ แต่การหาราคาทุนปัจจุบันค่อนข้างยุ่งยาก ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน และไม่มีหลักฐานที่ตรวจสอบ

เชื่อถือได้ จึงเป็นการยากในทางปฏิบัติที่จะให้ทุกคนยอมรับราคานั้น ๆ ว่าเป็นราคาทุนปัจจุบันของสินทรัพย์นั้นจริง

วิธีราคาทุนปัจจุบันปรับปรุงด้วยระดับราคา (CURRENT COST/CONSTANT DOLLAR ACCOUNTING) วิธีนี้เป็นการรวมวิธีทั้งสองที่กล่าวข้างต้นเข้าด้วยกัน กล่าวคือจะปรับราคางบการเงินที่ใช้ราคาทุนในอดีตด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคหรือดัชนีราคาทั่วไปเพื่อให้งบการเงินแสดงตัวเลขที่เป็นอำนาจซื้อในปีปัจจุบันหรือแสดงอำนาจซื้อเดียวกันนั่นเอง ขณะเดียวกันสินทรัพย์บางชนิดก็จะใช้ราคาทุนปัจจุบันแทน เพื่อให้แสดงมูลค่าตามที่เป็นจริงมากที่สุด ดังนั้น วิธีนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การที่สินทรัพย์มีราคาทุนปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาอันเนื่องมาจากภาวะเงินเฟ้อเท่าใดและมีการเปลี่ยนแปลงในราคาทุนปัจจุบันของสินทรัพย์นั้น ๆ โดยแท้จริงเท่าใด

ตัวอย่างเช่น เมื่อ 1 มกราคม 2530 ที่ดินมีราคาทุนปัจจุบัน เท่ากับ 9,000 บาท

เมื่อ 31 ธันวาคม 2530 ที่ดินมีราคาทุนปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 14,000 บาท

ดัชนีราคาทั่วไป ณ 1 มกราคม 2530 เท่ากับ 90

ดัชนีราคาทั่วไป ณ 31 ธันวาคม 2530 เท่ากับ 108

ถ้าเป็นวิธีราคาทุนปัจจุบัน (CUR-

RENT COST) จะมีส่วนเกินจากการเพิ่มขึ้นในราคาทุนปัจจุบันของที่ดินเท่ากับ 5,000 บาท (14,000-9,000)

ถ้าเป็นวิธีราคาทุนปัจจุบันปรับปรุงด้วยระดับราคา (CURRENT COST/CONSTANT DOLLAR) จะมีส่วนเกินจากการเพิ่มขึ้นในราคาทุนปัจจุบันของที่ดินเท่ากับ 3,200 บาท ดังนี้

ที่ดิน ณ 1 ม.ค.30 ซึ่งปรับปรุงให้มีอำนาจซื้อ ณ 31 ธ.ค.30 จะเท่ากับ $9,000 \times \frac{108}{90} = 10,800$

ที่ดิน ณ 31 ธ.ค.30 ซึ่งปรับปรุงให้มีอำนาจซื้อ ณ 31 ธ.ค.30 จะเท่ากับ $14,000 \times \frac{108}{108} = 14,000$

ฉะนั้น ส่วนเกินจากการเพิ่มขึ้นในราคาทุนปัจจุบันของที่ดิน = 3,200 จำนวน 3,200 บาทนี้อาจเรียกว่า เป็น ส่วนเกินจากการเพิ่มขึ้นในราคาทุนปัจจุบันที่แท้จริง REAL PORTION OF THE REALIZABLE HOLDING GAIN)

ส่วนผลต่าง 5,000-3,200 = 1,800 บาทเป็นผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นในระดับราคาเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อโดยทั่วไป (FICTIONAL PORTION OF THE REALIZABLE HOLDING GAIN หรือ INFLATION COMPONENT OF THE GAIN) ภาวะเงินเฟ้อกับงบการเงินในประเทศไทย

ในประเทศไทย มีการพูดถึงผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อต่องบการเงินมานานแล้ว แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการ

อภิปรายกันในห้องเรียน นักบัญชีจำนวน มากยังไม่ทราบถึงแนวความคิดนี้ ผู้ที่ รู้ส่วนหนึ่งก็ไม่สนใจในเรื่องนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ

1. ภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทย ยังไม่รุนแรงถึงขนาดที่มีความจำเป็น ต้องปรับปรุงระดับราคาในบัญชี

2. การขาดความเข้าใจในหลัก การบัญชีเกี่ยวกับระดับราคา

3. ผู้ใช้งบการเงินมีจำนวนจำกัด ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะส่งเสริม ให้มีวิธีปฏิบัติทางบัญชีเพื่อปรับระดับ ราคา

4. เป็นการเพิ่มภาระงานทางด้าน บัญชีซึ่งเดิมก็มีมากอยู่แล้วให้เพิ่มมาก ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มค่าใช้จ่ายของกิจการ อีกด้วย

5. ปัญหาการเสียดายตามประ- มวลรัษฎากร กล่าวคือ ประมวลรัษฎากร ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ห้ามมิให้ตราคา สิ้นทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น เว้นแต่การตี ราคาเพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลทำให้เกิดผลกำไร ที่ต้องเสียภาษีเงินได้ ดังนั้นงบการเงิน ที่ปรับปรุงขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากภาวะ เงินเฟ้อซึ่งมักเป็นผลให้ สิ้นทรัพย์ต่าง ๆ ในงบคุณมีค่าสูงขึ้น ก็อาจเป็นปัญหาว่า ราคาสิ้นทรัพย์ที่สูงขึ้นนี้ถือเป็นกำไรที่ ต้องเสียภาษีหรือไม่

ประเทศไทยจึงยังไม่มีกำหนด มาตรฐานการบัญชีสำหรับภาวะเงินเฟ้อ ขึ้นมาบังคับใช้แต่อย่างใด ในขณะที่ ต่างประเทศได้ออกมาตรฐานเพื่อบังคับ ใช้แล้วและมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องนี้ อย่างมาก เท่าที่ทราบ ในประเทศ

สหรัฐอเมริกา คณะกรรมการมาตรฐาน การบัญชี (FINANCIAL ACCOUN- TING STANDARDS BOARD) ได้

ได้ออกแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 33 เรื่อง การรายงานทางการเงินกับการเปลี่ยนแปลงราคา (FINAN- CIAL REPORTING AND CHAN- GING PRICES) เมื่อปี 2522 มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้กิจการขนาดใหญ่ ซึ่งมีสินทรัพย์รวมหลังจากหักค่าเสื่อม ราคาสะสมแล้วมากกว่า 1,000 ล้านดอลลาร์ หรือมีสินทรัพย์คงคลัง ที่ดิน อาคาร โรงงาน อุปกรณ์ (ก่อนหักค่า เสื่อมราคาสะสม) รวมกันมีจำนวน

มากกว่า 125 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต้อง เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมทั้งข้อมูลที่ปรับ ปรุงด้วยระดับราคาหรือระบบเงินคงที่ (CONSTANT DOLLAR DIS- CLOSURES) และข้อมูลที่แสดงราคา ทุนปัจจุบัน (CURRENT COST DISCLOSURES) ส่วนในประเทศ อังกฤษ คณะกรรมการมาตรฐานการ บัญชี (BRITISH ACCOUNTING STANDARDS COMMITTEE) ได้

ออกแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่อง การบัญชีหลักราคาทุน ปัจจุบัน (CURRENT COST AC- COUNTING) แถลงการณ์นี้ระบุให้ แสดงงบประกอบงบการเงินโดยใช้ราคา ทุนทดแทนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม สมาคมนักบัญชี และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการสัมมนาเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2525 และได้ออกร่างแถลง

การมีมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 28 เรื่อง การแสดงผลกระทบของการเปลี่ยน แปลงราคาในรายงานการเงิน ขึ้น ร่าง แถลงการณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะ เสนอแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการ แสดงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ราคาในรายงานการเงิน เพื่อปูพื้นฐาน และกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายได้ พิจารณาและนำไปปรับใช้กับกิจการของ ตน แนวทางดังกล่าวอยู่ในขั้นทดลอง ยังไม่บังคับใช้ เนื่องจากอาจมีปัญหา ในการจัดทำข้อมูลสำหรับกิจการโดย ทั่วไป จึงควรจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติม ก่อน

ร่างแถลงการณ์ฉบับดังกล่าว เห็น ควรว่า ไม่จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยน แปลงในงบการเงินซึ่งใช้ราคาทุนในอดีต แต่ควรจะเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยน แปลงราคาในงบประกอบ ตาราง หรือ หมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยเสนอ ข้อมูลตามระบบเงินคงที่ (CONSTANT DOLLAR) และ/หรือตามราคาทุน ปัจจุบัน (CURRENT COST) แล้ว แต่ลักษณะของข้อมูล

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชี รับอนุญาตแห่งประเทศไทยตระหนักถึง ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อต่อรายงาน การเงิน ดังนั้น เมื่อรัฐบาลประกาศลดค่า เงินบาทในปี 2524 สมาคมฯ จึงได้ออก แถลงการณ์มาตรฐานการบัญชีสำหรับ การลดค่าเงินบาทขึ้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2525 และให้กิจการต่าง ๆ เริ่มถือ ปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับงวดหรือปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2524 เป็นต้น

ไป และต่อมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2528 สมาคมฯ ได้ประกาศยกเลิกแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชีสำหรับการลดค่าเงินบาทซึ่งประกาศใช้เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2525 และให้ใช้มาตรฐานการบัญชีและการรายงานสำหรับผลการปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราแทน โดยให้กิจการต่าง ๆ ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับงวดหรือปีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 5 พฤศจิกายน 2527 สรุป

การที่นักบัญชีเสนองบการเงินโดยใช้หลักราคาทุนในอดีตขณะที่เกิดภาวะเงินเฟ้อ จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับประโยชน์จากข้อมูลน้อยลงจนอาจทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ ในแง่ผู้บริหารของกิจการ ผู้บริหารอาจสั่งให้นักบัญชีของกิจการจัดทำงบการเงิน

ขึ้นใหม่โดยยอมรับการเปลี่ยนแปลงระดับราคาที่เกิดขึ้นเป็นการภายในได้ แต่สำหรับผู้ใช้งบการเงินภายนอกซึ่งมีหลายกลุ่มเช่น นักลงทุน เจ้าหนี้ ฯลฯ จะเห็นแต่งบการเงินซึ่งใช้หลักราคาทุนในอดีตเท่านั้น จึงเป็นปัญหาว่าสมควรหรือไม่ที่จะมีการกำหนดเป็นมาตรฐานการบัญชีให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาเพิ่มเติม

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่นักบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินจะต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจแนวความคิดและวิธีปรับระดับราคาอย่างชัดเจน เพราะการวัดผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อซับซ้อน ยุ่งยากมากและวิธีการที่นำมาใช้วัดก็มีข้อดีและข้อจำกัด ฉะนั้นถ้าขาดความเข้าใจในเรื่องนี้แล้วการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาเพิ่มเติม

อาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความสับสนได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อเรายังไม่สามารถมีวิธีบัญชีที่สมบูรณ์ที่จะสนองวัตถุประสงค์ทั้งหมดของผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีหลายกลุ่มและต่างก็มีความต้องการต่าง ๆ กันได้พร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้ใช้งบการเงินควรจะมี พื้นฐานในการเข้าใจงบการเงินที่นักบัญชีจัดทำขึ้น ว่าจัดทำขึ้นโดยใช้หลักเกณฑ์อะไร มีข้อจำกัดอะไรบ้าง รวมทั้งเข้าใจผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อต่องบการเงินด้วย เพื่อจะได้เข้าใจตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินมากขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน ให้กู้ยืม และอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์อย่างถูกต้อง

หนังสืออ้างอิง

เสนาะ ดิยาวี และกิ่งกนก พิทยานุคุณ. การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

สุนทรี่ จรูญ. การบัญชีสำหรับภาวะเงินเฟ้อเพื่อการตัดสินใจและวางแผน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่อง ข้อสมมติขั้นมูลฐานของการบัญชี.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชีและการรายงานสำหรับผลการปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. ร่างแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 28 เรื่อง การแสดงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคาในรายงานการเงิน.

สมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย. เอกสารวิชาการคาป้า. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2517.

DANIEL L JENSEN AND EDWARD N. COFFMAN. ACCOUNTING FOR CHANGING PRICES. VIRGINIA : RESTON PUBLISHING COMPANY, INC, 1984.

GEOFFREY WHITTINGTON. INFLATION ACCOUNTING. GREAT BRITAIN : THE UNIVERSITY PRESS, CAMBRIDGE, 1983.

การแสวงหากำไรทางธุรกิจ

(ในทัศนะนักเศรษฐศาสตร์)

นักธุรกิจโดยทั่วไปมักจะคิดว่ากำไรคือส่วนต่างของรายรับทั้งหมดกับต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกต้องอยู่และมีนักธุรกิจอีกจำนวนไม่น้อยที่คำนึงถึงค่าเฉลี่ย กล่าวคือ ถ้ารายรับเฉลี่ยสูงกว่าต้นทุนเฉลี่ยก็ถือว่า กำไรและในทางตรงข้ามถ้าต้นทุนเฉลี่ยสูงกว่ารายรับเฉลี่ยก็ถือว่าขาดทุนซึ่งความจริงแล้วเป็นแนวคิดที่ไม่ถูกต้องนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีเป้าหมายที่จะแสวงหากำไรสูงสุด

การวิเคราะห์กำไรส่วนเพิ่ม (Incremental Profit Analysis) จะช่วยให้กระจ่างยิ่งขึ้น การประยุกต์ใช้แนวคิดของการวิเคราะห์กำไรส่วนเพิ่มในทางปฏิบัติของโลกแห่งความเป็นจริงเพื่อให้เข้าใจง่ายขอให้พิจารณาจากกรณีตัวอย่าง สมมติว่าโรงงานผู้ผลิตตุ๊กตาเพื่อการส่งออก ผลิตและขายตุ๊กตาให้กับลูกค้าประจำเดือนละ 100,000 ตัว ในราคาตัวละ 24 บาท โดยมีต้นทุนคงที่

ทั้งหมด (เช่นอาคารเครื่องจักร ฯลฯ) 600,000 บาท และต้นทุนแปรผัน (เช่นวัตถุดิบ ค่าแรง ฯลฯ) 600,000 บาท ในการผลิตตุ๊กตาตัวละ 14 บาท ดังนั้นต้นทุนทั้งหมดคือ $(600,000 + 14 \times 100,000)$ เท่ากับ 2,000,000 บาท และต้นทุนเฉลี่ยต่อการผลิตตุ๊กตาหนึ่งตัว คือ 20 บาท ถ้าเขาได้รับใบสั่งซื้อพิเศษ (ซึ่งไม่ใช่ลูกค้าประจำ) ต้องการตุ๊กตา 25,000 ตัวต่อเดือนในราคาตัวละ 18 บาท และโรงงานของเขาจะมีขีดความสามารถ ในการผลิตตุ๊กตาเหลืออยู่ จะเห็นว่าในการผลิตตุ๊กตาเพิ่มขึ้นอีกเดือนละ 25,000 ตัว จะต้องทำงานล่วงเวลา ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายแปรผันเพิ่มขึ้นอีกตัวละ 2 บาท ต้นทุนทั้งหมดในการผลิตตุ๊กตา 125,000 ตัว จะเป็น $(6,000,000 + 14 \times 100,000 + 16 \times 25,000)$ เท่ากับ 2,400,000 บาท และต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตตุ๊กตาหนึ่งตัวจะเป็น 19.20 บาท

ถ้านักธุรกิจตัดสินใจโดยใช้ต้นทุนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์เขาจะไม่รับใบสั่ง

ซื้อพิเศษนั้นเนื่องจากต้นทุนเฉลี่ยสูงกว่ารายรับเฉลี่ย (ราคาขาย) แต่ถ้าพิจารณาต้นทุนส่วนเพิ่มของการผลิตตุ๊กตา 25,000 ตัว ซึ่งต้องใช้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นตัวละ 16 บาทขณะที่มีรายรับส่วนเพิ่มตัวละ 18 บาท ถ้าเขาได้รับใบสั่งซื้อจะได้กำไรเพิ่มขึ้นอีกเดือนละ $(18 - 16) \times 25,000$ เท่ากับ 50,000 บาท และถ้าเขาไม่รับใบสั่งซื้อ เขาก็จะไม่ได้กำไรเพิ่มขึ้นเลย การวิเคราะห์กำไรส่วนเพิ่มเป็นขั้นสุดท้ายในการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจหรือไม่? คำตอบคือไม่จำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากว่า ยังไม่ได้พิจารณาส่วนประกอบ หรือผลกระทบในส่วนอื่น ๆ อีกเช่น ปฏิกริยาจากลูกค้าประจำ เมื่อเขาทราบข้อตกลงนี้ หรือกฎหมายของการแบ่งแยกราคาขาย อย่างไรก็ตามแนวคิดการวิเคราะห์กำไรส่วนเพิ่ม ก็มีประโยชน์และช่วยให้ นักธุรกิจสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลกว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้จะเห็น

ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาทุ่มตลาดขายข้าวในราคาถูก และประเทศญี่ปุ่นก็ขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในราคาถูกเช่นกัน เหตุที่ประเทศอิมิหาอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งสอง ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจเช่นนี้ได้แนวคิดจากการวิเคราะห์กำไรส่วนเพิ่มส่วนหนึ่งนอกจากเหตุผลที่จำเป็นอย่างอื่น ดังนั้นการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด จึงต้องมีการวางแผนการผลิต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างน้อย 8 ประการคือ

1. เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายวัสดุและคนงานน้อยที่สุด
 2. เพื่อลดปริมาณวัสดุหรือสิ่งของระหว่างผลิตให้เหลือน้อยที่สุด
 3. เพื่อให้การผลิตดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและราบรื่น
 4. ใช้เนื้อที่ภายในโรงงานหรือสถานบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 5. ใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่เหมาะสมให้เกิดประสิทธิผล
 6. ใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ
 7. เพื่อความปลอดภัย ละระแวดระวังในการดำเนินงาน
 8. เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นสำหรับรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
- อย่างไรก็ตามนักธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ มากน้อยแค่ไหนเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับประสพการ พันความรู้ด้านการบริหารงาน นอกจากการวางแผนงานแล้วจำเป็นต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงแผนงานให้ทันกับความต้องการ

ของการตลาดอยู่เสมอ โดยการทำงานเป็นทีม พุดง่าย ๆ ได้ว่าความสำเร็จในการแสวงหากำไรทางธุรกิจเป็นการเสาะหาใช่ว่าเกิดมาเป็นดังเช่นจิตรกรใช้อารมณ์ผสมสี นักดนตรีใช้อารมณ์ผสมเสียง แต่นักธุรกิจต้องใช้ความเชี่ยวชาญและโชคช่วยดังนั้น

1. จงกำหนดเป้าหมายของทีมให้เด่นชัดและเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ใช้ทุกคน
2. จงประสานเป้าหมายส่วนตัวให้เข้ากับเป้าหมายส่วนรวม
3. จงยืนหยัดในหลักการแต่ยืดหยุ่นในเรื่องทั่ว ๆ ไป
4. จงถือความถูกต้องมากกว่าความถูกต้องใจ
5. จงใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
6. จงทดแทนผู้มีพระคุณแต่แค้นไม่ต้องชำระ
7. จงถือว่าทุกคนมีความสำคัญ แม้จะไม่เท่ากัน
8. จงแบ่งงานและประสานงานกันอย่างกลมเกลียว
9. จงเป็นประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
10. จงให้เสรีภาพในการเลือก

วิธีทำงานในหน้าที่ของแต่ละคน

เมื่อมีสิ่งพึงปฏิบัติก็ควรมีสิ่งไม่พึงปฏิบัติคือ

เมื่อมีสิ่งพึงปฏิบัติก็ควรมีสิ่งไม่พึงปฏิบัติคือ

1. อย่าเอาจริงเอาจังเปรียบเพื่อนร่วมทีมงาน
2. อย่าดูดาวยเมื่อมีเหตุร้ายเกิด

แก่ทีม

3. อย่าเด่นคนเดียวต้องดีทั้งทีม
4. อย่าเก็บปัญหาไว้ครุ่น คิดแต่ลำพังต้องให้ทีมช่วยแก้ไข
5. อย่าเก็บความไม่พอใจไปพุดลับหลังต้องเคลียร์กันต่อหน้า
6. อย่าใช้อารมณ์ในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ
7. อย่าถือว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นธุระไม่ใช่

8. อย่าทิ้งหน้าที่และความรับผิดชอบ

9. อย่าเข้มงวดต่อผู้อื่นมากเกินไป

10. อย่าสงวนความรู้ในงานของตนแต่เพียงผู้เดียว

เมื่อมีแผนงานและหลักในการปฏิบัติงานตลอดจนหลักที่ไม่พึงปฏิบัติแล้ว ควรพิจารณาต่อไปว่า

1. จะต้องทำอะไรต่อไป
2. จะต้องเริ่มทำเมื่อใด และเสร็จเมื่อใด
3. จะทำที่ไหน และใช้เงินทุนวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนทรัพยากรมนุษย์อย่างไร

4. เมื่องานเสร็จแล้วจะนำไปเสนอให้ใครจากที่ไหนอย่างไร

5. จะต้องทำงานอย่างไร

6. ทำไมจึงต้องทำงานนี้

ถ้าท่านสามารถยึดหลักในการทำงานดังกล่าวได้ โดยแรงงาน เก่งคน เก่งคิด และเก่งดำเนินชีวิต การแสวงหากำไรทางธุรกิจย่อมเกิดขึ้นโดยมิพักต้องสงสัย

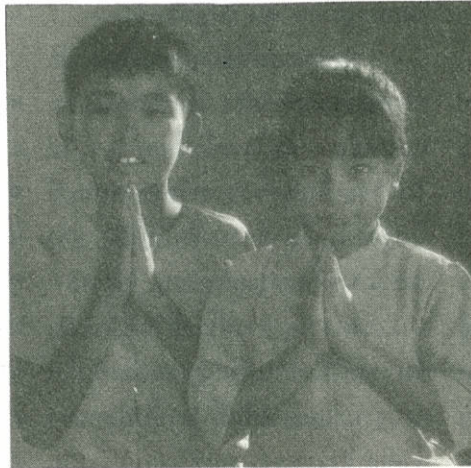

บรรณานุกรม:

- 1) Phillip Crowson; **Economic for Managers, A Professionals' Guide**, 3rd ed., The Macmillan press Ltd. 1985.
- 2) Seo, K.K; **Managerial Economics, Text, Problems and Short Cases**, 6th ed., Richard D. Irwin, Inc., Homewood, Illionis, 1984.
- 3) Hatten. Louise M.; **Macroeconomics for Management**, Prentice-Hall, 1981.
- 4) Blair, Roger D.; **Micro-economics for Decision Making**, McGraw-Hill, 1982.
- 5) Simon, Lincoln J., **Applied Managerial Economics**, Prentice-Hill, 1975.
- 6) Bates, James; **Business Economics**, 3rd ed., Basil Blockwell, 1982.

ปรัชญาวิเคราะห์ ลักษณะและอุปนิสัย

ทวาราวดี ศรีสุ.

ของคนไทย ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา

การปรับปรุงความรู้สึก
ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ
ความเป็นจริงนั้น เป็น
เรื่องทำยากเพราะมนุษย์
มีทิวทัศน์แตกต่างกัน มีพื้น-
ฐานสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
มีความเชื่อแตกต่างกัน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งมีความแตกต่างกับสัตว์ประเภทอื่น ๆ ตรงที่มีธรรมชาติเป็นเครื่องพัฒนาตนเอง สิ่งแวดล้อมทำให้มนุษย์เกิดความคิด มนุษย์ที่รู้จักหน้าที่และเข้าใจธรรมชาติ สามารถนำเอาธรรมชาติมาแยกแยะ จนได้ส่วนดีของธาตุแท้ กล่าวคือรู้จัก กลไกของธรรมชาติ เช่น นำเอาสารมาแยกจากหยาดฝนละเอียดถึงขั้นที่เป็น อนุ แล้วแยกอนุเป็นปรมาณู ผลจากการแยกธาตุนี้ จึงเกิดพลังงานปรมาณู

ขึ้น ปัญญามนุษยชาติลักษณะนี้เรียกว่า Natural Science ซึ่งเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ หรือประจักษ์วิทยา ความรู้ในลักษณะนี้สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ความรู้ลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญญาของมนุษยชาติ ที่ชาวโลกเรียกหาและใฝ่หา ความรู้ลักษณะนี้เรียกว่า Social Science ความรู้ทางสังคม

มนุษยชาติที่เน้นหนักเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ตามโครงสร้างของมนุษยชาตินั้น พอจะสรุปความรู้มนุษย์ได้เป็นสองฝ่ายด้วยกันคือ

1. ฝ่ายสสารธรรม (วัตถุธาตุ)

2. ฝ่ายจิตธรรม (วิญญาณธาตุ)

สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมาก จากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส มนุษย์มีวิญญาณธาตุคือ ธาตุรู้เป็นสัญชาตญาณอยู่แล้ว แต่การปรับปรุงความรู้สึกให้กลมกลืนกับธรรมชาติความเป็นจริงนั้น เป็นเรื่องท้าทายเพราะมนุษย์มีทิวทัศน์แตกต่างกัน มีพื้นฐานสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความเชื่อแตกต่างกัน โดยลักษณะดังกล่าวนี้ โครงสร้างของสังคมจึงมีอุปสรรคในการพัฒนา ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อศึกษาจะพบว่าโครงสร้างต่างๆ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายค่อนข้างชัดเจนแต่การปฏิบัติหรือพฤติกรรมของผู้รับไปดำเนินการนั้น กระทำไปตามความรู้สึกของตนเอง ผลออกมาก็คือโครงการดี แต่พฤติกรรมไม่สอดคล้องกับโครงการ จะสวนทางกันอยู่อย่างนี้เป็นส่วนใหญ่

ในบทความนี้จะศึกษาวิเคราะห์นิสัยบางประการของคนไทยที่เป็นผลกระทบต่อการพัฒนาประการแรกที่จะพูดถึงก็คือลักษณะของการพัฒนาจากการศึกษาพบว่าจุดเริ่มต้นของโครงการพัฒนาเริ่มจากส่วนบนไปหาส่วนล่างหรือจากส่วนยอดไปหาส่วนโคน เข้าทำนองที่ว่า “ไม้หลักปักเลน” หากดูย้อน

ที่มันคงไม่ได้ เพราะขาดฐานรองรับที่จะประสานประโยชน์ต่อกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน แต่กล่าวโดยสรุปก็คือ คน เป็นตัวการ

ลักษณะอุปนิสัยของคนไทย ต่อสภาพการณ์บางอย่าง เช่นเรื่อง(ศรัทธา) ความเชื่อ คนไทยนั้นโดยทั่วๆ ไปไม่ว่าจะเป็นชาวกรุงหรือชนบทจะมีพื้นฐานในเรื่องความเชื่อใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะเรื่องกฎแห่งกรรม, บุญวาสนา, เวรกรรม, การดำรงชีวิตที่มีระดับชั้น และให้ความสำคัญแตกต่างกันไปตามฐานะและยศศักดิ์ ชนชั้นปกครองก็ได้แก่ข้าราชการ คนที่มีฐานะร่ำรวยก็อยู่ในฐานะนายทุน คนในระดับกลางและสามัญชนทั่วไป เช่นพ่อค้าชาวไร่ชาวนาก็คือเป็นระดับหนึ่ง ในการศึกษาได้พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังยอมรับสภาพเช่นนี้อยู่ คนมียศคนร่ำรวยจะได้รับการเคารพยกย่องว่าเป็นคนเคยทำบุญทำกุศลไว้แต่ปางก่อน มาชาตินี้จึงเสวยผลบุญที่ทำไว้ ส่วนคนไร้ยศอัปจนก็ถือว่าเมื่อเวรกรรมมาแต่ปางก่อน มีคนกล่าวเสมอว่า คนมียศคนร่ำรวยเกิดมาเสวยบุญ คนยากจนเกิดมาใช้เวรใช้กรรม คนมียศคนร่ำรวยตายเรียกว่า สิ้นบุญ สิ้นวาสนา คนยากจนตายเรียกว่า สิ้นเวรสิ้นกรรม หรือคนมีบุญมีวาสนาตายไปสู่ฟ้า ขี้ข้าตายเหมือนหมาตายตัวหนึ่งเป็นอาทิ การที่ประชาชนยังเอาชีวิตไปฝากไว้กับฟ้าลิขิต หรือผู้มีอิทธิฤทธิ์บันดาลให้ ไม่กล้าทำอะไรลงไป หรือทำ

ก็แบบเสี่ยงๆ ไม่มั่นใจทำไปตามดวงเมื่อทำอะไรผิดพลาด ก็เกิดความท้อแท้ใจ ไม่ดิ้นรนต่อสู้ ในที่สุดก็จะปลงว่าสุดแล้วแต่เวรแต่กรรม ไม่มีบุญมีวาสนา เข้าในทำนองที่ว่าแข่งเรือแข่งแพนั้นพอแข่งได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนานั้นลำบาก

เมื่อประชาชนคนไทยที่มีพื้นฐานแห่งความเชื่อในลักษณะอย่างนี้ การแข่งขันเพื่อเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ ก็มิกล้าลงมือลง การดำรงชีวิตก็อยู่ไปวัน ๆ หนึ่ง ไม่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ประการที่ 2 คนไทยมีนิสัยหึงเพื่อ รสนิยมสูง เช่นเรื่องการใช้สอยสิ่งของ ชาวชนบทชอบใช้สิ่งของจากในเมือง ชาวเมืองชอบใช้ของจากต่างประเทศ สิ่งที่ผลิตได้เอง ถึงแม้มีคุณภาพที่ใช้ได้ก็ไม่นิยมใช้ วัตถุคุณภาพชีวิตกันด้านวัตถุดิบบ้านช่องแข่งกันสร้าง เครื่องบริโภคอุปโภคแข่งขันซื้อ ไม่ค่อยคำนึงถึงประโยชน์ของการใช้ เชื้อการโฆษณาเป็นหลัก อาหารข้าวราดแกงกินไม่ได้ กลัวเสียศักดิ์ศรีต้องเข้าเหลาเข้าบาร์ จึงจะสมศักดิ์ศรี

ประการที่ 3 คนไทยไม่ชอบค้าขาย แต่ชอบซื้อมากกว่า เพราะนิสัยไม่ชอบบริการ การค้าต้องเอาใจลูกค้าจะเห็นว่าการค้าจะตกอยู่ในมือของคนจีนเป็นส่วนใหญ่ การค้าเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจทุกระดับ ประเทศบ้านเมืองใดไม่มีพ่อค้าแม่ขาย ประเทศบ้านเมืองนั้นก็มิแต่อัปจน

ประการที่ 4 คนไทยมีนิสัยชอบสบาย ทำตัวเป็นเจ้านายชอบเป็นข้าราชการ

เข้าทำนองที่ว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง” ขอบทำงานที่มีความรับผิดชอบ น้อยหรืองานเบา ๆ ไม่สู้ปัญหาหลบ ๆ เลี่ยง ๆ เอาตัวไปรอดไปวัน ๆ หนึ่งที่เรียกว่า “ขายผ้าเอาหน้ารอด” ไม่ชอบวางแผนหรือกะแผนงานล่วงหน้า ถ้าเกิดการผิดพลาดจะไม่ยอมรับ มักจะซัดทอดกันไปเรื่อย ๆ

ประการที่ 5 คนไทยมีนิสัยชอบชิงดีชิงเด่น แย่งกันเก่ง อิจฉาริษยากัน เมื่อเห็นคนอื่นทำดีเกินหน้าจะทนอยู่ไม่ได้ เข้าทำนองที่ว่า “ทำดีอย่าทำให้เด่นจะเป็นภัย” การรวมกลุ่มรวมพรรคจะเกิดปัญหาเรื่องขัดแย้งกันเสมอ เข้าทำนองที่ว่า “มากหมอมากความ”

ประการที่ 6 คนไทยมีนิสัยชอบแสพของมีนเมา เครื่องดื่มประเภทมีนเมานี้ เป็นเสมือนปัจจัยสำคัญในการจัดงานทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นงานรื่นเริง เสรีโสภณเสียใจ จะต้องดื่มเหล้ากันให้เมาหัวราน้ำไปตาม ๆ กันคือ เป็นเรื่องโก้เก๋ สนุกเฮฮา ไม่ค่อยคิดถึงเรื่องอนาคต มีข่าวกรอกหม้อไปวัน ๆ หนึ่งก็พอแล้ว

ประการที่ 7 คนไทยมีนิสัยต่อต้าน ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามที่กระทบต่อผลประโยชน์ของคนถึงแม้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ยอมเสียผลประโยชน์ ชอบคอร์รัปชัน กินเล็กกินน้อย กินนอกกินใน ฉลาดแกมโกง จะคิดทำอะไรจะต้องหวังสิ่งตอบแทนเสมอ ถ้าสิ่งที่หวังไว้ไม่สมหวังก็พร้อมที่จะคัดค้านหรือต่อต้านเสมอ

ประการที่ 8 นิสัคนไทยไม่รู้จักแพ้ชนะ การแพ้ชนะจะเป็นวัฏจักร ผู้ชนะจะแสดงความฮึกเหิมเยาะเย้ย ดูหมิ่นผู้แพ้ ส่วนผู้แพ้ก็ไม่ยอมรับความแพ้ หาเรื่องแก้แค้น ไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬาผู้แพ้ชนะ เข้าทำนองที่ว่า “ก็พาแพ้คนไม่แพ้” หรือซีแพ้ววนตี

ประการที่ 9 คนไทยมีนิสัยไม่ตรงต่อเวลา การทำงานปล่อยไปตามอารมณ์ ถือว่าเวลาไม่สำคัญ เข้าทำนองที่ว่า “มาอย่างไทย ไปอย่างฝรั่ง” ยังเป็นคนมีอำนาจมีตำแหน่งใหญ่โต ถึงมาผิดเวลาก็ยังมีคนรอ ไม่จำเป็นต้องรีบร้อน ไม่ไ้เรื่องคอยขาดขาดหาย การไม่ตรงต่อเวลาเป็นสาเหตุแห่งการล่าช้า เป้าหมายในการปฏิบัติงานหรือการดำรงชีวิตไม่แน่นอน การกำหนดเวลาก็คลาดเคลื่อนเรื่อยไป ในที่สุดแผนการณ์ต่าง ๆ ก็ล้มเหลว

ประการที่ 10 คนไทยมีนิสัยขาดการประสานประโยชน์ อย่างจริงจัง ไม่ค่อยมีความสามัคคี สร้างกำลังอำนาจได้ยาก บางทีการประสานประโยชน์กลายเป็นประสานงา อำนาจการต่อรองในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงมีน้อย **สรุปลักษณะอุปนิสัยต่างๆ ของคนไทย**

การพัฒนาของไทยที่ประสบปัญหา และล้มเหลวนั้นจากลักษณะอุปนิสัย 10 ประการที่ปรากฏทั่วไปทั้งในเมืองและชนบท ถึงแม้จะมีไม่ทั้งหมด หรือมีบางส่วน ถึงอย่างไรก็ตาม ลักษณะอุปนิสัยดังกล่าวนี้ก็เป็นข้อ มูลชั้นพื้นฐานอันเป็นปัจจัยส่วนสำคัญอย่างหนึ่ง ในการมองปัญหาและอุปสรรคใน

การพัฒนาของไทย ทั้งในเมืองและชนบท

เรื่องอุปนิสัยเมื่อวิเคราะห์ ถึงแม้ว่าจะไม่เจาะลึกลงไปโดยการแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ออกมาให้ชัดเจน แต่ก็ น่าจะเพียงพอที่จะนำไปเป็นประโยชน์ ในการวางแผนขั้นตอนในการพัฒนา

คนไทยมีนิสัยชอบชิงดีชิงเด่น แย่งกันเก่ง อิจฉาริษยากัน เมื่อเห็นคนอื่นทำดีเกินหน้า จะทนอยู่ไม่ได้ การรวมกลุ่มรวมพรรคจะเกิดปัญหาเรื่องขัดแย้งกันเสมอ เข้าทำนองที่ว่า “มากหมอมากความ”

บุคคล การพัฒนานั้น จุดเริ่มต้นอยู่ที่คนไม่ใช่รูปแบบ รูปแบบต่าง ๆ เป็นเพียงโครงสร้างเท่านั้น

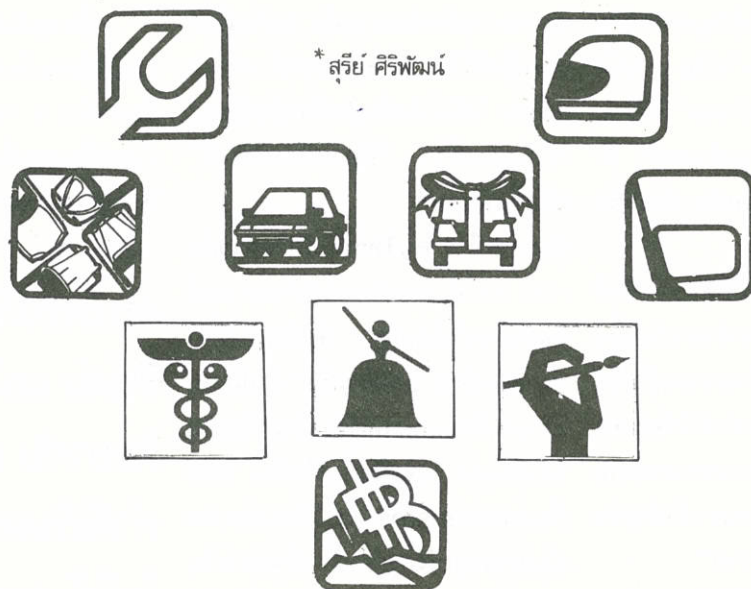
สมดังสุภาษิตที่ว่า

จะปลูกพืชต้องพรวนดิน

จะกินต้องเตรียมอาหาร

จะบริหารต้องเตรียมคน

การพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องรู้ปัญหาขั้นมูลฐานของคน อุปนิสัยของคนไทยนั้นมีต่าง ๆ กัน ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

สัญลักษณ์ศาสตร์ SEMIOLOGY

คามแนวความคิดของ Pierre Guiraud นั้น สัญลักษณ์ศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ (Sign) ที่ปรากฏอยู่ในความคิด (สมอง) ของมนุษย์ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย เป็นต้น ตามการนิยามความหมายของสัญลักษณ์ศาสตร์ ภาษาจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์ศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตาม Pierre Guiraud ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ศาสตร์เฉพาะระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษา คือ อยู่นอกขอบ

เขตของภาษา ขอบเขตของวิชาสัญลักษณ์ศาสตร์ก็ยังมีผู้ให้ความสนใจแตกต่างกันไป เช่น F. de Saussure สนใจศึกษาวจรชีวิตของสัญลักษณ์ที่อยู่ในสังคม ซึ่งสัญลักษณ์นั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ C.S. Peirce สนใจศึกษาทฤษฎีทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงเหตุผลทางความคิด จากความสนใจในการศึกษาสัญลักษณ์ศาสตร์ในแง่มุมที่แตกต่างกันของผู้รู้เหล่านี้ จึงเท่ากับว่าขอบเขตการศึกษาระบบสัญลักษณ์ยังไม่มีเส้นแบ่งหรือขีดกันที่แน่นอนลงไป โดย

ทั่ว ๆ ไปผู้รู้ส่วนใหญ่จะศึกษาระบบการสื่อสารที่ใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษา แต่ก็ยังมีบางคนได้ขยายขอบเขตความหมายของสัญลักษณ์กับรหัสไปสู่ระดับรูปแบบของการสื่อสารทางสังคม เช่น พิธีกรรม งานฉลองต่าง ๆ และบางคนก็ขยายขอบเขตออกไปมากกว่านั้น จนไปถึงระดับที่ว่า การนำเอาศิลปะและวรรณคดีมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร โดยอาศัยระบบสัญลักษณ์ แต่สำหรับ Pierre Guiraud นั้น เขาได้เสนอแนวคิดในหนังสือ "Semiology" ครอบคลุมขอบเขตความสนใจของทุกคนข้างต้น

โดยเสนอระบบสัญลักษณ์ออกเป็นตอน ๆ ดังนี้คือ โครงสร้างทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับธรรมชาติ รูปแบบ และหน้าที่ของสัญลักษณ์ รวมทั้งลักษณะของระบบการสื่อสาร สัญลักษณ์เชิงวิทยาศาสตร์ (เทคนิค, เหตุผล) สัญลักษณ์เชิงสุนทรียภาพ และสัญลักษณ์เชิงสังคม ตามลำดับ

ในประเด็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารนั้น โครงสร้างของระบบจะประกอบด้วย สารหรือข่าวสาร (และสื่อที่ใช้) ผู้ส่งสารและผู้รับสาร สิ่งอ้างอิง (Referent) และสัญลักษณ์กับรหัส การรวมกันขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จะทำให้เกิดประเภทของการสื่อสารแตกต่างกันไป สำหรับประโยชน์หรือหน้าที่ของการสื่อสารนั้น ประกอบด้วย 6 ลักษณะได้แก่

(1) หน้าที่ในการอ้างอิง (Referential Function) ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับสิ่งที่อ้างอิง

(2) หน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์ (Emotive Function) ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับผู้ส่งสารว่าผู้ส่งสารมีความรู้สึกนึกคิดที่จะถ่ายทอดลงในสารเป็นลักษณะใด

(3) หน้าที่กำกับควบคุม (Conative หรือ Injunctive Function) ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับผู้รับสารว่า ผู้รับสารมีปฏิกิริยาต่อสารที่ได้รับอย่างไร

(4) หน้าที่เชิงสุนทรียภาพ (Poetic หรือ Aesthetic Function) ซึ่งให้เห็น

ความสัมพันธ์ระหว่างสารกับตัวของสารเอง คือ สามารถสื่อความหมายด้วยตัวมันเอง

(5) หน้าที่ดำเนินการ (Phatic Function) ซึ่งให้เห็นขั้นตอนว่าเมื่อใดจะเริ่มการสื่อสาร หยุดการสื่อสาร หรือแสดงการยืนยันว่าตนเป็นพวกเดียวกันและ

(6) หน้าที่เสริมความหมาย (Metalinguistic Function) ซึ่งให้เห็นลักษณะการเพิ่มความหมายให้แก่สัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสัญลักษณ์หรือสารนั้นง่ายขึ้น ในจำนวนหน้าที่ทั้ง 6 หน้าที่ของการสื่อสารดังกล่าวนี้ มีหน้าที่ที่มีความสำคัญมากต่อการใช้ระบบสัญลักษณ์คือ หน้าที่ในการอ้างอิง (เป็นหน้าที่ที่ต้องรับรู้และมีลักษณะเป็นวัตถุดิบ) กับหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์ (เป็นหน้าที่ต้องแสดงความรู้สึกและมีลักษณะเป็นอัตวิสัย)

ความหมายและสาระต่าง ๆ นั้น จะถูกเปลี่ยนเป็นรหัส ซึ่งจะปรากฏอยู่ในการสื่อสารที่มีหน้าที่ 3 ลักษณะ :

(1) ทำหน้าที่แยกความหมายเป็นเอกเทศต่อกัน (Distinctive Function)

(2) ทำหน้าที่แยกความหมายรวมเป็นความหมายย่อย ซึ่งอยู่ในระบบความสัมพันธ์เดียวกัน (Classificatory Function) และ

(3) ทำหน้าที่แสดงความหมายและสาระที่ทับทิมเกี่ยวกับในบางส่วนกับรหัสอื่น ๆ (Signifying Function) สำหรับหน้าที่สัญลักษณ์ก็คือ ทำ

หน้าที่สื่อความคิด โดยใช้สารเป็นสื่อ คำว่า “สื่อ” มีความใกล้ชิดกับสารเป็นอย่างมาก สื่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สื่อร้อน (Hot Media) กับสื่อเย็น (Cool Media) ถ้าสื่อส่งไปร้อนสารที่อยู่ข้างในก็จะร้อนด้วย ถ้าสื่อส่งไปเย็นสารที่อยู่ข้างในก็จะเย็นด้วย การที่สื่อจะร้อนหรือเย็นนั้นขึ้นอยู่กับว่า เนื้อสารที่ปรากฏอยู่ในสื่อที่นั้นผู้รับจะถอดความ (Decoding) หรือตีความ (Interpretation) โดยอาศัยประสบการณ์เชิงรับรู้และเชิงอารมณ์มากน้อยแค่ไหน ถ้าอาศัยประสบการณ์มากในการตีความ สารนั้นก็จะเป็นสารเย็น เช่น พวกศิลปะวรรณคดี ถ้าอาศัยประสบการณ์น้อยในการตีความ สารนั้นก็จะเป็นสารร้อน เช่น สัญลักษณ์หรือรหัสต่าง ๆ ที่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ โปรแกรมการดำเนินงาน เพราะสิ่งเหล่านี้ผู้รับสารต้องยอมรับในข้อตกลงในด้านสาขานั้นว่า สัญลักษณ์ รหัส หรือโปรแกรมนั้น มีความหมายเฉพาะเจาะจงอย่างไร

แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับด้านการตีความหรือถอดความนั้นขึ้นกับประสบการณ์ ประสบการณ์ด้านสัญลักษณ์ศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ : ประสบการณ์เชิงรับรู้หรือเข้าใจ เป็นประสบการณ์ที่เราจะถูกบังคับให้ยอมรับในความหมายของสิ่งนั้น มีลักษณะชัดเจน เป็นวัตถุดิบ ต้องทำความเข้าใจและสนใจ และประสบการณ์เชิงอารมณ์หรือความรู้สึก เป็นประสบการณ์ที่เราจะรับรู้ได้จากความรู้สึกนึกคิดด้วยตัวของตนเอง นำเอาค่านิยม ความ

ทอดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับความคิด หรือความรู้ออกมาเป็นรหัส คือ รหัส ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Codes) เช่น เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ เป็นต้น

(4) รหัสแห่งอำนาจการ ทำนาย (Mantic Codes) คือการนำ เอาสัญลักษณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ไปเทียบแบบหรือเทียบส่วนคล้ายคลึง กับสรรพสิ่งอื่น ๆ เพื่อให้เกิดรหัสที่มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง (ซึ่งจะเป็น รหัสแบบ Homo-analogical Code เช่นลักษณะของศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำนาย) การตีความจะต้องยอมรับข้อตกลงที่ทำกันไว้อย่างชัดเจนในการที่จะกำหนดความหมายของสัญลักษณ์หรือรหัสนั้น ๆ

2). รหัสเชิงสุนทรียภาพ มี ลักษณะเป็นจิตภาพ (Image หรือ Icon) และการเทียบแบบ (Analogy) เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่แสดงหน้าที่แทน ความเป็นจริงหรือจินตนาการ ธรรมชาติ กับสังคม และสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ส่วนจิตภาพแห่งสุนทรียภาพ (Aesthetic Signifier) นั้น เป็นสิ่งที่เราสามารถลิ้มรสหรือรับรู้ได้ ดังนั้น รหัสเชิงสุนทรียภาพจะนำเอาการตีความ สัญลักษณ์ (Symbolism) และการ ดำเนินเรื่องของบทประพันธ์ (Thematics) มาใช้ รวมทั้งจิตภาพดั้งเดิม (Archetypes of Imagination) ตามความ เชื่อทางคติพื้นบ้าน (Mythology) ซึ่ง ได้รับถ่ายทอดต่อกันมา ก็นำเอามาใช้ ด้วย ในการตีความมีหมายรหัสผู้ตีความ จะต้องอาศัยประสบการณ์ส่วนตัวใน

ประเด็นดังกล่าวเข้ามาช่วยด้วย ซึ่งเป็นประสบการณ์ด้านอารมณ์เป็นส่วน ใหญ่

3). รหัสเชิงสังคม เป็นรหัสที่ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ มนุษย์ที่มีบทบาทต่าง ๆ กันในสังคม รหัสเหล่านั้นจะสะท้อนบทบาทเหล่านั้น ออกมา เป็นทั้งรูปรหัสและสัญลักษณ์ ในลักษณะนี้มนุษย์จึงเป็นทั้ง Signifier และ Signified ในกรณีทีภาษาถูก สะท้อนออกมาเป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นพวกพ้อง เดียวกัน (Insignia) เช่น ตราหรือ เครื่องหมายเครื่องแบบ ธง รูปเคารพ เครื่องประดับ การเสริมสวย ทรงผม ช่อสกุล เครื่องหมายประจำร้าน เครื่อง หมายการค้า หรือยี่ห้อ สัญลักษณ์ที่ แสดงลักษณะความสุภาพ เช่น น้ำเสียง การทักทาย การหมิ่นประมาท กิริยา ท่าทาง โอกาสและสถานที่ (Proxemics) อาหารและสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ใน สังคมนั้น และในกรณีที่บทบาทถูก สะท้อนออกมาเป็นรหัส ได้แก่ สมบัติ ผู้ดีในการพูดหรือรับประทานอาหาร พิธีกรรม แฟชั่น และการละเล่นต่าง ๆ

ในข้อคิดเห็นของผู้เขียนบทความ นี้ คือแนวคิดเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ที่ ไม่ใช่ภาษาของ Pierre Guiraud นั้น ผู้เขียนคิดว่าแนวความคิดนี้ทำให้เห็น ลักษณะการเกิดความหมายในระบบ การสื่อสารอีกมิติหนึ่ง ที่แฝงอยู่ในทุก สิ่งทุกอย่างที่จะมาเกี่ยวพันกับมนุษย์ มนุษย์มีความสามารถที่จะนำเอาความ หมายหรือความคิดที่เป็นตัวแทนสรรพ

สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์รู้จักนั้นมาถ่ายทอด ออกเป็นระบบสัญลักษณ์หรือรหัสต่าง ๆ เพื่อที่จะใช้ระบบสัญลักษณ์หรือ รหัสสื่อนั้นเหล่านั้นเป็นการสื่อสารความ หมายหรือความคิดตามที่ตนเองเข้าใจ เพื่อให้คนอื่นเข้าใจตรงประเด็นเดียวกัน หรือให้บุคคลอื่นแสดงหรือกระทำตาม เจตนารมณ์ของตนที่ตั้งเอาไว้

อาจจะกล่าวได้ว่าระบบสัญลักษณ์ ที่ไม่ใช่ภาษานั้น น่าจะเกิดขึ้นก่อนระบบ สัญลักษณ์ที่เป็นภาษา แล้วระบบสัญลักษณ์ที่เป็นภาษาค่อยพัฒนาขึ้นใน ภายหลัง ดังนั้น ภาษาเริ่มแรกที่ใช้ สื่อสารกันน่าจะเป็นพฤติกรรมหรือท่าทางต่าง ๆ เพื่อแสดงอารมณ์ ความ รู้สึก ความนึกคิด ซึ่งลักษณะของสิ่ง ดังกล่าวจะแสดงออกเป็นรหัสเชิงสังคม นั้นเอง ผู้ส่งสารจะแสดงท่าทางหรือ พฤติกรรมต่าง ๆ (คือกำลังถ่ายทอด ความหมายที่อยู่ในสมองเป็นรหัส) ให้ผู้รับสารได้เห็น (คือผู้รับสารกำลัง ถอดรหัสนั้นออกมาเป็นความหมาย หรือความคิดที่ผู้ส่งสารกำลังต้องการสื่อ) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดเป็นระบบ สื่อสารขึ้น การที่การติดต่อสื่อสารกัน ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับสารจะประสบ ความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ก็ขึ้นอยู่กับ สารที่ผ่านกระบวนการเข้ารหัสและถอด รหัสระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารมี ลักษณะเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน มากน้อยแค่ไหน ยกตัวอย่างเช่น รหัส เชิงเหตุผลย่อมมีกระบวนการเข้ารหัส และถอดรหัสที่ไม่ซับซ้อน ตรงไป ตรงมา เช่น รหัสที่ใช้แทนหน่วยความ

คิด หรือความหมายของพวกราชด่าง ๆ ในวิชาเคมี เช่น C = คาร์บอน O = ออกซิเจน H₂O = น้ำ ความหมายของรหัสเหล่านี้จะไม่มี ความหมายกำกวมหรือความหมายหลายนัยอย่างเด็ดขาด เนื่องจากว่าการเข้ารหัสของรหัสนัยเหล่านี้ มีการตกลงกันแล้วในวงการของสาขาเคมี ว่า รหัสแต่ละตัวนั้นตรงกับธาตุชนิดใด ในทางตรงกันข้าม รหัสที่ใช้แทนหน่วยความคิดหรือความหมายทางวรรณคดี จะเป็นการใช้สัญลักษณ์นิยม (Symbolism) การเปรียบเทียบหรือการเปรียบเทียบ เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสมีลักษณะเป็นอัตนัย ดังนั้น ในการถอดรหัสเพื่อจะให้ได้ความหมายนั้น จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เชิงอารมณ์ที่ผู้ถอดรหัสนั้นจะมีอยู่ในตัวเอง ผู้ถอดรหัสหรือผู้รับสารแต่ละคน จะถอดรหัสความหมายออกมาไม่เท่าเทียมกัน ยิ่งผู้ถอดรหัสมีประสบการณ์เชิงอารมณ์มากเท่าไร ความหมายของสัญลักษณ์นั้นยิ่งแปรไปได้มากขึ้นเท่านั้น คือเป็นความหมายหลายนัยมากยิ่งขึ้นเป็นเงาตามตัว ดังเช่น บทประพันธ์ข้างล่างนี้

กรรโชกลมไหว

กระแทกไม้กรัดใบเสียดสี

เป็นทำนองหนักแน่นของคนตรี

สัมผัสสไตวันท์เริ่มชีวิต ... (ธันวา)

เมื่อผู้อ่านแต่ละคนที่อ่านคำประพันธ์บางตอนนี้แล้ว ย่อมจะถอดรหัสของสัญลักษณ์ที่ตนอ่านออกมาแตกต่างกันในหลายความหมายซึ่งขึ้น

อยู่กับอารมณ์และความรู้สึกของแต่ละคน แต่ถ้าเป็นรหัสเชิงเหตุผลประเภทรหัสปรกษา (Paralinguistic Codes) เช่น เป็นรหัสในภาษาญี่ปุ่นใช้แทนหน่วยความคิดหรือความหมายของ “กรุง, เมืองหลวง” (ถ้าอ่านออกเสียงจะอ่านว่า “MIYAKO”) เมื่อใดก็ตามที่คนรู้ภาษาญี่ปุ่นเจอรหัส นี้ ก็จะถอดรหัส (Decode) รหัสนั้นเป็นความหมายหรือความคิดเดียวกัน เพราะความหมายของรหัสนี้เป็นข้อตกลงกันแล้วของผู้ใช้ที่รู้ภาษาญี่ปุ่นร่วมกันว่าจะให้รหัส นี้แทนความหมายอะไร

ถ้าพิจารณารหัสเชิงเหตุผลอีกประเภทหนึ่งคือ รหัสที่มีอำนาจการทำนาย (Mantic Codes) ซึ่งมักจะมี ความหมายแบบตรงไปตรงมา เช่น ในการไขห่วยจากความฝัน ผู้แทงห่วยจะพยายามแปลความฝัน ในประเด็นนี้ ความฝันจะเป็นรหัสที่ผู้ฝัน (ผู้รับสาร) จะต้องตีความเอาเองว่า ภาพในฝันนั้นจะมีค่าเทียบเท่าตัวเลขตัวใด เช่น ถ้าเป็นสิ่งที่ที่เป็นแท่งเรียวยาวหรือยาว อาจเป็นเลขหนึ่งถ้าเป็นสิ่งที่มีลักษณะกลม เป็นวงอาจหมายถึงเลข 0 เป็นต้น นอกจากนี้ ค่าของตัวเลขอาจจะต้องปรับค่าอีกด้วยเพราะขึ้นอยู่กับตัวแปรบาง

อย่าง นั่นคือ ใครเป็นคนฝัน ถ้าตาของคนนี้ฝันจะต้องลบหนึ่งไว้ก่อนหรือบวกหนึ่ง เป็นต้น สำหรับข้อตกลงระหว่างชาวห่วยนั้นมีความหมายระหว่างภาพในฝัน (รหัส) กับตัวเลขค่อนข้างแน่นอน มีความหมายแบบตรงไปตรงมามากกว่า (Denotation) แต่จะต้องถูกกับห่วยรัฐบาลหรือไม่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง

ก็คือ รหัสเชิงสุนทรียภาพ เพราะการถอดรหัสพวกนี้ เป็นไปในลักษณะการใช้จิตภาพที่ส่งสมกันมาในแต่ละสังคม รวมทั้งความเชื่อดั้งเดิม (Archetypes)-หรือคติชาวบ้าน (Mythology) ที่ฝังรากลึกในแต่ละบุคคลหรือทั้งสังคม ดังเช่น Pierre Guiraud กล่าวไว้ประโยคหนึ่งว่า “We live in an age of the image” (พวกเราอยู่ในยุคภาพพจน์ (จิตภาพ)) ภาพพจน์นี้เป็นสิ่งที่เกิดจากจิตใต้สำนึก (Unconscious) ในแต่ละบุคคลหรือสังคม ในวงการโฆษณาได้นำเอาภาพพจน์มาใช้ในการโฆษณาลึกลับ โดยให้ลูกค้าที่ได้รับสาร (สัญลักษณ์) เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Opinion) ไปในทางที่ดี เช่น การโฆษณาเหล้า โดยมากโฆษณาในที่นี้จะพยายามเน้นว่า ผู้มีชื่อเสียง หรือระดับผู้จัดการ หรือคนดังในวงสังคม นิยมดื่มเหล้าชนิดนี้ และพยายามนำภาษามาย้ำความรู้สึกนี้เข้าไปอีก อาจออกมาในรูปคำขวัญโฆษณา เมื่อผู้ชมรายการทีวีเห็นและฟังบทโฆษณานั้นบ่อย ๆ ย่อมมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากขึ้น เพราะสัญลักษณ์ที่ปรากฏใน

เชื่อ หรือทัศนคติส่วนตัวมาเป็นบรรทัดฐานในการคิดหรือตีความสารต่าง ๆ นั้น และมีลักษณะเป็นอัตวิสัย

สำหรับการเกิดความหมายของสัญลักษณ์ได้นำเอาแนวคิด “ระบบ” กับ “คุณค่า” เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะความหมายของสัญลักษณ์จะเกิดจากการที่หน่วยของสัญลักษณ์หนึ่ง ๆ แสดงความสัมพันธ์ต่อหน่วยสัญลักษณ์อื่น ๆ ภายในระบบสัญลักษณ์เดียวกัน และต้องมีสถานะทางสังคมเป็นพื้นฐานรองรับด้วย เพราะความหมายของสัญลักษณ์จะไม่เกิดในที่ว่างเปล่า เกี่ยวข้องกับโครงสร้างภายในของสัญลักษณ์นั้น จะประกอบด้วยความคิดที่อ้างถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ (Signified) และสิ่งที่เป็นจิตภาพแห่งความหมาย (Signifier) ซึ่งอาจจะปรากฏอยู่ในรูปสัญลักษณ์หรือรหัสในสมองหรือในจิต เมื่อองค์ประกอบทั้งสองมารวมกันจะทำให้เกิดเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เป็นภาษา เช่น ภาษาพูด หรือ ภาษาเขียน หรือระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษา เช่น เครื่องหมาย อาณัติสัญญาณ เหยี่ยวตรา ยี่ห้อ พิธีกรรม การละเล่น งานฉลอง เป็นต้น

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า สัญลักษณ์มีหน้าที่ในการสื่อสารความคิดโดยใช้สารเป็นสื่อกลาง เพราะฉะนั้น สัญลักษณ์จึงเกิดจากความตั้งใจที่จะสื่อสาร และรูปแบบของการสื่อสารสำคัญ ๆ แบ่งออกเป็น :

(1) รูปแบบการบ่งชี้ (Indication) เพื่อบ่งบอกสถานภาพที่เป็นอยู่ รหัสที่ใช้เช่น เครื่องแบบ แฟชั่น พฤติกรรม

(2) รูปแบบบังคับ (Injunction) เพื่อบังคับควบคุมให้มีการแสดงออก เป็นไปตามที่ต้องการ รหัสที่ใช้ เช่น อาณัติสัญญาณต่าง ๆ พิธีกรรม การละเล่น และ

(3) รูปแบบตัวแทน (Representative) เพื่อให้เห็นการย้ายความหมายของสิ่งหนึ่งไปปรากฏอยู่ในรูปอื่น มีลักษณะเป็นนามธรรมสูงขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ รหัสที่ใช้ เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หรือทางศิลปะ ก่อนที่รูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ จะมาช่วยสนับสนุนในการสื่อความหมายนั้น สัญลักษณ์นั้นต้องมีความหมาย (Significance) เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว ความ

หมายเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความคิดที่อ้างถึงสิ่งที่ปรากฏ (Signified) กับจิตภาพแห่งความหมาย (Signifier) ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องตกลงกันเอง (Social Conventions) เนื้อหาหรือความคิดที่อ้างถึงสิ่งที่ปรากฏ (Substance หรือ Signified) จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล (Motivated) เพราะอ้างอย่างตรงไปตรงมาถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ (Real object) ส่วนรูปแบบหรือจิตภาพแห่งความหมาย (Form หรือ Signifier) นั้น จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีเหตุผลแน่นอน (Arbitrary) เพราะมันสามารถปรากฏอยู่ในจิตภาพ (Image) ที่สามารถถ่ายทอดออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้ เช่น ภาษา สัญญาณ พิธีกรรม เป็นต้น การนำความคิดที่อ้างถึงวัตถุกับจิตภาพแห่งความหมายมาสัมพันธ์กัน (Codification) นั้น ทำให้เกิดสัญลักษณ์ที่มีความหมายหลายลักษณะ ได้แก่ : ความหมายนัยเดียว (Monosemic Meaning) ซึ่งทำให้เกิดการตีความหมายตรงไปตรงมา (Denotation) เนื่องจากจิตภาพแห่งความหมายหนึ่งอย่างตรงกับความคิดที่อ้างถึงสิ่งของหนึ่งอย่าง และความ

Jazzmania

หมายหลายนัย (Polysemic Meaning) ซึ่งทำให้เกิดการตีความหมายทางอ้อม (Connotation) เนื่องจากจิตภาพแห่งความหมายมีหลายอย่างแต่ตรงกับความคิดที่อ้างอิงวัตถุเพียงหนึ่งอย่าง จากลักษณะความหมายนัยเดียวหรือความหมายหลายนัย ทำให้เห็นความแตกต่าง

ระหว่างสัญลักษณ์ (Sign) กับรหัส (Code) ในอีกลักษณะหนึ่ง นั่นคือ สัญลักษณ์จะมีความหมายได้ต้องตีความ (Hermeneutics) มีความหมายได้หลายแง่หลายมุม ไม่ปรากฏเด่นชัด เป็นนัย ๆ ส่วนรหัสจะมีความหมายชัดเจน ตามกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับในสังคม (So-

cial Convention) จากเนื้อหาสาระทั้งหมดที่กล่าวมาเราสามารถดูภาพรวมทั้งหมด ที่ Pierre Guiraud ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างระบบสื่อสารกับระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษา ดังในตารางที่ 1 ข้างล่างนี้

ตาราง 1

	Being	Acting	Knowing	
(1) Objective logical codes	Insignia	Signal	Science	Denotation Attention
(2) Subjective aesthetic codes	Fashions Customs Behaviour	Rites Festivals Games	Arts and literature	Connotation Participation
	Indication	Injunction	Representation	

Pierre Guiraud เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างรหัสเชิงเหตุผลกับรหัสเชิงสุนทรียภาพ เมื่อผ่านเข้าไปในรูปแบบการสื่อสารแต่ละรูปแบบ จะเปลี่ยนเป็นรหัสในแต่ละชนิดและความหมายที่ปรากฏออกมาจะเป็นสองอย่างคือ การตีความหมายแบบตรงไปตรงมา และจะต้องให้ความสนใจในข้อตกลง (Conventions) ซึ่งจะเกิดกับรหัสเชิงเหตุผล และการตีความหมายทางอ้อมซึ่งจะต้องยึดเอาประสบการณ์ของผู้ตีความเข้าไปเกี่ยวข้องในการตีความ (Participation)

สำหรับระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษาตามที่ Pierre Guiraud เสนอนั้น คือ รหัสเชิงเหตุผล (Logical Codes) รหัสเชิงสุนทรียภาพ (Aesthetic Codes) และรหัสเชิงสังคม (Social Codes) ดังนี้

1). รหัสเชิงเหตุผลนั้นจะแสดงให้เห็นประสบการณ์ด้านวัตถุวิสัยซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อโลกจะประกอบด้วย

(1) รหัสปรภาษา (Paralinguistic Codes) คือสิ่งที่ใช้แทนภาพในลักษณะต่างๆ เช่น ตัวอักษร ร

อักษรรูปภาพ ช่วงวาจา (Prosodic Codes) ลักษณะท่าทาง (Kinesic Codes) และระยะใกล้ห่าง (Proxemic Codes)

(2) รหัสเชิงปฏิบัติ (Practical Codes) จะช่วยในการควบคุมแนะนำ ดักเตือน หรือชี้แนะ ในการเคลื่อนไหวหรือการทำงานเป็นขั้นตอนอย่างพร้อมเพรียงกัน ได้แก่ อาณัติสัญญาณ และโปรแกรมหรือแผนดำเนินงาน

(3) รหัสแห่งธรรมชาติของความรู้ (Epistemological Codes) จะถ่าย

บทโฆษณา นั้น ได้สื่อความหมายไว้ว่า เป็นสินค้าที่เด่น มีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจ เพราะบุคคล (สัญลักษณ์) ในบทโฆษณาในโทรทัศน์เป็นผู้มีชื่อเสียง หรือชนชั้นสูงนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการนำเอาสัญลักษณ์ศาสตร์มาช่วยในการเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ของมวลชน ในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้มวลชนเกิดภาพพจน์ที่ดีต่อพรรคการเมืองของตนว่า ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อชาติ ยิ่งเป็นบุคคลชั้นสูงในสังคมแล้วคนพวกนี้จะพยายามรักษาภาพพจน์ของตนเอง วงศ์สกุล หรือพวกพ้องให้มากที่สุด สิ่งต่าง ๆ ที่เขากระทำ ไม่ว่าจะเป็นกิริยาท่าทาง การบริโภค อุปโภค หรือความนึกคิด จะเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความหมายของเขาและจะเป็นภาพพจน์ต่อสังคมต่อไป

เกี่ยวกับแนวคิดรหัสเชิงสังคมนี้ ส่วนนี้เป็นส่วนที่น่าสนใจมาก เพราะทำให้เห็นธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่ง นั้นหมายความว่า ทุกคนที่อยู่ในสังคมต้องมีบทบาทใดบทบาทหนึ่งเสมอ ซึ่งบทบาท (หน้าที่) นั้นจะแสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์เสมอ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตทางสังคมหรือตัวสังคมเอง เช่น โครงสร้างสังคม มรดกทางสังคมต่าง ๆ (วัฒนธรรม สิ่งประดิษฐ์ ความคิด ความเชื่อ เป็นต้น) มีค่าเป็นสัญลักษณ์ทั้งนั้น รหัสเชิงสังคมเป็นตัวบ่งบอกคุณค่าของคน เพราะคนเป็นสัญลักษณ์ที่จะถ่ายทอดความคิดหรือความหมายให้คนอื่นทราบ ในส่วน

ประเด็นนี้ Pierre Guiraud ได้เสนอความคิดไว้อย่างละเอียดมาก ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจในการถอดรหัส ความหมายของสัญลักษณ์หรือรหัสเชิงสังคมได้ดี ยิ่งขึ้นว่า สิ่งเหล่านั้นมันหมายถึงอะไรกัน ในแต่ละสังคม ซึ่งจะกลายมาเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ทำไมคนในสังคมจึงต้องมีเครื่องแบบ ตามความหมายของเครื่องแบบนั้น เครื่องแบบเป็นสัญลักษณ์ บ่งบอกความเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เช่น ถ้าเห็นบุคคลที่สวมใส่ชุดเขียว ๆ ถือปืน เราก็สามารถทราบความหมายได้ว่า คงต้องเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่ป้องกันประเทศแน่นอน หรือกลุ่มคนที่ห่มผ้าสีเหลือง เราก็จะทราบได้ทันทีว่าเป็นพวกถือศีล ชอบเทศนา สั่งสอนให้คนทำดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพวกพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางศาสนาหรือทางบันเทิงจะบ่งบอกให้เราทราบว่า พิธีกรรมเหล่านั้นทำหน้าที่บังคับหรือควบคุมให้คนต้องปฏิบัติตาม เพื่อบ่งบอกว่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จากบทความเท่าที่เขียนมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษานั้น ทำหน้าที่สื่อสารอยู่ตลอดเวลาในตัวมนุษย์ คนทุกคนอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ แม้ว่าจะฝืนก็ยังไม่พ้นสัญลักษณ์ได้เลย ลักษณะดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของมนุษย์ มนุษย์ที่มีความคิดไม่แตกต่างกันมากนัก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นรหัสเชิงเหตุผล) อาจจะเป็นเพราะว่าขอบเขต

ภายในระบบสัญลักษณ์ของมนุษย์ผู้นั้น ไม่กว้างขวางไปกว่ากัน ดังนั้น จึงอาจเป็นเหตุให้สร้างโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อจะถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษาให้คนรุ่นหลัง สัญลักษณ์ที่กำลังกล่าวถึงนี้ก็คือความรู้ที่ตนเองหรือกล่าวในทางกลับกัน ความรู้คือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์จะเก็บเอาไว้ในจิต ระบบสัญลักษณ์น่าจะมีพลังเป็นทวีคูณ เพราะสัญลักษณ์แต่ละหน่วยนั้นเมื่อแสดงความสัมพันธ์ต่อกันย่อมทำให้เกิดหน่วยสัญลักษณ์ใหม่ (หน่วยความคิดที่มีความหมายใหม่) เกิดขึ้นได้ภายในระบบของสัญลักษณ์นั้น ๆ

คนทุกคนมีระบบสัญลักษณ์ไม่เท่าเทียมกัน (รู้มาก, รู้น้อย) ดังนั้นจึงเกิดปัญหา การตีความหมาย (Decoding) ในเนื้อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ผู้ส่งสารเป็นผู้ใส่ความหมาย (ความคิด) ลงในสารรวมทั้งความรู้สึกหรืออารมณ์ ผู้รับสารจะเป็นผู้ถอดความหรือถอดรหัสที่อยู่ในสื่อ (สาร) ออกมา เพราะฉะนั้นการถอดความของผู้รับสารจึงต้องอาศัยประสบการณ์ทางสัญลักษณ์ศาสตร์เข้าช่วย (แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประสบการณ์เชิงรับรู้ และประสบการณ์เชิงอารมณ์) การถอดความจะประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของรหัส (สัญลักษณ์) ของผู้ส่งสาร กับประสบการณ์ทางสัญลักษณ์ของผู้รับสารว่าจะเกี่ยวข้องกันมากน้อยแค่ไหน จึงเห็นได้ว่าบทบาทของระบบสื่อสารจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบ

สัญลักษณ์เสมอ ซึ่ง Pierre Guiraud ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสื่อสารกับกระบวนการของสัญลักษณ์ว่าเป็นอย่างไร และในส่วนที่ผู้เขียนบทความเสริมเข้าไปในส่วนที่เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวนี้ด้วย

ถ้าเรามองในอีกมุมหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าระบบสัญลักษณ์น่าจะมีลักษณะสากลของมนุษย์ และกระบวนการของ

ระบบสัญลักษณ์ไม่ว่า จะเป็นภาษาหรือไม่ใช่ภาษาน่าจะมีระบบเหมือนกัน เช่น สัญลักษณ์ที่เป็นภาษาที่เห็นได้ชัดก็คือ การเกิดคำชนิดต่าง ๆ (Word Formation) อาทิ การกำหนดหน่วยศัพท์ ความหมายของหน่วยศัพท์ อรรถสัมพันธ์ เป็นต้น ในสุดท้ายนี้ เราต้องเข้าใจว่า ชีวิตของเราติดอยู่กับสัญลักษณ์ เราต้องพยายามเข้าใจธรรมชาติและพลังของ

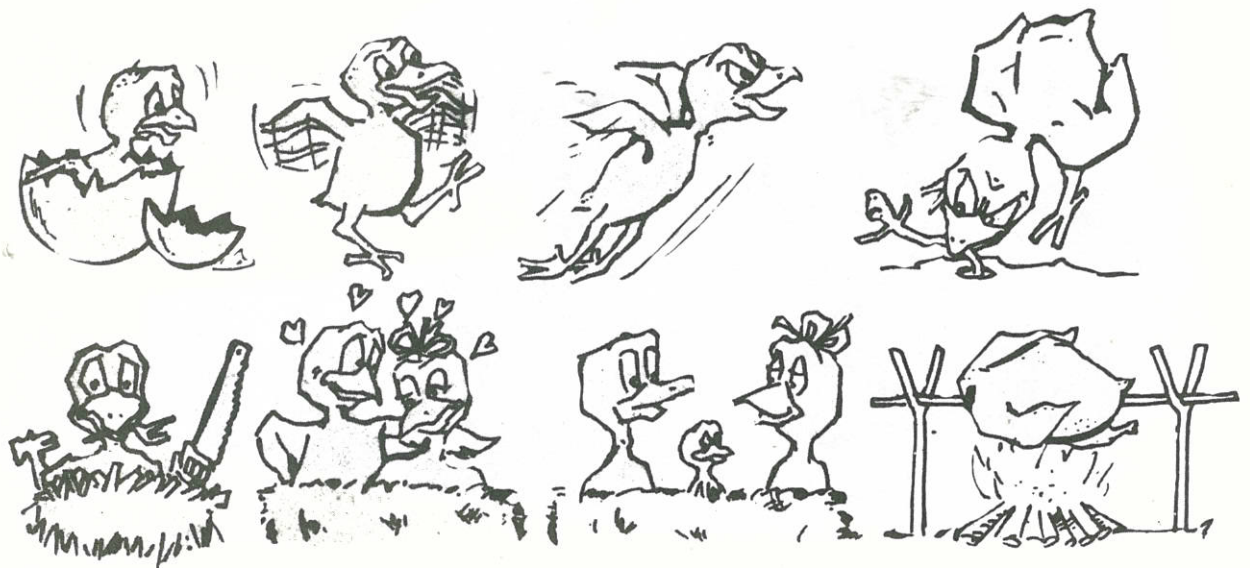
สัญลักษณ์ การที่เราเข้าใจระบบสัญลักษณ์ จึงทำให้เรามีอิสระในการตัดสินใจกระทำ การใด ๆ ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำที่สุด ไม่อยู่ใต้อิทธิพลของระบบสัญลักษณ์ของคนอื่นจนเกินขอบเขตและเสียอิสรภาพแห่งชีวิตของตนไปอย่างน่าเสียดาย

หนังสืออ้างอิง

Guiraud, Pierre. **Semiology** translated by George Grass, Routledge & Kegan Paul Ltd., London.

106 pp.

" เฒ่าหรือต้อ... ชีวิต "

มหาวิทยาลัยกับนักศึกษา : มุมมองจากวรรณกรรม

เลิศชาย ศิริชัย *

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ขั อภิวิจารณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ที่ลึกรจที่สดุคงจะไม่พ้น เรื่องที่มหาวิทยาลัยผลิตคนออกมาเพื่อจะพบกับการว่างงาน ซึ่งนับวันปัญหานี้จะยิ่งรุนแรงขึ้น โดยไม่มีทีท่าว่าใครจะแก้ปัญหาคได้ จนแม้แต่ประชาชนในระดับล่างก็ล่วงรู้ เช่น อาจารย์ใหญ่โรงเรียนในชนบทแห่งหนึ่ง ซึ่ให้เห็นว่าสาเหตุจากการว่างงานของผู้จบการศึกษา ทำให้ชาวบ้านเริ่มปฏิเสธที่จะให้ลูกเรียนมากกว่าการศึกษาภาคบังคับ¹

แท้ที่จริงแล้วปัญหาข้างต้นนี้เป็นเพียงปัญหาเดียวในหลาย ๆ ปัญหาที่เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่ที่ปัญหานี้ได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษก็เพราะเป็นปัญหาที่เผชิญหน้า และกระทบกระเทือนต่อประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด จูเลียร์ โนเยเร เคยกล่าวไว้ว่า การศึกษาที่ถูกต้อองนั้น จะต้องสอดคล้องกับสังคมที่เราปรารถนา คือ สังคมที่ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ มีความเสมอภาค และนับถือในศักดิ์ศรีของมนุษย์² ซึ่งก็หมายความว่าหน้าที่ของการศึกษานั้นยิ่งใหญ่มา แต่ดูเหมือนการศึกษาในบ้านเราขงล้มลุกคลุกคลานอยู่กับปัญหาการมีงานทำเท่านั้น นักศึกษาที่ดีที่สุดในสภาพการณ์เช่นนี้จึงเป็นเพียงนักศึกษาที่ดั่งหน้าดั่งดาแข่งกันเรียนเพื่อจะออกมาหางานทำ ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่เมื่อเร็ว ๆ นี้ ดร.ชาวุธิทย์ เกษตรศิริ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะออกมาวิจารณ์ว่า

ผมเรียกกิจกรรมของนักศึกษาในปัจจุบันว่า กิจกรรมสมัยวัยรุ่น เพราะนักศึกษาปัจจุบันมักเรียกตัวเองว่า วัยรุ่น ซึ่งต่างจากนักศึกษารุ่นเก่าที่เรียกตัวเองว่า คนรุ่นใหม่ ที่ผมเรียกว่ากิจกรรมสมัยวัยรุ่น เพราะดูจากการขึ้นมาของอัญชลี เบิร์ด แจ้ นักศึกษามักจะเทียบตัวเองกับคนเหล่านี้ และผมคิดว่านักศึกษาปัจจุบันสนใจเรียนเพื่อให้ได้เกรดดี มีงานทำ และเรียนให้จบสามปีครึ่งมากกว่า ทุกคนคิดถึงเรื่องอนาคตมากกว่าปัญหาสังคม³

ที่จริงความล้มเหลวของการศึกษาไม่ใช่เรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้น และไม่ใช่เพิ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ แต่สภาพการณ์เช่นนี้ได้มีมานานแล้ว กล่าวเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดและจริงจังก็ประมาณ ปี 2508 เป็นต้นมา ผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์แทบทั้งหมดก็คือ นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ที่ได้พบปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง แต่ด้วยบรรยากาศทางการเมืองและภายในมหาวิทยาลัยยังเป็นเผด็จการ การพูดแบบตรงไปตรงมาจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ง่ายนัก นักศึกษาจึงมักจะเขียนวิพากษ์วิจารณ์ออกมาในรูปของวรรณกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องสั้น วรรณกรรมที่เขียนวิพากษ์วิจารณ์ระบบการศึกษานี้

ได้กลายเป็นรากฐานที่กระตุ้นให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเกิดจิตสำนึกทางสังคมในเวลาต่อมา และเป็นพื้นฐานสำหรับการวิพากษ์วิจารณ์ระบบการศึกษาตลอดมาเช่นกัน

ด้วยความผันแปรทางการเมืองตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยเทคโนโลยี ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาเริ่มหายไป นักศึกษามหาวิทยาลัยเริ่มกลับไปใช้ชีวิตแบบเก่า ๆ อย่างที่เคยถูกวิพากษ์วิจารณ์มาแล้ว การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยก็ยังไม่ค่อยได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่ถูกวิจารณ์เช่นเดียวกัน แต่ที่น่าแปลกก็คือเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในปัจจุบันกลับอยู่ในภาวะที่ค่อนข้างสงบ ยกเว้นปัญหาเรื่องไม่มีงานทำ ดังนั้นการกลับไปตรวจสอบความคิดที่เคยมีมาจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างน้อยก็ให้เห็นถึงพัฒนาการทางจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เขยขึ้นถึงระดับหนึ่ง ก่อนจะตกมาอยู่ในจุดปัจจุบัน

ประเด็นแรกที่เรื่องสั้นชี้ให้เห็นก็คือ การศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นไม่ได้พัฒนาศักยภาพ ไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเสรีภาพของผู้เรียน แต่พันธนาการผู้เรียนให้อยู่ในกรอบของบางสิ่งบางอย่าง เช่นเรื่องรั้วสี (พ.ศ. 2508) ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาล้ายุคแห่งใหม่ที่ข่มมนุษย์ไว้นั้น เพราะสถานศึกษาได้สร้างระเบียบ

¹ มติชน 17 เมษายน 2531 หน้า 14

² จูเลียร์ โนเยเร “การศึกษาเพื่อความอยู่รอดของชาติ” ใน การศึกษาเพื่อเยาวชน ชมรมหนังสือแสงตะวัน 2522 หน้า 13-14

³ มติชน 7 เมษายน 2531 หน้า 13

ประเพณีปฏิบัติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จนคนที่เข้าไปอยู่ในนั้นต้องสูญเสียเจตน์เจานางของตน สำหรับนักศึกษาคนหนึ่ง ๆ นั้น “บรรยากาศแห่งความทรงภูมิแห่งความโอ้อำ แห่งความเก่าแก่หุ้มห่อเราจนกลายเป็นผงธุลี ลอยไปอย่างไม่มี ความหมาย” และเรื่องนักอุดมคติจะไปทางไหน (พ.ศ. 2511) ก็ชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยเต็มไปด้วยระเบียบปฏิบัติที่กีดกันความเป็นอิสระของมนุษย์ ดังนั้น นักศึกษาจึงมีสภาพไม่แตกต่างกับ “ทหารใหม่ที่มีคำสั่งให้ติดอยู่กับระเบียบวินัย” ในทำนองเดียวกัน เรื่อง **ฉันทและเขา** (พ.ศ. 2512) ก็ชี้ให้เห็นว่าในมหาวิทยาลัยนั้นเต็มไปด้วยระเบียบข้อบังคับ ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ต่างก็ไม่มีความจริงใจซึ่งกันและกัน แต่ทุกคนล้วนทำตามกฎเกณฑ์ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงไม่ใช่สถานที่ที่จะสร้างความถูกต้องหรือความมีเหตุผลขึ้นมาได้ เช่นเดียวกับเรื่องทางแยก (พ.ศ. 2515) ที่กล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าไปเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยนั้นล้วนถูกหลอก ลักษณะหนึ่งที่หลอกก็คือ ถูกหลอกให้อยู่ในระเบียบวินัยอันเข้มงวด

ในเรื่องฉันทกับคนคนนั้น (พ.ศ. 2511) ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นปัญหาอีกแง่มุมหนึ่ง คือ มหาวิทยาลัยมีอำนาจเรียกร้องให้คนเข้าไป โดยที่ผู้เข้าไปนั้นไม่ได้มีเจตน์เจานางอย่างแท้จริง แต่ที่เข้าไปก็เพราะคำว่า “ความสำเร็จ” โดยที่พวกเขาก็ไม่รู้ว่าความสำเร็จนั้นคืออะไร ดังที่ตัวละครในเรื่องถามนักศึกษาคณหนึ่งว่า “จะไปไหน” คำตอบก็คือ

“ข้างหน้า” แต่เมื่อถามว่าข้างหน้ามีอะไร คำตอบก็คือ “ไม่รู้” ทั้งนี้เพราะที่เขาเข้าไปเรียนนั้นมีเหตุผลเพียง “คนอื่นเข้าไปฉันทก็ไป” และเรื่องที่ไม่มีความรู้ (พ.ศ. 2512) ก็ช่วยให้รายละเอียดเพิ่มขึ้นว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเองไปสู่ความมีเสรีภาพและการสร้างสรรค์ แต่กลับทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุวุฒิภาวะอย่างที่ควรจะเป็น มหาวิทยาลัยจึงมีสภาพเป็นเพียง “โรงเรียนโต ๆ สำหรับคนที่มีความคิด ไม่เจริญงอกงามไปตามวันเวลา” ดังนั้น กิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจึงไม่แตกต่างอะไรกับเด็ก เช่น “ตรงมุมถนนมีวงล้อตอกโยนเหรียญวงใหญ่ ถัดมาเป็นแถวซ่อมเชิรของนักศึกษา พวกเขาสวมเสื้อสีแดงแก่อยู่ในแถวเป็นระเบียบขงดงาม เชื้อฟุ้งผู้ควบคุมแถวโดยพร้อมเพรียง” ต่อจากนี้เรื่องบนเส้นทางสายใหม่ (พ.ศ. 2513) ช่วยเน้นให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้ผลิตมนุษย์ที่มีคุณภาพแห่งการสร้างสรรค์ แต่กลับผลิตออกไปในลักษณะสินค้าเพื่อป้อนตลาดแรงงาน ดังที่ผู้เขียนตั้งข้อสงสัยไว้ว่า “ติกรเรียนที่สร้างขึ้นอย่างสง่างามคง ยืนตระหง่านอยู่สองข้างทาง ความคิดของใครกันที่ทุ่มเทเงินมากมายทำยกอง เพียงเพื่อหลอมแบ้าคอนกรีตที่สูงใหญ่ นีมันติกรเรียนแน่หรือ.....อยากจะได้ยกมันว่าโรงงานกลุ่ยเศสเหล็ก เพื่อออกจำหน่ายเป็นสินค้า”

สำหรับบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นมีเรื่องสั้นชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัย ไม่ได้เน้นความคิดสร้าง

สรรค์ ไม่ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน แต่เป็นการศึกษาแบบ “ถังขะ” คือแบบที่ผู้สอนจะมุ่งขัดเยียดเนื้อหาต่าง ๆ ลงไปในสมองของผู้เรียน ผู้เรียนก็จะมุ่งจดสิ่งที่ครูบอกเป็นสำคัญ เช่นเรื่องบันทึกแห่งความว่างเปล่า (พ.ศ. 2511) ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงการศึกษาวิชาครูในมหาวิทยาลัยว่า “โดนจึงขัดเยียดให้กันแต่ความรู้ ความคิดที่สำคัญว่าไม่ได้ให้การปลูกฝังให้ยังต่ออาชีพไม่มี การสร้างอุดมคติแก่ชีวิต ไม่มี” และเรื่องนิยายของชาวมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2512) ก็ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นผู้เรียนหวังเพียง “จะจดถ้อยคำเฉพาะที่ผู้บรรยายพ่นออกมาได้โดยไม่ถกเถียง เพื่อที่จะสอบ ได้คะแนนสูง ๆ และเพื่อจะได้จบออกไปหาเงินได้แพง ๆ” ส่วนผู้สอนนั้นก็ไม่มีอะไรมานอกจาก “คนที่พูดเป็นบ้าเป็นหลัง.....เขาพูดอะไรกัน สิ่งที่มีอยู่ในหนังสือทั้งนั้น เขาพูดไปตามที่ถูกอ้างถูกฝึกอบรมมาให้พูดเท่านั้น ใจจริงของเขาอยู่ที่ตัวเองมากกว่าจะไปตกที่คนฟัง เขาไม่ได้แสดงความเอาใจใส่ในตัวผู้ฟังเลยด้วยซ้ำไป” ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจึงไม่ใช่ความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล แต่ “พวกเราที่นั่งอยู่ไม่ได้เป็นบุคคล เราเป็นเพียงกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ถ้าเขาจะนึกถึงเราบ้าง เขาก็ไม่ได้นึกถึง ในฐานะที่เราเป็นคนแต่ละคน แต่เขาจะนึกถึงทีเดียวทั้งสามร้อยคน เพราะเราไม่ใช่คน เราเป็นกลุ่มคน” และเรื่อง **หลังขอบคันนา** (พ.ศ. 2512) ก็แสดงว่าการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยนั้นผู้เรียน

ข้าฯอยู่กับ “เข้ากรับเร่ร่อนไปเพื่อพบคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีอะไรเลย นอกจากพูดแต่สิ่งที่ไร้สาระกันทั้งวัน กลับเข้าห้องไปฟังผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายบรรยายสารพัดบรรยายเหมือนกันทุกรุ่นที่ผ่านเข้ามาฟังกัน และจำเป็นต้องเชื่อเพื่อคะแนนในการสอบ เข็นก็กลับบ้าน” ในทำนองเดียวกัน เรื่อง *ฉันทและเขา* (พ.ศ. 2512) ก็ย่ำว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยนั้น ผู้สอนมุ่ง “พูดจากตำรา ไม่มีการวิเคราะห์ชี้แจงเหตุผล” ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างมีเหตุผล เนื้อหาที่เรียนก็ “ขัดแย้งไม่เหมาะสมกับความจริงในยุคสมัย” นอกจากนี้ เรื่อง *ถึงก็ช่างไม่ถึงก็ช่าง* (พ.ศ. 2513) ผู้เขียนก็กล่าวถึงนักศึกษาที่อยู่ในห้องเรียนว่า “ในห้องเรียนที่แคบ ๆ อันแสนจะอุดอู้ บทเพลงที่มอมเมาให้ฉันทพอใจ แต่สิ่งที่เขาขยิบยื่นให้ เขาไม่เคยสอนฉันทให้รู้ถึงชีวิตที่ดีกว่า” บทเพลงที่ว่านี้ก็คือเนื้อหาในการเรียนการสอน ในที่สุดการศึกษาเช่นนี้ก็ทำให้ผู้เรียนอยู่ในลักษณะที่ปราศจากชีวิตจิตใจ กล่าวคือ “เขาฟังพอใจกับบทเพลงนี้เสียจริง ๆ ไม่มีคำตอบใด ๆ ที่แสดงถึงความอยากรู้อยากเห็นจากพวกเขา เขาไม่เคยแม้แต่จะถามว่าใครเป็นผู้แต่งบทเพลงนี้ขึ้นมา

แต่งขึ้นมาทำไม แต่งเพื่อใคร เขายอมทนฟังมันมาปีแล้วปีเล่า ยอมหลอกตัวเองว่ามันเป็นเพลงเพื่อเขา ทั้ง ๆ ที่ตัวเขาเองก็ยังไม่รู้เลยว่าบทเพลงเหล่านี้จะให้อะไรแก่เขาได้บ้าง” และด้วยการเรียนการสอนเช่นนี้จึงไม่แปลกที่พบว่าอาจารย์ผู้บรรยายนั้นจะอยู่ในสภาพที่ว่า “เขาหยิบเอาหนังสือเล่มโตมาด้วย ฉันทเห็นเขาไม่เคยหว่านเจ้าคัมภีร์เล่มนั้นเลย เขาจะกอดมันไว้ตลอดเวลา และจะเปิดมันออกอ่านต่อหน้าผู้โดยสารทุกคน อ่านตั้งแต่หน้าแรกไปจนหน้าสุดท้าย แล้วก็ตั้งคำถามเอาที่ฉันท และผู้โดยสารคนอื่น ๆ คำถามที่มีคำตอบอยู่แล้วในคัมภีร์เล่มนั้น” เรื่อง *ทางแยก* (พ.ศ. 2515) ก็ช่วยย้ำว่าการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาถูกบังคับให้เรียนในสิ่งที่เขาไม่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้เลย ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับครูที่มีความคิดความอ่านอย่างคนหัวโบราณ หน้าที่ของผู้เรียนก็คือ จำให้มาก เพื่อทำข้อสอบให้ได้ และก็ไม่แตกต่างจากเรื่อง *โลกกว้างใต้กระดองเต่า* (พ.ศ. 2517) ที่ผู้เขียนเรียกนักศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า ฝู และฝูดังกล่าวนี้ “นั่งฟังอยู่ในห้องนั่งเหมือนตุ๊กตาด้ายดฟางที่มีชีวิตอยู่กับความเฉยเมย ใจเก่าและเชื่องซึม” และ

“มันไม่รู้แม้แต่สิทธิของตัวเองมันว่า ถูกใครริตรอนเอาไปขยี้เล่น หรือบางครั้งมันรู้สิทธิของมันก็ขาดการควบคุมจากตัวมันเองเป็นเครื่องไตร่ตรอง มันรู้เพียงสิ่งเท่านั้นจะรับ มันรู้แต่ว่าหนังสือที่มันดูจะทำให้มันได้คะแนนดี ทำให้ชนะการแข่งขัน” และภาพของผู้สอนก็ไม่แตกต่างจากเรื่องอื่น ๆ ที่กล่าวมาก็คือ “หญิงแก่ ๆ นั่งอยู่บนโต๊ะใหญ่หน้าชั้นเรียน ซึ่งไม่เคยสนใจอะไรมาเลย ไปกว่าตัวหนังสือที่ไหลออกจากปาก กับความรู้สึกว่าตัวเองเก่งที่สุดในโลก” จึงไม่แปลกอะไรที่ผู้เขียนจะแสดงความเห็นไว้อีกว่า ห้องเรียนนั้นไม่แตกต่างอะไรไปจาก “ห้องขัง” หรือ “กรงขัง” ดังนั้นเมื่อเลิกชั้นเรียนแล้ว “ทั้งคนทั้งฝูแย่งกันออกจากกรง เหมือนปล่อยนกปล่อยเต่าออกจากกรง”

เรื่องสั้นยังชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยนอกจากจะไม่คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ ไม่คำนึงถึงเสรีภาพ และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์แล้ว ยังนำมนุษย์ไปยึดติดอยู่กับปริญญาบัตร และยกย่องปริญญาบัตรเหนือสิ่งอื่นใด ใครยิ่งเรียนสูงก็ยิ่งให้คุณค่ามาก ดังที่ปรากฏในเรื่อง *บันทึกแห่งความว่างเปล่า* (พ.ศ. 2511) ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า “สังคมย้ายอยู่

ข้าพเจ้าว่าปริญาตรีนั่นไม่พอ ท่านต้องทำโท หาไม่ว่าไม่ทันเพื่อนฝูง หาไม่ว่ากลายเป็นคนลำหลัง....เมื่อจบปริญาตรีก็นำปริญาโท และถ้าจะให้ได้สิ่งซึ่งสูงสุดก็ต้องทำปริญาเอกด้วย กลับมาท่านก็จะหอมฟุ้งในสังคม” ผู้เขียนจึงสรุปในท้ายที่สุดว่าคนในสังคมนั้นแทนที่จะวัดกันที่การกระทำและผลงาน แต่กลับวัดกันที่ปริญา และเรื่องฝนแล้ง (พ.ศ. 2516) ก็ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นไม่ได้เน้นคุณค่าทางวิชาการที่มีต่อชีวิตและสังคม แต่เรียนกันเพราะกำนิมของปริญา ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือความคิดมนุษย์ เช่นที่ผู้เขียนเขียนไว้ว่า “คำว่าปริญยานั้นมีความหมายลึกซึ้งและไพเราะมากกว่าคุณค่าทางวิชาการ จุดหมายสุดขยดนั้นสำคัญกว่าวิถีทาง และการรับรู้ เข้าใจในการเดินทางของตนเอง ดังนั้น วิชาการที่เขาเล่าเรียนมาแทบล้มประดาตายจึงไม่มีความหมายต่อสิ่งแวดล้อม ต่อตนเอง หรือต่อผู้ใดเลยนอกจากเขาเหล่านั้นจะได้หยิบฉวยปริญาบัตรติดมือมาด้วย”

เรื่องสั้นบางเรื่องแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนจะถูกคัดออกจากระบบไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้อะไรเลย ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะเสียเงินทอง เสียเวลาไปอย่างมากมายก็ตาม เช่นเรื่องแรมกลับบ้าน (พ.ศ. 2508) ผู้เขียนกล่าวถึงชาวนาที่พยายามส่งลูกไปเรียนในกรุงเทพฯ ด้วยหวังว่าลูกจะได้เป็นข้าราชการ แล้วญาติพี่น้องจะได้พึ่งพาได้ ชาวนาดังกล่าวนำเงินที่ได้จากการทำนา รวมทั้งการขายนาฝืน

สุดท้ายเพื่อส่งลูกเรียน ลูกชายก็ตั้งใจเรียนเต็มที่ และตั้งใจว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะออกมาเป็นข้าราชการที่ดี ไม่ทุจริตคอร์ปชั่น แต่ผลก็คือขณะนี้เขาเรียนอยู่เทอมสุดท้าย ปีที่ 8 ซึ่งเป็นปีสุดท้าย และเขาคิดว่าเขาคงจะไม่สามารถสอบผ่านวิชาที่ยังค้างอยู่ และจะต้องถูกคัดออกจากรายการในที่สุด เพราะวิชาเหล่านี้เขาได้สอบมาหลายครั้งแล้ว

เรื่องสั้นบางส่วนของข้าพเจ้าเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาตามมหาวิทยาลัยจำนวนมาก ต้องตกงาน และความรู้ที่นักศึกษาเหล่านี้ได้มาจากมหาวิทยาลัยก็ไม่มีประโยชน์อะไรต่อการดำรงชีวิต เรื่องสั้นที่แสดงแนวคิดเช่นนี้ เช่นเรื่องหลงทาง (พ.ศ. 2512) ผู้เขียนเขียนถึงหญิงสาวคนหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยด้วยความภูมิใจ และหวังว่าจะมีงานทำ แต่เธอก็พบว่า การศึกษาได้ผลิตบุคคลเช่นเดียวกับเธอมาเป็นจำนวนมาก เกินกว่างานต้องการ เธอและพวกที่จบการศึกษามาเช่นเดียวกันจำต้องมาแข่งขันอย่างเอาเป็นเอาตายอีก เพื่อแย่งกันเข้าทำงาน เธอต้องอยู่ในสภาพที่แคว้งคว้าง จะแข่งขันกับผู้อื่นก็ยากจะเอาชนะ จะไปทำอย่างอื่นการศึกษาก็ไม่ได้สอนอะไรเธอมา เธอจึงอยู่ในลักษณะที่ผู้เขียนบอกว่าหลงทาง และในเรื่องฝนแล้ง (พ.ศ. 2516) ก็กล่าวถึงชายหนุ่มที่สำเร็จการศึกษาออกมาแล้ว แต่ไม่มีงานทำ เขาจึงไม่มีแม้แต่ค่าเช่าห้องและเงินค่าข้าว โดยที่วิชาการที่เรียนมานั้นไม่สามารถจะช่วยอะไรได้ ในทำนองเดียวกัน เรื่องกลิ่นความเจ็บปวด

(พ.ศ. 2519) ผู้เขียนก็ชี้ให้เห็นว่า “การศึกษาของเราไม่รู้ว่าการอะไรเน่บัณฑิตเดี๋ยวนีไม่มีงานทำเยอะแยะไป” ดังนั้น “บางคนมีเงินน้อยก็ต่อโทษเลย”

ประเด็นต่อไปที่เรื่องสั้นเสนอไว้ก็คือ การศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น ไม่ได้ส่งเสริมให้มนุษย์รักใคร่กลมเกลียวกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ส่งเสริมให้อยู่ในสภาพที่แตกร้าง และเอาตัวรอด เช่น เรื่อง รวีส (พ.ศ. 2508) ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่เข้าไปอยู่ในมหาวิทยาลัยนั้นจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของประเพณีต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาแบ่งออกเป็นสี่เป็นพวกแต่ละพวกก็กลายเป็นคนละพวกกับคนอื่น โดยมีสี่ประจำ ผู้เขียนเรียกลักษณะเช่นนี้ว่า “รวีส” เมื่อมีรวีสแล้วกิจกรรมของนักศึกษา ก็คือการมุ่งแข่งขันกันระหว่างพวก ดังที่ว่า “เพื่อนร่วมรวีสและเพื่อนต่างรวีสเดินขบวนเป็นทิว ตะโกนเพลงปลุกใจดังลั่น ประหนึ่งว่าจะให้ไต่ขึ้นไปถึงพรหมโลก รุก เฮ บีม รุก รุก เข้าไป สู้สู้จนตาย....ประกาศความเกรียงไกร ความเก่งในสนาม ความไม่เป็นรองใคร” และโดยที่นักศึกษาต้องตกอยู่ในรวีสเช่นนี้ สภาพที่เกิดขึ้นกับพวกเขาก็คือ “เพราะเพียงแต่ว่าเขาต่างรวีสย่อยกันเท่านั้น รวีสที่บังคับจิตใจเขา สีสัทำให้เขาแยกจากกัน ทั้งที่โดยพื้นฐานแล้วเขาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ข้างเป็นการสู้รบที่เกิดจากความหลง ความโง่ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของความหึงหึงพะเนง” และเรื่องโลกกว้างใต้กระดองเต่า (พ.ศ. 2517) ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษามุ่ง

แข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตาย “การแข่งขันที่เป็นจุดเริ่มต้นของความเห็นแก่ตัว เลวนัก มันไม่เคยนึกถึงใคร มันตัดตัวเองออกสู่โลกของภูติผี โลกแห่งปีศาจ โลกแห่งการวางเฉย ที่มีความกระหายชัยชนะ” ดังนั้น สิ่งที่น่าศึกษาคิดก็คือ “เมื่อนายมีแรง ตีนนายมีกำลัง ก็ต้องรีบฉวยเพื่อวิ่ง ไปยืนอยู่ข้างหน้า.... เพื่อตัวเอง เพื่อครอบครัว” ส่วนเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของเพื่อนมนุษย์นั้นก็กลายเป็น “กิจกรรมที่สารเลว” ในจิตสำนึกของนักศึกษาเหล่านั้นไป

สำหรับเรื่องสั้นที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วจะคำนึงถึงการเอาตัวรอดเป็นสำคัญ โดยไม่นำพาถึงชะตากรรมของเพื่อนมนุษย์ เช่น เรื่อง ก่อง ดอนตะโก (พ.ศ. 2509) ผู้เขียนกล่าวถึงเด็กชาวชนบทที่ยากจนคนหนึ่ง แต่ว่าเป็นคนเรียนดี พ่อแม่พี่น้องโดยความช่วยเหลือของหลวงพ่อกำนัน และชาวบ้าน ได้ช่วยกันส่งให้เขาเรียนแพทย์ โดยหวังว่าเมื่อเขาเรียนจบแล้ว จะกลับมาช่วยรักษาคนจน ๆ พ่อกับแม่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อหาเงินส่งให้เขาเรียนจนล้มป่วยลง เด็กหนุ่มดังกล่าวเรียนอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งหมด 10 ปี แต่เมื่อเขาได้แพทย์แล้วแทนที่เขาจะเลือกไปรักษาคนจน ในชนบท เขากลับเลือกที่จะไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะที่นั่นจะทำให้เขาได้เงินมาก มิใช่ที่แฟนสาวของเขาจะเตือนว่า “แต่คนที่บ้านนอกรอคอยญาติพี่น้อง และคนที่ดอนตะโกต้องการคุณ ฉันอ่านจดหมายฉบับนี้แล้ว.....ทำให้

ฉันรู้ว่าคุณมิได้เป็นสมบัติของฉันแต่เพียงคนเดียว คุณมีหน้าที่ต่อประเทศต่อสังคม อย่างน้อยก็ดอนตะโกของคุณเอง ไม่ใช่ปลีกตัวไปพบความสำเร็จเพียงคนเดียว โดยเหยียบคนอื่นไว้เบื้องหลัง” จดหมายที่กล่าวถึงนี่คือจดหมายที่น้องชายของชายหนุ่มเขียนมาบอกว่า พ่อของเขาได้ตายเสียแล้ว ตายเพราะป่วยเป็นโรค เนื่องจากต้องทำงานหนักเพื่อส่งเงินให้เขาได้เรียน และไม่มีเงินจะไปหาหมอในเมือง แต่ข้อเท็จจริงนี้ก็ทำให้เขาสำนึกที่จะกลับไปปรับใช้ประชาชนในชนบท เขาจึงตอบกานแฟนสาวของเขาว่า “เธอพูดเหมือนเรื่องอ่านเล่น.....ฉันรู้จักชีวิตยากจนดี ฉันเกลียดกลัวมัน ฉันปรารถนาจะหนีไปให้พ้น ในเมื่อฉันมีโอกาสที่ดีกว่า” ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยได้ผลิตคนอย่างชายหนุ่มนี้ออกมา คนที่มุ่งจะเอาตัวรอดในสังคมชะตากรรมของเพื่อนมนุษย์เป็นเรื่องที่ไม่ควรใส่ใจ และในเรื่อง **นักอุดมคติจะไปทางไหน** (พ.ศ. 2511) ก็ช่วยย้ำอีกว่ามหาวิทยาลัยปลูกฝังให้นักศึกษามุ่งที่จะเอาตัวรอดโดยไม่คิดถึงเพื่อนมนุษย์ ดังนั้น จึงไม่แปลกที่ “นักศึกษาเกลียดคนจนยิ่งอาจม” ในทำนองเดียวกันเรื่อง **หลงทาง** (พ.ศ. 2512) กล่าวถึงหญิงคนหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย เมื่อเธอออกมาอยู่ในโลกของความเป็นจริง เธอพบปัญหาต่าง ๆ มากมายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน ปัญหาที่วนเวียนคือปัญหาความทุกข์ยากของคนในสังคม เธอคิดจะสนใจปัญหาเหล่านี้เหมือนกัน แต่อำนาจของระบบการ

ศึกษาที่ปลูกฝังเธอมาโดยมีปริญญาบัตรเป็นหลักฐานนั้นบังคับให้เธอต้องหลบจากปัญหาเหล่านั้นไป เพราะเป้าหมายที่ระบบการศึกษาต้องการให้เธอไปนั้น ไม่ใช่เพื่อแก้ปัญหาสังคม แต่เพื่อรับใช้ระบบที่เป็นอยู่ดังที่ผู้เขียนเขียนในเชิงสัญลักษณ์ว่า ขณะที่เธอพิจารณาปัญหาของเพื่อนมนุษย์นั้นก็ยังมีมือหนึ่งมาจับเธอดึงออกไปจากปัญหาเหล่านั้น และบอกว่าจะพาเธอไปในที่ที่ดีกว่านี้ และเรื่อง **ที่นี้ไม่มีอะไร** (พ.ศ. 2512) ผู้เขียนก็เห็นว่ามหาวิทยาลัยนั้นส่งเสริมคนเรียนเพื่อเอาตัวรอด ดังที่ว่า “เขาสอนเราให้รู้วิธีเอาตัวรอด เขาสอนแต่เพียงวิชาชีพ.....เขาไม่รับรู้และไม่แคร์ด้วยว่าอุดมคติของวิชาการเป็นอย่างไร” ผู้เขียนได้ลงไปในรายละเอียดเกี่ยวกับวิชากฎหมายที่สอนให้นักกฎหมายมุ่งที่จะเอาชนะด้วยแง่ของกฎหมายเป็นสำคัญ โดยมีผลประโยชน์เกี่ยวกับเงินทองเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยน ไม่คำนึงว่าความถูกต้องเป็นจริงคืออะไร หรือมนุษยธรรมอยู่ตรงไหน ดังนั้น นักศึกษาวิชากฎหมายเมื่อเรียนจบไปแล้ว “ไอ้ใครที่ไหนก็อ้างได้” นอกจากนี้เรื่อง **ถนนสายที่ตรงไปข้างหน้า** (พ.ศ. 2517) ก็กล่าวถึงผู้เรียนว่าได้รับการปลูกฝังในลักษณะที่เรียนจบแล้วจะมีงานทำดีมีหน้ามีตา หรือกระทั่งได้เป็นเจ้าของนายคน โดยไม่คำนึงว่า “คนส่วนใหญ่ยังยากจนข้นแค้น ไม่ได้รับการเหลียวแล” สุดท้ายเรื่อง **กลิ่นความเจ็บปวด** (พ.ศ. 2519) ก็ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนเรียนเพื่อเอาตัวรอดมากกว่าที่จะคิดถึงประโยชน์ของเพื่อน

มนุษย์ ดังที่ว่านักศึกษานั้น “แต่ละคน หอบตำราเล่มใหญ่คนละสามเล่มสี่เล่ม..... อีกไม่นานประเทศของเราคงได้นัก วิชาการเพิ่มขึ้นอีกหลายคน” แต่นัก วิชาการเหล่านี้จะ “ไม่สนใจสภาพที่ สุโหรหมของสังคมปัจจุบัน” และผู้เขียน สรุปท้ายที่สุดว่าระบบการศึกษาไม่ ผลิตแต่มนุษย์ที่เห็นแก่ตัว ละเลยคุณธรรม ดังที่ว่า “การศึกษาของเราล้มเหลวไม่เป็น ทำเลย เป้าหมายก็ไม่ว่ามีหรือเปล่า เรียนหนังสือแล้วแทนที่จะเป็นคนดีกลับ กลายเป็นรู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง ยิ่งเรียนก็ยิ่งรู้ดีทางที่จะเอาตัวรอดมา กขึ้น”

ประเด็นสุดท้ายที่เรื่องสั้นชี้ให้เห็น ก็คือ สิ่ง que ผู้เรียนได้จากสถานศึกษานั้น ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เริ่มตั้งแต่ชีวิตของนักนักเรียนนักศึกษา ในสถานศึกษาที่กลายเป็นอภิสิทธิ์ชนอีก กลุ่มหนึ่งที่ใช้ชีวิตแบบฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม หลงใหลในความบันเทิงเริงรมย์ ซึ่งผิด จากชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่อยู่ กันอย่างอดอยากทุกข์ยาก และเมื่อพวกเขาสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ความรู้ ที่เขาได้ออกไปก็ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

เรื่องสั้นที่แสดงให้เห็นว่าการใช้ ชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่ผิดแผกไปจากคนทั่วไปใน สังคม และไม่ได้เป็นพื้นฐานที่ถูกต้อง ที่จะใช้ดำรงชีวิตต่อไปในสังคม เช่นเรื่อง นิยายของขามมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2512) ชี้ให้เห็นว่าบรรยากาศภายในมหาวิทยาลัย นั้นเต็มไปด้วยเสียงเพลงเชียร์ “เสียงหวีด

ร้องของผู้หญิง เสียงตะโกนเลียนเสียง มนุษย์อีกมากมายกำลังคอยชักชวนให้โย ระเบิดของผู้ชาย ตามมาด้วยภาษาคนป่า อยู่ในสลัม ชนบทข้างถนน ในสมรภูมิ อีกสองพรรค แล้วก็ภาษาต่างดาวยุโรป แต่ในที่สุดคนพวกนั้นก็กระโจนลงไปในหลุ กงท้ายก็เสียงปรบมือให้กับตัวเองที่ กับสิ่งที่ตนกล่าวประมาณอย่างคัมค้ำหัว เก่งกล้าสามารถพอที่จะตะโกนอะไรบ้า ๆ ราน่า ไม่นึกอาศัยคำพูดของตนเอง” ทำนองนี้ได้” ผู้เขียนยังเล่าต่อไปว่า และเรื่องกลิ่นความเจ็บปวด (พ.ศ. 2519) ผู้เขียนก็ชี้ให้เห็นว่านักศึกษา การเดินขบวนกันบ้างเหมือนกัน แต่ ในมหาวิทยาลัยนั้นเต็มไปด้วยความ “นักศึกษาที่เดินขบวนเพียงเพื่อประท้วง ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม เช่น “วันเวลาส่วนใหญ่ กฎหมายบางข้อซึ่งจะทำลายความ คงเปล่าเปลืองกับการเดินรณรงค์เลี้ยง ภาวภูมิใจ และขัดต่อผลประโยชน์ของ หรรษา สนทนาเฮฮาโดยไม่จุดมุ่งหมาย พวกเขาเท่านั้นเอง” ซึ่งในเหตุการณ์นี้ ที่เป็นแก่นสาร”

ตรงกับเหตุการณ์จริง ๆ ในปี 2511 เรื่องสั้นที่แสดงให้เห็นว่ามหา- ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาลัยมิได้อบรมสั่งสอนในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่าง เดินขบวนประท้วงไม่ให้ผู้จับปริญญาคัด ล้องกับความต้องการของสังคมอย่าง จากที่อื่นมาสมัครเรียนต่อปริญญาตรี แท้จริง เช่นเรื่องความไม่แน่ใจ (พ.ศ. 2519) ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยได้ ที่ธรรมศาสตร์ได้โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน สอนให้มนุษย์รับรู้แต่ความจริงตามตัว กับผู้จับ ม.ศ.5 ในทำนองเดียวกันเรื่อง หนึ่งสือ ตามทฤษฎีโดยที่ผู้เขียนกล่าวถึง ไปตายที่นั่น (พ.ศ. 2514) ผู้เขียนชี้ ตัวละครผู้หนึ่งที่บังเอิญได้ขึ้นนักศึกษา ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยนั้นไม่ได้สร้าง ได้ขึ้นนักศึกษา “ความรู้ก้าวหน้า ความเป็นอารยชน มหาวิทยาลัยพูดคุยกันถึง “เรื่องสิทธิ เพื่อความเข้าใจและสันติภาพของมนุษย์” เสรีภาพ ประชาธิปไตย ความยุติธรรม แต่กลับสร้างคนที่หนีออกจากโลกความ ความแค้นแค้นของเพื่อนร่วมชาติ ตลอด เป็นจริง ดังนั้น การจัดงานรื่นเริงสังสรรค์ จนถึงระบบการปกครอง และโฉมหน้าของ กันเป็นประจําของขามมหาวิทยาลัยจึงเป็น การเมือง เขาแสดงทัศนคติอย่างอาหยาญ สิ่งที่เห็นกันอยู่ได้เสมอ และถึงแม้นักศึกษา เกิดทุนในความเป็นธรรม และมั่นคงต่อ บางส่วนจะมองพ้นเรื่องส่วนตัวออกสู่ อดุมการณ์” ซึ่งการพูดคุยกันนี้ได้ นำ สังคม แต่สิ่งที่มหาวิทยาลัยสอนให้เขา ความศรัทธามาสู่ตัวละครที่บังเอิญ มองนั้นเป็นการมองตามตัวหนังสือ ชีวิต ได้ขึ้นเป็นอันมาก แต่การพูดดังกล่าว จริงกลับเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น ผู้เขียน เป็นเพียงการพูดคุยกันตามตัวหนังสือ แสดงปัญหาเกี่ยวกับการจัดงานรื่นเริงที่ ในความเป็นจริงก็คือหลังจากที่พวกเขา ว่า “ได้ขึ้นใครต่อใครประณามการจัด พูดคุยกันแล้ว พวกเขา ก็พากันเข้าไป งานแบบนี้ เขาเล่าบอกว่า สมควรละหรือ เทียวในไนท์คลับ ซึ่งก็คือในโลกของ ที่จะมัวสนุกสนานเฮฮา ในเมื่อเพื่อน ความเป็นจริงนั้น เขาหาได้ปฏิบัติตาม

สิ่งที่เขาพูดไม่ ผู้เขียนจึงย้าผ่านตัวละครที่ได้ยินและได้เห็นการกระทำของนักศึกษาดังกล่าว่าว่า “ข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องต่างๆ นานา บางครั้งมันทำให้ข้าพเจ้าไม่มันใจตนเอง และทุกสิ่งทุกอย่างของสังคมปัจจุบัน” และในเรื่องเหมือนอย่างไม่เคย (พ.ศ. 2512) ก็ชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยนั้นฝึกให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม แม้ว่าพวกเขาจะมีความตั้งใจกับสังคมสักเพียงใดก็ตาม ผู้เขียนกล่าวถึงนักศึกษากลุ่มหนึ่งที่ใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนออกไปในชนบทเพื่อ “ช่วยปรับฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น” สิ่งที่พวกเขาทำเพื่อการนี้ก็คือการสร้างศาลาประชาคม แต่ผลของการมีศาลาประชาคมสำหรับชาวบ้านก็คือ “ไม่มีใครรู้เลยว่าศาลาประชาคมนั้นจะเอาไปทำอะไรได้ ผู้ใหญ่แก่ผู้ทุกข์ยากเลย” แต่ “จะอ้างเอามาบ้านเองก็ไม่อยากใช้ เพราะนานที่ปิ่นแกะ เป็นเครื่องประดับคุณธรรมอันเลิศเลอ จึงเรียกประชุมลูกบ้านสักที และแกก็พอใจจะใช้ลานบ้านของแกมากกว่าที่เสียเวลาเดินให้เมื่อย” ดังนั้น “ศาลาประชาคมที่เขาอุตส่าห์สร้างกันมาด้วยความหวัง และศรัทธาจึงยืนอยู่อย่างปราศจากผู้เหลียวแล” ต่อจากนั้นเรื่องทางแยก (พ.ศ. 2515) ก็กล่าวไว้ว่า การศึกษานั้นที่จริงแล้วก็เป็นการสร้างมหาวิทยาลัยนั้น “สร้างทัศนคติผิดๆ อคติสิทธิชนกลุ่มหนึ่งขึ้นมา โดยใช้เงินให้กับนักศึกษามาตลอด คือสอนให้คนกลัวของประชาชน โดยที่คนพวกนี้ไม่เป็นข้าราชการ มหาวิทยาลัยมีสภาพไม่แตกต่างจากโรงเรียนราชการพลเรือน ทุกคนที่เข้ามาเล่าเรียนจึงต้องการรับราชการ ไม่ค่อยมีใครคิดไปทำงานอย่างอื่น เพราะคิดว่าการทำงานทำนานันต์

ด้อยเกินไป” และเรื่องสังเวชนียสถาน (พ.ศ. 2517) ผู้เขียนกล่าวถึงนักศึกษาที่ตื่นตัวในช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 โดยที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ถึงนักศึกษาจะตื่นตัวอย่างไร เขาก็ยังเป็นนักศึกษาที่ถูกระบบการศึกษาเก่าหล่อหลอมมา ดังนั้น ความตื่นตัวหรือความก้าวหน้าของพวกเขาส่วนใหญ่จึงเป็นความก้าวหน้าที่แสดงออกมาด้วยการพูดจาหรือทอ่งปน โดยที่ตัวเองไม่ได้ลงไปทำอะไรตามที่ตัวเองคิด เช่น “ในขณะที่เจ้าหน้าที่ค้นหาลายกำลังขูรีด กอบโกยผลประโยชน์จากขบวนการผู้ยากไร้ท่านก็ได้ทำการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของตนเองด้วยการกดขี่ผู้ทุกข์ยากจนสาหัสใจ อ้าวเอาความทุกข์ยากของขบวนการขบวนการคนทั่วไป ในขณะที่ที่ไม่เคยให้ความช่วยเหลืออย่างแท้จริงแก่ผู้ทุกข์ยากเลย” แต่ “จะอ้างเอามาบ้านเองก็ไม่อยากใช้ เพราะนานที่ปิ่นแกะ เป็นเครื่องประดับคุณธรรมอันเลิศเลอ จึงเรียกประชุมลูกบ้านสักที และแกก็พอใจจะใช้ลานบ้านของแกมากกว่าที่เสียเวลาเดินให้เมื่อย” ดังนั้น “ศาลาประชาคมที่เขาอุตส่าห์สร้างกันมาด้วยความหวัง และศรัทธาจึงยืนอยู่อย่างปราศจากผู้เหลียวแล” ต่อจากนั้นเรื่องทางแยก (พ.ศ. 2515) ก็กล่าวไว้ว่า การศึกษานั้นที่จริงแล้วก็เป็นการสร้างมหาวิทยาลัยนั้น “สร้างทัศนคติผิดๆ อคติสิทธิชนกลุ่มหนึ่งขึ้นมา โดยใช้เงินให้กับนักศึกษามาตลอด คือสอนให้คนกลัวของประชาชน โดยที่คนพวกนี้ไม่เป็นข้าราชการ มหาวิทยาลัยมีสภาพไม่แตกต่างจากโรงเรียนราชการพลเรือน ทุกคนที่เข้ามาเล่าเรียนจึงต้องการรับราชการ ไม่ค่อยมีใครคิดไปทำงานอย่างอื่น เพราะคิดว่าการทำงานทำนานันต์

ศึกษาที่มุ่งผลิตให้ผู้สำเร็จการศึกษาหนีออกไปหาความสุขโดยอาศัยโอกาสที่ตนเรียนจบการศึกษา

จากที่วิเคราะห์มาทั้งหมดพอสรุปได้ว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ถูกต้องตามทัศนะของผู้เขียนเรื่องสั้นนั้น ประเด็นแรกจะต้องส่งเสริมเสรีภาพและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพราะมีแต่ในบรรยากาศเช่นนี้เท่านั้นที่สมรรถภาพและศักยภาพของผู้เรียนจะได้รับการพัฒนา ประเด็นที่สองมหาวิทยาลัยจะต้องส่งเสริมความสามัคคีในหมู่นักศึกษา ให้นักศึกษามีความเห็นอกเห็นใจ เข้าอกเข้าใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเด็นที่สาม สิ่งที่มหาวิทยาลัยปลูกฝังให้กับนักศึกษานั้น จะต้องสอดคล้องกับชีวิตจริงของประชาชน และสามารถนำไปพัฒนาสังคมโดยรวมให้ก้าวหน้าได้ ซึ่งภารกิจของการศึกษาทั้ง 3 ประเด็นนี้ ผู้เขียนเรื่องสั้นเห็นว่า หาไม่ได้ในมหาวิทยาลัยของเมืองไทย

เมื่อผู้เขียนเรื่องสั้นได้เขียนวิพากษ์วิจารณ์การศึกษาในมหาวิทยาลัย ว่ามีอำนาจกระทำต่อนักศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมแน่นอนว่าพวกเขาต้องเสนอทางออกบางประการ ให้ปรากฏออกมาให้นักศึกษาในเรื่องสั้นหลายเรื่องเห็นว่า การที่เขาจะพ้นไปจากอำนาจของระบบการศึกษาที่บีบคั้นเขาได้นั้น ก็มีแต่ต้องออกไปให้พ้นจากระบบดังกล่าว ซึ่งก็คือการตัดสินใจเลิกเรียนเมื่อเขาตัดสินใจเช่นนี้แล้วก็มักจะออกไปใช้ชีวิตในชนบทที่คิดว่าจะทำประ-

โยชนี่ให้กับประชาชนได้ เช่นเรื่อง **ชนบทเป็นชีวิตที่น่าสงสาร** คุณลองนำมา
ที่นี่ไม่มีอะไร (พ.ศ. 2512) กล่าวถึง **เปรียบเทียบกับสังคมที่เรากำลังเผชิญ**
 นักศึกษาวิชากฎหมายคนหนึ่งรู้สึกแยก **บ้างสิว่า ช่องว่างระหว่างสังคมทั้งสอง**
 ตัวกับการศึกษา เขาไม่สามารถจะทน **ห่างกันแค่นี้ ไหน แล้วเราทำไมถึงไม่**
 กับอำนาจที่บีบคั้นความรู้สึกได้อีกต่อไป **พยายามทำให้ช่องว่างเหล่านี้หมดไป**
 เขาจึงเลือกทางออกด้วยการลาออกจาก **นักศึกษาหนุ่มคนนี้มีแฟนสาวคนหนึ่ง**
 สถานศึกษา “ฉันจะลาออก ฉันทำลาย **ในตอนแรก แฟนสาวของเขาก็คัดค้าน**
 ค่านิยม และสัญลักษณ์บ้า ๆ ในใจคนอื่น **การลาออกไปใช้ชีวิตในชนบท แต่เมื่อ**
 ไม่ได้ ฉันก็จะทำลายมันให้หมดไป **ชายหนุ่มซึ่งแจ้งเหตุผล หญิงสาวกลับ**
 จากดวงใจฉัน.....ฉันจะลาออกพร้อมกับ **เปลี่ยนใจ แล้วออกไปอยู่ชนบทกับชาย**
 แสดงเหตุผลอย่างที่ยบอกกับเธอ มหา **หนุ่มด้วย ในทำนองเดียวกันเรื่อง**
 วิทยาลัยโดยความหมายของมันเป็นที่ **ถนนสายที่ตรงไปข้างหน้า** (พ.ศ. 2517)
 ที่ดีงาม น่าภาคภูมิใจ แต่ที่นั่นต่ำต้อย **ก็กล่าวถึงนักศึกษาหญิงที่เลือกทางออก**
 และไร้คุณค่า” และสิ่งที่เขาจะทำหลัง **ด้วยการลาออกจากสถานศึกษา “มัน**
 ลาออกก็คือ “ฉันจะกลับบ้าน ไปเป็น **เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับการใช้ชีวิต**
 ขวบ้านธรรมดา ไปดูเปิดตามท้องนา **อย่างอภิสิทธิ์ชน คนรุ่นเรายังต้องการ**
 ที่บ้าน ดูปลาในสายห้วย บัวบานใน **การตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวมากกว่า ต้อง**
 ห้วยกว้างและบึงใหญ่ ฉันคงสามารถ **การเสียสละมากกว่า โลกต้องการการ**
 ทำตนให้เกิดประโยชน์แก่คนพื้นบ้าน **เปลี่ยนแปลง ประเทศต้องการเปลี่ยน**
 ได้บ้างอยู่หรอก อย่างน้อยก็ด้วยความรู้ **แปลง” สิ่งที่เขาคิดจะทำต่อไปก็คือ**
 ที่ได้มาจากการแสวงหาและสำนักแยกแยะ **“นิคจะไปสอนหนังสือให้เด็กเข้าใจและ**
 ของฉัน” และนักศึกษาหนุ่มในเรื่อง **รู้สภาพของตัวเองว่าเขาถูกกดขี่อย่างไร**
 ทางแยก (พ.ศ. 2515) ก็เลือกทางออก **เพื่อเสริมสร้างให้เกิดจิตใจที่เร้าร้อน**
 ด้วยการลาออกจากมหาวิทยาลัยแล้ว **เกิดพลังการต่อสู้อย่างเข้มข้น กล่าวต่อสู้**
 ไปใช้ชีวิตในชนบท เพราะเขาเห็นว่า **กล่าวเอาชนะ ซึ่งพร้อมที่โค่นล้มพวก**
 “ดูชายคนนั้นซิ เขาไม่ได้เป็นบัณฑิต **เศษเดนของสังคมเหล่านั้นให้หมดไป**
 แต่เขาก็มีความพากเพียร ทำนาเพื่อเลี้ยง **ในเรื่องนักอุดมคติจะไปทางไหน**
 ครอบครัว หากทุกคนเป็นบัณฑิตกันหมด **(พ.ศ. 2511) กล่าวถึงนักศึกษาที่รู้สึก**
 เราคงจะ ไม่มีข้าวกินถ้าไม่มีคนทำนา **แยกตัวกับการศึกษา และเลือกทางออก**
 คนที่เรียนจบมหาวิทยาลัยจะมีใครบ้าง **ด้วยการออกจากสถานศึกษาเช่นเดียวกัน**
 ใหม่ที่จะทุนล่าบากไปหางาน ทุกคนต่าง **แต่ตัวละครมีลักษณะแตกต่างไปจาก**
 ก็อยากนั่งทำงานในสำนักงานกันทั้งนั้น **เรื่องอื่น ๆ ที่เลือกทางออกเช่นนี้ กล่าว**
 มหาวิทยาลัยบ้านเราสร้างทัศนคติผิด ๆ **คือ เขาลาออกมาจากสถานศึกษา โดยที่**
 ให้กับนักศึกษามาตลอด” และ “ชีวิตใน **เขาก็ไม่มีเป้าหมายแน่ชัดว่าเขาจะทำอะไร**

ในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีเพื่อนมนุษย์
 มีสังคม และมีภรรยากับลูกอีก 1 คน
 เมื่อเขาไม่มีทางปฏิบัติอันแจ่มชัดที่จะ
 ดำเนินชีวิตให้มีสาระอยู่ในสังคม ใน
 ที่สุดภรรยาของเขาหนีไป ทิ้งให้เขาอยู่
 กับลูก เขาบอกกับพระภิกษุองค์หนึ่งว่า
 “กระผมจะไปไหนดีเล่า” ซึ่งผู้เขียนคง
 ต้องการแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเลือก
 วิธีการแก้ปัญหา ด้วยการเลิกเรียนหนังสือ
 โดยไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าจะทำ
 อย่างไรต่อไป ก็มีแต่จะต้องออกมาพบ
 ปัญหาภายนอกที่รุนแรงยิ่งกว่า

ตัวละครบางเรื่องหาทางออกด้วย
 การกระทำกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับสังคม
 เป็นการชดเชยความรู้สึกของตนเอง
 กล่าวคือเขายังคงเรียนหนังสืออยู่ แต่
 ได้เลือกที่จะปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นไปตาม
 เจตน์จำนงของเขาโดยเขาให้น้ำหนักกับ
 กิจกรรมมากกว่าการเรียน เช่นเรื่อง
โลกกว้างได้กระดองเต่า (พ.ศ. 2517)
 เล่าถึงนักศึกษาคณะหนึ่งที่รู้สึกแยกตัว
 กับการศึกษา เขาเลือกทางออกด้วย
 การทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อชดเชย
 ความรู้สึกของเขาที่เสียไป ดังที่ตอน
 หนึ่งเขาทนไม่ได้กับการที่ได้ยินนักศึกษา
 พุดคุยกันแต่เรื่องเห็นแก่ตัว “ความรู้สึก
 นั้น ๆ ฉันรู้ว่าควรต้องอยู่ห่างไกลที่สุดตัว
 ให้มากที่สุด เพราะความเกลียดกำลัง
 เดือดพล่าน เกลียดถึงขนาดแม้แต่ลมที่
 โขยผ่านมาสัมผัส.....ครั้งนั้นฉันตัดสินใจ
 ปล่อยให้พวกผี ๆ สู้อหังกิจกรรม” และ
 ในเรื่อง**กลิ่นความเจ็บปวด** (พ.ศ. 2519)
 นักศึกษาหญิงผู้หนึ่งก็เลือกที่จะกระทำ
 กิจกรรมทางสังคม แม้ว่าเธอเลือกที่จะ

กระทำได้กล่าวจะทำให้เธอเข้าใจกับคนรักของเธอ เพราะคนรักของเธอเห็นว่า “จะไปทำกิจกรรมกับพวกนั้นทำไม พวกนั้นเป็นพวกที่มีความคิดอันตราย” แต่เธอก็ยอมขัดแย้งกับคนรักแม้ว่าการกระทำเช่นนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจสัมพันธ์กันโดยสิ้นเชิงก็ตาม

ตัวละครในบางเรื่องก็เลือกทางออกด้วยการไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมของนักศึกษาโดยทั่วไป แต่หันมาศึกษาด้วยตนเองโดยการอ่านหนังสือ เช่น เรื่องนิยายของชาวมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2510) กล่าวถึงนักศึกษาคนหนึ่งที่อยู่ลึกแยกตัวกับการศึกษา เขาหาทางออกด้วยการอ่านหนังสือ เพราะเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ให้สาระ ให้สัจจะกับเขาได้ ดังที่เขาบอกว่า “หลายครั้งแล้วที่ฉันอยากจะเดินออกจากกำแพงนี้ โดยไม่กลับมาอีกเลย แต่หนังสือเหล่านั้นก็หยุดฉันไว้

.....ฉันรู้ว่า กำแพงที่นั่นมันรัยลอมไว้ ทั้งสี่ด้าน ทั้งสูงใหญ่และน่าเกลียด แต่ฉันก็จะทำเป็นมองไม่เห็น อย่างน้อยก็ช่วงระยะหนึ่ง ฉันเชื่อว่าสักวันฉันคงมีโอกาสได้ออกไปอย่างมีอะไรติดตัวไปพอสมควร และเข้มแข็งพอที่จะเดินไปในทิศทางที่ต้องการได้ โดยไม่อ่อนข้อล้มลงมาง่ายจนเกินไป”

จะเห็นได้ว่าทางออกที่เรื่องสั้นเสนอนั้นมีสองระดับคือ ระดับที่ปฏิบัติได้จริง กับระดับที่ค่อนข้างเป็นอุดมคติ ระดับที่ปฏิบัติได้จริง เช่น การทำกิจกรรมทางสังคม การให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนที่แสดงถึงอุดมคติ ได้แก่ การเลิกเรียนแล้วออกไปใช้ชีวิตในชนบท ซึ่งในความเป็นจริงคงจะมีคนทำเช่นนั้นน้อยมาก แต่การเสนอทางออกเช่นนี้ก็ช่วยดอกย้ำถึงความคับข้องใจ และเพิ่มน้ำหนักของการวิพากษ์วิจารณ์ให้เข้มข้นขึ้น ว่า

การศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นอยู่ในสภาพที่ไร้ความหมายจริง ๆ

การที่จะให้คุณค่ากับข้อวิจารณ์ทั้งหมดนี้อย่างไร เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดที่ว่า เราเชื่อว่ามีมนุษย์เป็นผู้ต้องการเสรีภาพ มีอำนาจ การสร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างไม่หยุดยั้ง หรือเชื่อว่ามีมนุษย์มีคุณค่าเพียงเป็นเครื่องมือบางอย่างเพื่อไปสู่เป้าหมายต่าง ๆ ถ้าเราเชื่ออย่างแรกเราก็จะต้องให้คุณค่ากับข้อวิจารณ์นั้นมาก และช่วยหาทางแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างมีความหมาย มีคุณค่าและศักดิ์ศรี รวมทั้งหาทางให้มหาวิทยาลัยมีความหมายต่อสังคมโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง แต่ถ้าเราเชื่ออย่างหลัง เราก็คงไม่ต้องทำอะไรมาก เพราะมหาวิทยาลัยในปัจจุบันก็ดำเนินงานไปตามความเชื่อนี้ อยู่แล้ว

เรื่องสั้นที่ใช้วิเคราะห์

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	ปีที่พิมพ์ครั้งแรก
1. รั้วสี	อนุช อภาภิรม	2508
2. แรมกลับบ้าน	ร. บุษยาภรณ์	2508
3. ก่อง ดอนตะโก	พงษ์ศักดิ์ พยัคฆ์	2509
4. ความไม่แน่ใจ	ขิด ลว่าญ	2509
5. นักอุดมคติจะไปทางไหน	พิษณุ ศุภ.	2511
6. ฉันกับคนคนนั้น	สุทธิชัย หยุ่น	2511
7. บันทึกแห่งความว่างเปล่า	โกมล คีมทอง	2511
8. ฉันและเขา	สุชาติ สวัสดิ์ศรี	2512
9. ที่นี้ไม่มีอะไร	นันท บานร่า	2512
10. นิยายของชาวมหาวิทยาลัย	วิทยากร เชียงกุล	2512
11. หลังขอบคันทนา	นิงยา	2512
12. หลงทาง	ดวงมน ปรูปุณณะ	2512
13. เหมือนอย่างไม่เคย	วิทยากร เชียงกุล	2512
14. บนเส้นทางสายใหม่	มนเทียร รัตนานนท์	2513
15. ถึงก็ช่างไม่ถึงก็ช่าง	ณรงฤทธิ์ ศรีรัตนภาส	2513
16. ไปตายที่นั่น	เทือง สกุลดี	2514
17. ทางแยก	เสนอ สามัญบุตร	2515
18. ฝันแล้ง	พิษณุ ศุภ.	2516
19. โลกกว้างได้กระดองเต่า	มานพ ถนอมศรี	2517
20. ถนนสายที่ตรงไปข้างหน้า	สันติ รักประชา	2517
21. สังเวชนียสถาน	จรัญนัย พิตรปรีชา	2517

Fire and Ice

Some say the world will end in fire,
Some say in ice.
From what I've tasted of desire
I hood with those who favor fire.
But if it had to perish twice,
I think I know enough of hate
To say that for destruction ice
Is also great
And would suffice.

Robert Fröst

ไฟกับน้ำแข็ง

บ้างว่าโลกสยบจบด้วยไฟ
บ้างว่ามีไช้ด้วยน้ำแข็ง
อันตัวเรารุ่มร้อนด้วยไฟแรง
ขอแกล้งโลกม้วยด้วยอัคคี
หากโลกต้องสลายวายสองครั้ง
ความเกลียดชังมีทั่วไปใจอยากหนี
อันน้ำแข็งพลังแรงแห่งกายี
คงพอมีแรงทลายโลกวายปราณ

สุวรรณา ตรีมาศ

โรเบิร์ต ฟรอสต์ (เกิด ค.ศ. 1874 และถึงแก่กรรม ค.ศ. 1963)

กวีท่านนี้เกิดในซานฟรานซิสโก เคยเข้าเรียนหลายต่อหลายแห่ง ในระหว่างปี ค.ศ. 1897 ถึง ค.ศ. 1899 ได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โดยไม่ได้รับปริญญา แต่ต่อมามีทุนได้รับปริญญากิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยนี้ถึง 16 ปริญญา และยังได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ทางด้านคำประพันธ์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี คือใน ค.ศ. 1924, 1931, 1937 และ 1943 นอกจากนี้ท่านยังได้รับเหรียญเกียรติยศจากสถาบันอเมริกันทางด้านศิลปะและอักษรศาสตร์ ใน ค.ศ. 1938 และจากสมาคมวรรณกรรมของอเมริกา ใน ค.ศ. 1941 หนังสือที่ท่านได้ประพันธ์มีหลายเล่ม อาทิเช่น *A Boy's Will* (1923), *North of Boston* (1914), *Mountain Interval* (1916), *New Hampshire* (1923) และ *West-Running Brook* (1928) เป็นต้น

บทวิจารณ์วรรณคดี

To a Skylark

ของ

Percy B. Shelley

และ

Ode to a Nightingale

ของ

John Keats

2 บทกวีเกี่ยวกับ 'นก'

ในสมัยโรแมนติก

โชติรส เพิ่มพิกุล

To a Skylark

Hail to thee, blithe Spirit!
Bird thou never wert,
That from Heaven, or near it,
Pourest thy full heart
In profuse strains of unpremeditated art.

Higher still and Higher
From the earth thou springest
Like a cloud of fire;
The blue deep thou wingest,
And singing still dost soar, and soaring ever singest.

In the golden lightning
Of the sunken sun,
O'er which clouds are bright'ning,
Thou dost float and run;
Like an unbodied joy whose race is just begun.

The pale purple even
Melts around thy flight;
Like a star of Heaven,
In the broad daylight
Thou art unseen, but yet I hear thy shrill delight.

Keen as are the arrows
Of that silver sphere,^o
Whose intense lamp narrows
In the white dawn clear
Until we hardly see-we feel that it is there.

แด่สกายลาร์ค

โอ้เจ้านกสกายลาร์ค ข้าขอคารวะเจ้า
เจ้าผู้มาจากสวรรค์
หรืออยู่สูงเดี่ยวแดนสรวงนั้น
เจ้าผู้รินหลั่งหัวใจทั้งดวง
เพื่อลีลาการบินที่งามงดสุดประมาณ
เจ้าทยานขึ้นจากพื้นธรณี
สูงขึ้นไปในนภากาศ
ประคองพวยเพลิงที่พุ่งขึ้น
เจ้าบินลับไปไกลสุดคณนา
และขับขานบทเพลงอันไพเราะมิได้หยุดหย่อน

เจ้าโผผินไปในประกายสีทอง
ของอาทิตย์ที่กำลังลับแสง
เหนือก้อนเมฆที่เปล่งประกายจรัส
ประคองความปิติอันไร้ขอบเขต
ซึ่งเพิ่งเริ่มขจรขจาย

ความมืดที่รายล้อม
ดูจะมลายหายไปเมื่อเจ้าโบยบิน
เจ้าเป็นประคูดาราแห่งสรวงสวรรค์
หากแม้แต่ในทิวกาล
ไม่มีใครได้เห็นเจ้า
แต่ข้าก็ได้ยินเสียงเพลงแห่งความมหัศจรรย์นั้น

เจ้าเป็นประคูดุจดรี
ที่พุ่งจากฟากฟ้าสีเงิน
อันฉาบแสงไปทั่วพื้นธรณี
ในยามรุ่งอรุณทมิ
จนแสงนั้นค่อยจางหายไป
แต่เรารับรู้ได้ถึงการสถิตย์เสถียรของมัน

All the earth and air
With thy voice is loud,
As, when night is bare,
From one lonely cloud

•The moon rains out her beams, and Heaven is overflowed.

What thou art we know not;
What is most like thee?
From rainbow clouds there flow not
Drops so bright to see
As from thy presence showers a rain of melody.

Like a Poet hidden
In the light of thought,
Singing hymns unbidden,
Till the world is wrought
To sympathy with hopes and fears it heeded not:

Like a high-born maiden
In a palace tower,
Soothing her love-laden
Soul in secret hour
With music sweet as love, which overflows her bower:

Like a glowworm golden
In a dell of dew,
Scattering unbeholden
Its aerial hue
Among the flowers and grass, which screen it from the view!

Like a rose embowered
In its own green leaves,
By warm winds deflowered,
Till the scent it gives
Makes faint with too much sweet those heavy-winged thieves:

ทั่วทั้งปฐพีและนภากาศ
ก้องวานเสียงของเจ้าแผ่กระจายไปทั่ว
ประดุจคำก่นที่แสนเหงา
และแล้วเมฆน้อยก็เผยทางให้
ดวงจันทร์ได้สาดแสงนวลละออให้สวรรค์ได้เต็มต้น
เจ้าคืออะไรเราไม่รู้
เจ้าเหมือนอะไร—เรารู้ไหม?
หยาดฟ้าที่งามงดสว่างไสว
มิได้เผยกายจากเมฆประกายรุ่ง
ได้เหมือนกับที่เจ้านำหยาดพิรุณแห่งบทเพลงมาสู่เรา
เจ้าเหมือนดังกวี
ผู้หลบซ่อนในแสงสว่างแห่งความคิด
ขับร้องบทเพลงในท่วงทำนองใหม่
จนโลกทั้งโลกประสานกัน
เป็นความรู้สึกความหวังเดียวกัน โดยไม่หวั่นเกรงความกล
เหมือนสาวน้อยสูงศักดิ์
ผู้รอคอยความรักในห้องหอปราสาท
ในเวลาอันเงียบสงัด
ขับบรรเลงเพลงรักในท่วงทำนองไพเราะ
จนซึมซาบในทุกอณูของหอน้อยนั้น
เหมือนหิ่งห้อยที่จับแสง
ในหุบเขาน้ำค้าง
และบินกระจัดกระจายไป
สู่ห้วงเวหน
แผ่ตัวอยู่ท่ามกลางแมกไม้ใบใหญ่าบดบังกายาของมันไว้!
เหมือนกุหลาบแรกแย้ม
บนกลีบใบเลี้ยงเขียวละมุน
ที่ถูกลมอุ้มพัดพาปลิดกลีบน้อย
จนกลิ่นหอมขจรกระจาย
อบอวลไปทั่วหล้า—โดยเจ้าลมผู้กล้าและยิ่งใหญ่

Sound of vernal showers
On the twinkling grass,
Rain-awakened flowers,
All that ever was

Joyous, and clear, and fresh, thy music doth surpass:

Teach us, Sprite° or Bird,
What sweet thoughts are thine:
I have never heard
Praise of love or wine
That panted forth a flood of rapture so divine.

Chorus Hymeneal,⁹
Or triumphal chant,
Matched with thine would be all
But an empty vaunt,
A thing wherein we feel there is some hidden want.

What objects are the fountains
Of thy happy strain?
What fields, or waves, or mountains?
What shapes of sky or plain?
What love of thine own kind? what ignorance of pain?

With thy clear keen joyance
Languor cannot be:
Shadow of annoyance
Never came near thee:
Thou lovest-but ne'er knew love's sad satiety.

เสียงละอองฝนในฤดูใบไม้ผลิ
ที่โปรยลงพรมผืนหญ้า
หรือดอกไม้ที่ตื่นชีพอีกครั้งด้วยฝน
ไม่ว่าจะเป็นความงดงามในรูปแบบใด
ความสุข ความสะอาด ความบริสุทธิ์
เสียงเพลงของเจ้าอยู่เหนือกว่านั้น

ได้โปรดสอนเราเถิด, เจ้านกน้อย หรือจิตวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์
ให้เราได้รู้ถึงความคิดที่หวานล้ำ
เพราะข้าเอง ยังไม่เคยสำเหนียก
เสียงแห่งความชื่นชมในความรักหรือเมรัย
ที่ก่อให้เกิดความดื่มด่ำหลงไหล—ได้เท่ากับเสียงเจ้า

เสียงเพลงที่ขับขานในงานวิวาห์
หรือเสียงเพลงแห่งชัยชนะ
หากจะมาบรรเลงเทียบกับเสียงขับขานของเจ้า
มันจะเป็นเพียงการตีเสมอที่ไร้ค่า
สิ่งหนึ่งที่มีอยู่ในบทเพลงของเจ้านั้น
คือความปรารถนาอันซ่อนเร้น

โอ้สายธารแห่งความสุขสันต์ของเจ้า
อยู่ที่ใดกันหนอ
มันเป็นทุ่งหญ้า ทะเล ป่าเขา ณ ที่ใด?
หรือบนฟากฟ้า ปฐพี แห่งไหน?
เจ้ามีความรักเป็นฉันทใด? ไยเจ้าจึงไม่เผยแสดงต่อความเจ็บปวด?

ด้วยความเบิกบานสดใส
เจ้าคงไม่เคยรู้รสความเหนื่อยล้า
และในความสุขพิสุทธ์ของเจ้า
เงาร้ายแห่งความทุกข์รำคาญไม่เคยได้ร่ายกล้า
เจ้าเองก็รักเป็น—แต่ไม่เคยรู้รสความทุกข์อันเกิดแต่รัก

Waking or asleep,
Thou of death must deem
Things more true and deep
Than we mortals dream,

Or how could thy notes flow in such a crystal stream?

We look before and after,
And pine for what is not:
Our sincerest laughter
With some pain is fraught;

Our sweetest songs are those that tell of saddest thought

Yet if we could scorn
Hate, and pride, and fear;
If we were things born
Not to shed a tear,

I know not how thy joy we ever should come near.

Better than all measures
Of delightful sound,
Better than all treasures
That in books are found,

Thy skill to poet were, thou scorner of the ground!

Teach me half the gladness
That thy brain must know,
Such harmonious madness
From my lips would flow

The world should listen then—as I am listening now.

ไม่ว่าหลับหรือตื่น
เจ้าต้องพิจารณาสิ่งเกี่ยวกับความตาย
ได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้งกว่า

คนธรรมดาอย่างเรา ๆ จะจินตนาการไปถึง
มีฉะนั้นเสียงขับขานของเจ้าจะไพเราะสดใสเพียงนี้กระไรได้

เรามองไปข้างหน้าและย้อนสู่อดีต
และทนทุกข์กับสิ่งที่เป็นเท็จของชีวิต
เสียงหัวเราะที่จริงใจที่สุดของเรา
ก็ยังมีความเจ็บปวดแฝงไว้
บทเพลงที่ไพเราะที่สุดของเราก็แทรกความคิด
ที่เศร้าสลดเอาไว้

แต่ถ้าเราสามารถเหยียดหยัน
ความเกลียด ความทรงง และความกลัวได้
และถ้ามนุษย์เราไม่ได้เกิดมา
เพื่อการหลั่งน้ำตาแล้ว
ข้าเองก็ยังไม่รู้อีกเลยว่าเราจะมีความสุข
เทียบเคียงกับเจ้าได้ไหม

เสียงเพลงอันไพเราะของเจ้า
ยากนักที่ใครจะประมาณ
ทรัพย์สินอันเลอค่าที่กล่าวไว้ในตำรา
ก็ไม่อาจเทียบเสียงขานขับของเจ้าได้
ก็ขอร้องเจ้าไว้ให้เป็นผู้เยาะเย้ยพสุธา!

โปรดสอนข้าให้รู้ถึงความทุกข์
สักครั้งหนึ่งที่เจ้ามีเกิด
เพื่อข้าจะได้ปลงบทเพลง
แห่งความพิสดารที่ผสมผสานอันลึกล้ำ
ให้ชาวโลกได้สดับฟัง—เหมือนดังที่ข้า
ฟังเสียงเจ้าอยู่ในยามนี้

Ode to a Nightingale

My heart aches, and a drowsy numbness pains
 My sense, as though of hemlock¹ I had drunk,
 Or emptied some dull opiate to the drains
 One minute past, and Lethe-wards² had sunk:
 'Tis not through envy of thy happy lot,
 But being too happy in thine happiness—
 That thou, light-wingéd Dryad of the trees,
 In some melodious plot
 Of beechen green, and shadows numberless,
 Singest of summer in full-throated ease.

O, for a draught of vintage! that hath been
 Cooled a long age in the deep-delvéd earth,
 Tasting of Flora³ and the country green,
 Dance, and Provençal song,⁴ and sunburnt mirth!
 O for a beaker full of the warm South,
 Full of the true, the blushful Hippocrene,⁵
 With beaded bubbles winking at the brim,
 And purple-stained mouth;
 That I might drink, and leave the world unseen,
 And with thee fade away into the forest dim:

Fade far away, dissolve, and quite forget
 What thou among the leaves hast never known,
 The weariness, the fever, and the fret
 Here, where men sit and hear each other groan;
 Where palsy shakes a few, sad, last gray hairs,
 Where youth grows pale, and specter-thin, and dies,
 Where but to think is to be full of sorrow
 And leaden-eyed despairs,
 Where Beauty cannot keep her lustrous eyes,
 Or new Love pine at them beyond tomorrow.

โคลงแด่นกในดิงเกล

หัวใจข้าปวดร้าวและมึนชา
 ความรู้สึกเหมือนได้ดื่มยาพิษ
 หรือสูบฝิ่นจนเจ้าสิ่งเสพติดนั้นสิ้นซาก
 แล้วเวลาก็ผ่านไป พายข้าเข้าสู่กระแสนแห่งความลึมหอง
 และนี่มิใช่เพราะข้าอิจฉาความสุขของเจ้าดอกกะ
 หากแต่ร่วมยินดีในความสุขนั้นอย่างหมด
 เจ้านางไม้ปีกบางแห่งมวลพฤกษ
 ที่จับขานเสียงเพลงต้อนรับคืนวันกลาง
 อย่างไพเราะสุดประมาณ
 และเปล่งเสียงประสานอย่างเต็มที่

โอว่าเจ้าน้ำเมรัยที่ได้เก็บบ่ม
 รักษาไว้ในห้องใต้ดินอยู่เป็นเวลานาน
 มีรสของเทพธิดาฟลอราและพืชพรรณเขียวชอุ่ม
 ข้าจะร่ำรำไปกับดนตรีพื้นเมือง
 และมีความสุขจากกระโอแดดเผา
 โอ จอกเหล้าที่ปริมสุราอุ่นจากใต้
 มันเปี่ยมล้นไปด้วยความจริง เป็นแรงบันดาลใจของกวี
 และพรายฟองที่ปริ่มอยู่เสมอขอบ
 นั้นแหละคือสิ่งที่ข้าจะดื่ม
 ดื่มจนริมฝีปากข้าเป็นสีม่วงคล้ำ
 ข้าจะทิ้งโลกทั้งโลกไว้เบื้องหลัง
 และหายลับไปกับเจ้าในพงพฤกษ

หายไป, สลายไป และลึมหอง
 เจ้านกเอ๋ย ท่ามกลางแมกไม้เจ้าไม่เคยรู้ซึ่ง
 ถึงความเหนื่อยล้า โรคภัย และความกลัดกลุ้ม
 ที่นี้ ที่ซึ่งมวลมนุษย์นั่งฟังเสียงกรวดกรางของกันและกัน
 ที่ซึ่งความอ่อนแอจะคอยคืบคลานมา
 ความโศกเศร้า ความชรา
 ที่ซึ่งความหนุ่มสาวไม่เคยจีรัง กลายเป็นทราก และตายไป
 ที่ซึ่งคิดไปแล้วช่างเต็มด้วยความโศกเศร้า
 ความผิดหวังครอบงำดวงตาทุกคู่

Away! away! for I will fly to thee,
 Not charioted by Bacchus and his pards,⁶
 But on the viewless° wings of Poesy,
 Though the dull brain perplexes and retards:
 Already with thee! tender is the night,
 And haply the Queen-Moon is on her throne,
 Clustered around by all her starry Fays;°
 But here there is no light,
 Save what from heaven is with the breezes blown
 Through verdurous glooms and winding mossy ways.

I cannot see what flowers are at my feet,
 No what soft incense hangs upon the boughs,
 But, in embalméd° darkness, guess each sweet
 Wherewith the seasonable month endows
 The grass, the thicket, and the fruit tree wild;
 White hawthorn, and the pastoral eglantine;⁷
 Fast fading violets covered up in leaves;
 And mid-May's eldest child,
 The coming musk-rose, full of dewy wine,
 The murmurous haunt of flies on summer eves.

Darkling° I listen; and for many a time
 I have been half in love with easeful Death,
 Called him soft names in many a muséd rhyme,
 To take into the air my quiet breath;
 Now more than ever seems it rich to die,
 To cease upon the midnight with no pain,
 While thou art pouring forth thy soul abroad
 In such an ecstasy!
 Still wouldst thou sing, and I have ears in vain—
 To thy high requiem become a sod.

ที่ซึ่งความงามไม่อาจอยู่เป็นนิรันดร์
 หรือยังไม่ทันวันพรั่งความรักก็มลายหายไป

ไปแล้ว, -ไปแล้ว ข้าจะบินไปกับเจ้า
 ไม่ใช่โดยรถม้าของบัคคัสและเสือดาวของท่านหรือ
 หากแต่ไปโดยปีกอันกว้างไกลของบทกวี
 โอ ถึงแม้สมองข้าจะมึนงงและเหนื่อยล้า
 ข้าก็ไปถึงเจ้าแล้ว! ราตรีนี้ช่างนุ่มนวลเสียนี้กระไร
 และราชินีจันทร์ก็เสวยสุขอยู่บนบัลลังก์
 รายล้อมไปด้วยบริวารดาราน้อยใหญ่
 แต่ที่นี่ไม่มีแสง

นอกเสียจากสายลมเอื่อย ๆ ที่สวรรค์พัดพามา
 สู่ป่าทึบที่มีดมนและเคี้ยวคด

ข้าไม่เห็นดอกว่าไม้ดอกอะไรหรือที่อยู่ปลายเท้าข้า
 หรือจำแนกกลิ่นหอมที่อยู่บนกิ่งก้านสูงขึ้นไป
 แต่ในความมืดที่ห่อหุ้มกายข้า ข้ารู้ได้ถึง
 ความหอมละไมซึ่งธรรมชาติสร้างไว้
 ใบหญ้า พุ่มพฤษภา หรือไม้ผลป่า
 ดอกฮอว์ธอร์นขาวและกุหลาบป่า
 เป็นสิมวังจาง ๆ ที่ปกคลุมด้วยกิ่งใบ
 มันเป็นที่พรรณแรกที่เกิดกำเนิดในฤดูร้อนกลางพฤษภา
 เจ้ากุหลาบป่ากลิ่นหอมพรมพรั่งด้วยน้ำค้าง
 เสียงแมลงคงเซ็งแซ่ในรัตติกาลของคืนวันฤดู

ในความมืดสนิท สดเจียบ ข้าสำเหนียก
 และบ่อยครั้งที่ข้าเริ่มหลงรักความตายที่อาจมาถึงอย่างง่ายดาย
 ข้าขับขานบทกวีอันไพเราะเพื่อเชื้อเชิญความตาย
 ให้มารับเอาลมหายใจสุดท้ายที่สงบของข้าไป
 โอในยามนี้ ดูเหมือนว่าความตายจะงดงามกว่าทุกครั้ง
 ข้าอยากจากไปอย่างไร้ความเจ็บปวดในรัตติกาลนี้
 ในขณะที่เจ้า-ในดิงเกลส่งเสียงบรรเลงประสาน
 อย่างเต็มปิติเช่นนี้
 และเจ้าก็จะขานขึ้นต่อไป แล้วข้าก็จะได้ยิน
 บทสวดของเจ้าสลายไปท่ามกลางทุ่งหญ้าป่าเขา

บทกวีทั้ง 2 ต่างกล่าวถึง นัก
ที่มีเสียงเพลงขันขานอันไพเราะอย่าง
หาที่เปรียบมิได้ ทั้ง Shelley และ Keats
ต่างกล่าวไว้ว่าเสียงเพลงของนกนั้น
เป็นสิ่งซึ่งหลุดพ้นแล้วจากความเจ็บปวด
ทางโลก (Mundane Sufferings) อัน
ได้แก่ ความรัก ความเกลียดชัง ความ
ลุ่มหลง ความเจ็บปวด และที่สุดของ
ทุกสิ่งนั่น คือ ความตาย ในโคลงทั้ง
2 บท เราอาจกล่าวได้ว่า เสียงขันขาน
ของนกนั้นเป็นประจักษ์สัญลักษณ์ของ
ความเป็นอมตะ (Immortality) ใน
บทกวีของ Shelley เขาได้ยกย่องเสียง
เพลงและการบินของนกว่าเป็น “ศิลปะที่
ไม่ได้คาดการณ์ - ศิลปะที่ไม่ได้ฝึกฝน”
(Unpremeditated Art) กล่าวอีกนัย
หนึ่ง คือ เสียงเพลงของนก Skylark
สำหรับ Shelley นั้นเป็น “Divine
Spirit” เป็นจิตวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์
มิใช่วัตถุทางโลกซึ่งต้องกระเสือกกระสน
ต่อสู้กับความเจ็บปวด โรคภัยไข้เจ็บ
ความเหนื่อยยาก ฯลฯ เช่นกัน Keats
พบว่าเสียงเพลงของนกในดิงเกลเป็น
ตัวแทนของความจริงอันนิรันดร์ เขา
กล่าวไว้ว่า เสียงเพลงของนกไม่เคยตก
เป็นเหยื่อของ “Hungry Generations”
นั่นคือ ไม่ว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลง
ของยุคสมัย ผู้คนล้มหาย ดายเจ็บ และ
ทนทุกข์ทรมาน เสียงเพลงของนกไม่
เคยเปลี่ยนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ
ไม่มีอะไรสามารถเปลี่ยนความไพเราะ
ของบทเพลงที่นกในดิงเกลขันขานได้
นอกจากนี้ทั้ง 2 ยังให้ทรรศนะที่ตรง
กันอีกประการหนึ่ง คือ “นก” ที่กล่าว

ถึงเป็นนกที่มองไม่เห็น กวีทั้ง 2 ไม่ได้ “เห็น” นก ที่พวกเขาพำพิรณนาถึงความงามและความวิเศษของมันเลย นกในบทกวีทั้งสองเป็นประจักษ์ความลึกซึ้งที่เราให้กวีทั้งสองมีจินตนาการอันกว้างไกล

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบางลักษณะที่คล้ายคลึงกัน บทประพันธ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่อง “อารมณ์” ของผู้ประพันธ์ ในบทกวี “*To a Skylark*” Shelley ไม่ได้อยู่ในอารมณ์โศกเศร้า ลึกซึ้งเหมือน Keats ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าเขา (Keats) ไม่สามารถนำจินตนาการอันบรรเจิดมาเป็นเครื่องปลอบประโลมใจให้หายเศร้าโศกจากความจริงที่ว่า มนุษย์เป็นเหยื่อของความตายและหนีความทุกข์ทรมาณซึ่งเป็นวิถีแห่งโลกไปไม่พ้น “*To a Skylark*” ของ Shelley ผู้อ่านเห็นได้ว่ากวีไม่ได้สิ้นหวังเหมือน Keats ในโคลงดังกล่าว Shelley ได้วอนขอให้นกสอนความลับของบทเพลงแก่เขา Shelley แสดงออกถึงความเข้มแข็งและกล้าหาญ ในขณะที่ Keats แสดงออกถึงความดื่มน้ำทางอารมณ์ และความอ่อนแอและพ่ายแพ้ ทัศนคติของ Keats ที่แสดงออกมาในโคลงของเขาเป็นการแสดงออกแบบ “ส่วนตัว” ในขณะที่บทประพันธ์ของ Shelley นั้น ทำให้ผู้อ่านมองเห็นว่า เขาไม่ได้กล่าวอ้างถึงตัวเขาในลักษณะที่เป็น “ส่วนตัว” แบบ Keats หากแต่นำตัวของเขามาเกี่ยวข้องกับเสียงเพลงอันเป็นอมตะ ลีลาการบิณที่เห็นการเปรียบเปรย ในฐานะ

ที่เขาเป็นตัวแทนของมนุษยชาติทั้งหมดที่เฝ้าชื่นชมความมหัศจรรย์ของเจ้านกน้อยนี้

โคลงของ Shelley เป็นโคลงที่มีความงดงาม ผู้อ่านสามารถชื่นชมจินตนาการอันกว้างไกลของเขา ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเขานำเสียงนก Skylark และลีลาการบินของมันไปเปรียบเทียบกับสิ่งเลอเลิศประดามีในโลก (บรรทัดที่ 6-10, 21-25, 36-55 เป็นต้น)

อย่างไรก็ตาม ในทฤษฎีของข้าพเจ้าแล้ว “*Ode to Nightingale*” ของ Keats เป็นโคลงที่ไพเราะและให้ความประทับใจกว่ามาก ประการแรกก็คือ บทกวีของ Keats มี “*Sound Effect*” ที่เหนือชั้นกว่าซึ่งคุณสมบัติอันนี้เองที่เชิญชวนให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในอารมณ์ที่ Keats พยายามถ่ายทอดออกมาได้เป็นอย่างดี โคลงของ Keats นั้นให้ความเข้มข้นในอารมณ์ความรู้สึกมากกว่า จากการวิเคราะห์ประโยคที่ Keats ใช้ในแต่ละบรรทัด พบว่ามีจำนวนคำมากกว่าของ Shelley และในการใช้ Enjambment บ่อย ๆ (หมายถึงการเขียนบทร้อยกรองที่มีความต่อเนื่องของประโยคจากบรรทัดหนึ่งไปสู่อีกบรรทัดหนึ่ง ซึ่งนำ idea ติดตามต่อเนื่องไปด้วย) ช่วยเสริมรับกับกระแสความคิดที่หลั่งไหลของเขา (ศัพท์ทางโรแมนติคซิสซึม เรียกว่า มี Spontaneous Overflow of Imagination) ขอให้สังเกตด้วยว่า Keats มักใช้สรรพนาม “ฉัน” ไม่ใช่ “เรา” (ดังที่ Shelley ใช้) ทำให้ผู้อ่านได้ยินเสียง

ของคนเพียงคนเดียวไม่ใช่ตัวแทนของกลุ่มแน่นอนผู้อ่านย่อมมีความรู้สึกถึงในประสบการณ์ส่วนตัวซึ่งย่อมมีความพิเศษแตกต่างไปจากความคิดเห็นหรือประสบการณ์ของคนหมู่มาก ผู้อ่านจึงเกิดความรู้สึกดื่มด่ำและประทับใจกับ *Ode to a Nightingale* ของ Keats ได้มากกว่า

กล่าวถึง “*Sound Effect*” ใน “*To a Skylark*” ของ Shelley โคลงบทนี้มี Metrical Pattern (รูปจังหวะ) ดังนี้ คือ แต่ละบท (Stanza) ถ้าเราลองสังเกตหรือนับดูจะมี 5 บรรทัด และ 4 บรรทัดแรกนั้นจะมีจังหวะ (beat) ที่สั้นกว่าบรรทัดสุดท้าย (บรรทัดที่ 5) ซึ่งบรรจุใจความสำคัญที่กวีต้องการสื่อในแต่ละบทเข้าไว้ การที่ Shelley ใช้ Metrical Pattern ดังกล่าวนับว่าได้จับมัดความคิดในแต่ละตอนเข้าไว้เป็นอย่างดี ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่ากวีได้เรียงร้อยถ้อยความคิดและจินตนาการได้อย่างวิเศษ อย่างไรก็ตาม metrical pattern ของ Shelley ในบทกวีบทนี้สำหรับข้าพเจ้าแล้วมิได้ก่อให้เกิดหรือเพิ่มผลทางอารมณ์ได้มากเท่า “*Ode to a Nightingale*” ของ Keats กล่าวคือในแต่ละบทของ Shelley นั้นไม่ได้กล่าวถึงความคิดเห็นหรือจินตนาการใหม่ ๆ มากไปกว่าการนำเสนอ (Scenes) ฉากใหม่ ๆ ในวงล้อมของความคิดเดิม (นั่นคือการเปรียบเทียบความวิเศษของเสียงนกกับสิ่งนั้น สิ่งนี้) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้อ่านอาจเห็นว่าแนวทางการนำเสนอของ Shelley ก่อนข้างจะมีกลไก (Me

chanical) มากกว่า Keats ซึ่งดูเป็นธรรมชาติมากกว่า มีเสรีทางความคิดมากกว่า

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าเห็นว่า “*To a Skylark*” มีความประทับใจน้อยกว่า “*Ode to A Nightingale*” ก็เพราะ Shelley ดูจะให้ความสำคัญต่อ “บทเพลงของนก” มากไปกว่า “ผลที่เขาได้รับจากเสียงเพลง” ที่กล่าวมานี้ได้หมายความว่า Shelley จะละเลยคุณลักษณะของความเป็นโรแมนติก การเน้นประสบการณ์ส่วนตัว และผลกระทบที่ได้—หากแต่ Shelley เพิ่งจะกล่าวถึงผลของเสียงเพลงที่ได้รับก็ต่อเมื่อเขียนมาถึงบทสุดท้าย ในขณะที่ Keats เริ่มแสดงออกถึงความดื้อด้า ลุ่มหลงในบทเพลงและอิทธิพลของมันในบรรทัดแรกของโคลงเลยก็ว่าได้ สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นว่า Keats เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมและได้รับผลกระทบ (เป็น Real Participant) ของสิ่งที่เขาจินตนาการขึ้นมาจริง ๆ Keats แสดงให้เราเห็นถึงความสามารถในการซึมซับและแปรสภาพ (Absorbing and Transforming-

Power) ได้อย่างวิเศษ เขากล่าวว่าเสียงเพลงของนกมี Effect ที่ยิ่งยวด มันทำให้หัวใจของเขาเหมือนดื่มยาพิษที่ทำจากสมุนไพร (จากบรรทัดที่ 1) ในขณะที่ Shelley ยังไม่ได้ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความประสมกลมกลืนระหว่างตัวเขาและจินตนาการที่เขาสร้างขึ้นมา ในบทสุดท้ายของ “*To a Skylark*” ผู้อ่านพบว่ากวีปรารถนาที่จะได้รับ Union กับความเป็นอมตะแห่งเสียงเพลง เขาวิงวอนให้นักสอนความลับอันนี้ให้ ในขณะที่ไปไกลกว่านั้นมาก กล่าวคือ เขาได้แสดงความสามารถของเขาในการเข้าถึง -- ในการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความเป็นอมตะของเสียงเพลง ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้ประกอบ

Away! Away! for I will fly to thee,
Not charioted by Bacchus and
his pards But on a viewless wings
of poesy,

Though the dull brain perplexes and retards,
Already with thee! tender is the night.....

ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย Keats สามารถไปอยู่กับนก และเรียนรู้ความลับของบทเพลงของมันโดยไม่ต้องรอให้นักสอนให้เหมือน Shelley ยิ่งไปกว่านั้น ยังทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ เมื่ออ่านมาถึงบทสุดท้ายว่าอย่างไรก็ตามจินตนาการอันบรรเจิดไม่สามารถรั้ง Keats ให้ลืมหาค้นหาทางโลก ความฝันของเขาไม่เหมือนความฝันของอาดัมผู้ต้น มาพบว่าตัวเองอยู่บนสวรรค์ในสวนของพระเจ้า (จากไบเบิล The Old Testament) Keats ต้นจากความฝันเพื่อพบกับความจริง ...ความสูญเสีย และการที่ Keats-ยอมรับความพ่ายแพ้และ Short comings (ความบกพร่อง) ในตัวองนี้ ทำให้ผู้อ่านมองเห็น Element ของความเป็นมนุษย์ เกิดการยอมรับและชื่นชมในการแสดงออกของกวีในฐานะที่เป็นปุถุชนธรรมดาคนหนึ่ง นอกเหนือไปจากถ้อยคำและการประพันธ์ที่บุคคลผู้นั้นประจักษ์แจ้งอย่างเลิศเลอ

สถานะ ทางกฎหมาย

ของ
ผู้ลี้ภัย
ในประเทศไทย

นิตยา ทิพนันต์

ในปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาผู้ลี้ภัยจากประเทศในภูมิภาคอินโดจีนอย่างหนัก ปัญหาผู้ลี้ภัยดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย (กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ)

สำหรับด้านกฎหมายที่จะปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยนั้นก็มีพระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมืองของประเทศไทย พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ยังมีระเบียบของกระทรวงมหาดไทยและมติคณะรัฐมนตรี ในด้านกฎหมายระหว่างประเทศก็มีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ค.ศ. 1967 นอกจากนี้ก็มีธรรมนูญของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และข้อมติอีกหลายข้อมติของสหประชาชาติที่ได้ให้การคุ้มครองต่อผู้ลี้ภัย

สถานภาพของผู้ลี้ภัยในปัจจุบันยังเป็นที่สับสนกันอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพทางกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งทำให้องค์การระหว่างประเทศและนานาชาติได้เรียกร้องให้ไทยปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยตามมาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ประเทศไทยก็ได้ปฏิเสธต่อข้อเรียกร้องดังกล่าวนี้เสมอมา ปัญหาที่ควรจะต้องพิจารณาในที่นี้ก็คือ ประเทศไทยมีสิทธิตามกฎหมายที่จะปฏิเสธต่อข้อเรียกร้องของนานาชาติเหล่านั้นได้หรือไม่

ความหมายของผู้ลี้ภัย

ผู้ลี้ภัย¹ (Refugee) หมายถึง บุคคลที่อยู่นอกอาณาเขตรัฐแห่งสัญชาติของ

¹ Convention Relating to the Status of Refugees 1951, Article 1A. (2).

คน อันเป็นผลจากเหตุการณ์ก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1951 และด้วยความหวาดกลัวซึ่งมีมูลอันจะกล่าวอ้างได้ว่า จะได้รับการประหัตประหาร ด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าทางสังคมหรือทางความคิดด้านการเมืองก็ตาม และในขณะที่เดียวกันบุคคลผู้นั้นไม่สามารถ หรือไม่สมัครใจที่จะรับความคุ้มครองจากรัฐแห่งสัญชาติ เนื่องจากความหวาดกลัวดังกล่าว หรือนอกจากนี้เป็นบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งอยู่นอกอาณาเขตของรัฐที่เดิมมีถิ่นฐานพำนักประจำ แต่ไม่สามารถ หรือไม่สมัครใจที่จะกลับไปเพื่อพำนักในรัฐดังกล่าว ด้วยเหตุแห่งความหวาดกลัวที่กล่าวมาข้างต้น

และตามธรรมนูญของ UNHCR² รวมถึงข้อมติที่ 428 ของที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1950 ได้ยืนยันว่า ผู้ลี้ภัยคือ บุคคลซึ่งได้นี้ออกจากประเทศอันเป็นถิ่นกำเนิดของตน เพราะความหวาดกลัวต่อการประหัตประหารจากเหตุผลในทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ และความคิดเห็นในทางการเมือง

นอกจากนี้ได้มีผู้ให้คำนิยามคำว่า “ผู้ลี้ภัย” หลายอย่างแตกต่างกันออกไป เช่น กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศของไทยอธิบายว่า ผู้ลี้ภัย³ หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่จำเป็นต้องหนีออกจากประเทศอันเป็นถิ่นที่อยู่ปกติของตน เพื่อไปลี้ภัย

ในประเทศอื่น โดยอาจมีสาเหตุได้ 2 ประการ

ประการแรก มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือเกิดโรคระบาดอย่างรุนแรง

ประการที่สอง มีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ถูกคุกคามชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ ด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ ความเชื่อถือทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง เกิดสงครามระหว่างประเทศ หรือเกิดสงครามการเมือง เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ลี้ภัยคือบุคคลซึ่งหลบหนีออกจากประเทศของตนไปยังประเทศอื่น เนื่องจากเหตุผลจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเอง ในปัจจุบันจะพบว่า ผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเหตุผลประการหลังมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมิได้ถือว่าบรรดาบุคคลที่หลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เป็น “ผู้ลี้ภัย” โดยในทางปฏิบัติของประเทศไทยและวงการจะเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า “ผู้อพยพ” (Displaced person) ทั้งนี้ก็เพราะประเทศไทยถือว่าบุคคลเหล่านี้ยังไม่อยู่ในฐานะ “ผู้ลี้ภัย” ฉะนั้นการที่บุคคลดังกล่าวได้ลี้ภัยมาอยู่ในประเทศไทย จึงถูกจัดเข้าข่ายว่า เป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมืองของประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้ระบุสถาน-

ภาพทางกฎหมายว่าด้วยผู้หลบหนีเข้าเมืองไว้ ตามมาตรา 4 ได้นิยามคนต่างด้าวว่า “เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” ในเรื่องการเข้าประเทศ มาตรา 11 บัญญัติว่า ผู้ที่จะเข้าหรือออกจากประเทศไทยต้องกระทำตามข้อกำหนดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยระบุไว้ และมาตรา 12 ห้ามบุคคลดังต่อไปนี้เข้าประเทศ

– ผู้ที่ไม่มีหนังสือเดินทาง เอกสารแทนหนังสือเดินทาง เพื่อพิสูจน์ตนเอง หรือการลงตราที่จำเป็น

– ผู้ที่ไม่มีปัจจัยในการยังชีพ

– ผู้ที่ไม่ได้ปลูกฝังป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน

– ผู้ที่เป็นภัยต่อสังคม หรือความสงบสุขและความมั่นคงของราชอาณาจักร

ดังนั้น ผู้อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอินโดจีน จึงอาจตกอยู่ภายใต้มาตราใดมาตราหนึ่ง หรือหลายมาตราของพระราชบัญญัตินี้ได้ตามข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง เมื่อข้ามดินแดนเข้ามาในประเทศไทยตามมาตรา 8 ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงแล้ว ผลการวินิจฉัยขึ้นอยู่กับว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยจะบังคับใช้กฎหมายเข้าเมืองต่อเขาหรือไม่

อย่างไรก็ตามการที่ทางการประเทศไทยเรียก “ผู้ลี้ภัย” ว่า “ผู้อพยพ” ก็เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อบ่งคับในอันที่จะไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีทางกฎหมาย

² UNHCR, Collection of Notes Presented to the Sub-Committee of the Whole on International Protection, Geneva, 1981, P.1

³ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, คำจำกัดความของคำว่า “ผู้ลี้ภัย”. น.1 (โรเนียว)

ผู้ลี้ภัยและแก้ปัญหาดังกล่าว ที่เกี่ยวกับผู้
ลี้ภัย คือ High Commissioner for
Refugees ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่
สอง องค์การสหประชาชาติได้เข้ามา
แทนที่สันนิบาตชาติ และได้ก่อตั้งสถาบัน
ขึ้นใหม่ทำนองเดียวกันคือ United

Nations High Commissioner for
Refugee (UNHCR) และองค์การ
ดังกล่าว ได้มีบทบาทมาจนถึงปัจจุบันนี้

สำหรับประวัติความเป็นมาของผู้
ลี้ภัยในประเทศไทยนั้นมีมานาน
ตั้งแต่เริ่มยุคประวัติศาสตร์ของไทย
แต่ที่มีหลักฐานในอดีตมีชนกลุ่ม
ได้แสวงหาแหล่งลี้ภัยในประเทศไทย
ประมาณ 2 ศตวรรษก่อนนี้ ชาวเวียดนาม
หลายคนได้เข้ามาประเทศไทยเพื่อ
แสวงหาแหล่งลี้ภัยโดยมีบุคคลที่เป็นเชื้อ
พระวงศ์ เช่น องค์เชียงซุน และองค์-
เชียงสือ เป็นผู้นำ⁶ ซึ่งได้รับพระมหา-
กรุณาธิคุณจากกษัตริย์ไทย และในยุคนั้น
มีกลุ่มชาวมอญและจีน ได้ขออาศัยอยู่
ในประเทศไทยด้วยลักษณะเดียวกัน

เมื่อประมาณเกือบหนึ่งศตวรรษ
มานี้ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการส่งเสริม
การผสมผสานผู้แสวงหาแหล่งลี้ภัยใน
ประเทศไทย เข้าในสังคมไทยโดยมีการ
ให้สัญชาติไทยแก่สมาชิกของประชาคม
จีนในประเทศไทย เนื่องจากกฎหมายว่า
ด้วยเรื่องสัญชาติ พ.ศ. 2456⁷

อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ พ.ศ. 2488
เป็นต้นมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับ
ปัญหาผู้อพยพจากประเทศต่าง ๆ เรื่อย
มาจนถึงปัจจุบัน ผู้อพยพดังกล่าว
สามารถแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลำดับ
ที่เข้ามาก่อนหลังได้ดังต่อไปนี้⁸

1. **ชาวนวนอพยพรุ่นเก่า** ได้แก่
ชาวนวนอพยพจากอินโดจีน ที่หลบหนี
ภัยสงครามกู้ชาติ เมื่อปี 2488-2489
จำนวนผู้อพยพรุ่นเก่านี้ได้มีการขนย้าย
กลับประเทศเวียดนามแล้ว 45,033 คน
ส่วนที่เหลืออยู่ได้สำรวจและจัดทำ
ทะเบียน เมื่อปี 2523 มีอีกประมาณ
40,888 คน ส่วนใหญ่กระจายอยู่ใน
จังหวัดภาคอีสาน เช่น หนองคาย
อุดรธานี ยโสธร สกลนคร นครพนม
และอุบลราชธานี เป็นต้น

2. **อดีตทหารจีนคณะชาติผู้**
อพยพ ได้แก่ทหารและครอบครัวของ
จีนคณะชาติ กองพลที่ 93 ซึ่งแตกทัพ
และหลบหนีภัยคอมมิวนิสต์เข้ามาอยู่
ในตอนเหนือของประเทศไทย ในปี 2492
ได้มีการขนย้ายไปยังไต้หวัน 2 ครั้ง
ในปี 2497 และ 2504 จำนวน 11,500
คน ส่วนที่เหลือสำรวจเมื่อปี 2520
มีประมาณ 11,270 คน กระจายอยู่ใน
จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่-
ฮ่องสอน

3. **ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า** ตั้งแต่

ปี 2502 รัฐบาลพม่าได้ทำการปราบ
ปรามผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ จึงเกิดการสู้รบ
กันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า
ทำให้ราษฎรและชนกลุ่มน้อยได้อพยพ
หนีภัยสงครามเข้ามาสู่ประเทศไทย
จากการสำรวจเมื่อปี 2523 มีจำนวน
29,573 คน อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ คือ
แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย กาญจน-
บุรี ตาก ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ระนอง
เพชรบุรี และชุมพร

การให้ความช่วยเหลือผู้อพยพ
3 กลุ่มนี้ รัฐบาลไทยต้องดำเนินการ
แก้ไขปัญหาลำพัง โดยไม่มีองค์การ
กุศลหรือประเทศใดให้ความช่วยเหลือ
สนับสนุนด้วยเลย

ต่อมาในปี 2518 ชาวอินโดจีน
จากลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้
อพยพหนีภัยสงครามและลัทธิคอมมิวนิ-
สต์เข้ามาในประเทศไทยอีกเป็นจำนวน
มาก และจนถึงปัจจุบันการอพยพก็ยังไม-
่สิ้นสุด จากสภาพของข้อเท็จจริงพอสรุป
ได้ถึงการอพยพครั้งละจำนวนมาก ๆ
ได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 ต้นปี 2518 ฝ่ายคอม-
มิวนิสต์ได้เริ่มรุกรานอย่างหนักใน
กัมพูชา ทำให้ชาวเขมรเริ่มอพยพเข้า
มาในประเทศไทย การสู้รบได้ขยายเขต
ออกไปสู่เวียดนามและลาว จึงทำให้ผู้
อพยพชาวอินโดจีนเดินทางเข้ามาใน

⁶ วิจิต มันทารณ, “ผู้ลี้ภัย : กฎหมายและนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยผู้อพยพและผู้หลบหนีเข้าเมืองในประเทศไทย”,
วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ 1 ปีที่ 15 (มีนาคม 2528) : 170.

⁷ ประเสริฐ โอสธำพันธุ์ และ นรา รัตนรุจ, “ชาวจีนในประเทศไทย”, ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, 2521,
น. 11 - 17 : 35.

⁸ สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ, กระทรวงมหาดไทย, ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย,
(กรุงเทพ : ปิ่นเกล้าการพิมพ์, 2526), น. 1 - 3.

ที่จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ ตามอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ปี 1967 เนื่องจากประเทศไทยมิได้เป็นภาคีของอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าว แต่ประเทศไทยก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านี้ด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และนอกจากนี้ก็เพื่อสนองเจตนารมณ์ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ปี 1967 ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติอยู่ด้วย ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ขอรับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR) ซึ่งได้มีข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทย กับข้าหลวงใหญ่ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 อันเป็นมูลฐานทางกฎหมายของการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ขององค์การสหประชาชาติในประเทศไทยสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมาของผู้ลี้ภัย

จากความหมายของคำว่า ผู้ลี้ภัย ก่อให้เกิดความเข้าใจต่อความเป็นมาของผู้ลี้ภัยมากยิ่งขึ้น เพราะปัญหาผู้ลี้ภัยนั้นมิใช่เรื่องใหม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว จากสาเหตุความหมายของผู้ลี้ภัยจะเห็นว่าผู้ลี้ภัยเกิดขึ้นได้จาก

ภัยธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกันเอง ถ้ามองย้อนไปในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์เกิดขึ้น จะพบว่าสาเหตุทั้ง 2 อย่างได้เกิดขึ้นมานับครั้งไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ภูเขาไฟระเบิด ความแห้งแล้ง หรือสงครามก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามปัญหาผู้ลี้ภัยก็มิได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อฝ่ายบอลเชวิคเข้ายึดอำนาจในรัสเซีย ทำให้ชาวรัสเซียที่นิยมฝ่ายขวาต้องหลบหนีออกนอกประเทศ แล้วหลังไหลเข้าไปลี้ภัยอยู่ในยุโรปเป็นจำนวนมาก

เมื่อใดก็ตามที่ผู้ลี้ภัยได้ออกมาพ้นจากดินแดนของรัฐตนแล้ว เขาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาระหว่างประเทศทันที⁴ (As soon as the refugee leaves the frontiers of his state, he becomes an object of international concern)

จะเห็นได้ว่าปัญหาผู้ลี้ภัย ได้กลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่ทั่วโลกจะต้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน มิใช่ให้ประเทศใดประเทศหนึ่งแบกรับภาระหนักแต่เพียงผู้เดียว

นอกจากผู้หลบหนีจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสหภาพโซเวียต รัสเซียแล้ว หลังจากนั้นก็มีผู้ลี้ภัยจากตุรกี ออสเตรีย ฮังการี และชาวฮิวจากเยอรมันอีกจำนวนมาก ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมขึ้นอย่างมาก⁵ การ

ที่บุคคลเหล่านี้ต้องหลบหนีออกจากประเทศของตนอย่างกระชั้นชิด ทำให้ไม่สามารถนำทรัพย์สินติดตัวมาได้ จึงเป็นภาระหนักต่อประเทศเจ้าของบ้านที่จะต้องจัดหาที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ตลอดจนยารักษาโรคให้ และบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีหนังสือเดินทาง หรือแม้กระทั่งบัตรประจำตัว ดังนั้นจึงไม่สามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เช่น การสมรส และการทำนิติกรรมอื่น ๆ แม้แต่การเข้าเมืองของบุคคลเหล่านี้ก็เป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ประเทศที่ให้ที่พักพิงต่อผู้ลี้ภัยจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับฐานะของผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะขึ้น และโดยที่ขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่มีผลบังคับได้ในลักษณะทั่วไป การออกกฎหมายของแต่ละประเทศจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป และมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ลี้ภัยเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ลี้ภัยตกอยู่ในฐานะที่ขาดเสรีภาพและได้รับความลำบาก จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะขอความช่วยเหลือคุ้มครองจากประเทศของตน (Diplomatic Protection) ได้

เมื่อสันนิบาตชาติ ได้รับการก่อตั้งขึ้นมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ตระหนักถึงปัญหาของผู้ลี้ภัย จึงได้ก่อตั้งสถาบันระหว่างประเทศขึ้น เพื่อคุ้มครอง

⁴ Prof. R.C. Hingorani, "International Institutions and the Protection of Refugees" Patna University, Patna, India. P.1

⁵ ดร.วิสูตร ตูยานนท์, "พื้นฐานของปัญหาและสถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัย", การประชุมทางวิชาการเรื่องไทยกับปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), 146 - 147.

ไทย ตลอดตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก

ครั้งที่ 2 ในกลางปี 2520-2521 ได้เกิดการสู้รบแย่งอำนาจกันระหว่างเขมรฝ่ายเฮงสัมรินและฝ่ายพลพต เป็นเหตุให้ชาวเขมรจำนวนมากหลบหนีภัยสงครามเข้ามาในไทย

ครั้งที่ 3 ในเดือนเมษายน 2521 เวียดนามเหนือได้ประกาศเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจของเวียดนามใต้เป็นสังคมนิยม เป็นเหตุให้ข้าราชการ ทหาร พ่อค้า นักธุรกิจ ตลอดจนราษฎรทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่มีเชื้อสายจีนได้อพยพหนีออกจากเวียดนาม โดยใช้เรือเป็นพาหนะ ซึ่งเรียกกันว่า “มนุษย์เรือ”

ครั้งที่ 4 ในวันที่ 7 มกราคม 2522 เขมรฝ่ายเฮงสัมรินได้ชัยชนะสามารถยึดกรุงพนมเปญได้ เขมรฝ่ายพลพตได้กวาดต้อนราษฎรเข้ามาในเขตไทย ตามเขตจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด

ครั้งที่ 5 ในเดือนกุมภาพันธ์ 2522 เกิดการสู้รบระหว่างเวียดนามและจีน เป็นเหตุให้ทหาร และราษฎรลาว กัมพูชา และเวียดนาม อพยพหลบหนีการเกณฑ์ทหารโดยการนำครอบครัวของตนเข้ามาในไทยด้วย

ครั้งที่ 6 ประมาณกลางเดือนเมษายน 2526 เกิดการสู้รบกันขึ้นระหว่างรัฐบาลกัมพูชาเขมรสามฝ่ายของ

เจ้านโรดมสีหนุ กับทหารเวียดนาม ขึ้นมาตั้งแต่ปี 1921 โดยมีฟริดท็อฟ เฮงสัมริน โกล์บรีเวนชาเยนไทย-กัมพูชา ทำให้ชาวเขมรหนีภัยการสู้รบเข้ามาในไทยประมาณ 50,000 คน

จากการหลั่งไหลของผู้อพยพจากอินโดจีนเป็นจำนวนมากนับแสน ๆ คนนี้ ทำให้นานาชาติเข้ามามีบทบาทและตระหนักถึงปัญหาผู้ลี้ภัยมากขึ้น โดยได้พยายามหาทางช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการให้เงินช่วยเหลือ การให้ที่พักอาศัย การส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วย รวมทั้งการเข้ามาช่วยเหลือขององค์การระหว่างประเทศและองค์การกุศลต่าง ๆ

บทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR)

ปัญหาผู้ลี้ภัยเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่รัฐต่าง ๆ จะต้องร่วมมือกันแก้ไข นับตั้งแต่ผู้อพยพจากอินโดจีนได้หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา ทั่วโลกต่างให้ความสนใจต่อปัญหานี้ โดยได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ กัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การระหว่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในปัญหาผู้ลี้ภัย คือสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR)

การดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ลี้ภัย นับเป็นกิจกรรมระหว่างประเทศอย่างหนึ่ง ซึ่งได้ถือกำเนิด

ขึ้นมาตั้งแต่ปี 1921 โดยมีฟริดท็อฟ เฮงสัมริน (Fridtjof Nansen) นักสำรวจและนักธรรมชาติวิทยา ชาวนอร์เวย์ ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ของสันนิบาตชาติ ว่าด้วยผู้ลี้ภัยเป็นคนแรก ซึ่งได้ริเริ่มหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการนำเชลยศึกกลับสู่ประเทศบ้านเกิด เมืองนอนของตน หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลง การแต่งตั้งนันเซนครั้งนี้ จึงถือเป็นการยอมรับขององค์การสันนิบาตชาติที่จะช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ลี้ภัยที่เป็นพลเรือน ที่ประสบภัยจากสงครามหรือการปฏิวัติ โดยจัดทำเป็น การสากลขึ้น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อองค์การสหประชาชาติได้ถูกก่อตั้งขึ้น และที่ประชุมของสมัชชาใหญ่ ในปี 1949 ได้มีมติที่ 319 A (IV) ได้จัดตั้งสำนักงานข้าหลวงใหญ่ว่าด้วยผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติขึ้น เพื่อแสวงหามาตรการคุ้มครองทางกฎหมายที่จำเป็นสำหรับผู้ลี้ภัย (the necessary legal protection for refugees) และมาตรการแก้ไขที่ถาวรสำหรับปัญหาผู้ลี้ภัย (permanent solutions for the problem of refugees)¹⁰ นอกจากนี้ตามธรรมนูญของ UNHCR นั้น การทำงานของเจ้าหน้าที่จะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่จะทำงานด้านมนุษยธรรมและสังคมสำหรับผู้อพยพเท่านั้น

⁹ Nansen มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1861-1930 เป็นผู้สำรวจกรีนแลนด์อาร์คติก และทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจการเกี่ยวกับมนุษยธรรมขององค์การสันนิบาตชาติ และเคยได้รับรางวัลโนเบล ในปี 1922.

¹⁰ Guy S. Goodwin-Gill, *The Refugee in International Law* (Oxford: Clarendon Press, 1983), P. 5.

อย่างไรก็ตาม UNHCR มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ¹¹

1. การปกป้องคุ้มครองระหว่างประเทศ (International Protection)

จะส่งเสริมและปกป้องสิทธิของผู้ลี้ภัยในด้านการงาน การศึกษา ที่พักอาศัย เสรีภาพในการเคลื่อนไหว และความมั่นคงปลอดภัยจากการที่จะถูกผลักดันให้กลับไปในประเทศที่ผู้ลี้ภัยได้หนีออกมา (Non-Refoulement) เนื่องจากอันตรายจากการประหัตประหาร

2. ความช่วยเหลือทางวัตถุ (material assistance)

จะให้ความช่วยเหลือรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ซึ่งให้ที่พักพิงแก่ผู้ลี้ภัยในด้านเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาลี้ภัย โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในประเทศไทยนั้น UNHCR ได้ให้ความช่วยเหลือดังกล่าว แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสรรอาหาร เสื้อผ้า ผ้าห่ม มุ้ง และเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ รวมทั้งการก่อสร้างที่พักชั่วคราว การจัดน้ำดื่มและใช้ ตลอดจนช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ และการจัดการรักษาพยาบาลแก่ผู้อพยพ โดยรัฐบาลไทยเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านบริหารจัดการจัดส่งและแจกจ่ายเครื่องบรรเทาทุกข์ต่าง ๆ

2. การแก้ปัญหาผู้อพยพระยะยาว คือการหาถิ่นฐานถาวรแก่ผู้อพยพรวม

ทั้งการไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม และการกลับสู่ถิ่นฐานเดิมซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานส่วนภูมิภาคของ UNHCR ประจำที่กรุงเทพฯ และเจ้าหน้าที่ประจำในต่างจังหวัด (Field Officer) ซึ่งมีศูนย์ผู้อพยพโดยทำงานประสานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลไทย

กฎหมายระหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองต่อผู้ลี้ภัย

ผู้ลี้ภัย เป็น “บุคคล” ดังนั้น จึงต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือ ย่อมมีสิทธิในเขตแดนที่มีระบบกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศก็ตาม ในกรณีของผู้ลี้ภัยเมื่อออกจากดินแดนของตนแล้ว ย่อมขาดจากการคุ้มครองของกฎหมายภายในแห่งรัฐตน จึงตกเป็นภาระแห่งรัฐผู้รับ ที่จะต้องใช้กฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย

ตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” ไว้ในหลายตอนด้วยกัน นอกจากนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้ยืนยันถึงสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจนขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทั้งกฎหมายบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ก็เป็นปัญหาที่ยังถกเถียงกันในบรรดานักนิติศาสตร์ว่ามีผลบังคับเป็นกฎหมายหรือไม่

ดังนั้นเพื่อให้การคุ้มครองผู้ลี้ภัย

ได้รับการปฏิบัติอย่างมีผลองค์การสหประชาชาติ และรัฐต่าง ๆ จึงพยายามหาเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การคุ้มครองผู้ลี้ภัยดังกล่าว โดยได้บัญญัติอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Convention Relating to the Status of Refugees) และพิธีสารว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 ขึ้น โดยอนุสัญญาดังกล่าวจะมีผลผูกพันต่อรัฐที่เข้าเป็นภาคี

อนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ค.ศ. 1967

เนื่องจากในกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสิทธิของผู้ลี้ภัยไว้เป็นการทั่วไป และไม่อาจนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ อนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัย

การที่รัฐต่าง ๆ ตกลงยอมรับเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาดังกล่าว ถือว่าเป็นการยอมรับสถานะภาพทางกฎหมายของผู้ลี้ภัย ซึ่งก่อนหน้านั้น สถานภาพของผู้ลี้ภัยไม่เคยได้รับการรับรองเช่นนี้มาก่อน

สาระสำคัญของอนุสัญญานับนี้ ก็คือการกำหนดให้รัฐภาคีสมาชิกปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย โดยอาศัยหลักมนุษยธรรม ให้ผู้ลี้ภัยมีความเป็นอยู่โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย การกำหนดสถานะของผู้ลี้ภัยการให้สิทธิ

¹¹ UNHCR, Refugees, No.35 (November 1986) : 4.

ต่าง ๆ ที่จำเป็น และการไม่ส่งผู้ลี้ภัย
กลับไปยังประเทศที่ผู้ลี้ภัยหนีออกมา

ในอนุสัญญานี้ ได้มอบหมายให้
UNHCR เป็นผู้รับผิดชอบในการ
ดำเนินงานและจัดการดูแล ให้ความ
คุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัย นอกจากนี้ยังสามารถ
ให้คำปรึกษาทางวิธีดำเนินงานแก่รัฐบาล
ของประเทศต่าง ๆ ที่ผู้ลี้ภัยเข้าไปพำนัก
อาศัย แม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะมีได้
เป็นภาคีของอนุสัญญานี้ก็ตาม โดยจะ
ให้คำปรึกษาในเรื่องการดำเนินงานบริหาร
และข้อกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและ
สัมฤทธิ์ผลตามอนุสัญญานี้

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญา 1951
ยังมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น อนุ-
สัญญานี้มีผลใช้บังคับเฉพาะผู้ลี้ภัย ซึ่ง
เป็นผลมาจากเหตุการณ์ก่อนวันที่ 1
มกราคม 1951 และเป็นเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในทวีปยุโรปเท่านั้น นอกจากนี้
จะต้องมีสาเหตุมาจากความหวาดกลัว
จากการประหัตประหารทางเชื้อชาติ
ศาสนา สัญชาติ สมชกภาพ หรือความ
คิดเห็นทางการเมือง ซึ่งไม่รวมถึงเหตุ
จากภัยธรรมชาติ ดังนั้นสหประชาชาติ
จึงได้จัดทำพิธีสาร (Protocol) ขึ้น
ฉบับหนึ่ง เมื่อปี 1967 เพื่อขยายขอบเขต
การใช้บังคับของอนุสัญญา ปี 1951
ให้มีผลใช้บังคับได้เป็นการทั่วไป โดย
มิได้จำกัดอยู่เฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ก่อนวันที่ 1 มกราคม 1951 และเกิดขึ้น
ในยุโรปเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงสาเหตุ
จากภัยธรรมชาติอีกด้วย

เนื่องจากประเทศไทยมิได้เป็น
ภาคีของอนุสัญญา ปี 1951 และพิธีสาร
ปี 1967 ดังนั้นการเข้ามาปฏิบัติงานของ
UNHCR ในประเทศไทยจึงต้องอาศัย
พันธกรณีที่เป็นผลจากการแถลงข่าว
ระหว่างรัฐบาลไทยกับ UNHCR เมื่อ
วันที่ 13 กันยายน 2518 และเนื่องจาก
ความตกลงฉบับแรกระหว่างรัฐบาลไทย
กับ UNHCR เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม
2518¹² ซึ่งได้ระบุหลักการสำคัญ ๆ
ที่รัฐบาลไทยยอมรับคือ หลักการที่
คำนึงถึงความสมัครใจของผู้ลี้ภัยใน
การไปตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในประเทศ
ที่สาม และในการเดินทางกลับไปสู่
มาตุภูมิ (Voluntary resettlement
and repatriation) และหลักการไม่
ผลักดันกลับ (Principle of non-
refoulement) ซึ่งทำให้ไทยต้องตกลง
กับ UNHCR เมื่อวันที่ 22 มกราคม
2520

นอกจากความตกลงกับ UNHCR
แล้ว การปฏิบัติของประเทศไทยต่อ
ผู้ลี้ภัยได้อาศัยนโยบายของรัฐบาลที่
ออกมาในรูปของมติคณะรัฐมนตรี ดังนั้น
ถ้าประเทศไทยจะไม่ยอมรับผู้อพยพ
จากอินโดจีนที่ยอมกระทำได้ เพราะ
ประเทศไทยไม่มีพันธกรณีที่จะต้อง
ปฏิบัติตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
ในเรื่องผู้ลี้ภัย อีกทั้งไม่เคยยอมรับหลัก
นี้ในรูปของกฎหมายจารีตประเพณี
ระหว่างประเทศ แต่การที่ประเทศไทย
ยอมรับบุคคลดังกล่าวก็เนื่องด้วยเหตุผล

ทางด้านมนุษยธรรม ดังที่ปรากฏในมติ
คณะรัฐมนตรี ซึ่งหลักในเรื่องมนุษย-
ธรรมนั้นก็พื้นฐานของหลักสิทธิ
มนุษยชนนั่นเอง

จากการที่ไทยมิได้เป็นภาคีของ
อนุสัญญา ปี 1951 ดังได้กล่าวแล้วจึง
ไม่ผูกพันต้องปฏิบัติตามอนุสัญญานี้
เคยเกิดปัญหาขึ้นเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวพัน
ถึงมาตรา 12 ของอนุสัญญา ที่ว่าด้วย
สถานภาพส่วนบุคคลในวรรค 2 บัญญัติ
ว่า “ให้รัฐภาคีผู้ทำสัญญาเคารพต่อ
สิทธิที่ผู้ลี้ภัยมีอยู่เดิม อันขึ้นอยู่กับ
สถานภาพส่วนบุคคล โดยเฉพาะสิทธิ
เกี่ยวเนื่องกับการสมรส โดยผู้ลี้ภัยต้อง
ปฏิบัติตามพิธีสารที่กฎหมายของรัฐนั้น
กำหนดไว้หากจำเป็น ทั้งนี้หมายถึงสิทธิ
ที่กฎหมายของรัฐนั้นให้การรับรองหาก
“ไม่เป็นผู้ลี้ภัย” นั่นคือในเรื่องการสมรส
นั้นให้ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยเช่นเดียวกับคน
ชาติของตน แต่กรณีที่จะกล่าวต่อไปนี้
เป็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและ
ฝ่ายตุลาการ ในการปฏิบัติในเรื่องดัง
กล่าว

ปัญหาคือว่า นายทะเบียนซึ่ง
ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย อาจไม่ยอมรับการ
จดทะเบียนสมรสระหว่างคนไทย
และชาวเวียดนามอพยพ โดยอ้างเหตุผล
ความมั่นคงของรัฐได้หรือไม่ เคยมี
คำพิพากษาศาลฎีกา¹³ ได้ตัดสินใน
ประเด็นนี้โดยตัดสินส่งคำสั่งของรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้นาย

¹² สมพงศ์ ชูมาก และ อรณี นวลสุวรรณ, ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน ท่าทีและการปฏิบัติของประเทศต่างๆ และ
องค์การระหว่างประเทศ, น. 36 - 37.

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3740/2525

ทะเบียนปฏิเสธการจดทะเบียนสมรส ดังกล่าวว่า เป็นคำสั่งที่เกินอำนาจและ เป็นคำสั่งภายในสำหรับข้าราชการ ซึ่ง มีอาจบังคับใช้กับประชาชนทั่วไปได้ คำตัดสินดังกล่าวจึงเป็นการปฏิเสธอย่าง แน่ชัดต่อข้ออ้างของนายทะเบียน ซึ่ง ยึดถือความมั่นคงแห่งรัฐเป็นหลัก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าศาลได้ยึดถือ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเรื่องสิทธิ ที่จะสมรส โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติและ สถานะทางการเมืองของคู่กรณี นับว่า คำตัดสินดังกล่าวของฝ่ายตุลาการ ได้ ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานด้วย อย่างกล้าโดยสรุปได้ว่า ถึงแม้

ประเทศไทยจะไม่มีข้อผูกพันทาง กฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญา ปี 1951 กับพิธีสารปี 1967 และปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจน มีสิทธิโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายที่จะ ปฏิเสธสถานะของผู้ลี้ภัย โดยอ้างและ ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยคน เข้าเมืองของประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งจะทำให้ผู้ลี้ภัยต้องตกเป็นผู้หลบหนี เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ทันที ด้วย เหตุผลดังกล่าวมาแล้วก็มีได้หมาย ความว่าประเทศไทยได้ละเลยต่อ ปัญหาผู้ลี้ภัย ตรงกันข้ามประเทศไทย ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นผู้แบกรับ

ภาระหนักที่สุดในเรื่องนี้ ด้วยเหตุผลใน ด้านมนุษยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่แตก ต่างไปจากสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และหลักต่าง ๆ เหล่านี้ก็ได้รับการบัญญัติ ไว้ในอนุสัญญา 1951 พิธีสาร 1967 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่ประเทศไทย ไม่ยอมรับให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของสนธิสัญญา หรือหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่าง ประเทศก็ตาม ทั้งนี้ประเทศไทยได้ ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยด้วยเหตุผลทางมนุษย- ธรรม โดยเห็นว่าเป็นพันธกรณีทาง ศีลธรรม (moral obligation) เท่านั้น

บรรณานุกรม

- การต่างประเทศ, กระทรวง, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, คำจำกัดความของคำว่า “ผู้ลี้ภัย” (โรเนียว) น. 1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3740/2525.
- ประเสริฐ โอสภาพันธุ์ และ นรา รัตนจุ. “ชาวจีนในประเทศไทย”. **ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย**. 2521. มหาดไทย, กระทรวง. สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ. **ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย** กรุงเทพฯ: ปิ่นเกล้าการพิมพ์, 2526.
- วิจิต มันทากรณ์, “ผู้ลี้ภัย: กฎหมายและนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยผู้อพยพ และผู้หลบหนีเข้าเมืองในประเทศไทย” **วารสารนิติศาสตร์**. 15 (มีนาคม 2528): 178.
- วิสูตร คุวานันท์, ดร. “พื้นฐานของปัญหาและสถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัย”. **การประชุมทางวิชาการ เรื่องไทยปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- สมพงศ์ ชุมาก และ อรณี นวลสุวรรณ. **ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน: ทำที่และการปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- Convention Relating to the Status of Refugees 1951.
- Goodwin - Gill, Guy S. **The Refugee in International Law**. Oxford: Clarendon Press, 1983.
- Hingorani, R.C., Prof. **International Institutions and the Protection of Refugees**. Patna University, India.
- UNHCR. **Collection of Notes Presented to the Sub - Committee of the Whole on International Protection**. 1981.
- UNHCR. **Refugees**. No.35 (November 1986):4.

หนังสือที่น่าอ่าน

จิวยี่ - ผู้ถ่มน้ำลายรดฟ้า

ยาขอบ ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์ดอกหญ้า จัดพิมพ์

พิมพ์ครั้งแรก มกราคม 2531

233 หน้า ราคา 58 บาท

สุพดี บรรจงแต้ม ผู้แนะนำ

หนังสือเล่มนี้สำนักพิมพ์ดอกหญ้าได้จัดพิมพ์ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 19 ในชุดโครงการอนุรักษ์วรรณกรรมเก่าและหายาก อันที่จริงวรรณกรรมชิ้นนี้ของยาขอบได้รับการจัดพิมพ์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2487 โดยสำนักพิมพ์อุดม และต่อมาโรงพิมพ์ไทยพานิช จัดพิมพ์จำหน่ายเป็นหนังสือชุดปิยะมิตร เมื่อพ.ศ. 2494 และจัดพิมพ์ครั้งนี้ “ช่วย พูลเพิ่ม” บรรณาธิการฝ่ายโครงการอนุรักษ์วรรณกรรมเก่าและหายาก ได้กล่าวไว้ในถ้อยแถลงของสำนักพิมพ์ว่า ได้เลือกเฟ้นหาฉบับพิมพ์ครั้งก่อน ๆ มาเป็นต้นฉบับและตรวจสอบเทียบเคียงกันด้วย อีกทั้งได้ปรับตัวอักษรให้เข้าสู่ยุคสมัย เนื่องจากหนังสือในยุคก่อน ๆ ย่อมมีอักษรวิบัติอยู่บ้าง

สามก๊กฉบับวณิพก

พงศาวดารจีนเรื่อง “สามก๊ก” นี้ มีหลายฉบับหลายสำนวน นับตั้งแต่ สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) หรือที่เรียกกันว่า “สามก๊กฉบับหอสมุดแห่งชาติ” ต่อมาจึงเกิดสามก๊กฉบับย่อย ๆ ได้แก่ “ตำนานหนังสือสามก๊ก” พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาธิราชฉันทานุภาพ “สามก๊กฉบับนายทุน” โดย ม.ร.ว.กึกฤทธิ์ ปราโมช “สามก๊กฉบับวิจารณ์” โดย สุทธิผล นิธิวัฒนา “สามก๊กฉบับปริทัศน์” โดย เขียวรัชย์ เอี่ยมวรเมธ หรือ “พิชัยสงครามสามก๊ก” โดย สังข์ พันธ์น้อย

สามก๊กฉบับที่จะแนะนำให้ท่านอ่านนี้ “ยาขอบ” ราชานแห่งการประพันธ์นวนิยายของเมืองไทย ได้เรียกขานตัวเองว่าเป็น “วณิพก” ผู้เล่าเรื่องสามก๊กให้ผู้อ่านฟังกันง่าย ๆ คำว่าวณิพกนี้ ยาขอบยืมมาจากอาชีพการเล่านิยายของผู้เฒ่าชาวจีนในสมัยโบราณ ซึ่งเรื่องที่เล่ามักใช้สามก๊กเป็นพื้น ด้วยถือเอาสามก๊กเป็นประวัติศาสตร์อันหนึ่งที่ทุกคนควรได้รู้ได้ฟัง และผู้เล่าก็ได้เล่าเรื่องราวเรื่อยไปตามหนังสือ หากแต่จะเลือกคัดตัดตอนเอาแต่เฉพาะตอนที่ช่วยให้คนฟังเพลิน ด้วยเหตุนี้ ยาขอบจึงไม่ได้เล่าเรื่องสามก๊กทั้งหมด แต่ได้แยกแยะตัวละครเอกในชุดสามก๊กซึ่งมีมากมายตัว ทั้งพฤติกรรมของตัวละครเหล่านี้ ผูกพันต่อกันพัวพันหลายคลบ ออกมาตีแผ่ ลำดับติดต่อกัน พฤติกรรมของคน ๆ เดียวกันตลอดไป

ทำให้นักอ่านรู้รสชาติอย่างละเอียดเป็นเรื่อง ๆ โดยเฉพาะ นับแต่ โจโฉ กวนอู ขงเบ้ง เตียวหุย เล่าปี่ ฯลฯ ยาขอบได้ปลุกตัวละครเหล่านี้ด้วยวิญญาณของสำนวนโวหารเปลว และใหม่ในยุคนั้น และยิ่งใหม่ทุกเมื่อ มีการผสมผสานของภาษาสำนวน หลายโวหารในวรรณคดีไทย อันแสดงถึงความเป็นนักอ่านเอาเรื่องของผู้เขียน นอกจากนี้ยาขอบได้ให้สมัญญาแก่ตัวละครเหล่านี้ด้วย ซึ่งล้วนแต่มีความหมายเป็นหนึ่ง ได้แก่

- โจโฉ - ผู้ไม่ยอมให้โลกทรยศ
 - ขงเบ้ง - ผู้หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร
 - กวนอู - เทพเจ้าแห่งความสัตย์ซื่อ
 - เล่าปี่ - ผู้พนมมือให้แก่ชนทุกชั้น
- ฯลฯ

ยาขอบได้กล่าวไว้ในคำนำฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2487 ว่า “หนังสือสามก๊กคือด้วยประการทั้งปวง หากแต่วิธีดำเนินเรื่องอ่อนไปหน่อย จึงก่อให้เกิดความเข้าใจสับสนขณะอ่าน ยิ่งถ้าผู้แปลถ้อยจากต้นฉบับเดิมทะเลาะหมกต่อการพิถีพิถันละเอียดด้วยแล้ว ก็ยากที่จะรักษาความในท้องเรื่องที่เกี่ยวโยงและสัมพันธ์กันถ้อยไว้ได้... ท่านชินแสผู้แปลถ้อย (ซึ่งเป็นคนละคนกับเจ้าคุณพระคลังมหาเจ้าของสำนวนในภาคภาษาไทย) น่าจะได้แพ้แก่วิธีลำดับภาพและเหตุการณ์ของเรื่องสามก๊ก จึงตัดทอนความละเอียดที่ท่านเห็นว่ายาวเยิ่นเย้อ ไปเปล่า ๆ ลงเสียอีกเล่า สามก๊กในภาษาไทยบางตอนถึงเพลาแสดงอย่างน่าเสียดาย” ดังนั้นในการเขียนสามก๊กฉบับวณิพกนี้ ยาขอบได้ทำหน้าที่ซ่อมแซมจุดบกพร่องต่าง ๆ โดยอาศัยฉบับที่บริวิตต์ เทย์เลอร์ (C.H. Brewitt Taylor) ผู้เข้าไปอยู่เมืองจีนในฐานะพนักงานกงสุลสถานเป็นเวลาช้านาน และการแปลถ้อยก็มีบัณฑิตทางอักษรศาสตร์ฝ่ายภาษาจีนเป็นผู้ช่วยหลายคน เป็นหลักอ้างอิงที่พอจะเชื่อได้ว่าถูกต้อง ประกอบกับความตั้งใจของยาขอบที่จะทำให้เรื่องราวในหนังสือสามก๊กถูกต้องตรงกับเรื่องราวในฉบับภาษาเดิม ด้วยเห็นว่า สามก๊กซึ่งยกย่องกันในวรรณกรรมไทยนั้นจุดเด่นมิได้อยู่ที่เนื้อเรื่อง หากอยู่ที่สำนวนอันเป็นอมตะของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เหตุนี้จึงเกิดสามก๊กฉบับวณิพกขึ้นมา

ผู้อ่านหลายรศฟ้า

ซ้ำก็กั๊ง

“จิวอี้” เป็นพระเอกคนหนึ่งในเรื่องสามก๊ก ซึ่งยาชอบได้ให้ฉายาด้วยประโยคนำเกรงขาม และเป็นประโยคที่ทำให้คนเรากล่าวพึงเพยกันได้ด้วยว่า “ผู้ถ่มน้ำลายรดฟ้า”

คำว่า “ผู้ถ่มน้ำลายรดฟ้า” ใคร ๆ ก็ย่อมรู้ว่า น้ำลายก็จะกลับตกใส่หน้าตนเอง ส่วนนวนนี้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า “ประทุษร้ายต่อสิ่งที่สูงกว่าตน ตัวเองย่อมได้รับผลร้าย” ก็จิวอี้วางแผนจะทำร้ายขงเบ้งถึง 3 ครั้ง 3 ครา แต่ก็มาเสียท่าถูกซ่อนกลจนความเสียหายทัณฑ์มสมกับโรคให้กำเริบ กระอัก รากเลือดตายในตอนจบ เมื่อมองในแง่ที่ความมีใจรักชาติราชตระกูลเป็นเลิศไม่รองใครก็ชวนให้สังเวชใจยิ่งนัก

ยาชอบได้เปิดมานิพนธ์ของ “ผู้ถ่มน้ำลายรดฟ้า” ด้วยคมปากกาที่ตรึงตรงตามแบบฉบับวณิพกว่า

เทียนก็แชยี่ ฮ้อปัดแซเหลียง

เทียนก็แชยี่ ฮ้อปัดแซเหลียง

เทียนก็แชยี่ ฮ้อปัดแซเหลียง

อันเป็นคำกรวญของจิวอี้ “ซึ่งเราเกิดมาแล้ว เหตุใดจึงให้ขงเบ้งบังเกิดมาด้วยเล่า” (หน้า 218) ในตอนจบแสดงออกถึงความเป็นบุคลลชนิดที่จะผิดหรือถูกก็ตามเถิด แต่ได้ให้ความจงหองในตัวของตัวเองไว้เป็นอย่างดีมากมายแก่ตัวเอง ความจงหองในตัวเองอันเป็นสมบัติที่เจ้าตัวผู้มีเองย่อมชอบ แต่ผู้อ่านมักจะพากันขัง

เรื่องสามก๊กนี้ ในสมัยโบราณถือได้ว่าใครที่ต้องการอักษรวิธีให้แตกฉานต้องอ่าน “สามก๊ก” เพราะชื่อเสียงเรียงนามมีสระ พยัญชนะครบถ้วน นอกจากนี้สามก๊วยังจัดได้ว่าเป็นศาสตร์ที่สอนให้คนรู้จักตนเองและคนรู้จักผู้อื่น เมื่ออ่านแล้วทำให้เป็นคนรอบรู้ คิดทำการสิ่งใดสำเร็จด้วยความฉลาดไหวพริบ ไม่เสียทีคนพุดจาให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง หรือพุดแต่คำไพเราะเป็นที่ยินดีแก่ผู้ฟัง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานได้ดี คนจีนเรียก “ซ้ำก็กั๊ง” คือคนเจริญในไวยาธยัญญาดูจนเกิดอยู่ในครั้งแผ่นดินสามก๊ก

ถ้าคุณอ่านสามก๊กลบไบด์แล้วลืมเลือนงง ๆ ลองอ่านฉบับวณิพก

ของยาชอบดู นักอ่านหลายคนบอกว่าผู้ที่อ่านสามก๊กลบอกรสชาติฉบับของคนอื่น ท่านว่าอ่านฉบับวณิพกแล้วบันเทิงใจนักแล อย่างเช่น พ. เนตรรังสี นักประพันธ์คนหนึ่งได้พุดถึงยาชอบว่า “ในวงการนักประพันธ์ตัวหนังสือของยาชอบอาจเป็นทองคำ แต่ชีวิตส่วนตัวของเขาคือปูชนียะนี้เอง”

การจัดพิมพ์สามก๊กลบวณิพกครั้งนี้ จัดทำเป็นเล่มเล็กพกติดตัว มีการเล่นตัวอักษรในเนื้อเรื่อง ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ จะพิมพ์ด้วยตัวอักษรตัวดำนานา ตัวพิมพ์ชัดเจน ถูกต้อง อ่านง่าย มีภาพเขียนประกอบจากเรื่องสามก๊ก ทำให้การอ่านเรื่องน่าสนใจยิ่งขึ้น

The Manager's Handbook

The Manager's Handbook

Arthur Young จัดทำ

London & Sydney จัดพิมพ์

พิมพ์ปี 2530

224 หน้า ราคา 549 บาท

สุพดี บรรจงแถม ผู้แนะนำ

การเป็นผู้จัดการที่ดีนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับตัวคุณ หากแต่การเป็นผู้จัดการที่ดีนั้นคุณสามารถสร้างขึ้นได้โดยอาศัยประสบการณ์ทางด้านธุรกิจ และสภาพความเป็นจริงของสถานที่ทำงาน สิ่งนี้จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นระยะ ๆ เมื่อคุณได้มีโอกาสเผชิญกับบุคคล กับปัญหาต่าง ๆ ไขว่ว่าจะได้จากการศึกษา การอ่านจากสมุดบันทึก หรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำราเท่านั้น หนังสือเล่มนี้เปรียบได้กับคัมภีร์ขนาดย่อม ๆ ที่ผู้บริหารทุกระดับควรจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อก้าวไปสู่การบริหารที่ประสบผลสำเร็จ

รู้เรารู้เขา

จุดเริ่มต้นของการก้าวไปสู่การเป็นนักจัดการที่ดีนั้น คุณจะต้องทำความเข้าใจกับตัวเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากสำหรับทุกคนที่ตั้งใจจะเลือกทางเดินชีวิตที่ถูกต้องของตนเอง ชาวกรีกสมัยโบราณนั้นมีความคิดเกี่ยวกับการรู้จักตนเองเป็นสำคัญ ถึงกับได้สลักคำว่า “*จงรู้จักตัวเอง*” ไว้เหนือทางเข้าโบสถ์ทุกทาง ฉะนั้นเมื่อถึงเวลาที่คุณกำลังจะเลือกงานที่เหมาะสมกับตัวคุณและกำลังทำงานในปัจจุบันให้ดีที่สุด คุณจะต้องเริ่มต้นที่การสำรวจตัวเอง รู้ว่าตัวเองต้องการก้าวไปสู่ทิศทางใด รับรู้ว่าตนเองต้องการอะไร มีจุดเด่นหรืออ่อนตรงไหน จุดที่สำคัญต่อไป คือ การพยายามจับคู่ความสามารถที่คุณมีกับความต้องการของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง นั่นคือ คุณจะต้องทำความเข้าใจกับองค์การด้วย “*รู้เรารู้เขา*” สิ่งนี้สำคัญมากในการทำงาน ทุกวันนี้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การหรือหน่วยงานนั้น เกิดจากการที่คนเรา “*รู้เรา*” เพียงอย่างเดียว หรือ “*รู้เขา*” แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

รู้อะไรในธุรกิจ

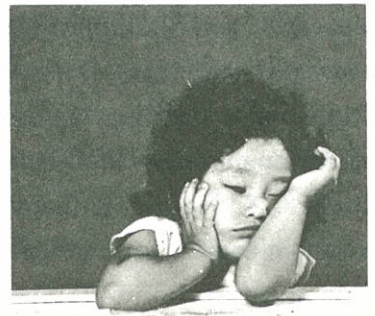
อ่านถึงตรงนี้ คุณเริ่มสนใจ “*คู่มือสำหรับผู้จัดการ*” เล่มนี้แล้วใช่ไหม หนังสือเล่มนี้ได้ให้แนวคิดว่าคุณสามารถจะเป็นผู้บริหารที่ดีได้โดยอาศัยการสังเกต การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การคิด คิดแล้วคิดอีก การทดลอง การตั้งคำถาม การสำรวจอย่างสม่ำเสมอ

คำตอบอาจจะออกมาจากการปฏิบัติที่รุนแรง จากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์จริงทางธุรกิจ จากการเผชิญปัญหาและบุคลิกลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ ดังนั้นผู้จัดทำหนังสือจึงเริ่มต้นในบทแรกของหนังสือด้วยการแนะนำให้คุณทำความเข้าใจกับตนเอง รู้จักกับองค์การ รู้จักงานหรือธุรกิจที่คุณกำลังเข้าไปเกี่ยวข้อง รู้จักวางแผนและประสานงาน รู้ยุทธศาสตร์ในการบริหาร การจัดเงินทุนทางด้านธุรกิจ การวัดผลการดำเนินธุรกิจ การจัดทำงบดุล งบประมาณ การเข้าใจการขยายการตลาด การวิจัยและพัฒนา การเตรียมข้อมูลที่ใช้เป็นในการดำเนินธุรกิจ และการรู้จักใช้ข้อมูลเหล่านั้น บทบาทของบุคลากรในหน่วยงาน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการบริหาร เครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินธุรกิจ บทบาทของผู้บริหาร การสื่อสาร การประชุม ปรีกษา หรือ การทำความเข้าใจด้านธุรกิจ การพัฒนาบุคลากร การสัมภาษณ์ กัดเลือก และประเมินผู้ร่วมงานเพื่อการสร้างทีมงานที่ทำให้คุณทำงานอย่างมีความสุข

ผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ คือ บริษัท Arthur Young ซึ่งเป็นบริษัทที่รับบริการ ช่วยเหลือองค์การ หน่วยงาน หน่วยงานราชการ หรือบุคคลต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาด้านธุรกิจ โดยเฉพาะด้านการเงิน การตรวจสอบบัญชี การภาษี ปรีกษาด้านการบริหารงาน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ การฟื้นฟูความรู้และการฝึกอบรม ผู้เขียน

หัวข้อต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารโดยตรง จำนวน 18 คน ทำให้หนังสือเล่มนี้แตกต่างจากหนังสือทั่ว ๆ ไป คือ แทนที่จะอธิบายทฤษฎี หลักการต่าง ๆ ทางการบริหาร แต่จะอธิบายประสบการณ์จริง แง่คิด ทัศนะของผู้จัดการต่าง ๆ ทั้งได้เปิดเผยความง่ายของการจัดการ ซึ่งแอบแฝงท่ามกลางความซับซ้อนในการบริหารออกมาให้เห็นชัด เข้าใจง่ายในรูปของบัญชี การตรวจสอบ แนวปฏิบัติ แผนภาพ และแผนภูมิ ดังนั้นเนื้อหาทุกบทจะประกอบด้วยแนวคิดสั้น ๆ พร้อมภาพประกอบที่ชวนอ่าน ทำเล่ายังมีอภิธานศัพท์ เป็นการอธิบายศัพท์บริหารที่เกี่ยวข้อง และมีบรรณานุกรมช่วยค้นคำหรือเรื่องราวต่าง ๆ ภายในเล่มได้อย่างรวดเร็ว

คุณลองอ่านหนังสือเล่มนี้ดูสิ เพื่อจะนำข้อคิดที่ได้ไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานของคุณ ช่วยเป็นบันไดนำคุณไปสู่การเป็นผู้จัดการที่ดี แล้ววันหนึ่งจะมีคนบอกคุณว่า “*คุณเป็นผู้จัดการที่ดี มีความสามารถ และสร้างทีมงานที่ดี*” ก็ได้

สารสำคัญของชีวิต

กฤษณมูรติ เขียน
นวนิยายจินตภาพ

พิมพ์ครั้งที่ 3

ทิศทางใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชน

สุรکش ศิวรักษ์ ผู้แต่ง

131 หน้า ราคา 20 บาท

สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม จัดพิมพ์

ประกอบ ทองมา ผู้แนะนำ

เป็นหนังสือรวบรวม ปาฐกถาสองเรื่องด้วยกัน ของ ส.ศิวรักษ์ ที่แสดงต่างเวลาต่างสถานที่กัน เป็นเล่มเล็ก ๆ บาง ๆ แต่เต็มไปด้วยสาระและข้อคิดที่ควรแก่ความสนใจ ไม่เฉพาะแต่นิสิตนักศึกษาเท่านั้น แม้ครูอาจารย์หรือผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษา ก็เช่นกัน

ข้อดีของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่ มีการปูพื้นให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในตะวันตก อันเป็นที่มาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในเวลาต่อมา และนอกจากผู้เขียน จะให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยอย่างที่ไม่สามารถจะหาได้จากที่ไหนแล้ว

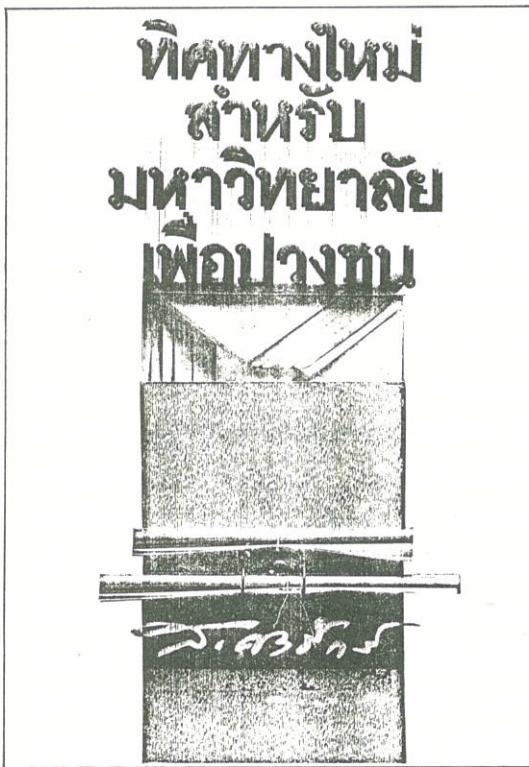
ยังวิจารณ์การขยายตัวของมหาวิทยาลัยในเมืองไทยรวมทั้งผลผลิตของมหาวิทยาลัยโดยตรงไปตรงมา กล่าวโดยทั่วไปก็คือ มหาวิทยาลัยในประเทศไทยหาได้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชนไม่ ทั้งยากที่จะทำให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชนอีกด้วย ใครที่คิดจะทำก็มักจะประสบกับความล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่ นับว่ายากมากที่จะทำได้

แต่กระนั้นผู้เขียนก็ยังอดเสนอความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชนไม่ได้ โดยเสนอให้ทบทุนวัตถุประสงคในการสร้างมหาวิทยาลัยเสียใหม่ว่า สร้างเพื่ออะไรเท่านั้นยังไม่พอ ยังเสนอให้แยกออกจากระบบราชการอีกด้วย เพื่อจะได้ร่วมมือกันทำงานเพื่อปวงชนอย่างแท้จริง ดังที่ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เคยทำมาแล้วในโครงการลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ส่วนวิชาที่สอนก็ให้สอนวิชาที่สัมพันธ์กับชีวิต โดยมุ่งที่ปวงชนมากกว่าจะมุ่งตามฝรั่งกันเรื่อยไป อีกทั้งต้องสอนให้ลูกศิษย์กล้าเผชิญความจริง มหาวิทยาลัยเพื่อปวงชนจะต้องกล้าพูดกล้าท้าทายต่อวัฒนธรรมและขนบประเพณีผิด ๆ

จุดอ่อนของหนังสือรวมปาฐกถาเล่มนี้ หากจะมีอยู่บ้างก็เห็นจะเป็นพรสวรรค์ของผู้เขียนเองที่อาจจะมองโลกในแง่ที่ไม่น่าอภิรมย์นัก ถึงแม้ว่าจะเป็นความจริงอยู่บ้างก็ไม่ใช่ว่าทั้งหมด เช่นมองผลงานวิจัยว่าเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางวิชาการแต่อย่างเดียว อันเป็นพรสวรรค์ที่อยู่ข้างกับแคบ เพราะผลงานวิจัยของนักวิจัยซึ่งได้รับรางวัลดีเด่น ที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนก็มีไม่น้อย เมื่อพูดถึงการขยายตัวของมหาวิทยาลัยก็อาจเป็นความจริงอยู่บ้างที่เป็นเหตุให้มีตำแหน่งอธิการและรองอธิการบดีเพิ่มขึ้น แต่ประโยชน์ที่นิสิตและนักศึกษาพึงได้รับจากการขยายตัวของมหาวิทยาลัย ก็น่าจะเกินคุ้มเพราะอย่างไรเสียการศึกษาที่นิสิตนักศึกษาได้รับอย่างน้อยก็คงจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวนักศึกษาบ้างไม่มากนักน้อย เช่น มีความรู้สูงขึ้น รสนิยมเปลี่ยนไป การตัดสินใจมีประสิทธิภาพดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ดีที่สุด ส่วนปัญหาการว่างงานก็น่าคิดว่ามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นฝ่ายสร้างศักยภาพของผู้นับให้สูงขึ้น แต่กลับหางานทำไม่ได้ นั่น ใครควรจะได้รับผิดชอบ ระบบเศรษฐกิจ รัฐบาลหรือใครควรรับผิดชอบ ถ้าทราบได้ยัง

มีคนว่างงานมหาวิทยาลัย มีต้องหยุดผลิตบัณฑิตกระนั้น หรือ แต่ถึงกระนั้น ก็ยังเชื่อว่าผู้ที่มีการศึกษาอย่างแท้จริง ย่อมจะไม่มืองอเท้าแต่จะหางานทำได้เสมอ

นอกจากนี้ก็มีที่พิมพ์ผิดซึ่งควรจะแก้ไขในคราวต่อไป คือ เมื่อผู้เขียนพูดถึงนักปรัชญาเซนต์แอนสเลม และ อาเบอร์ลาสในหน้าที่ 25 นั้น ชื่อที่ถูกคือ St. Anselm และ Peter Abelard จึงน่าจะเขียนว่า เซนต์แอนสเลมและ ปีเตอร์เบลลาร์ดมากกว่า

สาระสำคัญของชีวิต

กฤษณมูรติ ผู้เขียน

นวลคำ จันทา ผู้แปล

พิมพ์ครั้งที่ 3 ธันวาคม 2530

135 หน้า ราคา 30 บาท

ประกอบ ทองมา ผู้แนะนำ

หนังสือเล่มนี้ นวลคำ จันทา แปลจากเรื่อง Education and the Significance of Life จัดอยู่ในประเภท ปรัชญาการศึกษาและชีวิต ผู้แปลได้มีส่วนช่วยให้อ่านง่ายขึ้นมาก แต่กระนั้นผู้เขียนก็มีได้บอกอย่างหมดเปลือก แลปล่อยไว้ให้คนคิดจึงเป็นอาหารเชลสืเทา อันโอชะ ของผู้ที่มองเห็นกาลไกลและหวังที่จะยกระดับสติปัญญาของตน ให้สูงขึ้นและเป็นอิสระ ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นนิสิตนักศึกษา บิดามารดาหรือครูบาอาจารย์ก็ตาม

ประโยชน์ที่จะได้จากหนังสือเล่มนี้ก็คือจะได้ทราบ ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาและชีวิตที่ต่างออกไปอีกแบบหนึ่ง โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาน่าจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะผู้เขียนได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษา ไว้อย่างน่าฟังหลายประการ ไข่แต่เท่านั้นยังได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาที่แท้จริงของการศึกษานั้นหาได้อยู่ที่ตัวนักศึกษาไม่ หากอยู่ที่ตัวผู้ให้การศึกษาคือพ่อแม่และครูบาอาจารย์ นั้นเอง เป็นสำคัญ ทำไมผู้เขียนจึงกล่าวเช่นนั้น ผู้อ่าน จะทราบรายละเอียดได้จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ซึ่งเป็น ทัศนะที่ควรนำไปพิจารณาอย่างยิ่ง

ข้อคิดเห็นที่แสดงไว้ในหนังสือเล่มนี้อาจมิได้หมายถึง สังคมไทยโดยตรง เพราะผู้เขียนมิใช่คนไทย แต่ก็มิได้ หมายความว่า จะใช้ไม่ได้กับสังคมไทย เพราะเป็นข้อเขียน ที่ผู้อ่านจะต้องนำไปใคร่ครวญเป็นพิเศษว่าเขาเขียนมานี้ จริงหรือไม่

อนึ่งน่าสังเกตว่านักปรัชญาและผู้คลั่งศาสนาทั้งหลาย มักจะมีอะไรตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ มุ่งพิจารณาแต่เรื่องของจิตใจเรื่องของกิเลส จนมักจะลืมนึกถึงวัตถุ อันเป็น ความจริงอีกด้านหนึ่งของชีวิตเช่นเดียวกัน ครูที่ดีใน ทัศนะของพวกเขาอาจจะต้องมีคุณลักษณะหลายประการ ราวกับสังคมได้เล็งดูครุอย่างดีแล้ว โดยไม่จำเป็นต้อง ดิ้นรนทางเศรษฐกิจอีกต่อไปฉะนั้น

วารสาร มหาวิทยาลัย

ธุรกิจบัณฑิต

“เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า”

กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ

กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม

มิถุนายน - กันยายน

ตุลาคม - มกราคม

ขอออกรับเป็นสมาชิก “วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต”

☐ 1 ปี (3 เล่ม) ราคา 70 บาท

☐ 10 เล่ม ราคา 200 บาท

ส่งเงินทางธนาคาร/ตัวแลกเงิน ในนามอาจารย์อรรณ สุทธิพิทักษ์ ส่งจ่าย ปณ.ดุสิต

สำนักงาน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

110/1-4 ประชาชื่น กทม.

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เปิดสอนปริญญาตรี ๕ คณะ ทั้งภาคปกติและภาคค่ำ หลักสูตร ๔ ปี และปริญญาโท ๔ สาขา

ปริญญาตรี ภาคปกติ

คณะบริหารธุรกิจ (สาขาการตลาด, การบริหารงานบุคคล, การเงิน, การจัดการทั่วไป, การเลขานุการ และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

คณะบัญชี

คณะนิติศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ (สาขาภาษาอังกฤษ, ภาษาจีนกลาง และการท่องเที่ยวและการโรงแรม)

ปริญญาตรี ภาคค่ำ

คณะบริหารธุรกิจ (สาขาการตลาด, การบริหารงานบุคคล, การเงิน, การจัดการทั่วไป, การเลขานุการ)

คณะบัญชี

คณะนิติศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ (สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม)

ปริญญาโท ภาคค่ำ

สาขาบริหารธุรกิจ

สาขานิติศาสตร์ธุรกิจ

สาขานิติศาสตร์

สาขาเศรษฐศาสตร์

วิทยาคาร ๑ เลขที่ ๗๓ ถนนพระรามที่ ๖ พญาไท กท. ๑๐๔๐๐

โทร. ๒๗๘๐๖๗๔-๕, ๒๗๘๖๔๔๑

วิทยาคาร ๒ เลขที่ ๑๑๐/๑-๔ ถนนประชาชื่น บางเขน กท. ๑๐๒๑๐

โทร. ๕๘๕๐๐๕๑-๗

วิทยาคาร ๓ เลขที่ ๘๗ ถนนระนอง ๒ ดุสิต กท. ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๔๑๑๒๑๕